

NARODNE NOVINE

SLUŽBENI LIST REPUBLIKE HRVATSKE

GODIŠTE CLXXXVII, BROJ 105, ZAGREB, 23. SRPNJA 2025. ISSN 0027-7932

S A D R Ž A J

	STRANICA
1473 Zakon o logopedskoj djelatnosti	1
1474 Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju	9
1475 Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sustavu unutarnjih kontrola u javnom sektoru	10
1476 Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o usporedivosti naknada, prebacivanju računa za plaćanje i pristupu osnovnom računu	14
1477 Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu	18
1478 Rješenje o razrješenju članice i imenovanju člana Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za norme	19
1479 Pravilnik o posebnim kriterijima za ocjenjivanje učinkovitosti rada policijskih službenika	19
1480 Pravilnik o izmjenama dopunama Pravilnika o priređivanju lutrijskih igara	21
1481 Odluka o donošenju kurikula za nastavni predmet Rusinski jezik i kultura u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj (model C)	23
1482 Pravilnik o provedbi Programa potpore za sufinanciranje troškova proizvodnje hrvatskih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda registriranih u sustavu kvalitete zaštićenom oznakom izvornosti ili zaštićenom oznakom zemljopisnog podrijetla za razdoblje do 2027. godine	112
1483 Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o provedbi intervencija u sektoru pčelarstva unutar Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. – 2027.	114

	STRANICA
1484 Naredba o prestanku važenja Naredbe o mjerama suzbijanja i sprječavanja pojave bedrenice na području Republike Hrvatske	120
1485 Odluka o postupanju po pritužbama na rad izdavaatelja tokena vezanih uz imovinu i izdavatelja tokena e-novca	120
1486 Odluka o otvaranju za promet novoizgrađenog pješackog prijelaza	121
1487 Odluka o ispravku Statuta Turističke zajednice Brodsko-posavske županije	121
1488 Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-III-A-1066/2025 od 21. svibnja 2025.	121

HRVATSKI SABOR

1473

Na temelju članka 89. Ustava Republike Hrvatske, donosim

ODLUKU

O PROGLAŠENJU ZAKONA O LOGOPEDSKOJ DJELATNOSTI

Prolašavam Zakon o logopedskoj djelatnosti, koji je Hrvatski sabor donio na sjednici 15. srpnja 2025.

Klasa: 011-02/25-02/65

Urbroj: 71-10-01/1-25-2

Zagreb, 17. srpnja 2025.

Predsjednik
Republike Hrvatske
Zoran Milanović, v. r.

ZAKON O LOGOPEDSKOJ DJELATNOSTI

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(1) Ovim se Zakonom uređuje sadržaj, organizacijski oblici i uvjeti za obavljanje logopedске djelatnosti, standard obrazovanja, dužnosti i odgovornosti sveučilišnih magistara logopedije (u daljnjem tekstu: magistar logopedije), stručni nadzor nad radom magistara logopedije te nadzor nad obavljanjem logopedске djelatnosti u Republici Hrvatskoj.

(2) Odredbe ovoga Zakona koje se odnose na magistre logopedije primjenjuju se i na profesore defektologe – smjer oštećenje govora, sluha i vida, profesore defektologe – logopede, diplomirane defektologe – logopede, diplomirane logopede, profesore logopede te na osobe koje su prema prethodno važećim propisima stekle akademski naziv magistar logopedije.

Članak 2.

(1) Pojedini pojmovi u smislu ovoga Zakona imaju sljedeće značenje:

1. *prevencija, probir i savjetodavni rad u logopedskoj djelatnosti* jest javni rad magistara logopedije usmjeren na upoznavanje javnosti s poremećajima socijalne komunikacije, glasa, jezika, govora, specifičnih poremećaja učenja, oštećenjima sluha, poremećajima gutanja i hranjenja, uzrocima navedenih poremećaja te važnošću prevencije, ranog otkrivanja i uklanjanja takvih poremećaja te savjetodavni rad u svrhu sprječavanja nastanka navedenih poremećaja, kao i organiziranje probirnih logopedskih pregleda djece rane predškolske i školske dobi te odraslih

2. *logopedska dijagnostika* jest utvrđivanje komunikacijskih, jezičnih, govornih i glasovnih sposobnosti i potencijala pojedinca, primjena diferencijalnih dijagnostičkih postupaka, procjena razvijivosti (pred)vještina i vještina čitanja, pisanja, kao i procjena (pred) matematičkih vještina odnosno specifičnih poremećaja učenja, procjena potrebe rehabilitacije slušanja, diferencijalna funkcionalna dijagnostika jezika, govora, komunikacije i slušanja, procjena komunikacijskih poremećaja te poremećaja glasa, jezika i govora, orofacijalna miofunkcionalna procjena, procjena sposobnosti gutanja i hranjenja, procjena kvalitete glasa, procjena složenih komunikacijskih potreba, odabir metoda i uporaba potpomognute komunikacije i primjerenih oblika asistivne tehnologije te planiranje logopedskih postupaka, postavljanje logopedске dijagnoze i pisanje logopedskog nalaza

3. *logopedska terapija i savjetovanje* jest primjena specijaliziranih metoda i postupaka individualnog ili grupnog rada i njihovo provođenje uživo i radom na daljinu – telerehabilitacija s djecom i/ili odraslim osobama s poremećajima socijalne komunikacije, poremećajima glasa, govora i jezika, čitanja, pisanja i matematičkih sposobnosti, s poremećajima slušanja te oštećenjima sluha, poremećajima hranjenja i gutanja, primjena orofacijalne miofunkcionalne terapije, primjena polisenzoričke stimulacije, uključujući i kod osoba u poluvegetativnom stanju i minimalno svjesnom stanju, odabir protećkih i drugih pomoćnih naprava za uspostavljanje i/ili poboljšanje kvalitete slušanja, glasa, govora i jezika, čitanja, pisanja i matematičkih sposobnosti, predlaganje individualiziranih postupaka odgojno-obrazovnog procesa, učenja i poučavanja i izrada individualiziranog kurikuluma te preporuka primjerenog načina ophođenja okoline s osobom kod koje su utvrđeni navedeni poremećaji; logopedska tera-

pija uključuje i savjetovanje obitelji i zajednice korisnika logopedске usluge / pacijenata te ostale logopedске postupke

4. *logopedska evaluacija terapijskog rada* jest procjena učinka svih logopedskih i drugih postupaka i tretmana koji se odnose na pojedinca i/ili grupe.

(2) Izrazi koji se koriste u ovome Zakonu, a imaju rodno značenje odnose se jednako na muški i ženski rod.

II. LOGOPEDSKA DJELATNOST

Članak 3.

(1) Logopedska djelatnost je zdravstvena djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku čija je svrha unaprjeđenje kvalitete života, verbalne i neverbalne komunikacije te procesa gutanja i hranjenja.

(2) Logopedsku djelatnost obavljaju samostalno magistri logopedije na svim razinama zdravstvene zaštite sukladno normativima i standardima iz članka 10. stavka 7. ovoga Zakona.

(3) Logopedska djelatnost obuhvaća:

- prevenciju, probir i savjetodavni rad u logopedskoj djelatnosti
- logopedsku dijagnostiku
- logopedsku terapiju i savjetovanje
- logopedsku evaluaciju terapijskog rada.

(4) Logopedska djelatnost na primarnoj razini zdravstvene zaštite obuhvaća sveobuhvatnu skrb kroz prevenciju, dijagnostičke i terapijske postupke te savjetovanje.

(5) Logopedska djelatnost na sekundarnoj razini zdravstvene zaštite, u odnosu na primarnu razinu zdravstvene zaštite, obuhvaća složenije dijagnostičke i terapijske postupke.

(6) Logopedska djelatnost na tercijarnoj razini zdravstvene zaštite obuhvaća složenu, visokodiferenciranu logopedsku dijagnostiku i terapijske postupke, bilo kroz samostalne postupke bilo kroz postupke u multidisciplinarnom timu, za akutna i subakutna kompleksna logopedska stanja koja zahtijevaju postupke koji nisu dostupni na nižim razinama zdravstvene zaštite.

III. UVJETI ZA OBAVLJANJE LOGOPEDSKE DJELATNOSTI

Članak 4.

Pravo na obavljanje logopedске djelatnosti ima magistar logopedije koji ima odobrenje za samostalan rad i upisan je u Registar magistara logopedije Hrvatske komore logopeda (u daljnjem tekstu: Registar).

Članak 5.

(1) Opći uvjeti za obavljanje logopedске djelatnosti jesu:

– završen sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij logopedije u Republici Hrvatskoj ili završen sveučilišni prijediplomski i diplomski studij logopedije u Republici Hrvatskoj ili priznata inozemna stručna kvalifikacija

– znanje hrvatskog jezika

– članstvo u Hrvatskoj komori logopeda (u daljnjem tekstu: Komora)

– upis u Registar

– odobrenje za samostalan rad.

(2) Državljeni drugih država članica Europske unije te državljani država članica Europskog gospodarskog prostora i državljani Švicarske Konfederacije mogu obavljati logopedsku djelatnost pod uvjetima iz stavka 1. ovoga članka te ako ispunjavaju uvjet znanja hrvatskog jezika u govoru i pismu na razini C2.

(3) Državljeni trećih zemalja mogu obavljati logopedsku djelatnost sukladno ovom Zakonu te propisima kojima se uređuje boravak

i rad državljana trećih zemalja u Republici Hrvatskoj, pod uvjetima iz stavka 1. ovoga članka te ako ispunjavaju uvjet znanja hrvatskog jezika u govoru i pismu na razini C2.

IV. ODOBRENJE ZA SAMOSTALAN RAD MAGISTRA LOGOPEDIJE

Članak 6.

(1) Magistru logopedije koji je upisan u Registar Komora izdaje odobrenje za samostalan rad.

(2) Odobrenjem za samostalan rad dokazuje se stručna sposobnost magistra logopedije za samostalno obavljanje logopedске djelatnosti na području Republike Hrvatske.

(3) O zahtjevu za izdavanje odobrenja za samostalan rad magistra logopedije Komora odlučuje rješenjem.

(4) Protiv rješenja iz stavka 3. ovoga članka može se izjaviti žalba ministarstvu nadležnom za zdravstvo (u daljnjem tekstu: Ministarstvo).

(5) Magistrima logopedije – državljanima trećih zemalja Komora izdaje odobrenje za samostalan rad na vrijeme određeno propisima kojima se uređuju boravak i rad državljana trećih zemalja u Republici Hrvatskoj.

(6) Odobrenje za samostalan rad magistra logopedije obnavlja se svakih šest godina.

(7) Na postupak obnavljanja i ukidanja odobrenja za samostalan rad magistra logopedije primjenjuju se odredbe stavaka 3. i 4. ovoga članka.

(8) Dokumentaciju u postupku izdavanja odobrenja za samostalan rad magistra logopedije uređuje općim aktom Komora.

Članak 7.

(1) Magistri logopedije imaju pravo i obvezu stručno se usavršavati radi održavanja i unaprjeđivanja kvalitete logopedске djelatnosti.

(2) Stručno usavršavanje iz stavka 1. ovoga članka provodi se sudjelovanjem na stručnim seminarima, tečajevima i stručnim skupovima.

(3) Poslodavac je obavezan omogućiti magistru logopedije stručno usavršavanje u opsegu potrebnom za obnavljanje odobrenja za samostalan rad iz članka 6. stavka 6. ovoga Zakona.

(4) Magistri logopedije obvezni su svakih šest godina proći provjeru stručnosti pri Komori radi obnavljanja odobrenja za samostalan rad iz članka 6. stavka 6. ovoga Zakona.

(5) Sadržaj, rokove i postupak stručnog usavršavanja magistara logopedije općim aktom uređuje Komora.

(6) Dokumentaciju u postupku obnavljanja odobrenja za samostalan rad magistra logopedije uređuje općim aktom Komora.

V. ORGANIZACIJSKI OBLICI LOGOPEDSKE DJELATNOSTI

Članak 8.

(1) Logopedska djelatnost može se obavljati u zdravstvenoj ustanovi, trgovačkom društvu za obavljanje zdravstvene djelatnosti i u privatnoj logopedskoj praksi, pod uvjetima i na način propisan ovim Zakonom te zakonom kojim se uređuje zdravstvena zaštita.

(2) Logopedska djelatnost može se obavljati i u sustavu socijalne skrbi, odgoja i obrazovanja, pod uvjetima i na način propisan ovim Zakonom te propisima kojima se uređuje socijalna skrb, odgoj i obrazovanje.

(3) Magistar logopedije može osnovati privatnu logopedsku praksu sukladno odredbama ovoga Zakona.

(4) Magistar logopedije može osnovati trgovačko društvo za obavljanje zdravstvene djelatnosti sukladno odredbama zakona kojim se uređuje zdravstvena zaštita.

Članak 9.

(1) Privatna logopedska praksa jest organizacijski oblik obavljanja logopedске djelatnosti magistra logopedije u privatnoj praksi na primarnoj razini zdravstvene djelatnosti pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.

(2) Privatnu logopedsku praksu može obavljati magistar logopedije ako:

- ima završen sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij logopedije u Republici Hrvatskoj ili završen sveučilišni prijediplomski i diplomski studij logopedije u Republici Hrvatskoj ili priznatu inozemnu stručnu kvalifikaciju

- ima odobrenje za samostalan rad

- je radno sposoban za obavljanje privatne prakse

- je potpuno poslovno sposoban

- nije pravomoćno osuđen za neko od kaznenih djela protiv spolne slobode odnosno za neko od kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta sukladno Kaznenom zakonu, ako će obavljati privatnu logopedsku praksu koja uključuje rad s djecom

- mu nije izrečena sigurnosna mjera zabrane obavljanja logopedске djelatnosti, dok ta mjera traje

- nije u radnom odnosu odnosno ne obavlja drugu samostalnu djelatnost

- raspolaže odgovarajućim prostorom sukladno normativima i standardima iz članka 10. stavka 7. ovoga Zakona

- raspolaže odgovarajućom dijagnostičkom i terapijskom opremom sukladno normativima i standardima iz članka 10. stavka 7. ovoga Zakona

- pribavi mišljenje Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (u daljnjem tekstu: Zavod) i Komore o opravdanosti osnivanja privatne logopedске prakse u mreži javne zdravstvene službe odnosno mišljenje Komore o opravdanosti osnivanja privatne logopedске prakse izvan mreže javne zdravstvene službe.

(3) Uvjet iz stavka 2. podstavka 7. ovoga članka magistar logopedije mora ispuniti danom početka obavljanja privatne logopedске prakse.

(4) Državljanin drugih država članica Europske unije te državljani država članica Europskog gospodarskog prostora i državljani Švicarske Konfederacije mogu obavljati privatnu logopedsku praksu pod uvjetima iz stavka 2. ovoga članka te ako ispunjavaju uvjet znanja hrvatskog jezika na razini C2.

(5) Državljanin trećih zemalja mogu obavljati privatnu logopedsku praksu sukladno ovom Zakonu te propisima kojima se uređuje boravak i rad državljana trećih zemalja u Republici Hrvatskoj, pod uvjetima iz stavka 2. ovoga članka te ako ispunjavaju uvjet znanja hrvatskog jezika na razini C2.

Članak 10.

(1) Zahtjev za izdavanje odobrenja za obavljanja privatne logopedске prakse magistar logopedije podnosi Ministarstvu.

(2) Uz zahtjev iz stavka 1. ovoga članka magistar logopedije obavezan je priložiti dokaze o ispunjavanju uvjeta iz članka 9. ovoga Zakona.

(3) Ministarstvo donosi rješenje kojim utvrđuje jesu li ispunjeni uvjeti za obavljanje privatne logopedске prakse s obzirom na prostor, radnike te dijagnostičku i terapijsku opremu, a kojim se utvrđuje dan s kojim će magistar logopedije započeti obavljati privatnu logopedsku praksu.

(4) Privatna logopedska praksa ne smije započeti s radom prije izvršnosti rješenja iz stavka 3. ovoga članka.

(5) Ministarstvo donosi rješenje iz stavka 3. ovoga članka u roku od 30 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva.

(6) Protiv rješenja iz stavka 3. ovoga članka nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

(7) Normative i standarde za obavljanje logopedске djelatnosti u pogledu prostora, radnika te medicinsko-tehničke opreme propisuje pravilnikom ministar nadležan za zdravstvo (u daljnjem tekstu: ministar) uz prethodno pribavljeno mišljenje Komore.

(8) Ako Komora iz stavka 7. ovoga članka u roku od 30 dana od dana kada je zatraženo ministru ne dostavi mišljenje iz stavka 7. ovoga članka, smatra se da je dala pozitivno mišljenje.

Članak 11.

(1) Zahtjev za izdavanje odobrenja za obavljanje privatne logopedске prakse u novom prostoru magistar logopedije podnosi Ministarstvu.

(2) Uz zahtjev iz stavka 1. ovoga članka magistar logopedije koji ima sklopljen ugovor o provođenju zdravstvene zaštite sa Zavodom, uz dokaze iz članka 9. ovoga Zakona, obavezan je priložiti i suglasnost upravnog vijeća doma zdravlja za promjenu prostora obavljanja djelatnosti.

(3) Ministarstvo donosi rješenje kojim utvrđuje jesu li ispunjeni uvjeti za obavljanje privatne logopedске prakse u novom prostoru s obzirom na prostor, radnike te dijagnostičku i terapijsku opremu te kojim se utvrđuje dan kojim će zdravstveni radnik započeti obavljati privatnu logopedsku praksu u tom prostoru.

(4) Privatna logopedska praksa ne smije započeti s radom u novom prostoru prije izvršnosti rješenja iz stavka 3. ovoga članka.

(5) Ministarstvo donosi rješenje iz stavka 3. ovoga članka u roku od 30 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva.

(6) Protiv rješenja iz stavka 3. ovoga članka nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

Članak 12.

Ako magistar logopedije koji obavlja privatnu logopedsku praksu sklopi ugovor o provođenju zdravstvene zaštite sa Zavodom, o toj činjenici Zavod je obavezan obavijestiti Ministarstvo i upravno tijelo jedinice područne (regionalne) samouprave odnosno Grada Zagreba nadležno za zdravstvo u roku od osam dana od dana sklapanja ugovora.

Članak 13.

Nositelj privatne logopedске prakse – magistar logopedije u svom nazivu ističe ime i prezime, adresu privatne logopedске prakse, oznaku djelatnosti i radno vrijeme.

Članak 14.

(1) Magistar logopedije koji ima odobrenje za obavljanje privatne logopedске prakse može imati samo jednu privatnu logopedsku praksu.

(2) Magistar logopedije koji ima odobrenje za obavljanje privatne logopedске prakse obavlja poslove privatne logopedске prakse osobno.

(3) Nositelj privatne logopedске prakse – magistar logopedije može primiti u radni odnos jednog magistra logopedije.

(4) Dva nositelja privatne logopedске prakse koji obavljaju privatnu logopedsku djelatnost mogu obavljati privatnu logopedsku praksu u smjenskom radu.

Članak 15.

(1) Više magistara logopedije, koji obavljaju privatnu logopedsku praksu osobno, mogu se udružiti u grupnu privatnu logopedsku praksu.

(2) Magistri logopedije iz stavka 1. ovoga članka Ministarstvu podnose zahtjev za donošenje rješenja o osnivanju grupne privatne logopedске prakse.

(3) Ministarstvo donosi rješenje o zahtjevu iz stavka 2. ovoga članka u roku od 30 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva iz stavka 2. ovoga članka.

(4) Protiv rješenja iz stavka 3. ovoga članka nije dopuštena žalba, već se može pokrenuti upravni spor.

Članak 16.

Magistar logopedije koji obavlja privatnu logopedsku praksu može ostvariti novčana sredstva:

- ugovorom sa Zavodom o provođenju logopedске djelatnosti
- ugovorom s domom zdravlja za provođenje logopedске djelatnosti na određenom području odnosno u vremenskom razdoblju pružanja zdravstvene zaštite
- ugovorom s jedinicom područne (regionalne) samouprave
- ugovorom s jedinicom lokalne samouprave
- ugovorom s dobrovoljnim osigurateljima
- ugovorom s visokim učilištem koje izvodi sveučilišni diplomski studij logopedije
- za rad izvan ugovorenog punog radnog vremena sa Zavodom u privatnoj logopedskoj praksi za obavljanje poslova za koje mu je izdano odobrenje za samostalan rad
- iz sudjelovanja korisnika zdravstvene zaštite u pokriću dijela ili ukupnih troškova zdravstvene zaštite.

Članak 17.

(1) Magistri logopedije koji obavljaju privatnu logopedsku praksu mogu privremeno obustaviti rad.

(2) Rad se može privremeno obustaviti zbog bolesti, vojne obveze, ako je magistar logopedije iz stavka 1. ovoga članka izabran ili imenovan na stalnu dužnost u tijelima državne vlasti odnosno jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, ako za taj rad prima plaću ili ako se zaposli u konzularnom ili diplomatskom predstavništvu ili za vrijeme provođenja likvidacijskog postupka ili zbog drugoga opravdanog razloga.

(3) O činjenici iz stavka 2. ovoga članka magistar logopedije iz stavka 1. ovoga članka obavezan je obavijestiti Ministarstvo ako je odsutan više od 30 radnih dana neprekidno tijekom godine.

(4) Magistar logopedije iz stavka 1. ovoga članka obavezan je podnijeti Ministarstvu zahtjev za privremenu obustavu rada najkasnije u roku od osam dana od isteka roka iz stavka 3. ovoga članka odnosno u roku od tri dana od dana prestanka razloga koji ga je u tome onemogućio.

(5) Ministarstvo donosi rješenje o privremenoj obustavi rada u roku od 30 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva iz stavka 4. ovoga članka.

(6) Protiv rješenja iz stavka 5. ovoga članka nije dopuštena žalba, već se može pokrenuti upravni spor.

(7) Ministarstvo je obvezno otpovratiti rješenja iz stavka 5. ovoga članka dostaviti nadležnom tijelu jedinice područne (regionalne) samouprave odnosno Grada Zagreba.

(8) Privremena obustava rada može trajati najdulje četiri godine.

Članak 18.

Pravo na obavljanje privatne logopedске prakse prestaje:

1. na osobni zahtjev
2. po sili zakona
3. danom izvršnosti rješenja kojim se ukida rješenje kojim je izdano odobrenje za obavljanje privatne logopedске prakse.

Članak 19.

(1) Pravo na obavljanje privatne logopedске prakse po sili zakona prestaje s danom kada magistar logopedije koji ima odobrenje za samostalan rad:

1. izgubi trajno radnu sposobnost za obavljanje poslova
2. izgubi poslovnu sposobnost potpuno ili djelomično
3. zasnjuje radni odnos odnosno počne obavljati drugu samostalnu djelatnost, osim u slučaju obustave rada iz članka 17. ovoga Zakona
4. izgubi pravo raspolaganja prostorom odnosno odgovarajućom dijagnostičkom i terapijskom opremom
5. bude pravomoćnom sudskom presudom osuđen na kaznu zatvora dulje od šest mjeseci ili mu je izrečena sigurnosna mjera zabrane obavljanja logopedске djelatnosti
6. bude pravomoćnom sudskom presudom osuđen za neko od kaznenih djela protiv spolne slobode odnosno za neko od kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta sukladno Kaznenom zakonu.

(2) Magistar logopedije u mreži javne zdravstvene službe privatnu logopedsku praksu može obavljati najduže do navršenih 68 godina života.

(3) Rješenje o ukidanju odobrenja za obavljanja privatne logopedске prakse po sili zakona donosi Ministarstvo.

(4) Pravo na obavljanje privatne logopedске prakse magistru logopedije prestaje danom izvršnosti rješenja iz stavka 3. ovoga članka.

(5) Protiv rješenja iz stavka 3. ovoga članka nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

Članak 20.

(1) Ministarstvo ukida rješenje kojim je izdano odobrenje za obavljanje privatne logopedске prakse ako se utvrđeni nedostaci u obavljanju poslova ne otklone u roku određenom rješenjem nadležnog tijela.

(2) Ministarstvo će ukinuti rješenje kojim je izdano odobrenje za obavljanje privatne logopedске prakse magistru logopedije ako:

1. ne postupi u skladu s člankom 17. stavcima 3., 4. i 8. ovoga Zakona
2. prestane s radom bez odobrenja Ministarstva
3. ne obavlja poslove osobno ili ako koristi rad drugih osoba protivno ovom Zakonu
4. ima više od jedne privatne logopedске prakse
5. oglašava svoj rad i svoju privatnu logopedsku praksu protivno općem aktu Komore.

(3) Protiv rješenja iz stavaka 1. i 2. ovoga članka nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

Članak 21.

Način isticanja naziva zdravstvene ustanove, trgovačkog društva za obavljanje zdravstvene djelatnosti odnosno druge pravne osobe koja obavlja logopedsku djelatnost uređen je zakonom kojim se uređuje osnivanje i ustrojstvo ustanova te zakonom kojim se uređuju trgovačka društva.

Članak 22.

(1) Magistar logopedije može obavljati logopedsku djelatnost i bez naplate, u suradnji s vjerskim ili nevladinim udrugama ili samostalno.

(2) Obavljanje djelatnosti iz stavka 1. ovoga članka magistar logopedije mora prijaviti Komori.

VI. DUŽNOSTI I ODGOVORNOSTI MAGISTRA
LOGOPEDIJE

Članak 23.

(1) Sve što magistar logopedije u obavljanju logopedске djelatnosti sazna o pacijentu obavezan je čuvati kao profesionalnu tajnu.

(2) Podatke iz stavka 1. ovoga članka obvezne su čuvati kao profesionalnu tajnu i druge osobe kojima su ti podaci dostupni u obavljanju njihovih djelatnosti.

(3) Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka, osobe iz stavaka 1. i 2. ovoga članka obvezne su podatke koje su saznale o pacijentu priopćiti na zahtjev tijela državne uprave u skladu s posebnim propisima, Komore ili pravosudnih tijela.

Članak 24.

(1) Dužnosti magistra logopedije su:

- provedba logopedskih postupaka po utvrđenim programima, pravilima i protokolima samostalno ili u timskom radu
 - primjena znanstveno vrednovanih metoda i tehnika glede uspješnosti, trajne i sigurne uporabe bazirane na dokazima iz područja logopedije
 - suradnja sa svim članovima tima i suradnicima
 - vođenje točne, iscrpne i datirane logopedске dokumentacije sukladno usuglašenim stručnim standardima, kojom se evidentiraju svi provedeni postupci i koja u svakom trenutku može pružiti dostatne podatke o stanju pacijenta u svim fazama logopedске dijagnostike i terapije
 - savjesno postupanje u radu
 - poštivanje Kodeksa logopedске etike i deontologije.
- (2) Magistar logopedije odgovoran je:
- za istinitost evidentiranih podataka
 - za sigurnost pacijenta za vrijeme obavljanja djelatnosti
 - za opremu kojom se služi za vrijeme obavljanja djelatnosti.

Članak 25.

(1) Magistar logopedije dužan je evidentirati sve provedene dijagnostičke i terapijske postupke u logopedskom kartonu za svakog pacijenta.

(2) Obavezan sadržaj logopedskog kartona za svakog pacijenta jest:

- početni logopedski status i dokumentacija
- periodična reevaluacija i njezino dokumentiranje
- dokumentirano otpuštanje
- datum i vrijeme pružene logopedске usluge.

(3) Detaljan sadržaj logopedskog kartona utvrđuje općim aktom Komora.

(4) Na postupanje s dokumentacijom nastalom u obavljanju logopedске djelatnosti primjenjuju se odredbe zakona kojim se uređuju podaci i informacije u zdravstvu.

VII. STEGOVNA ODGOVORNOST MAGISTRA
LOGOPEDIJE

Članak 26.

(1) Magistar logopedije stegovno je odgovoran ako:

- povrijedi Kodeks logopedске etike i deontologije

- obavlja nestručno logopedsku djelatnost
 - svojim ponašanjem prema pacijentu, drugom magistru logopedije ili trećim osobama povrijedi ugled logopedске djelatnosti
 - ne ispunjava Statutom ili drugim općim aktom određene članske obveze prema Komori
 - povrijedi odredbe ovoga Zakona.
- (2) Kaznena i prekršajna odgovornost magistra logopedije ili stegovna odgovornost u ustanovi, trgovačkom društvu ili drugoj pravnoj osobi koja obavlja logopedsku djelatnost ne isključuje stegovnu odgovornost magistra logopedije pred Komorom.

Članak 27.

Statutom Komore utvrđuju se teže i lakše stegovne povrede.

Članak 28.

(1) Magistar logopedije odgovara zbog stegovne povrede pred stegovnim tijelima Komore.

(2) Stegovna tijela Komore su Časni sud i Visoki časni sud Komore.

Članak 29.

(1) Za teže stegovne povrede magistru logopedije mogu se izreći sljedeće stegovne mjere:

- ukor
- javni ukor
- novčana kazna
- privremeno ukidanje odobrenja za samostalan rad na razdoblje od mjesec dana do godine dana
- trajno ukidanje odobrenja za samostalan rad
- privremeno ili trajno ograničenje opsega odobrenja za samostalan rad.

(2) Za lakše stegovne povrede magistru logopedije mogu se izreći sljedeće stegovne mjere:

- opomena
- novčana kazna.

(3) O privremenom ukidanju, trajnom ukidanju odnosno privremenom ili trajnom ograničenju opsega odobrenja za samostalan rad magistra logopedije iz stavka 1. ovoga članka Komora odlučuje rješenjem.

(4) Protiv rješenja iz stavka 3. ovoga članka nije dopuštena žalba, već se može pokrenuti upravni spor.

(5) Uz svaku mjeru iz stavaka 1. i 2. ovoga članka, osim uz mjeru trajnog ukidanja odobrenja za samostalan rad, magistru logopedije može se odrediti i stegovna mjera dodatne izobrazbe.

(6) Stegovna mjera privremenog ukidanja odobrenja za samostalan rad može se izreći uvjetno s rokom kušnje od šest mjeseci do dvije godine.

Članak 30.

Iznos novčane kazne za povrede iz članka 29. ovoga Zakona utvrđuje se Statutom Komore s time da iznos ne može biti niži od 1320,00 eura i viši od 6630,00 eura.

Članak 31.

Časni sud Komore može pokrenuti stegovni postupak po službenoj dužnosti ili na zahtjev pacijenta, tijela Komore ili Ministarstva.

Članak 32.

Magistar logopedije nije odgovoran ako pacijent svjesno odbija sudjelovanje u logopedskom postupku.

VIII. HRVATSKA KOMORA LOGOPEDA

Članak 33.

(1) Komora je samostalna strukovna organizacija sa svojstvom pravne osobe i javnim ovlastima.

(2) Komora predstavlja i zastupa interese magistara logopedije u Republici Hrvatskoj i u inozemstvu.

(3) Magistar logopedije koji obavlja logopedsku djelatnost na području Republike Hrvatske obvezno se učlanjuje u Komoru.

(4) Članstvo u Komori dobrovoljno je za magistre logopedije koji:

- ne rade na neposrednim poslovima zdravstvene zaštite
- su nezaposleni
- su u mirovini
- obavljaju logopedsku djelatnost izvan Republike Hrvatske
- slobodno pružaju logopedске usluge iz država članica Europske unije.

(5) Komora ima svoj grb, znak, pečat i žigove.

Članak 34.

Komora ima sljedeće javne ovlasti:

- rješenjem odlučuje o izdavanju, obnavljanju i ukidanju odobrenja za samostalan rad magistra logopedije u Republici Hrvatskoj
- vodi Registar
- obavlja stručni nadzor nad radom magistara logopedije u Republici Hrvatskoj
- provodi postupak priznavanja stručnih inozemnih kvalifikacija sukladno zakonu kojim se uređuju regulirane profesije i priznavanje inozemnih stručnih kvalifikacija.

Članak 35.

Osim javnih ovlasti iz članka 34. ovoga Zakona Komora obavlja i sljedeće poslove:

- nadzire provođenje Kodeksa logopedске etike i deontologije
- prati, proučava i unapređuje obavljanje logopedске djelatnosti
- daje mišljenje na standarde i normative za obavljanje logopedске djelatnosti
- utvrđuje način oglašavanja i način isticanja naziva nositelja privatne logopedске prakse
- utvrđuje popise logopedске dijagnostičke i terapijske opreme, kao i standarde za njihovu uporabu te poduzima mjere zaštite od njihove neovlaštene izrade, distribucije i primjene
- daje stručno mišljenje tijekom pripreme propisa kojima se utječe na razvoj logopedске struke
- zastupa članove Komore u zaštiti njihovih profesionalnih interesa
- sudjeluje u utvrđivanju i verifikaciji programa stručnog usavršavanja magistara logopedije
- utvrđuje sadržaj, rokove i postupak trajnog stručnog usavršavanja magistara logopedije
- potiče i organizira stručno usavršavanje članova Komore
- surađuje s drugim strukovnim udrugama, stručnim i znanstvenim institucijama u zemlji i inozemstvu
- odlučuje o suradnji Komore s drugim komorama te drugim ustanovama i organizacijama u Republici Hrvatskoj i inozemstvu
- surađuje s državnim tijelima i tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u rješavanju pitanja važnih za obavljanje logopedске djelatnosti
- obavlja i druge poslove utvrđene ovim Zakonom, Statutom i općim aktima Komore.

Članak 36.

(1) Tijela Komore su Skupština, Upravni odbor, Nadzorni odbor, predsjednik i druga tijela utvrđena Statutom.

(2) Ustrojstvo i tijela Komore te njihov sastav, način izbora, prava, obveze i dužnosti uređuju se Statutom i drugim općim aktima Komore.

(3) Komora ima Statut.

(4) Statut je temeljni opći akt Komore koji donosi Skupština Komore.

(5) Na Statut Komore prethodnu suglasnost daje ministar.

(6) Statut Komore objavljuje se u »Narodnim novinama«.

Članak 37.

Statutom Komore obvezno se utvrđuju:

– djelatnosti koje Komora obavlja u sklopu svojih zakonskih ovlasti

– djelokrug i organizacija rada

– ustroj i tijela Komore te način njihova izbora i djelovanja

– sadržaj, rokovi i način stručnog usavršavanja članova Komore

– detaljniji način izdavanja, obnavljanja i ukidanja odobrenja za samostalan rad

– stegovne mjere protiv člana Komore

– druga pitanja važna za logopedsku djelatnost.

Članak 38.

(1) Skupština Komore donosi Kodeks logopedске етике и деонтологије.

(2) Kodeks logopedске етике и деонтологије, полазећи од хуманистичких начела и temeljnih vrijednosti društva, utvrđuje načela i pravila kojih se magistri logopedije moraju pridržavati pri obavljanju svog zvanja.

(3) Kodeks logopedске етике и деонтологије objavljuje se u »Narodnim novinama«.

Članak 39.

(1) Komora vodi Registar.

(2) Upis u Registar obavlja se na zahtjev magistra logopedije koji ispunjava uvjete iz članka 5. ovoga Zakona.

(3) Registar je javan, a izvadci iz Registra su javne isprave.

(4) Način upisa, vođenja i sadržaj Registra, uz prethodnu suglasnost ministra, utvrđuje općim aktom Komora.

Članak 40.

(1) Magistru logopedije upisanom u Registar izdaje se logopedска iskaznica.

(2) Oblik i sadržaj iskaznice te način izdavanja i vođenja upisnika o izdanim iskaznicama, uz prethodnu suglasnost ministra, utvrđuje općim aktom Komora.

Članak 41.

Magistar logopedije briše se iz Registra:

– na osobni zahtjev

– ukidanjem odobrenja za samostalan rad

– gubitkom poslovne sposobnosti

– ako postane trajno zdravstveno nesposoban za obavljanje logopedске djelatnosti

– izricanjem zaštitne mjere zabrane obavljanja logopedске djelatnosti

– ako je stegovnom kaznom tijela Komore izgubio pravo na obavljanje logopedске djelatnosti.

Članak 42.

(1) Za ostvarivanje svojih ciljeva i izvršavanje zadaća Komora stječe sredstva:

– od upisnine

– od članarine i

– iz drugih prihoda ostvarenih djelatnošću Komore.

(2) Iz državnog proračuna Republike Hrvatske osiguravaju se sredstva za izvršavanje poslova koje Komora obavlja na temelju javne ovlasti utvrđene člankom 34. podstavkom 3. ovoga Zakona.

Članak 43.

Osnivači Komore su Ministarstvo i Hrvatsko logopedско društvo.

IX. STRUČNI NADZOR NAD RADOM MAGISTARA LOGOPEDIJE

Članak 44.

(1) Komora obavlja stručni nadzor nad radom magistara logopedije.

(2) Stručni nadzor iz stavka 1. ovoga članka provodi se sukladno općem aktu iz stavka 5. ovoga članka na temelju:

– zahtjeva dostavljenih od strane ministra i tijela državne uprave

– stalnih i povremenih kontrola rada magistara logopedije

– predstavlja.

(3) Stručni nadzor iz stavka 1. ovoga članka provodi Povjerenstvo za stručni nadzor koje osniva Komora.

(4) Magistar logopedije nad kojim se provodi stručni nadzor mora omogućiti Povjerenstvu iz stavka 3. ovoga članka neometano provođenje stručnog nadzora iz stavka 1. ovoga članka.

(5) Način provođenja stručnog nadzora iz stavka 1. ovoga članka uređuje se općim aktom Komore uz prethodnu suglasnost ministra.

Članak 45.

Članom Povjerenstva iz članka 44. stavka 3. ovoga Zakona može se imenovati magistar logopedije s odobrenjem za samostalan rad i s najmanje pet godina radnog iskustva u struci.

X. NADZOR

Članak 46.

(1) Upravni nadzor nad radom Komore provodi Ministarstvo sukladno zakonu kojim se uređuje zdravstvena zaštita.

(2) Inspekcijski nadzor nad provođenjem logopedске djelatnosti obavlja zdravstvena inspekcija prema odredbama zakona kojim se uređuje zdravstvena zaštita.

XI. PREKRŠAJNE ODREDBE

Članak 47.

Novčanom kaznom u iznosu od 660,00 do 1320,00 eura kaznit će se za prekršaj magistar logopedije – fizička osoba ako:

1. obavlja logopedsku djelatnost protivno odredbama članka 4. ovoga Zakona

2. ne evidentira sve provedene dijagnostičke i terapijske postupke u logopedskom kartonu za svakog pacijenta sukladno članku 25. stavku 1. ovoga Zakona

3. povrijedi Kodeks logopedске етике и деонтологије (članak 26. stavak 1. podstavak 1.)

4. onemogućiti ili ometa provođenje stručnog nadzora protivno članku 44. stavku 4. ovoga Zakona.

Članak 48.

Novčanom kaznom u iznosu od 1320,00 do 6630,00 eura kaznit će se za prekršaj nositelj privatne logopedске prakse ako:

1. onemogućiti magistru logopedije stručno usavršavanje (članak 7. stavak 3.)

2. obavlja privatnu logopedsku praksu bez odobrenja za samostalan rad (članak 9. stavak 2. podstavak 2.)

3. obavlja privatnu logopedsku praksu bez radne sposobnosti (članak 9. stavak 2. podstavak 3.)

4. obavlja privatnu logopedsku praksu bez potpune poslovne sposobnosti (članak 9. stavak 2. podstavak 4.)

5. obavlja privatnu logopedsku praksu koja uključuje rad s djecom, a pravomoćno je osuđen za neko od kaznenih djela protiv spolne slobode odnosno za neko od kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta sukladno Kaznenom zakonu (članak 9. stavak 2. podstavak 5.)

6. obavlja privatnu logopedsku praksu za vrijeme trajanja radnog odnosa odnosno dok obavlja drugu samostalnu djelatnost (članak 9. stavak 2. podstavak 7.)

7. obavlja privatnu logopedsku praksu, a ne raspolaže odgovarajućim prostorom sukladno normativima i standardima za obavljanje privatne logopedске prakse u pogledu prostora (članak 9. stavak 2. podstavak 8.)

8. obavlja privatnu logopedsku praksu, a ne raspolaže odgovarajućom dijagnostičkom i terapijskom opremom sukladno normativima i standardima za obavljanje privatne logopedске prakse u pogledu dijagnostičke i terapijske opreme (članak 9. stavak 2. podstavak 9.)

9. započne s radom prije izvršnosti rješenja kojim je utvrđeno da privatna logopedска praksa ispunjava normative i standarde za obavljanje logopedске djelatnosti (članak 10. stavak 4.)

10. započne s radom u novom prostoru prije izvršnosti rješenja kojim je utvrđeno da privatna logopedска praksa ispunjava normative i standarde za obavljanje logopedске djelatnosti u novom prostoru (članak 11. stavak 4.)

11. ima više od jedne privatne logopedске prakse (članak 14. stavak 1.)

12. ne obavlja poslove privatne logopedске prakse osobno (članak 14. stavak 2.)

13. obavlja privatnu logopedsku praksu s više od dva tima u smjenskom radu (članak 14. stavak 4.)

14. nastavi obavljati privatnu logopedsku praksu nakon izvršnosti rješenja o ukidanju odobrenja za obavljanje privatne prakse (članak 19. stavak 4.).

XII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 49.

(1) Ministar će na prijedlog Hrvatskog logopedskog društva u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona imenovati osnivački odbor Komore.

(2) Ministarstvo i Hrvatsko logopedско društvo osnovat će Komoru odlukom u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 50.

Komora je obvezna u roku od šest mjeseci od dana osnivanja Komore donijeti Statut.

Članak 51.

Ministar će u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovoga Zakona donijeti pravilnik iz članka 10. stavka 7. ovoga Zakona.

Članak 52.

Komora će u roku od šest mjeseci od dana osnivanja Komore donijeti opće akte iz članka 6. stavka 8., članka 7. stavaka 5. i 6., članka 25. stavka 3., članka 39. stavka 4., članka 40. stavka 2. i članka 44. stavka 5. ovoga Zakona.

Članak 53.

Do dana stupanja na snagu pravilnika iz članka 51. ovoga Zakona, normative i standarde za obavljanje logopedске djelatnosti u pogledu prostora, radnika te dijagnostičke i terapijske opreme iz članka 10. stavka 7. ovoga Zakona utvrđuje ministar odlukom iz članka 66. Pravilnika o normativima i standardima za obavljanje zdravstvene djelatnosti (»Narodne novine«, br. 52/20.).

Članak 54.

(1) Do dana stupanja na snagu općih akata iz članka 52. ovoga Zakona prilikom podnošenja zahtjeva iz članka 10. stavka 1. ovoga Zakona magistar logopedije nije obavezan priložiti odobrenje za samostalan rad te mišljenje Komore o opravdanosti osnivanja privatne logopedске prakse u mreži javne zdravstvene službe odnosno mišljenje Komore o opravdanosti osnivanja privatne logopedске prakse izvan mreže javne zdravstvene službe.

(2) Odobrenje za samostalan rad te mišljenje Komore iz stavka 1. ovoga članka magistar logopedije obavezan je ishoditi i dostaviti Ministarstvu u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 55.

Magistri logopedije koji na dan stupanja na snagu ovoga Zakona obavljaju logopedsku djelatnost po do sada važećim propisima mogu i dalje obavljati logopedsku djelatnost pod uvjetom da u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovoga Zakona steknu odobrenje za samostalan rad sukladno ovome Zakonu.

Članak 56.

(1) Trgovačkim društvima i fizičkim osobama – obrtnicima koji na dan stupanja na snagu ovoga Zakona obavljaju postupke iz logopedске djelatnosti sukladno posebnim propisima prestaje pravo na obavljanje postupaka iz logopedске djelatnosti po isteku roka od dvije godine od dana stupanja na snagu ovoga Zakona po sili zakona.

(2) Magistar logopedije koji na dan stupanja na snagu ovoga Zakona obavlja postupke iz logopedске djelatnosti iz stavka 1. ovoga članka može podnijeti zahtjev za donošenje rješenja Ministarstva o početku obavljanja logopedске djelatnosti sukladno ovom Zakonu.

Članak 57.

Zdravstvene ustanove obvezne su uskladiti svoj rad i poslovanje s odredbama ovoga Zakona u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 58.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 022-02/25-01/10

Zagreb, 15. srpnja 2025.

HRVATSKI SABOR

Predsjednik

Hrvatskoga sabora

Gordan Jandroković, v. r.

1474

Na temelju članka 89. Ustava Republike Hrvatske, donosim

ODLUKU

O PROGLAŠENJU ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNI ZAKONA O OBVEZNOM ZDRAVSTVENOM OSIGURANJU

Prolašavam Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju, koji je Hrvatski sabor donio na sjednici 15. srpnja 2025.

Klasa: 011-02/25-02/66

Urbroj: 71-10-01/1-25-2

Zagreb, 17. srpnja 2025.

Predsjednik
Republike Hrvatske
Zoran Milanović, v. r.

ZAKON

O IZMJENAMA I DOPUNI ZAKONA O OBVEZNOM ZDRAVSTVENOM OSIGURANJU

Članak 1.

U Zakonu o obveznom zdravstvenom osiguranju (»Narodne novine«, br. 80/13., 137/13., 98/19. i 33/23.) u članku 7. stavku 7. riječi: »točkom 13.« zamjenjuju se riječima: »točkama 13. i 16.«.

Iza stavka 8. dodaje se stavak 9. koji glasi:

»(9) Iznimno, osigurane osobe iz stavka 7. ovoga članka nemaju obvezu osobnog pristupa za vrijeme korištenja prava na roditeljske potpore ako imaju status osobe s invaliditetom kojoj je utvrđen treći ili četvrti stupanj težine invaliditeta, samohrani roditelji djece do sedme godine života, osobe koje u kućanstvu skrbe za teško bolesnog člana obitelji, kao i učenici i studenti koji su u postupku ponovnog upisa u obrazovnu ustanovu nakon prekida školovanja te ako zbog svoga zdravstvenog stanja ili drugog opravdanog razloga nisu u mogućnosti osobno pristupiti Zavodu radi provjere okolnosti na temelju kojih im je taj status utvrđen, dok traje objektivna nemogućnost, pod uvjetom da su o tome obavijestile Zavod.«.

Članak 2.

U članku 55. stavku 1. broj: »25« zamjenjuje se brojem: »80«.

U stavku 2. točki 5. riječi: »tri godine« zamjenjuju se riječima: »sedam godina«.

Stavak 3. mijenja se i glasi:

»(3) Visinu naknade plaće koja se isplaćuje na teret sredstava Zavoda odnosno na teret sredstava državnog proračuna za naknadu plaće za vrijeme privremene nesposobnosti zbog pojave zaraze u okolini osiguranika iz stavka 2. točke 7. ovoga članka utvrđuje Zavod, s tim da najviši mjesečni iznos naknade plaće, obračunate prema odredbama ovoga Zakona i propisa donesenih na temelju ovoga Zakona, ne može za puno radno vrijeme iznositi više od 225,5 % proračunske osnovice, osim naknade plaće iz stavka 2. točaka 3., 4. i 8. ovoga članka.«.

Članak 3.

U članku 56. stavku 4. broj: »25« zamjenjuje se brojem: »80«.

Članak 4.

U članku 62. stavci 1. i 2. mijenjaju se i glase:

»(1) Osigurana osoba ima pravo na naknadu za troškove prijevoza pod uvjetom da je radi ostvarivanja prava na zdravstvenu

zaštitu iz obveznoga zdravstvenog osiguranja upućena najbližem ugovornom subjektu odnosno isporučitelju pomagala Zavoda u drugom mjestu u odnosu na mjesto prebivališta odnosno boravišta te da ne ispunjava uvjete za korištenje sanitetskog prijevoza propisane pravilnikom iz članka 19. stavka 9. ovoga Zakona i utvrđene općim aktom Zavoda.

(2) Osigurana osoba iz stavka 1. ovoga članka ima pravo na naknadu za troškove prijevoza ako je radi korištenja zdravstvene zaštite upućena u ugovornu zdravstvenu ustanovu odnosno ordinaciju ugovornog doktora privatne prakse ili ugovornom isporučitelju pomagala koji su udaljeni 50 i više kilometara od adrese prebivališta odnosno boravišta jer odgovarajuću zdravstvenu zaštitu, sukladno svom zdravstvenom stanju, ne može ostvariti u mjestu prebivališta ili boravišta odnosno u najbližoj ugovornoj zdravstvenoj ustanovi odnosno ordinaciji ugovornog doktora privatne prakse s ugovornom djelatnošću za tu vrstu zdravstvene zaštite ili kod najbližeg ugovornog isporučitelja pomagala.«.

Članak 5.

Članak 65. mijenja se i glasi:

»(1) Naknada za troškove prijevoza iz članka 62. ovoga Zakona pripada osiguranoj osobi u visini 0,025 % od proračunske osnovice po kilometru za najkraću relaciju cestovnog prometa između adrese prebivališta odnosno boravišta i adrese ugovornog subjekta Zavoda ili zdravstvene ustanove kamo je upućena na liječenje u skladu s člankom 26. stavkom 3. ovoga Zakona, adrese ugovornog isporučitelja pomagala odnosno adrese ustrojstvene jedinice Zavoda kamo je pozvana radi ostvarivanja prava iz obveznoga zdravstvenog osiguranja.

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, osigurana osoba kojoj je, zbog zdravstvenog stanja rješenjem Zavoda o upućivanju na liječenje u inozemstvo u skladu s člankom 26. stavkom 3. ovoga Zakona, a na osnovi nalaza, mišljenja i ocjene nadležnog tijela vještačenja Zavoda, odobren prijevoz zrakoplovom ima pravo na naknadu za troškove prijevoza u visini najniže cijene zrakoplovne karte za ekonomsku klasu.

(3) Pravo na naknadu za troškove prijevoza osigurana osoba ostvaruje na osnovi tiskanice putnog naloga koji izdaje izabrani doktor medicine primarne zdravstvene zaštite ili izabrani doktor dentalne medicine odnosno ovlašteni radnik Zavoda kada je osigurana osoba pozvana od strane Zavoda radi ostvarivanja prava iz obveznoga zdravstvenog osiguranja te na osnovi rješenja Zavoda o upućivanju na liječenje u skladu s člankom 26. stavkom 3. ovoga Zakona.

(4) Pod mjestom iz članka 62. stavka 1. ovoga Zakona podrazumijeva se grad odnosno naselje koje nije u sastavu grada, u skladu sa zakonom kojim se uređuju područja županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj.

(5) Pod mjestom iz stavka 4. ovoga članka iznimno se podrazumijeva i naselje koje je u sastavu grada ako je od grada u čijem je sastavu udaljeno 20 i više kilometara.

(6) Udaljenost iz stavka 1. ovoga članka utvrđuje se primjenom Interaktivne karte Hrvatskog autokluba.

(7) Sadržaj i oblik tiskanice putnog naloga iz stavka 3. ovoga članka utvrđuje općim aktom Zavod.«.

Članak 6.

Članak 86. mijenja se i glasi:

»U svrhu osiguravanja podataka potrebnih za provođenje obveznoga zdravstvenog osiguranja te nadzora nad ostvarivanjem prava

iz obveznoga zdravstvenog osiguranja u Zavodu se vode evidencije u elektroničkom obliku.«.

Članak 7.

U članku 88. stavci 1. do 4. mijenjaju se i glase:

»(1) Sukladno aktu iz članka 87. stavka 1. ovoga Zakona, Zavod u skladu s utvrđenim potrebama za popunu mreže javne zdravstvene službe, mreže hitne medicine i mreže ugovornih subjekata medicine rada, u pravilu svake treće godine, ako općim aktom iz članka 87. stavka 1. ovoga Zakona nije drukčije određeno, objavljuje natječaj odnosno poziv na dostavu dokumentacije za sklapanje ugovora sa zdravstvenim ustanovama i privatnim zdravstvenim radnicima za provođenje zdravstvene zaštite iz obveznoga zdravstvenog osiguranja u zdravstvenim djelatnostima na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini zdravstvene djelatnosti te na razini zdravstvenih zavoda, ako posebnim zakonom nije drukčije utvrđeno.

(2) Sukladno aktu iz članka 87. stavka 2. ovoga Zakona, Zavod u pravilu svake treće godine, ako općim aktom iz članka 87. stavka 2. ovoga Zakona nije drukčije određeno, objavljuje poziv na dostavu ponuda za sklapanje ugovora s isporučiteljima ortopedskih i drugih pomagala.

(3) Na temelju ponuda za provođenje zdravstvene zaštite prema objavljenom natječaju i pozivu iz stavaka 1. i 2. ovoga članka Zavod, uz prethodnu suglasnost ministra nadležnog za zdravstvo, donosi odluku o izboru najpovoljnijih ponuditelja.

(4) Ponuditelj čija ponuda na natječaj iz stavka 1. ovoga članka nije prihvaćena ima pravo uložiti žalbu ministru nadležnom za zdravstvo u roku od 15 dana od dana zaprimanja obavijesti o ne-prihvatanju ponude.«.

Članak 8.

U članku 110. stavku 4. riječi: »za ravnatelja« zamjenjuju se riječima: »za zamjenika ravnatelja«.

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 9.

Upravno vijeće Zavoda u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona uskladit će opće akte s odredbama ovoga Zakona.

Članak 10.

(1) Osigurane osobe koje su status u obveznom zdravstvenom osiguranju stekle prema članku 7. stavku 1. točki 16. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju (»Narodne novine«, br. 80/13., 137/13., 98/19. i 33/23.), koje se ne vode u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje kao nezaposlene osobe, obvezne su u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona osobno pristupiti Zavodu radi provjere okolnosti na temelju kojih im je taj status utvrđen.

(2) Osigurane osobe iz stavka 1. ovoga članka koje osobno ne pristupe Zavodu u roku iz stavka 1. ovoga članka Zavod će istekom toga roka odjaviti iz obveznoga zdravstvenog osiguranja po službenoj dužnosti, bez donošenja rješenja.

Članak 11.

Upravni postupci pokrenuti do dana stupanja na snagu ovoga Zakona dovršit će se prema odredbama Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju (»Narodne novine«, br. 80/13., 137/13., 98/19. i 33/23.) te propisa i općih akata donesenih na temelju toga Zakona.

Članak 12.

Zavod će korisnicima naknade plaće koje terete sredstva Zavoda odnosno državnog proračuna od dana stupanja na snagu ovoga

Zakona po službenoj dužnosti obračunati naknadu plaće u visini utvrđenoj ovim Zakonom.

Članak 13.

Ovaj Zakon objavit će se u »Narodnim novinama«, a stupa na snagu 1. kolovoza 2025.

Klasa: 022-02/25-01/39

Zagreb, 15. srpnja 2025.

HRVATSKI SABOR

Predsjednik

Hrvatskoga sabora

Gordan Jandroković, v. r.

1475

Na temelju članka 89. Ustava Republike Hrvatske, donosim

ODLUKU

O PROGLAŠENJU ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O SUSTAVU UNUTARNJIH KONTROLA U JAVNOM SEKTORU

Prolašavam Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sustavu unutarnjih kontrola u javnom sektoru, koji je Hrvatski sabor donio na sjednici 15. srpnja 2025.

Klasa: 011-02/25-02/67

Urbroj: 71-10-01/1-25-2

Zagreb, 17. srpnja 2025.

Predsjednik

Republike Hrvatske

Zoran Milanović, v. r.

ZAKON

O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O SUSTAVU UNUTARNJIH KONTROLA U JAVNOM SEKTORU

Članak 1.

U Zakonu o sustavu unutarnjih kontrola u javnom sektoru (»Narodne novine«, br. 78/15. i 102/19.) članak 3. mijenja se i glasi:

»(1) Odredbe ovoga Zakona odnose se na proračunske i izvanproračunske korisnike državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave utvrđene u Registru proračunskih i izvanproračunskih korisnika i na jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (u daljnjem tekstu: korisnici proračuna).

(2) Odredbe ovoga Zakona odnose se na trgovačka društva u kojima Republika Hrvatska i/ili jedna ili više jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju pojedinačno ili kumulativno većinsko vlasništvo, a koja su upisana u Registar trgovačkih društava i drugih pravnih osoba obveznika davanja Izjave o fiskalnoj odgovornosti koji vodi Ministarstvo financija.

(3) Odredbe ovoga Zakona odnose se na pravne osobe od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku koje Vlada Republike Hrvatske utvrđuje odlukom te na druge pravne osobe kojima je osnivač Republika Hrvatska i/ili jedna ili više jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, a koje su upisane u Registar trgovačkih društava i drugih pravnih osoba obveznika davanja Izjave o fiskalnoj odgovornosti koji vodi Ministarstvo financija.

(4) Odredbe ovoga Zakona odnose se na trgovačka društva i druge pravne osobe u kojima obveznici primjene ovoga Zakona iz stavaka 1., 2. i 3. ovoga članka imaju pojedinačno ili kumulativno većinsko vlasništvo ili su njihovi osnivači, a koji su upisani u Registar trgovačkih društava i drugih pravnih osoba obveznika davanja Izjave o fiskalnoj odgovornosti koji vodi Ministarstvo financija.«.

Članak 2.

U članku 4. dodaje se nova točka 1. koja glasi:

»1. Dionik je bilo koji pojedinac, grupa ili strana koja ima interese u instituciji i rezultatima njezina djelovanja. U trgovačkom društvu i drugoj pravnoj osobi dionik posebno uključuje njezine vlasnike, vjerovnike, rukovodstvo, zaposlenike, kupce, dobavljače i javnost.«.

Dosadašnje točke 1. i 2. postaju točke 2. i 3.

Iza dosadašnje točke 3., koja postaje točka 4., dodaje se nova točka 5. koja glasi:

»5. Integrirano upravljanje rizicima podrazumijeva uspostavu organizacijske strukture, postupaka, pravila, procesa, sustava i resursa za utvrđivanje, procjenu, postupanje, praćenje i izvještavanje o izloženosti rizicima odnosno upravljanje rizicima u cjelini, kao i kontinuirano unaprjeđenje, kontrolu i nadzor procesa integriranog upravljanja rizicima.«.

Dosadašnje točke 4. do 10. postaju točke 6. do 12.

Dosadašnja točka 11., koja postaje točka 13., mijenja se i glasi:

»13. Odbor podrazumijeva nadzorni odbor ili njegov odgovarajući pododbor, kao što su revizijski odbor, odbor za rizike ili drugi pododbor osnovan u skladu s posebnim propisima. U instituciji u kojoj je uspostavljena funkcija unutarnje revizije, a koja nije u obvezi uspostaviti nadzorni odbor, odbor može podrazumijevati i drugo tijelo koje obavlja nadzor poslovanja institucije uspostavljeno sukladno posebnim propisima.«.

Dosadašnje točke 12. do 19. postaju točke 14. do 21.

Dosadašnja točka 20., koja postaje točka 22., mijenja se i glasi:

»22. Rukovoditelj unutarnje revizije je osoba odgovorna za upravljanje i unaprjeđenje funkcije unutarnje revizije u instituciji. Pojam uključuje i imenovanog unutarnjeg revizora.«.

Dosadašnje točke 21. do 23. postaju točke 23. do 25.

U dosadašnjoj točki 24., koja postaje točka 26., riječ: »stručno« briše se.

Dosadašnje točke 25. i 26. postaju točke 27. i 28.

Članak 3.

Članak 12. mijenja se i glasi:

»Odgovorna osoba institucije treba uspostaviti integrirano upravljanje rizicima.«.

Članak 4.

Iza članka 17. dodaje se članak 17.a koji glasi:

»Članak 17.a

(1) Odgovorna osoba trgovačkog društva i druge pravne osobe u kojoj Republika Hrvatska i/ili jedna ili više jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju pojedinačno ili kumulativno većinsko vlasništvo ili su njihovi osnivači i koja ispunjava uvjete za razvrstavanje u velike poduzetnike u smislu zakona koji uređuje računovodstvo poduzetnika treba, uz prethodnu suglasnost odbora, usvojiti politiku i strategiju integriranog upravljanja rizicima, u cilju realizacije poslovnih ciljeva i poslovne strategije te zaštite interesa dionika.

(2) Odgovorna osoba iz stavka 1. ovoga članka uspostavlja i unaprjeđuje integrirano upravljanje rizicima te osigurava provođenje politike i strategije integriranog upravljanja rizicima, uspostavom kontrolne funkcije za integrirano upravljanje rizicima.

(3) Osobu koja rukovodi kontrolnom funkcijom iz stavka 2. ovoga članka imenuje i razrješuje odgovorna osoba iz stavka 1. ovoga članka, uz ishođenje prethodne suglasnosti odbora.

(4) Osoba koja rukovodi kontrolnom funkcijom iz stavka 3. ovoga članka funkcionalno je odgovorna odgovornoj osobi iz stavka 1. ovoga članka i odboru te ih polugodišnje izvještava o integriranom upravljanju rizicima i provedbi strategije upravljanja rizicima.

(5) Odbor uspostavljen u trgovačkom društvu i drugoj pravnoj osobi iz stavka 1. ovoga članka nadzire funkcioniranje integriranog upravljanja rizicima u cilju osiguranja djelotvornih struktura, politika i postupaka radi utvrđivanja, procjenjivanja i postupanja po rizicima, izvještavanja i nadzora značajnih rizika, kao i kontrole, kontinuiranog praćenja te unaprjeđivanja procesa integriranog upravljanja rizicima.

(6) Odbor iz stavka 5. ovoga članka mora najmanje jednom godišnje procijeniti primjenu politika i strategija, kao i djelotvornost postupaka integriranog upravljanja rizicima te dati preporuke za unaprjeđenje integriranog upravljanja rizicima odgovornoj osobi trgovačkog društva ili druge pravne osobe iz stavka 1. ovoga članka.

(7) Unutarnja revizija uspostavljena u trgovačkom društvu i drugoj pravnoj osobi iz stavka 1. ovoga članka daje neovisno mišljenje o prikladnosti i učinkovitosti integriranog upravljanja rizicima, o čemu izvještava odgovornu osobu i odbor.«.

Članak 5.

Članak 21. mijenja se i glasi:

»Svrha unutarnje revizije je neovisna i objektivna procjena sustava unutarnjih kontrola, kao i davanje mišljenja o funkcioniranju sustava unutarnjih kontrola te preporuka i savjeta rukovoditeljima i odboru za poboljšanje djelotvornosti procesa upravljanja rizicima, kontrola i upravljanja poslovanjem odnosno korporativnog upravljanja, u cilju jačanja sposobnosti institucije da stvara, štiti i održava svoje vrijednosti.«.

Članak 6.

U članku 22. stavak 3. mijenja se i glasi:

»(3) Unutarnja revizija daje mišljenje o funkcioniranju sustava unutarnjih kontrola i preporuke za poboljšanje sustava unutarnjih kontrola u revidiranom području.«.

Članak 7.

Iza članka 23. dodaju se naslov iznad članka i članak 23.a koji glase:

»Organizacijska neovisnost funkcije unutarnje revizije

Članak 23.a

(1) Unutarnja revizija ustrojava se kao samostalna unutarnja ustrojstvena jedinica.

(2) Unutarnja revizija je funkcionalno odgovorna odboru, a ustrojstveno je odgovorna odgovornoj osobi institucije.

(3) Funkcionalna neovisnost unutarnje revizije osobito se ostvaruje njezinom neovisnošću o drugim ustrojstvenim jedinicama institucije u planiranju rada, obavljanju poslova unutarnje revizije i izvještavanju.

(4) U instituciji gdje nije osnovan odbor, unutarnja revizija je funkcionalno odgovorna odgovornoj osobi institucije.

(5) Na imenovanog unutarnjeg revizora iz članka 24. stavka 1. točke b) ovoga Zakona na odgovarajući se način primjenjuju stavci 2. i 3. ovoga članka.«.

Članak 8.

U članku 24. stavak 2. mijenja se i glasi:

»(2) Funkcija unutarnje revizije obavlja poslove unutarnje revizije u instituciji u kojoj je uspostavljena i u institucijama iz nadležnosti, osim u onima koje imaju uspostavljenu funkciju unutarnje revizije.«.

Članak 9.

U članku 27. stavak 2. točka a) mijenja se i glasi:

»a) imati završen odgovarajući sveučilišni diplomski studij ili sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij ili stručni diplomski studij (razina 7.1.sv ili 7.1.st HKO-a).«.

Članak 10.

Članak 28. mijenja se i glasi:

»(1) Rukovoditelj unutarnje revizije mora imati:

- a) stručno ovlaštenje ministra financija za obavljanje poslova unutarnje revizije u javnom sektoru ili
- b) u trgovačkom društvu i drugoj pravnoj osobi certifikat ovlaštenog unutarnjeg revizora koji izdaju strukovne organizacije i
- c) najmanje pet godina radnog iskustva na odgovarajućim poslovima, ako posebnim propisom nije drukčije određeno, od čega najmanje tri godine na poslovima unutarnje revizije ili revizije.

(2) Rukovoditelja unutarnje revizije imenuje i razrješuje odgovorna osoba institucije, sukladno propisima kojima se uređuju radnopravni odnosi, uz ishođenje prethodne suglasnosti odbora.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, ako u instituciji nije uspostavljen odbor, rukovoditelja unutarnje revizije imenuje i razrješuje odgovorna osoba institucije, sukladno propisima kojima se uređuju radnopravni odnosi.«.

Članak 11.

Naslov iznad članka 29. i članak 29. brišu se.

Članak 12.

U članku 33. stavak 2. mijenja se i glasi:

»(2) Strateški i godišnji plan unutarnje revizije, kao i njihove izmjene i dopune, na temelju procjene rizika, predlaže rukovoditelj unutarnje revizije, a donosi odgovorna osoba institucije, uz ishođenje prethodne suglasnosti odbora.«.

Iza stavka 2. dodaje se novi stavak 3. koji glasi:

»(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, ako u instituciji nije osnovan odbor, strateški i godišnji plan unutarnje revizije, kao i njihove izmjene i dopune, na temelju procjene rizika, predlaže rukovoditelj unutarnje revizije, a donosi odgovorna osoba institucije.«.

Dosadašnji stavci 3., 4. i 5. postaju stavci 4., 5. i 6.

Članak 13.

U članku 34. stavak 2. mijenja se i glasi:

»(2) O statusu provedbe preporuka odgovorna osoba revidirane jedinice obvezna je izvijestiti rukovoditelja unutarnje revizije koji prati provedbu preporuka i koji izvještava o provedbi odgovornu osobu institucije i odbor.«.

Iza stavka 2. dodaje se stavak 3. koji glasi:

»(3) U instituciji gdje nije osnovan odbor rukovoditelj unutarnje revizije izvještava odgovornu osobu institucije.«.

Članak 14.

U članku 37. riječi: »uputama Ministarstva financija« zamjenjuju se riječima: »Pravilnikom iz članka 41. stavka 4. ovoga Zakona.«.

Članak 15.

U članku 40. stavku 10. riječi: »dva puta« zamjenjuju se riječi: »jednom«.

Članak 16.

U članku 41. stavak 1. mijenja se i glasi:

»(1) Ministarstvo financija nadležno je za koordinaciju razvoja sustava unutarnjih kontrola u javnom sektoru.«.

U stavku 2. točki c) iza riječi: »izradu smjernica za razvoj sustava unutarnjih kontrola« stavlja se zarez i dodaju riječi: »smjernica za uspostavu integriranog upravljanja rizicima«.

Iza stavka 2. dodaje se novi stavak 3. koji glasi:

»(3) Ministar financija može dati prijedlog za obavljanje zajedničkih unutarnjih revizija koji se dostavlja na suglasnost odgovornim osobama onih institucija čija će unutarnja revizija biti uključena u obavljanje revizije.«.

Dosadašnji stavak 3. postaje stavak 4.

Članak 17.

U članku 42. stavku 2. riječi: »31. srpnja« zamjenjuju se riječima: »30. rujna«.

Članak 18.

Članak 43. mijenja se i glasi:

»(1) Odgovorna osoba institucije obvezna je sprječavati rizik nepravilnosti i poduzimati mjere u slučaju utvrđenih nepravilnosti u radu institucije.

(2) Odgovorna osoba nadležnog ministarstva ili drugog tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije odnosno odgovorna osoba jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dužna je imenovati osobu za nepravilnosti koja:

- zaprima prijave o nepravilnostima koje se odnose na rad institucije u kojoj je imenovana
- procjenjuje osnovanost zaprimljenih prijava o nepravilnostima i predlaže način postupanja u skladu s Pravilnikom iz stavka 8. ovoga članka

– prati postupanje po zaprimljenoj prijavi o nepravilnostima koje se odnose na rad institucije iz nadležnosti ministarstva ili drugog tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije odnosno institucije iz nadležnosti jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

(3) Odgovorna osoba institucije iz stavka 2. ovoga članka dužna je nadležnoj ustrojstvenoj jedinici u Ministarstvu financija, u čijem je djelokrugu proračunski nadzor, dostaviti podatke o imenovanoj osobi za nepravilnosti radi vođenja očevidnika osoba za nepravilnosti.

(4) Odgovorna osoba institucije iz nadležnosti ministarstva ili drugog tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije odnosno iz nadležnosti jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dostavit će nadležnom ministarstvu, drugom tijelu državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije odnosno nadležnoj jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave zaprimljenu prijavu o nepravilnosti u roku od 15 dana od dana primitka prijave, uz informaciju o statusu postupka.

(5) Odgovorna osoba iz stavka 2. ovoga članka dostavit će nadležnoj ustrojstvenoj jedinici u Ministarstvu financija, u čijem je djelokrugu proračunski nadzor, zaprimljenu prijavu o nepravilnosti in-

stitucije iz nadležnosti ministarstva ili drugog tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije odnosno iz nadležnosti jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave zaprimljenu prijavu o nepravilnosti u roku od 15 dana od dana primitka prijave, uz informaciju o statusu postupka.

(6) Ako se prijava o nepravilnosti odnosi na rad nadležnog ministarstva ili drugog tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije odnosno jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, odgovorna osoba iz stavka 2. ovoga članka dostavit će nadležnoj ustrojstvenoj jedinici u Ministarstvu financija, u čijem je djelokrugu proračunski nadzor, zaprimljenu prijavu o nepravilnosti u roku od 15 dana od dana primitka prijave, uz informaciju o statusu postupka.

(7) Zaposlenici institucije koji prijave nepravilnost u skladu i pod uvjetima propisanim zakonom kojim je uređena zaštita prijavitelja nepravilnosti imaju pravo na zaštitu predviđenu tim zakonom.

(8) Ministar financija pravilnikom utvrđuje obveze i način postupanja po prijavljenim nepravilnostima, kriterije i sadržaj odluke za imenovanje osobe za nepravilnosti te način dostave prijave o nepravilnostima i izvještavanja o statusu postupka.«.

Članak 19.

Članak 44. mijenja se i glasi:

»(1) Novčanom kaznom od 2000,00 eura do 5000,00 eura kaznit će se za prekršaj:

a) odgovorna osoba institucije ako ne uspostavi unutarnju reviziju u skladu s odredbama ovoga Zakona (članak 23., članak 24. stavci 1. i 2.)

b) odgovorna osoba iz članka 17.a stavka 1. ovoga Zakona ako ne uspostavi integrirano upravljanje rizicima u skladu s odredbama ovoga Zakona (članak 17.a)

c) odgovorna osoba ministarstva ili drugog tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije odnosno odgovorna osoba jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ako ne imenuje osobu za nepravilnosti (članak 43. stavak 2.)

d) odgovorna osoba institucije iz nadležnosti ministarstva ili drugog tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije odnosno odgovorna osoba institucije iz nadležnosti jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ako ne dostavi nadležnom ministarstvu, drugom tijelu državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije odnosno nadležnoj jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave zaprimljenu prijavu o nepravilnosti, u roku od 15 dana od dana primitka prijave (članak 43. stavak 4.)

e) odgovorna osoba ministarstva ili drugog tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije odnosno odgovorna osoba jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ako nadležnoj ustrojstvenoj jedinici u Ministarstvu financija u čijem je djelokrugu proračunski nadzor ne dostavi zaprimljenu prijavu o nepravilnosti institucije iz nadležnosti ministarstva ili drugog tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije odnosno institucije iz nadležnosti jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, u roku od 15 dana od dana primitka prijave (članak 43. stavak 5.)

f) odgovorna osoba ministarstva ili drugog tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije odnosno odgovorna osoba jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ako nadležnoj ustrojstvenoj jedinici u Ministarstvu financija u čijem je djelokrugu proračunski nadzor ne dostavi zaprimljenu prijavu o nepravilnosti koja se odnosi na rad ministarstva ili drugog tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije odnosno na

rad jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, u roku od 15 dana od dana primitka prijave (članak 43. stavak 6.).

(2) Inspektor proračunskog nadzora koji je u postupku nadzora utvrdio radnje kojima je ostvaren prekršaj sastavlja optužni prijedlog protiv počinitelja prekršaja i podnosi ga nadležnom područnom uredu Porezne uprave Ministarstva financija.

(3) Prekršajni postupak za prekršaje propisane ovim Zakonom u prvom stupnju vodi nadležni područni ured Porezne uprave Ministarstva financija.«.

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 20.

Ministar financija će u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona sljedeće propise i akte uskladiti s odredbama ovoga Zakona:

a) Pravilnik o sustavu unutarnjih kontrola u javnom sektoru (»Narodne novine«, br. 58/16.)

b) Program izobrazbe u području razvoja sustava unutarnjih kontrola (klasa: 131-01/20-01/1, urbroj: 513-05-04/20-1, lipanj 2020.)

c) Pravilnik o unutarnjoj reviziji u javnom sektoru (»Narodne novine«, br. 42/16. i 77/19.)

d) Pravilnik o izobrazbi, uvjetima i načinu polaganja ispita za stjecanje zvanja ovlaštenoga unutarnjeg revizora za javni sektor (»Narodne novine«, br. 138/20.)

e) Kodeks strukovne etike unutarnjih revizora u javnom sektoru (»Narodne novine«, br. 42/16.)

f) Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra jedinica za unutarnju reviziju i Registra ovlaštenih unutarnjih revizora za javni sektor (»Narodne novine«, br. 42/16.)

g) Pravilnik o obavljanju provjere kvalitete aktivnosti unutarnje revizije (»Narodne novine«, br. 35/16.)

h) Pravilnik o postupanju i izvještavanju o nepravilnostima u upravljanju sredstvima institucija u javnom sektoru (»Narodne novine«, br. 78/20.).

Članak 21.

(1) Odgovorna osoba trgovačkog društva i druge pravne osobe iz članka 17.a stavka 1. koji je dodan člankom 4. ovoga Zakona dužna je usvojiti politiku i strategiju integriranog upravljanja rizicima, imenovati osobu koja rukovodi kontrolnom funkcijom za integrirano upravljanje rizicima i implementirati integrirano upravljanje rizicima, primjenjujući načelo razdvajanja poslovnih funkcija i dužnosti, u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(2) Odgovorna osoba trgovačkog društva i druge pravne osobe iz članka 17.a stavka 1. koji je dodan člankom 4. ovoga Zakona dužna je u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona uskladiti akte poslovanja vezano za integrirano upravljanje rizicima iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 22.

Obveznici primjene ovoga Zakona dužni su uskladiti pravilnike o unutarnjem redu i sistematizaciji radnih mjesta ili druge odgovarajuće akte kojima se utvrđuje sistematizacija radnih mjesta s odredbama o uvjetima za obavljanje poslova rukovoditelja unutarnje revizije iz članka 28. koji je izmijenjen člankom 10. ovoga Zakona, u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 23.

(1) Osobe za nepravilnosti u ministarstvima i drugim tijelima državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije te je-

dinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave koje su imenovane na temelju Zakona o sustavu unutarnjih kontrola u javnom sektoru (»Narodne novine«, br. 78/15. i 102/19.) nastavljaju obavljati poslove sukladno odredbama ovoga Zakona i podzakonskih propisa donesenih na temelju ovoga Zakona.

(2) Ako odgovorna osoba institucije iz članka 43. stavka 2. koji je izmijenjen člankom 18. ovoga Zakona nije imenovala osobu za nepravilnosti, dužna je imenovati osobu za nepravilnosti najkasnije u roku od 12 mjeseci od stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 24.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 022-02/25-01/59

Zagreb, 15. srpnja 2025.

HRVATSKI SABOR

Predsjednik
Hrvatskoga sabora
Gordan Jandroković, v. r.

1476

Na temelju članka 89. Ustava Republike Hrvatske, donosim

ODLUKU

O PROGLAŠENJU ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O USPOREDIVOSTI NAKNADA, PREBACIVANJU RAČUNA ZA PLAĆANJE I PRISTUPU OSNOVNOM RAČUNU

Prolašavam Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o usporedivosti naknada, prebacivanju računa za plaćanje i pristupu osnovnom računu, koji je Hrvatski sabor donio na sjednici 15. srpnja 2025.

Klasa: 011-02/25-02/68

Urbroj: 71-10-01/1-25-2

Zagreb, 17. srpnja 2025.

Predsjednik
Republike Hrvatske
Zoran Milanović, v. r.

ZAKON

O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O USPOREDIVOSTI NAKNADA, PREBACIVANJU RAČUNA ZA PLAĆANJE I PRISTUPU OSNOVNOM RAČUNU

Članak 1.

U Zakonu o usporedivosti naknada, prebacivanju računa za plaćanje i pristupu osnovnom računu (»Narodne novine«, br. 70/17.) članak 1. mijenja se i glasi:

»Ovim se Zakonom uređuje:

1. transparentnost i usporedivost naknada povezanih s računom za plaćanje
2. prebacivanje računa za plaćanje unutar Republike Hrvatske
3. olakšavanje prekograničnog otvaranja računa za plaćanje
4. otvaranje i korištenje osnovnog računa i
5. paket besplatnih usluga koji je vezan za račun za plaćanje na koji potrošač prima redovita primanja.«.

Članak 2.

U članku 3. stavku 1. iza točke 32. briše se točka i dodaju se točke 33. i 34. koje glase:

»33. »*paket besplatnih usluga*« je paket usluga koji je vezan za račun za plaćanje na koji potrošač prima redovita primanja i koji ima obilježja iz poglavlja IV.a ovoga Zakona

34. »*redovita primanja*« su plaća, mirovina, stipendija, naknada plaće za vrijeme privremene nesposobnosti za rad, novčana naknada za vrijeme nezaposlenosti te naknade iz članka 24. stavka 9. ovoga Zakona, kao i sva druga redovita primanja potrošača koja se isplaćuju na račun za plaćanje kod banke sukladno propisima kojima se uređuju radni odnosi, mirovinsko osiguranje i porez na dohodak te sukladno drugim važećim propisima u Republici Hrvatskoj ili koja su kao takva određena internim pravilima kreditne institucije.«.

Članak 3.

U članku 22. stavak 3. mijenja se i glasi:

»(3) Kreditna institucija koja prema revidiranim godišnjim financijskim izvještajima za prethodnu godinu ima ukupnu imovinu veću od 1,99 milijardi eura dužna je potrošačima nuditi osnovni račun, dok ga ostale kreditne institucije mogu nuditi prema vlastitom izboru.«.

U stavku 11. iza riječi: »usluga« dodaju se riječi: »ili kupnjom udjela u kreditnoj instituciji, osim ako potonje predstavlja uvjet za sve potrošače kreditne institucije«.

Iza stavka 12. dodaje se stavak 13. koji glasi:

»(13) Financijska agencija ovlaštena je, na zahtjev kreditne institucije, dostaviti kreditnoj instituciji podatak ima li potrošač već otvoren osnovni račun, prema podacima iz Jedinственог регистра računa.«.

Članak 4.

U članku 23. stavku 1. točki 4. podtočki c) iza riječi: »internet-skog« dodaju se riječi: »i mobilnog«.

Članak 5.

Članak 24. mijenja se i glasi:

»(1) Za usluge iz članka 23. stavka 1. ovoga Zakona kreditna institucija smije potrošaču naplatiti naknade samo ako mu ih i inače naplaćuje prema svojoj uobičajenoj politici određivanja cijena.

(2) Ako kreditna institucija i inače prema svojoj uobičajenoj politici određivanja cijena naplaćuje potrošaču naknade za pojedine usluge iz članka 23. stavka 1. ovoga Zakona, takve naknade moraju biti razumne, osim naknada za platne transakcije putem kreditnih kartica za koje kreditna institucija naplaćuje naknade prema svojoj uobičajenoj politici određivanja cijena.

(3) Razumnu naknadu za pojedinu uslugu iz članka 23. stavka 1. ovoga Zakona određuje kreditna institucija, uzimajući u obzir:

1. prosječnu mjesečnu isplaćenu netoplaću u Republici Hrvatskoj u skladu s priopćenjem Državnog zavoda za statistiku o prosječnim mjesečnim isplaćenim netoplaćama zaposlenih na temelju prosjeka I. – XII. mjeseca prethodne kalendarske godine (godišnji pokazatelj) i

2. prosječnu naknadu koju kreditna institucija naplaćuje potrošačima za tu uslugu u vezi s računom za plaćanje.

(4) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, kreditna institucija ne smije potrošaču koji pripada osjetljivoj skupini iz stavka 9. ovoga članka, a kojem vodi osnovni račun naplatiti naknadu za:

1. usluge otvaranja, vođenja i zatvaranja osnovnog računa

2. usluge internetskog ili mobilnog bankarstva prema odabiru kreditne institucije

3. usluge koje omogućuju polaganje gotovog novca na osnovni račun na šalteru ili bankomatu, osim obrade kovanog novca

4. usluge koje omogućuju podizanje gotovog novca s osnovnog računa na šalteru i bankomatu kreditne institucije koja vodi osnovni račun

5. priljev nacionalnih i prekograničnih platnih transakcija u eurima

6. usluge redovitog izdavanja debitne kartice i njezino korištenje

7. usluge izvršenja plaćanja debitnom karticom na fizičkim prodajnim mjestima.

(5) Kreditna institucija dužna je omogućiti potrošaču koji pripada osjetljivoj skupini iz stavka 9. ovoga članka, mjesečno i bez naknade, izvršenje deset nacionalnih i/ili prekograničnih kreditnih transfera (što uključuje instant kreditne transfere i trajne naloge) i/ili izravnih terećenja u službenoj valuti Republike Hrvatske s osnovnog računa za koje kreditna institucija i inače naplaćuje potrošaču naknadu prema svojoj uobičajenoj politici određivanja cijena.

(6) Broj besplatnih platnih transakcija iz stavka 5. ovoga članka isključuje kreditne transfere koji nisu zadani u poslovnica kreditne institucije ili putem internetskog ili mobilnog bankarstva.

(7) Naknade koje kreditna institucija naplaćuje potrošaču koji pripada osjetljivoj skupini iz stavka 9. ovoga članka za izvršenje platnih transakcija koje prelaze broj određen u skladu sa stavkom 5. ovoga članka moraju biti razumne.

(8) Za usluge koje kreditna institucija pruža potrošaču dodatno uz osnovni račun, a nisu navedene u članku 23. stavku 1. ovoga Zakona kreditna institucija smije potrošaču naplatiti naknadu ako je i inače naplaćuje prema svojoj uobičajenoj politici određivanja cijena za račun za plaćanje koji nije osnovni račun, u iznosu koji za pojedinu uslugu ne može biti viši od naknade koju uobičajeno naplaćuje za svaku tu pojedinu uslugu.

(9) Potrošači koji pripadaju osjetljivoj skupini korisnici su sljedećih prava prema zakonima kojima je uređena socijalna skrb i inkluzivni dodatak:

1. zajamčene minimalne naknade
2. naknade za osobne potrebe
3. naknade za redovito studiranje
4. osobne invalidnine
5. doplatka za pomoć i njegu
6. inkluzivnog dodatka
7. imaju status roditelja njegovatelja ili status njegovatelja.

(10) Ako kreditna institucija odbije izvršiti autoriziranu platnu transakciju zbog toga što na osnovnom računu potrošača nema dovoljno sredstava, kreditna institucija ne smije potrošaču za tu transakciju ili odbijanje izvršenja transakcije naplatiti naknadu.

(11) Ako osnovni račun potrošača zbog bilo kojeg razloga bude doveden u negativno stanje, kreditna institucija ne smije potrošaču naplatiti kamatu na negativno stanje.«

Članak 6.

Iza članka 27. dodaju se naziv poglavlja IV.a i poglavlje IV.a, naslovi iznad članaka i članci 27.a, 27.b, 27.c, 27.d i 27.e koji glase:

»POGLAVLJE IV.a

PAKET BESPLATNIH USLUGA

Primjena odredbi ovoga poglavlja

Članak 27.a

(1) Odredbe ovoga poglavlja primjenjuju se na kreditne institucije koje u svojoj ponudi nude potrošačima uslugu računa za plaćanje u Republici Hrvatskoj.

(2) Kreditna institucija nudi potrošaču koji ima račun za plaćanje usluge iz ovoga poglavlja u mjeri u kojoj mu ih i inače nudi u okviru računa za plaćanje.

(3) Odredbe ovoga poglavlja primjenjuju se na potrošača koji svoja redovita primanja prima na račun za plaćanje u Republici Hrvatskoj.

Obilježja paketa besplatnih usluga

Članak 27.b

(1) Kreditna institucija će na zahtjev potrošača i nakon što potrošač, ako je to potrebno, dostavi odgovarajuću dokumentaciju o redovitim primanjima, omogućiti potrošaču korištenje paketa besplatnih usluga koji je vezan za račun za plaćanje na koji potrošač prima redovita primanja.

(2) Paket besplatnih usluga iz stavka 1. ovoga članka obuhvaća sljedeće usluge za koje kreditna institucija potrošaču ne smije naplatiti naknadu:

1. usluge otvaranja, vođenja i zatvaranja računa za plaćanje
2. usluge internetskog ili mobilnog bankarstva prema odabiru kreditne institucije
3. usluge koje omogućuju polaganje gotovog novca na račun za plaćanje na šalteru ili bankomatu, osim obrade kovanog novca
4. usluge koje omogućuju podizanje gotovog novca s računa za plaćanje na šalteru ili bankomatu kreditne institucije koja vodi račun za plaćanje prema odabiru kreditne institucije
5. priljev nacionalnih i prekograničnih platnih transakcija u eurima
6. usluge redovitog izdavanja debitne kartice i njezino korištenje, ako kreditna institucija tu uslugu pruža
7. usluge izvršenja plaćanja debitnom karticom na fizičkim prodajnim mjestima.

(3) Iznimno od stavka 2. točke 4. ovoga članka, kreditna institucija, u okviru paketa besplatnih usluga, umirovljeniku i potrošaču koji pripada osjetljivoj skupini iz članka 24. stavka 9. ovoga Zakona ne smije naplatiti naknadu za usluge koje omogućuju podizanje gotovog novca s računa za plaćanje na šalteru i na bankomatu kreditne institucije koja vodi račun za plaćanje iz stavka 1. ovoga članka.

(4) Uz usluge iz stavka 2. ovoga članka, kreditna institucija potrošaču nudi i usluge izvršenja sljedećih platnih transakcija za koje može potrošaču naplatiti naknadu samo ako mu ih i inače naplaćuje prema svojoj uobičajenoj politici određivanja cijena:

1. izravnih terećenja
2. izvršenja plaćanja debitnom karticom na internetskim prodajnim mjestima

3. kreditnih transfera, uključujući trajne naloge, na terminalima, šalterima i putem sustava internetskog i mobilnog bankarstva.

(5) Kreditna institucija ne smije potrošaču u okviru paketa besplatnih usluga nuditi usluge iz stavaka 2. do 4. ovoga članka u opsegu koji je manji od onoga u kojem ih i inače nudi u okviru računa za plaćanje.

(6) Iznimno od stavka 5. ovoga članka, kreditna institucija može potrošaču u okviru paketa besplatnih usluga nuditi usluge iz stavka 2. točke 2. ovoga članka u opsegu koji je manji od onoga u kojem ih i inače nudi u okviru računa za plaćanje.

(7) Kreditna institucija može potrošaču, uz paket besplatnih usluga, nuditi i druge usluge za koje može potrošaču naplatiti naknadu samo ako mu ih i inače naplaćuje prema svojoj uobičajenoj politici određivanja cijena.

(8) Račun za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga mora biti u službenoj valuti Republike Hrvatske.

(9) Kreditna institucija mora omogućiti potrošaču koji ima račun za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga izvršavanje neograničenog broja platnih transakcija i drugih radnji u vezi s uslugama iz stavaka 2. do 4. ovoga članka.

(10) Kreditna institucija mora omogućiti potrošaču koji ima račun za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga iniciranje i upravljanje platnim transakcijama u prostorijama kreditne institucije i putem internetskog i mobilnog bankarstva ako ga kreditna institucija i inače nudi.

(11) Ako potrošač ispunjava uvjete u skladu sa zakonom kojim je uređeno potrošačko kreditiranje, kreditna institucija će na zahtjev potrošača ugovoriti prekoračenje po računu za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga, pri čemu efektivna kamatna stopa na prekoračenje ne smije biti veća od efektivne kamatne stope koja se plaća prilikom korištenja prekoračenja po ostalim računima za plaćanje.

(12) U slučaju odobrenja prekoračenja po računu za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga na odgovarajući se način primjenjuju odredbe zakona kojim je uređeno potrošačko kreditiranje.

(13) Financijska agencija ovlaštena je, na zahtjev kreditne institucije, dostaviti kreditnoj instituciji podatak ima li potrošač već otvoren račun za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga, prema podacima iz Jedinstvenog registra računa.

Otvaranje računa za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga

Članak 27.c

(1) Kreditna institucija dužna je omogućiti potrošaču korištenje paketa besplatnih usluga koji je vezan za račun za plaćanje na koji potrošač prima redovita primanja u roku od deset radnih dana od primitka zahtjeva ili u istom roku odbiti zahtjev.

(2) Ako potrošač kod kreditne institucije već ima otvoren račun za plaćanje na koji prima redovita primanja i podnese zahtjev za korištenje paketa besplatnih usluga vezanog uz taj račun za plaćanje, kreditna institucija dužna mu je omogućiti nastavak korištenja istog broja računa za plaćanje (IBAN).

(3) Kreditna institucija može odbiti zahtjev potrošača za otvaranje računa za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga ako potrošač na području Republike Hrvatske već ima otvoren takav račun za plaćanje, neovisno o tome što može imati više računa za plaćanje na koje prima redovita primanja.

(4) Kreditna institucija dužna je odbiti zahtjev potrošača za otvaranje računa za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga ako bi otvaranje tog računa za plaćanje dovelo do povrede propisa kojima se uređuje sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma.

(5) U slučaju odbijanja iz stavka 4. ovoga članka kreditna institucija dužna je obavijestiti nadležno tijelo i provesti druge postupke u skladu s propisima kojima je uređeno sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma.

(6) Ako kreditna institucija odbije zahtjev potrošača za otvaranje računa za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga zbog razloga navedenih u stavcima 3. i 4. ovoga članka, dužna je bez odgađanja, pisanim putem, obavijestiti potrošača o toj odluci i razlogu odbijanja, osim ako bi otkrivanje razloga bilo protivno ciljevima nacionalne sigurnosti, javnom interesu ili propisima kojima je uređeno sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma.

(7) Za obavijest iz stavka 6. ovoga članka kreditna institucija ne smije potrošaču naplatiti naknadu.

(8) Obavijest iz stavka 6. ovoga članka mora sadržavati uputu o pravu na prigovor kreditnoj instituciji, na pritužbu Hrvatskoj narodnoj banci i na pokretanje postupka mirenja odnosno alternativnog rješavanja potrošačkog spora u skladu s člankom 30. ovoga Zakona.

(9) Kreditna institucija ne smije otvaranje računa za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga te korištenje prekoračenja u skladu s člankom 27.b stavkom 11. ovoga Zakona uvjetovati ugovaranjem dodatnih usluga.

Prestanak okolnosti vezanih uz račun za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga

Članak 27.d

(1) Ako potrošač prestane primati redovita primanja na račun za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga u razdoblju od tri uzastopna mjeseca i kreditna institucija namjerava potrošaču početi naplaćivati naknade za usluge za koje u okviru paketa besplatnih usluga potrošač nije plaćao naknadu, kreditna institucija dužna je o tome obavijestiti potrošača najkasnije 15 dana prije početka naplate tih naknada.

(2) U obavijesti iz stavka 1. ovoga članka moraju na jasan i transparentan način biti navedeni iznosi naknada koje će se potrošaču početi naplaćivati za usluge za koje u okviru paketa besplatnih usluga potrošač nije plaćao naknadu.

Zabrana naplate naknade za uslugu podizanja gotovog novca s bankomata druge kreditne institucije tijekom jednog mjeseca

Članak 27.e

(1) Kreditna institucija dužna je potrošaču omogućiti da bez naknade dva puta u mjesecu podigne gotov novac s računa za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga na bankomatu bilo koje druge kreditne institucije u Republici Hrvatskoj koja nije kreditna institucija u kojoj potrošač ima račun za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga.

(2) Kreditna institucija dužna je potrošaču koji pripada osjetljivoj skupini iz članka 24. stavka 9. ovoga Zakona, a kojem vodi osnovni račun omogućiti da bez naknade dva puta u mjesecu podigne gotov novac s osnovnog računa na bankomatu bilo koje druge kreditne institucije u Republici Hrvatskoj koja nije kreditna institucija u kojoj potrošač koji pripada osjetljivoj skupini iz članka 24. stavka 9. ovoga Zakona ima osnovni račun.«.

Članak 7.

U članku 31. stavku 1. u uvodnoj rečenici riječi: »50.000,00 do 500.000,00 kuna« zamjenjuju se riječima: »6630,00 do 66.360,00 eura«.

Točka 28. mijenja se i glasi:

»28. kao kreditna institucija koja prema revidiranim godišnjim financijskim izvještajima za prethodnu godinu ima ukupnu imovinu veću od 1,99 milijardi eura ne nudi potrošačima osnovni račun u skladu s člankom 22. stavkom 3. ovoga Zakona«.

Točka 33. mijenja se i glasi:

»33. kao kreditna institucija uvjetuje otvaranje osnovnog računa ugovaranjem dodatnih usluga ili kupnjom udjela u kreditnoj instituciji, protivno članku 22. stavku 11. ovoga Zakona«.

Točke 41. do 43. mijenjaju se i glase:

»41. kao kreditna institucija naplati naknadu potrošaču koji pripada osjetljivoj skupini, a kojem vodi osnovni račun, protivno članku 24. stavku 4. ovoga Zakona

42. kao kreditna institucija ne omogući potrošaču koji pripada osjetljivoj skupini, mjesečno i bez naknade, izvršenje deset nacionalnih i/ili prekograničnih platnih transakcija kreditnih transfera (uključujući instant kreditne transfere i trajne naloge) i/ili izravnih terećenja u službenoj valuti Republike Hrvatske s osnovnog računa za koje kreditna institucija i inače naplaćuje potrošaču naknadu prema svojoj uobičajenoj politici određivanja cijena, protivno članku 24. stavku 5. ovoga Zakona

43. kao kreditna institucija naplati potrošaču koji pripada osjetljivoj skupini naknadu za izvršenje platnih transakcija u višem iznosu od onoga utvrđenog u skladu s člankom 24. stavkom 7. ovoga Zakona«.

Iza točke 43. dodaje se točka 43.a koja glasi:

»43.a kao kreditna institucija potrošaču naplati naknadu za usluge koje mu pruža dodatno uz osnovni račun, protivno članku 24. stavku 8. ovoga Zakona«.

Točke 44. i 45. mijenjaju se i glase:

»44. kao kreditna institucija naplati potrošaču naknadu protivno članku 24. stavku 10. ovoga Zakona

45. kao kreditna institucija naplati potrošaču kamatu protivno članku 24. stavku 11. ovoga Zakona«.

Iza točke 49. briše se točka i dodaju se točke 50. do 67. koje glase:

»50. kao kreditna institucija na zahtjev potrošača i nakon što potrošač, ako je to potrebno, dostavi odgovarajuću dokumentaciju o redovitim primanjima ne omogući potrošaču korištenje paketa besplatnih usluga koji je vezan za račun za plaćanje na koji potrošač prima redovita primanja, u skladu s člankom 27.b stavkom 1. ovoga Zakona

51. kao kreditna institucija potrošaču naplati naknadu, protivno članku 27.b stavku 2. ovoga Zakona

52. kao kreditna institucija nudi potrošaču paket besplatnih usluga koji ne obuhvaća usluge iz članka 27.b stavka 2. ovoga Zakona

53. kao kreditna institucija umirovljeniku i potrošaču koji pripada osjetljivoj skupini u okviru paketa besplatnih usluga naplati naknadu za usluge koje omogućuju podizanje gotovog novca s računa za plaćanje na šalteru i na bankomatu kreditne institucije koja vodi račun za plaćanje iz članka 27.b stavka 1. ovoga Zakona, protivno članku 27.b stavku 3. ovoga Zakona

54. kao kreditna institucija nudi potrošaču u okviru paketa besplatnih usluga usluge iz članka 27.b stavaka 2. do 4. ovoga Zakona u opsegu koji je manji od onoga u kojem ih i inače nudi u okviru računa za plaćanje, protivno članku 27.b stavku 5. ovoga Zakona

55. kao kreditna institucija potrošaču koji ima račun za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga ne omogući izvršavanje neograničenog broja platnih transakcija i drugih radnji u vezi s uslugama iz članka 27.b stavaka 2. do 4. ovoga Zakona, protivno članku 27.b stavku 9. ovoga Zakona

56. kao kreditna institucija potrošaču ne omogući iniciranje i upravljanje platnim transakcijama u prostorijama kreditne institucije i putem internetskog i mobilnog bankarstva, protivno članku 27.b stavku 10. ovoga Zakona

57. kao kreditna institucija na zahtjev potrošača koji ispunjava uvjete u skladu sa zakonom kojim je uređeno potrošačko kreditiranje ne ugovori prekoračenje po računu za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga, protivno članku 27.b stavku 11. ovoga Zakona

58. kao kreditna institucija u odnosu na zahtjev potrošača za korištenje paketa besplatnih usluga koji je vezan za račun za plaćanje na koji potrošač prima redovita primanja ne postupi na način i u roku iz članka 27.c stavka 1. ovoga Zakona

59. kao kreditna institucija ne omogući potrošaču nastavak korištenja istog broja računa za plaćanje (IBAN), protivno članku 27.c stavku 2. ovoga Zakona

60. kao kreditna institucija ne odbije zahtjev potrošača za otvaranje računa za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga u skladu s člankom 27.c stavkom 4. ovoga Zakona

61. kao kreditna institucija ne obavijesti nadležno tijelo u skladu s člankom 27.c stavkom 5. ovoga Zakona

62. kao kreditna institucija u odnosu na obavijest potrošaču o odbijanju zahtjeva za otvaranje računa za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga postupi protivno članku 27.c stavku 6. ovoga Zakona

63. kao kreditna institucija potrošaču naplati naknadu za obavijest iz članka 27.c stavka 6. ovoga Zakona, protivno članku 27.c stavku 7. ovoga Zakona

64. kao kreditna institucija uvjetuje otvaranje računa za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga te korištenje prekoračenja u skladu s člankom 27.b stavkom 11. ovoga Zakona ugovaranjem dodatnih usluga, protivno članku 27.c stavku 9. ovoga Zakona

65. kao kreditna institucija ne obavijesti potrošača u skladu s člankom 27.d stavkom 1. ovoga Zakona

66. kao kreditna institucija ne omogući potrošaču da bez naknade dva puta u mjesecu podigne gotov novac s računa za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga na bankomatu bilo koje druge kreditne institucije u Republici Hrvatskoj koja nije kreditna institucija u kojoj potrošač ima račun za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga, protivno članku 27.e stavku 1. ovoga Zakona

67. kao kreditna institucija ne omogući potrošaču koji pripada osjetljivoj skupini iz članka 24. stavka 9. ovoga Zakona, a kojem vodi osnovni račun da bez naknade dva puta u mjesecu podigne gotov novac s osnovnog računa na bankomatu bilo koje druge kreditne institucije u Republici Hrvatskoj koja nije kreditna institucija u kojoj potrošač koji pripada osjetljivoj skupini iz članka 24. stavka 9. ovoga Zakona ima osnovni račun, protivno članku 27.e stavku 2. ovoga Zakona.«.

U stavku 2. riječi: »10.000,00 do 50.000,00 kuna« zamjenjuju se riječima: »1320,00 do 6630,00 eura«.

Članak 8.

U članku 32. stavku 1. u uvodnoj rečenici riječi: »20.000,00 do 200.000,00 kuna« zamjenjuju se riječima: »2650,00 do 26.540,00 eura«.

U stavku 2. riječi: »7000,00 do 20.000,00 kuna« zamjenjuju se riječima: »920,00 do 2650,00 eura«.

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Korištenje osnovnog računa za osjetljive skupine potrošača i paketa besplatnih usluga

Članak 9.

(1) U slučaju postojećih osnovnih računa izmjene okvirnog ugovora o korištenju osnovnog računa za potrošača koji pripada osjetljivoj skupini koje će kreditna institucija izvršiti na temelju ovoga Zakona i koje će biti povoljnije za potrošača provest će se bez slanja prijedloga izmjene okvirnog ugovora potrošaču, u skladu s odredbom zakona kojim se uređuje platni promet.

(2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka kreditna institucija dužna je omogućiti potrošaču koji pripada osjetljivoj skupini nastavak korištenja istog broja osnovnog računa (IBAN).

(3) Iznimno od članka 27.c stavka 1. koji je dodan člankom 6. ovoga Zakona, kreditna institucija je po zahtjevu potrošača za

otvaranje računa za plaćanje koji sadrži paket besplatnih usluga, a koji je podnesen u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, obvezna postupiti u roku od 30 dana.

Stupanje na snagu

Članak 10.

Ovaj Zakon objavit će se u »Narodnim novinama«, a stupa na snagu 1. siječnja 2026., osim članka 27.e koji je dodan člankom 6. ovoga Zakona i članka 31. stavka 1. točaka 66. i 67. koje su dodane člankom 7. ovoga Zakona, koji stupaju na snagu 1. siječnja 2027.

Klasa: 022-02/25-01/50

Zagreb, 15. srpnja 2025.

HRVATSKI SABOR

Predsjednik
Hrvatskoga sabora
Gordan Jandroković, v. r.

1477

Na temelju članka 89. Ustava Republike Hrvatske, donosim

ODLUKU

O PROGLAŠENJU ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O UDŽBENICIMA I DRUGIM OBRAZOVNIM MATERIJALIMA ZA OSNOVNU I SREDNJU ŠKOLU

Proглашavam Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu, koji je Hrvatski sabor donio na sjednici 15. srpnja 2025.

Klasa: 011-02/25-02/69

Urbroj: 71-10-01/1-25-2

Zagreb, 17. srpnja 2025.

Predsjednik
Republike Hrvatske
Zoran Milanović, v. r.

ZAKON

O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O UDŽBENICIMA I DRUGIM OBRAZOVNIM MATERIJALIMA ZA OSNOVNU I SREDNJU ŠKOLU

Članak 1.

U Zakonu o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu (»Narodne novine«, br. 116/18., 85/22. i 92/24.) u članku 3. iza stavka 2. dodaje se novi stavak 3. koji glasi:

»(3) Udžbenik je obrazovni materijal za module u strukovnim kurikulumima (u daljnjem tekstu: modul) koji služi kao podrška u ostvarivanju skupova ishoda učenja utvrđenih strukovnim kurikulumom na način da osigurava fleksibilnost i prilagodljivost strukovnom obrazovanju te pridonosi razvoju kompetencija potrebnih za tržište rada.«.

Dosadašnji stavci 3. i 4. postaju stavci 4. i 5.

U dosadašnjem stavku 5., koji postaje stavak 6., broj: »3.« zamjenjuje se brojem: »4.«, a broj: »6.« zamjenjuje se brojem: »7.«.

Dosadašnji stavak 6. postaje stavak 7.

Članak 2.

U članku 4. stavak 1. mijenja se i glasi:

»(1) Najveća dopuštena cijena udžbenika u osnovnoj školi računa se prema sljedećoj formuli:

(satnica predmeta / ukupna satnica) * f * M

pri čemu je:

f – faktor koji za 1. – 4. razreda osnovne škole iznosi 0,132, za 5. i 6. razred iznosi 0,188, za 7. i 8. razred iznosi 0,209.

M – medijalna neto plaća u Republici Hrvatskoj prema zadnjem izvješću Državnog zavoda za statistiku objavljenom do datuma objave javnog poziva.«.

Stavak 3. mijenja se i glasi:

»(3) Ministar će odobriti izmjenu cijene udžbenika koji je u Katalogu odobrenih udžbenika (u daljnjem tekstu: Katalog) ako je udžbenik u uporabi najmanje jednu nastavnu godinu i ako je došlo do promjene medijalne plaće u Republici Hrvatskoj za više od 10 % od posljednje promjene cijene za taj udžbenik.«.

Iza stavka 3. dodaju se novi stavci 4. i 5. koji glase:

»(4) Izmjenu cijene udžbenika iz stavka 3. ovoga članka ministar može odobriti najviše jednom u dvije godine za svaki pojedini udžbenik.

(5) Izmijenjena cijena udžbenika iz stavka 3. ovoga članka računa se primjenom formule iz stavka 1. ovoga članka pri čemu je M medijalna neto plaća u Republici Hrvatskoj na dan odobrenja izmjene cijene udžbenika.«.

Dosadašnji stavak 4. postaje stavak 6.

U dosadašnjem stavku 5., koji postaje stavak 7., broj: »4.« zamjenjuje se brojem: »6.«.

U dosadašnjem stavku 6., koji postaje stavak 8., broj: »4.« zamjenjuje se brojem: »6.«.

U dosadašnjem stavku 7., koji postaje stavak 9., broj: »4.« zamjenjuje se brojem: »6.«.

Članak 3.

U članku 5. stavku 4. iza riječi: »predmete« dodaju se riječi: »i module«, a iza riječi: »predmetom« dodaju se riječi: »i modulom«.

Članak 4.

U članku 6. stavku 2. iza riječi: »predmet« dodaju se riječi: »odnosno modul«.

U stavku 4. iza riječi: »poziva« dodaju se zarez i riječi: »osim za udžbenike na jeziku i pismu nacionalnih manjina«.

Članak 5.

U članku 7. stavku 1. iza riječi: »kurikulumom« dodaju se zarez i riječ: »modulom«, a broj: »6.« zamjenjuje se brojem: »7.«.

Članak 6.

U članku 8. stavku 1. iza riječi: »kurikulumom« dodaju se riječi: »odnosno modulom«, a riječi: »stavka 6.« zamjenjuju se riječima: »stavka 7.«.

U stavku 2. iza riječi: »kurikulumom« dodaju se riječi: »odnosno modulom«, a broj: »6.« zamjenjuje se brojem: »7.«.

U stavku 4. iza riječi: »kurikulumom« dodaju se riječi: »odnosno modulom«, a broj: »6.« zamjenjuje se brojem: »7.«.

Članak 7.

U članku 9. stavku 2. podstavku 5. iza riječi: »predmet« dodaju se riječi: »odnosno modul«, a iza riječi: »program« dodaju se riječi: »odnosno kurikulum«.

Iza podstavka 7. dodaje se podstavak 8. koji glasi:

»– izmijenjenu maloprodajnu cijenu udžbenika, ako je došlo do izmijene cijene udžbenika sukladno članku 4. stavcima 3. i 4. ovoga Zakona.«.

U stavku 4. iza riječi: »lipnja« dodaju se zarez i riječi: »a Doatak kataloga za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina po potrebi«.

Članak 8.

U članku 10. stavku 3. iza riječi: »predmet« dodaju se riječi: »odnosno modul«.

U stavku 5. iza riječi: »predmete« dodaju se riječi: »odnosno module«.

U stavku 6. iza riječi: »srpnja« dodaju se zarez i riječi: »a za udžbenike za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina 30 dana od dana objave Dodatka katalogu«.

Članak 9.

U članku 11. stavku 3. iza riječi: »predmet« dodaju se riječi: »odnosno modul«.

Članak 10.

U članku 15. stavku 1. podstavku 2. iza riječi: »kurikulumom« dodaju se riječi: »odnosno modulom«.

U podstavku 3. broj: »6.« zamjenjuje se brojem: »7.«.

Članak 11.

U članku 16. stavku 1. iza riječi: »kurikulumom« dodaju se riječi: »odnosno modulom«.

U stavku 7. iza riječi: »kurikulumu« dodaju se riječi: »odnosno kurikulu ustanove«, a iza riječi: »kurikulumom« dodaju se riječi: »odnosno kurikulum ustanove«.

Članak 12.

U članku 17. iza riječi: »predmet« dodaju se riječi: »odnosno modul«.

Članak 13.

U članku 18. stavku 4. riječi: »100 kuna« zamjenjuju se riječima: »13,00 eura«.

Članak 14.

U članku 20. stavku 1. riječi: »5000,00 do 10.000,00 kuna« zamjenjuju se riječima: »660,00 do 1320,00 eura«.

U podstavku 2. iza riječi: »kurikulumom« dodaju se riječi: »i kurikulum ustanove«.

U stavku 2. riječi: »2000,00 do 5000,00 kuna« zamjenjuju se riječima: »260,00 do 660,00 eura«.

U stavku 3. riječi: »10.000,00 do 30.000,00 kuna« zamjenjuju se riječima: »1320,00 do 3980,00 eura«.

Članak 15.

U cijelom tekstu Zakona o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu (»Narodne novine«, br. 116/18., 85/22. i 92/24.) riječ: »kurikulum« u odgovarajućem broju i padežu zamjenjuje se riječju: »kurikul« u odgovarajućem broju i padežu.

Članak 16.

Do objave udžbenika za module iz članka 1. stavka 1. ovoga Zakona u Katalogu odobrenih udžbenika za pojedine strukovne module koriste se odgovarajući odobreni udžbenici koji su u uporabi za pojedine strukovne nastavne predmete.

Članak 17.

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Uredba o izmjeni i dopuni Zakona o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu (»Narodne novine«, br. 92/24.).

Članak 18.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 022-02/25-01/44

Zagreb, 15. srpnja 2025.

HRVATSKI SABOR

Predsjednik
Hrvatskoga sabora
Gordan Jandroković, v. r.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

1478

Na temelju članka 31. stavka 4. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 150/11., 119/14., 93/16., 116/18., 80/22. i 78/24.) i članka 7. stavka 4. Uredbe o osnivanju Hrvatskog zavoda za norme (»Narodne novine«, br. 154/04., 44/05., 30/10., 34/12., 79/12. i 80/13.), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 16. srpnja 2025. donijela

RJEŠENJE

O RAZRJEŠENJU ČLANICE I IMENOVANJU ČLANA UPRAVNOG VIJEĆA HRVATSKOG ZAVODA ZA NORME

1. Razrješuje se BILJANA TANATAREC dužnosti članice Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za norme, na koju je imenovana kao predstavnica Stručnog vijeća Hrvatskog zavoda za norme, s danom 29. srpnja 2025., zbog isteka mandata.

2. Imenuje se IGOR ŽUPANČIĆ, predstavnik Stručnog vijeća Hrvatskog zavoda za norme, članom Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za norme, s danom 30. srpnja 2025.

Klasa: 080-02/25-03/97

Urbroj: 50301-15/07-25-2

Zagreb, 16. srpnja 2025.

Predsjednik
mr. sc. Andrej Plenković, v. r.

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA

1479

Na temelju članka 95. stavka 7. Zakona o državnim službenicima (»Narodne novine« br. 155/23 i 85/24) i članka 10. stavka 12. Zakona o plaćama u državnoj službi i javnim službama (»Narodne novine« br. 155/23), ministar unutarnjih poslova donosi

PRAVILNIK O POSEBNIM KRITERIJIMA ZA OCJENJIVANJE UČINKOVITOSTI RADA POLICIJSKIH SLUŽBENIKA

Članak 1.

Ovim Pravilnikom utvrđuju se posebni kriteriji za ocjenjivanje učinkovitosti rada policijskih službenika.

Članak 2.

Izrazi koji se koriste u ovome Pravilniku, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski rod.

Članak 3.

Postupak ocjenjivanja policijskih službenika provodi se sukladno odredbama Uredbe o ocjenjivanju učinkovitosti rada državnih službenika (»Narodne novine« br. 127/24) (u daljnjem tekstu: Uredba).

Članak 4.

(1) Uz kriterije za vrednovanje učinkovitosti rada državnih službenika iz članka 12. Uredbe, za vrednovanje učinkovitosti rada policijskih službenika utvrđuju se i posebni kriteriji:

1. sposobnost prosuđivanja i donošenja odluka za koje je policijski službenik ovlašten
 2. odnos prema nadređenim rukovoditeljima
 3. sposobnost korištenja i rukovanja policijskom opremom i tehnikom
 4. zainteresiranost za stručno osposobljavanje, specijalizaciju, usavršavanje i policijski trening
 5. obavljanje dodatnih poslova i zadataka te posebna znanja i vještine koje nisu uvjet za radno mjesto, a doprinose kvaliteti obavljanja policijskih poslova.
- (2) Posebni kriteriji iz stavka 1. ovog članka su obvezni posebni kriteriji za sva radna mjesta policijskih službenika, a odnose se na specifičnosti vezane za obavljanje poslova policijskih službenika.
- (3) Posebni kriteriji iz stavka 1. ovog članka navode se na Listu 4. Izvješća o učinkovitosti rada, u dijelu »2. Posebni kriteriji«, uz posebne kriterije propisane Uredbom.
- (4) Opis posebnih kriterija iz stavka 1. točki 1. do 5. ovog članka nalazi se u Prilogu ovog Pravilnika i njegov je sastavni dio.
- (5) Kriteriji za rukovođeće policijske službenike odnose se na policijske službenike koji rukovode ustrojstvenom jedinicom, policijskim službenicima ili poslovnim procesima.

Članak 5.

Obrazac Izvješća o učinkovitosti rada u Excel formatu iz članka 24. Uredbe, ustrojstvena jedinica nadležna za ljudske potencijale u sjedištu Ministarstva prilagodit će odredbama ovoga Pravilnika u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog Pravilnika.

Članak 6.

Ustrojstvena jedinica nadležna za ljudske potencijale u sjedištu Ministarstva će u roku 9 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog Pravilnika omogućiti da se postupak ocjenjivanja provodi u digitalnom obliku.

Članak 7.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 011-02/25-01/48

Urbroj: 511-01-152-25-14

Zagreb, 15. srpnja 2025.

Ministar

dr. sc. Davor Božinović, v. r.

OPIS POSEBNIH KRITERIJA ZA OCJENJIVANJE UČINKOVITOSTI RADA POLICIJSKIH SLUŽBENIKA

2.6. Sposobnost prosuđivanja i donošenja odluka za koje je policijski službenik ovlašten

Sposobnosti samostalnog, pravodobnog i utemeljenog donošenja odluka u okviru zakonskih ovlasti, pri čemu se posebno vrednuje razboritost, primjena stručnih znanja, procjena rizika te prilagodba odluka konkretnim okolnostima i sigurnosnoj situaciji

- Naročito uspješan – uvijek donosi odluke koje su pravodobne, primjereno argumentirane, temeljene na točnoj procjeni situacije i primjeni stručnih znanja, bez potrebe za dodatnom korekcijom
- Uspješan – donosi većinu odluka samostalno i korektno, s rijetkim i manjim propustima koji ne utječu bitno na učinkovitost ili zakonitost postupanja

- Zadovoljava – pokazuje osnovnu razinu sposobnosti prosuđivanja, ali uz povremenu potrebu za dodatnim usmjeravanjem, korekcijama ili savjetovanjem od strane nadređenih

- Ne zadovoljava – često donosi nepravodobne ili neprimjerene odluke, uz ozbiljne propuste u procjeni situacije i rizika, što utječe na sigurnost, zakonitost ili učinkovitost rada.

2.7. Odnos prema nadređenim rukovoditeljima

Profesionalnost u ophođenju, poštivanja hijerarhije i autoriteta, spremnosti na suradnju i otvorenost za komunikaciju, prihvaćanje danih uputa i povratnih informacija te odgovorno, lojalno i pravovremeno postupanje u skladu sa zahtjevima nadređenih

- Naročito uspješan – dosljedno pokazuje iznimno profesionalan, odgovoran i proaktivan odnos prema nadređenima
- Uspješan – u većini situacija postupi profesionalno i odgovorno, uz manja odstupanja koja ne utječu na kvalitetu suradnje
- Zadovoljava – ispunjava osnovna očekivanja u komunikaciji i suradnji s nadređenima, uz povremene propuste
- Ne zadovoljava – učestala neprihvatanja autoriteta, neprimjerena komunikacija, zanemarivanje uputa i narušavanje odnosa s nadređenima.

2.8. Sposobnost korištenja i rukovanja policijskom opremom i tehnikom

Osposobljenost policijskog službenika za pravilno, sigurno, učinkovito i odgovorno korištenje službene opreme i tehničkih sredstava u svakodnevnom radu, uključujući poznavanje funkcionalnosti, primjenu u skladu s propisima i sposobnost prilagodbe u radu s različitim vrstama opreme i tehnologije

- Naročito uspješan – izuzetno vješto, sigurno i samostalno koristi policijsku opremu i tehniku u skladu s propisima i potrebama službe, bez grešaka i uz maksimalnu učinkovitost
- Uspješan – pouzdano i korektno koristi opremu i tehniku, uz rijetke manje tehničke pogreške koje ne utječu na sigurnost ili funkcionalnost

- Zadovoljava – pokazuje osnovnu razinu znanja i vještina u rukovanju opremom, ali uz povremene propuste ili potrebu za dodatnim nadzorom i usmjeravanjem.

- Ne zadovoljava – učestalo pogrešno koristi opremu, ne poznaje funkcionalnosti ili ugrožava sigurnost rukovanjem, što otežava izvršavanje službenih zadaća.

2.9. Zainteresiranost za stručno osposobljavanje, specijalizaciju, usavršavanje i policijski trening

Angažiranost policijskog službenika u praćenju i pohađanju stručnih osposobljavanja, specijalističkih edukacija, unutarnjih i vanjskih programa usavršavanja te policijskih treninga, pri čemu se vrednuje inicijativa, spremnost na stjecanje novih znanja i vještina,

aktivno sudjelovanje u obukama te primjena stečenih znanja u svakodnevnom radu

- Naročito uspješan – aktivno i kontinuirano iskazuje interes za stručni razvoj, redovito sudjeluje u edukacijama i treninzima, traži dodatne mogućnosti usavršavanja te primjenjuje nova znanja u praksi

- Uspješan – pokazuje izražen interes za usavršavanje i uredno sudjeluje u predviđenim obukama, uz povremenu dodatnu angažiranost

- Zadovoljava – sudjeluje u osnovnim obukama u okviru službenih obveza, ali bez dodatne inicijative ili proaktivnosti u vlastitom stručnom razvoju

- Ne zadovoljava – pokazuje nezainteresiranost, izbjegava sudjelovanje u obukama bez opravdanja i ne iskazuje spremnost za usvajanje novih znanja ili vještina.

2.10. Obavljanje dodatnih poslova i zadataka te posebna znanja i vještine koje nisu uvjet za radno mjesto, a doprinose kvaliteti obavljanja policijskih poslova

Spremnost policijskog službenika da preuzme dodatne poslove i zadaće koji nisu redoviti dio njegovog radnog mjesta, kao i korištenje posebnih znanja i vještina koje nisu propisani uvjet, ali doprinose većoj učinkovitosti, kvaliteti i fleksibilnosti u obavljanju policijskih zadaća (npr. strani jezici, informatička znanja, komunikacijske vještine, tehnička stručnost, borilačke vještine i sl.)

- Naročito uspješan – redovito i samoinicijativno preuzima dodatne zadatke, aktivno primjenjuje korisna znanja i vještine izvan osnovnih zahtjeva radnog mjesta te time znatno unapređuje rad službe

- Uspješan – često pokazuje spremnost za dodatne zadatke i povremeno koristi dodatna znanja i vještine u obavljanju poslova

- Zadovoljava – izvršava dodatne zadatke kada mu se dodijele, ali rijetko koristi posebna znanja izvan osnovnih zahtjeva radnog mjesta

- Ne zadovoljava – ne pokazuje spremnost za dodatne zadatke i ne koristi dodatna znanja i vještine, niti doprinosi radu izvan svoje osnovne uloge.

MINISTARSTVO FINANCIJA

1480

Na temelju članka 12. stavka 2. i članka 67.e stavka 7. Zakona o igrama na sreću (»Narodne novine«, br. 87/09, 35/13, 158/13, 41/14, 143/14, 114/22 i 72/25, u daljnjem tekstu: Zakon) ministar financija donosi

PRAVILNIK

O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O PRIREĐIVANJU LUTRIJSKIH IGARA

Članak 1.

U Pravilniku o priređivanju lutrijskih igara (»Narodne novine«, br. 78/10, 69/11, 22/15, 45/16 i 101/18) u članku 2. točka 1. mijenja se i glasi:

»1. lutrijske igre na sreću jesu one igre koje su kao takve definirane u članku 5. stavku 2. Zakona;«.

Točka 10. mijenja se i glasi:

»10. identifikacija igrača na daljinu jest provjera ispravnosti podataka igrača i utvrđivanje da je igrač punoljetna fizička osoba, a

obavlja se provjerom podataka putem elektroničkih usluga Porezne uprave ili sustava elektroničkog plaćanja provjerom nositelja debitne ili kreditne kartice ili provjerom identiteta stranke na daljinu sukladno propisima kojima se uređuje sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma;«.

U točki 12. iza riječi: »sve ostale« briše se riječ: »financijske«.

Točka 14. mijenja se i glasi:

»14. sustav programske podrške jest sustav sastavljen od elektroničkih, električnih ili mehaničkih uređaja i sklopova (hardware) i računalne programske podrške (software) odnosno bilo koji drugi uređaj ili predmet koji se koristi ili se može koristiti za igranje lutrijskih igara, a za koji priređivač mora osigurati fizičku i elektroničku zaštićenost pomoću pouzdanih sigurnosnih mehanizama koji sprječavaju pristup neovlaštenim osobama i sprječavaju štetne utjecaje iz okoline;«.

Iza točke 14. dodaje se nova točka 15. koja glasi:

»15. sustav nadzora jest skup procedura kojima je svrha praćenje i nadzor procesa igranja – od registracije i identifikacije igrača, uplate i isplate, do odjave igrača iz sustava igranja lutrijskih igara, kao i utvrđivanje možebitnih nepravilnosti odnosno postupaka koji nisu u skladu sa Zakonom i ovim Pravilnikom. Priređivač je obavezan osigurati dostupnost sustavu nadzora;«.

Dosadašnja točka 15. koja postaje točka 16. mijenja se i glasi:

»16. bon za aktivaciju jest elektronički postupak nadoplate virtualnog računa, a koji se ne smatra elektroničkom platnom transakcijom;«.

Iza nove točke 16. dodaju se nove točke 17. i 18. koje glase:

»17. elektronička platna transakcija jest platna transakcija obavljena elektroničkim putem kako ju definira propis kojim se uređuje platni promet;

18. offline prodaja jest prodaja lutrijskih igara bez uspostavljanja neprekidne veze s centralnim sustavom u sjedištu priređivača lutrijskih igara.«.

Članak 2.

U članku 4. stavak 2. mijenja se i glasi:

»(2) Lutrijske igre mogu se uplaćivati i izvan uplatnih mjesta posredovanjem terenskih prodavača (ambulantna prodaja), offline prodajom te putem samoposlužnih terminala, interneta, telefona (SMS-a) ili drugih interaktivnih komunikacijskih uređaja, a u skladu s odredbama ovoga Pravilnika.«.

Članak 3.

Članak 6. mijenja se i glasi:

»Članak 6.

Električne instalacije u prostorima uplatnog mjesta te prostori u kojima se postavljaju samoposlužni terminali za lutrijske igre moraju biti ispravne i izvedene na način da zadovoljavaju propisane mjere zaštite od indirektnog dodira sukladno odredbama propisa koji uređuju ovo područje.«.

Članak 4.

U članku 8. stavak 1. mijenja se i glasi:

»(1) Uplate za lutrijske igre mogu se primati na uplatnim mjestima priređivača i uplatnim mjestima njegovih ovlaštenih partnera koja mogu biti smještena u građevinskim objektima, kioscima te u prostorima trgovačkih centara i drugim javnim prostorima.«.

U stavku 2. se iza navođenja stavka briše riječ: »Iznimno« i zarez, a prva sljedeća riječ: »uplatno« piše se velikim početnim slovom.

Stavak 3. mijenja se i glasi:

»(3) Radno vrijeme uplatnog mjesta za primanje uplata za lutrijske igre određuje priređivač sukladno odredbama članka 67. Zakona.«.

Članak 5.

U članku 11. stavak 2. mijenja se i glasi:

»(2) Izjavu o ispunjavanju uvjeta iz članaka 9. i 10. stavka 1. te rješenje iz članka 10. stavka 2. ovoga Pravilnika priređivač dostavlja Ministarstvu financija.«.

Iza stavka 2. dodaju se novi stavci 3., 4., 5., 6. i 7. koji glase:

»(3) Uplate za lutrijske igre mogu se primati na uplatnim mjestima priređivača i njegovih ovlaštenih partnera nakon dobivenog odobrenja Ministarstva financija.

(4) Uplate lutrijskih igara putem terenskih prodavača (ambulantna prodaja) moraju se obavljati putem prijenosnih terminala koji su u stalnoj vezi informacijskog sustava sa središnjom bazom podataka u sjedištu priređivača, osim za lutrijske igre iz članka 5. stavka 2. točke 1b. i točke 2. Zakona za koje ne mora biti osigurana stalna veza informacijskog sustava sa središnjom bazom podataka u sjedištu priređivača.

(5) Uplate igara iz stavka 4. ovoga članka obavljaju se isključivo elektroničkim putem bezgotovinskim plaćanjem.

(6) Izjavu o ispunjavanju uvjeta iz stavka 4. ovoga članka priređivač dostavlja Ministarstvu financija.

(7) Uplate lutrijskih igara putem terenskih prodavača (ambulantna prodaja) mogu se primati nakon dobivenog odobrenja Ministarstva financija.«.

Članak 6.

Iza članka 12. dodaje se novi članak 12.a koji glasi:

»Članak 12.a

Uplate za lutrijske igre mogu se primati putem samoposlužnih terminala, koji mogu biti postavljeni na uplatnim mjestima priređivača i njegovih ovlaštenih partnera, na uplatnim mjestima kladionica te u prostorima casina i automat klubova, s tim da veličina prostora za primanje uplata mora biti najmanje 2 m².«.

Članak 7.

U članku 13. stavci 1., 2., 3., 4., 6. i 7. brišu se.

Članak 8.

U članku 14. stavak 1. mijenja se i glasi:

»(1) Za primanje uplata za lutrijske igre putem samoposlužnih terminala priređivač osigurava ispunjenje uvjeta propisanih člancima 9., 10., 12.a te posjedovanje tehničkog modela identifikacije igrača, a ako se samoposlužni terminal postavlja u prostor trgovačkog centra i drugi javni prostor priređivač mora dostaviti i dokaz o ispunjavanju uvjeta propisanih posebnim propisima za tu djelatnost.«.

Stavci 3. i 4. mijenjaju se i glase:

»(3) Priređivač pisanom izjavom dokazuje ispunjavanje uvjeta propisanih člancima 9., 10. stavkom 1. te člankom 12.a te posjedovanje tehničkog modela identifikacije igrača.

(4) Izjavu o ispunjenju uvjeta iz članaka 9., 10. stavka 1., članka 12.a te posjedovanje tehničkog modela identifikacije igrača, dokaz o ispunjenju uvjeta propisanih posebnim propisom iz članka 14. stavka 1. ovoga Pravilnika, priređivač dostavlja Ministarstvu financija.«.

Iza stavka 4. dodaje se stavak 5. koji glasi:

»(5) Uplate lutrijskih igara putem samoposlužnih terminala za lutrijske igre mogu se primati nakon dobivenog odobrenja Ministarstva financija.«.

Članak 9.

U članku 16.a stavak 1. mijenja se i glasi:

»(1) Novčana sredstva igrača su sredstva evidentirana na virtualnom računu igrača (I-konto) i sastoje se od uplata igrača na jedan od načina definiran ovim Pravilnikom, bonusa dodijeljenih od strane priređivača te osvojenih dobitaka.«.

Stavak 3. mijenja se i glasi:

»(3) Virtualni račun igrača (I-konto) ne smatra se računom za plaćanje u smislu propisa kojim se uređuje platni promet te se sredstva na istom smiju koristiti isključivo za sudjelovanje u igrama na sreću putem interneta u skladu s odredbama ovoga Pravilnika.«.

Iza stavka 3. dodaju se novi stavci 4. i 5. koji glase:

»(4) Na virtualnom računu igrača moraju biti jasno odvojena sredstva za igru od sredstva za isplatu pri čemu u sredstvima za isplatu smiju biti samo sredstva osvojena na ime dobitaka u igrama na sreću.

(5) Nije dopuštena isplata sredstava s virtualnog računa igrača osim sredstava raspoloživih za isplatu, sukladno stavku 4. ovoga članka.«.

Dosadašnji stavak 4. koji postaje stavak 6. mijenja se i glasi:

»(6) Priređivač ne smije koristiti novčana sredstva igrača namijenjenih za isplatu za podmirenje nekih drugih obaveza proizašlih iz poslovanja priređivača.«.

Članak 10.

U članku 20. stavak 1. mijenja se i glasi:

»(1) Identifikacija igrača na daljinu jest provjera ispravnosti podataka igrača i utvrđivanje da je igrač punoljetna fizička osoba, a obavlja se provjerom podataka putem elektroničkih usluga Porezne uprave ili sustava elektroničkog plaćanja provjerom nositelja debitne ili kreditne kartice ili provjerom identiteta stranke na daljinu sukladno propisima kojima se uređuje sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma.«.

Članak 11.

Članak 21. mijenja se i glasi:

»Članak 21.

Podaci iz članka 19. stavka 2. i članka 20. ovoga Pravilnika poslovnost su tajna i priređivač ih smije ustupiti drugim osobama samo ako je to posebnim zakonom određeno te prilikom razmjene podataka o isključenim igračima sukladno odredbama Zakona.«.

Članak 12.

U članku 22. točka 1. mijenja se i glasi:

»1. na uplatnim mjestima priređivača i ovlaštenih partnera polaganjem gotovog novca,«.

Točke 3. i 4. mijenjaju se i glase:

»3. elektroničkom platnom transakcijom (debitnom ili kreditnom karticom, te ostalim sustavima elektroničkog plaćanja),

4. platnom transakcijom.«.

Članak 13.

U članku 24. u stavku 1. točke 2. i 3. mijenjaju se i glase:

»2. na virtualni račun igrača (I-konto), evidentiranjem istih kao raspoloživih za isplatu,

3. elektroničkom platnom transakcijom,«.

Članak 14.

Članak 25. mijenja se i glasi:

»(1) Priređivač je dužan na zahtjev registriranog igrača novčana sredstva od dobitaka s njegova virtualna računa (I-konta) odmah,

a najkasnije u roku od tri radna dana isplatiti na način koji odredi igrač, a sukladno odredbama ovoga Pravilnika.

(2) Ako više od dvanaest mjeseci s virtualnog računa igrača (I-konto) nije zabilježena nijedna transakcija uplate, priređivač je dužan novčana sredstva s tog računa, a koja su raspoloživa za isplatu vratiti na transakcijski račun igrača.«.

Članak 15.

Naslov iznad članka 38. mijenja se i glasi:

»*Određivanje najvišeg iznosa za igru i isključenje igrača*«

U članku 38. stavak 3. mijenja se i glasi:

»(3) Registrirani igrač može zatražiti isključenje iz lutrijske igre na daljinu podnošenjem zahtjeva putem obrasca za isključenje priređivaču pisanim ili elektroničkim putem, kao i elektroničkim putem neposredno u registar isključenih igrača.«.

Iza stavka 3. dodaju se novi stavci 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11. i 12. koji glase:

»(4) Zahtjev putem obrasca za isključenje iz igre, uz suglasnost registriranog igrača lutrijskih igara na daljinu, neposredno u registar isključenih igrača može podnijeti i ovlašteni djelatnik Hrvatskog zavoda za socijalni rad, ustanove za zaštitu obitelji te zdravstvene ustanove koje se bave zaštitom mentalnog zdravlja i liječenjem ovisnosti.

(5) Zahtjev iz stavka 4. ovoga članka, bez suglasnosti igrača, može podnijeti i tijelo koje je nadležno za provedbu zaštitne mjere i posebne obveze izrečene u sudskom postupku.

(6) Priređivač, ovlašteni djelatnik ustanove iz stavka 4. ovoga članka i tijelo iz stavka 5. ovoga članka dužni su dostaviti podatke o isključenim igračima u registar isključenih igrača neposredno po zaprimanju zahtjeva za isključenje, a najkasnije u roku od 24 sata od zaprimanja.

(7) Priređivač je dužan osigurati da igrač iz stavaka 3., 4. i 5. ovoga članka ne sudjeluje u lutrijskim igrama na daljinu.

(8) Obrazac za isključenje igrača iz lutrijske igre na daljinu mora sadržavati sljedeće podatke:

1. ime i prezime igrača

2. OIB igrača

3. e-mail igrača

4. vremensko trajanje isključenja (tri mjeseca neopozivo/ šest mjeseci/ jedna godina/ tri godine/ pet godina/ trajno).

(9) Registrirani igrač može zatražiti isključenje iz igre na vremenski period od tri mjeseca (neopozivo), šest mjeseci, jedne godine, tri godine, pet godina, trajno.

(10) Zahtjev za opoziv isključenja iz igre igrač može podnijeti elektroničkim putem neposredno u registar isključenih igrača.

(11) U slučaju propisanom stavkom 5. ovoga članka, igrač ne može zatražiti opoziv isključenja iz igre dok je na snazi određena zaštitna mjera i posebna obveza izrečena u sudskom postupku.

(12) Zahtjev iz stavka 10. ovoga članka može se podnijeti najranije po isteku tri mjeseca od zatraženog isključenja iz igre, neovisno od trajanja vremenskog perioda na koje je traženo isključenje.

Dosadašnji stavak 4. koji postaje stavak 13. mijenja se i glasi:

»(13) Priređivač mora omogućiti traženo isključenje, a postupak isključenja uredit će se unutarnjim aktom priređivača koji se primjenjuje nakon dobivenog odobrenja Ministarstva financija, a koji mora biti objavljen na adresi internetske stranice priređivača.«.

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 16.

(1) Stupanjem na snagu Uredbe iz članka 67. stavka 6. Zakona primjenjuju se odredba iz članka 12.a koja je izmijenjena člankom 6. ovoga Pravilnika.

(2) Priređivač usklađuje svoje poslovanje s odredbom članka 12.a koja je izmijenjena člankom 6. ovoga Pravilnika do 1. siječnja 2026.

(3) Odredbe članka 14. koji je izmijenjen člankom 8. ovoga Pravilnika primjenjuje se stupanjem na snagu Uredbe iz članka 67. stavak 6. Zakona.

(4) Izjavu o posjedovanju tehničkog modela identifikacije na samoposlužnim terminalima priređivač dostavlja od 1. siječnja 2026.

(5) Priređivač provodi postupak isključenja igrača sukladno odredbama Pravilnika o priređivanju lutrijskih igara (»Narodne novine«, br. 78/10, 69/11, 22/15, 45/16 i 101/18) do uspostave kontaktne točke za razmjenu podataka o isključenim igračima iz članka 19. stavka 6. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o igrama na sreću (»Narodne novine«, br. 72/25).

Članak 17.

Ovaj Pravilnik objavljuje se u »Narodnim novinama« i stupa na snagu dan nakon objave.

Klasa: 011-01/25-02/10

Urbroj: 513-07-21-01-25-4

Zagreb, 8. srpnja 2025.

Potpredsjednik

Vlade Republike Hrvatske
i ministar financija

dr. sc. Marko Primorac, v. r.

MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I MLADIH

1481

Na temelju članka 27. stavka 9. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (»Narodne novine«, broj: 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 7/17, 68/18, 98/19, 64/20, 151/22 i 156/23) i članaka 6. i 17. Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina (»Narodne novine«, broj: 51/00 i 56/00), ministar znanosti, obrazovanja i mladih donosi

ODLUKU

O DONOŠENJU KURIKULA ZA NASTAVNI PREDMET RUSINSKI JEZIK I KULTURA U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ (MODEL C)

I.

Ovom odlukom donosi se kurikulum za nastavni predmet Rusinski jezik i kultura u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj (model C).

II.

Sastavni dio ove odluke je kurikulum za nastavni predmet Rusinski jezik i kultura u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj (model C).

III.

Ova odluka stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«, a primjenjuje se za učenike osnovne i srednje škole od školske godine 2025./2026.

Klasa: 016-01/25-01/00733

Urbroj: 533-07-25-0001

Zagreb, 16. srpnja 2025.

Ministar

prof. dr. sc. Radovan Fuchs, v. r.

KURIKUL ZA NASTAVNI PREDMET RUSINSKI JEZIK I KULTURA U OSNOVNIM I SREDNJIŠKOLAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ (MODEL C)

A. OPIS PREDMETA

Rusini u Republici Hrvatskoj jedna su od 22 nacionalne manjine priznate Ustavom Republike Hrvatske. Prema podatcima Državnog zavoda za statistiku, iz Popisa stanovništva iz 2021. godine, u Republici Hrvatskoj živi 1 343 pripadnika rusinske nacionalne manjine. Najviše Rusina živi na području Vukovarsko-srijemske i Osječko-baranjske županije te Grada Zagreba.

Kurikul¹ predmeta Rusinski jezik i kultura po Modelu C namijenjen je djeci pripadnicima rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj, djeci koja imaju rusinsko podrijetlo, a nastava je otvorena i za ostalu djecu koja žele učiti rusinski jezik i upoznati rusinsku kulturu. Učenici su podijeljeni u odgojno-obrazovne skupine u kojima mogu biti učenici iz jednog ili više razrednih odjela. Prema dugoročnom kontinuitetu djelovanja, u Područnim školama Petrovci i Mikluševci nastava se održava pet sati tjedno po skupini, a u Osnovnoj školi Stari Jankovci, Stari Jankovci (od 2011.) i u Osnovnoj školi Antuna Bauera, Vukovar (od 2015.), nastava se održava dva sata tjedno po skupini.

Učenici Rusinskog jezika i kulture po modelu C temeljno se obrazuju na hrvatskom jeziku, a učenik spoznaje i vještine, stečene u predmetima Priroda i društvo, Povijest, Geografija, Likovna kultura i Glazbena kultura, nadograđuje u predmetu Rusinski jezik i kultura po modelu C.

Kurikul također polazi od činjenice da je struktura učenika u razredima ili odgojno-obrazovnim skupinama vrlo heterogena i čine je učenici različitog predznanja, različite dobi, kulturne sredine i različitih interesa i obrazovnih potreba. Stoga definirani odgojno-obrazovni ishodi obuhvaćaju širok spektar znanja i vještina, imajući pritom u vidu postojeće znanje učenika i očekivani rezultat.

Za rusinsku nacionalnu manjinu u Republici Hrvatskoj izrazito je bitno očuvanje jezika i kulture, što je istovremeno i uvjet za očuvanje nacionalnog identiteta.

Nastavom rusinskog jezika i kulture po modelu C od prvog se razreda usmjerava učenike i razvija svijest o rusinskom jeziku, nacionalnom identitetu, rusinskoj kulturi, običajima i tradiciji, razvijaju se osjećaji poštivanja osnovnih ljudskih, duhovnih i životnih vrijednosti. Sukladno tome, učitelji preferiraju metode i strategije koje potiču prirodan način stjecanja jezičnih vještina.

Predmet je kompleksnog karaktera jer se u njemu isprepliću elementi govora, čitanja, pisanja, književnosti i kulture. Osnovna znanja o navedenim elementima, koja se steknu u prvom razredu

osnovnoškolskog obrazovanja, nadograđuju se i produbljuju u sljedećim razredima osnovne i srednje škole.

Osim jezičnih elemenata, predmet uključuje i stjecanje znanja o obilježjima matičnog teritorija i rusinske kulture u širem smislu (geografske, kulturne i povijesne značajke), što doprinosi boljem razumijevanju svojeg identiteta i svjetonazoru.

Rusinski jezik i kultura kao manjinski jezik po modelu C ubraja se u izbornu nastavu, ali bi mu se trebalo pristupiti kao drugom materinskom jeziku. Izborom manjinskog materinskog jezika učeniku se ne smanjuje broj izbornih predmeta koje može pohađati.

Predmet Rusinski jezik i kultura po modelu C zbog preglednosti je podijeljen u tri domene: Jezik i komunikacija, Čitam i stvaram i Kultura i mediji. Ove se domene u procesu učenja i poučavanja uzajamno isprepliću.

Kratka oznaka predmeta Rusinski jezik i kultura je RSKJK.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA

Cilj je predmeta osposobiti učenike osnovnih i srednjih škola za samostalnu usmenu i pisanu komunikaciju na rusinskom jeziku, uključivanjem svih jezičnih djelatnosti, a to su: pisanje, čitanje, govorjenje i slušanje.

Učenik:

- pravilno se služi usmenim i pisanim rusinskim jezikom u različitim životnim situacijama
- prepoznaje različitosti između hrvatske i rusinske jezične komunikacije
- primjenjuje oblik jezične komunikacije koji odgovara danom jezičnom okruženju
- upoznaje tekstove pisane na književnom i standardnom rusinskom jeziku
- upoznaje povijesne i kulturne znamenitosti rusinskog jezičnog područja te njegova zemljopisna, društvena i gospodarska obilježja
- oblikuje pozitivno mišljenje o kulturnoj raznolikosti, razvija otvorenost prema prihvaćanju i poštivanju različitosti te kulturnih vrijednosti drugih naroda i nacija
- osnažuje i čuva nacionalni identitet.

C. DOMENE U ORGANIZACIJI NASTAVNOG PREDMETA RUSINSKI JEZIK I KULTURA (MODEL C)

Nastavni predmet Rusinski jezik i kultura čine tri domene:

- Jezik i komunikacija
- Čitam i stvaram
- Kultura i mediji

Prema naznačenim domenama, učenici u osnovnoj školi stječu osnove i temeljna znanja, vještine, sposobnosti i stavove koje će moći nadograđivati. Kod učenika se razvija čitalačka kultura, znanje o književnosti i medijska kultura, čime se potiče njegova kreativnost.

Usvajajući ove domene, osvješćuje se važnost znanja rusinskog jezika kao kulturnog dobra i razvija pozitivan odnos prema jeziku rusinskog naroda, njegove književnosti i kulture. Domene zahtijevaju poznavanje vlastite kulture, preispitivanje uvjerenja i svjetonazora i razvijaju sposobnost gledanja iz perspektive drugih i drukčijih kao pripremu za život u multikulturnoj Europi.

U svim domenama razvija se jezično-komunikacijska kompetencija te vještine slušanja, govorenja, čitanja, pisanja, obogaćivanja rječnika i prevodenja. Novim metodama povećava se interes i motivacija učenika, ostvaruje kvalitetnija nastava u kojoj učenici i učitelji stvaraju interaktivan i suradnički odnos zasnovan na konstruktiv-

¹ Na temelju Zakona o hrvatskom jeziku (NN, br. 14/2024.), u ovom dokumentu upotrebljava se pojam kurikul i njegove izvedenice. Prilikom navođenja srodnih dokumenata, koji su objavljeni prije stupanja na snagu Zakona o hrvatskom jeziku, u istom značenju zadržava se pojam kurikulum i njegove izvedenice.

vizmu jer učenici sami stječu vlastito znanje na temelju prijašnjih iskustava i vlastitih mogućnosti.

Predloženi odnos zastupljenosti domena za pojedine razrede podložan je promjenama. Učitelj može tijekom nastavne godine nekoj od domena dati veću ili manju važnost, procijenivši interese učenika određenog razrednog odjeljenja i specifičnosti školskog kurikula.

Jezik i komunikacija

Domena Jezik i komunikacija obuhvaća usvajanje četiriju jezičnih vještina (pisanje, čitanje, slušanje i govorenje) na razini koja će učenicima omogućiti uspješnu komunikaciju na rusinskom jeziku. Učenici svoju vještinu govorenja razvijaju stvaranjem govornih situacija u kojima razgovaraju o svakodnevnim, ali i o apstraktnim temama. Učenici stečeno znanje aktivno rabe i u usmenom i u pisanom obliku pri izražavanju ideja, informacija, mišljenja i osjećaja.

U sklopu domene Jezik i komunikacija, učenici trebaju ovladati temeljnim rječnikom koji će ih osposobiti za svakodnevnu komunikaciju. Trebaju usvojiti i gramatičke, pragmatičke, pravopisne i fonetske spoznaje. Riječ je o usvajanju vještina koje će učenicima omogućiti razumijevanje teksta nakon slušanja i čitanja.

Čitam i stvaram

Domena Čitam i stvaram (Književnost i stvaralaštvo) podrazumijeva odgoj i formiranje kompetentnog čitatelja, osobe koja ima trajnu naviku i potrebu za čitanjem kao sredstvom upoznavanja svijeta i sebe, osobe s visokom razinom jezične i emocionalne kulture. Čitanjem se potiče maštovitost, radoznalost, obogaćuje rječnik, razvija se kritičko mišljenje, način izražavanja i rješavanje problema. Svrha domene je upoznati učenike s književnim djelima rusinskih autora, razvijati pozitivan odnos prema književnosti i poticati stvaralaštvo. Pri odabiru književnih tekstova, učitelj vodi računa da oni moraju ispuniti očekivanja suvremene mladeži koja živi u dinamičnom informacijskom svijetu, a uz to trebaju predstavljati i specifičnost nacionalnog identiteta. Čitanjem tekstova na materinskom jeziku učenik razvija čitalačke sposobnosti i jezične vještine, sposobnost kritičkog i kreativnog mišljenja, osjećaj estetskog užitka u umjetničkoj riječi i razumijevanje baštine nacionalne kulture.

Kultura i mediji

Domena Kultura i mediji podrazumijeva poimanje rusinske kulture u najširem smislu i obuhvaća usvajanje znanja o rusinskoj povijesnoj i kulturnoj baštini te o geografskim obilježjima u Republici Hrvatskoj i u matičnom području – Karpatskoj Rusi. Ova domena integrira i teme medijske kulture te elemente umjetničkog područja

i umjetničkog izražavanja: uvježbavanje i izvođenje rusinskih narodnih plesova, običaja, recitacija, pjesama i dramskih tekstova na rusinskom jeziku. Učenici razvijaju svijest o pripadanju i vlastitoj aktivnoj ulozi odgovornog građanina u društvu, lokalnoj i široj zajednici, a posebice u rusinskoj nacionalnoj manjini u Republici Hrvatskoj.

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI

Odgojno-obrazovni ishodi razvijaju se od prvog do osmog razreda osnovne škole i od prvog do četvrtog razreda srednje škole.

U kurikulumu predmeta, označavanje ishoda znači sljedeće:

RSKJK – naziv predmeta (Rusinski jezik i kultura)

OŠ – osnovna škola

SŠ – srednja škola

A. – Jezik i komunikacija

B. – Čitam i stvaram

C. – Kultura i mediji

U označavanju ishoda, prvi broj pridružen predmetnom području odnosi se na razred, primjerice:

OŠ A. 1. – prvi razred osnovne škole, SŠ A. 1. – prvi razred srednje škole

Posljednji broj pridružen predmetnom području označuje redni broj ishoda:

A. 1. 1. – prvi ishod

A. 1. 2. – drugi ishod.

Odgojno-obrazovne ishode čine tri sastavnice: odgojno-obrazovni ishod, razrada ishoda i razina usvojenosti ishoda »dobar« na kraju razreda.

Učenici se domenama Komunikacija i jezik, Čitam i stvaram te Kultura i mediji postupno upoznaju s različitim strategijama učenja i pristupima učenju te ih svrhovito primjenjuju. Domene se neprestano isprepliću i međusobno su blisko povezane. Jezični sadržaji ciklički se ponavljaju (leksik i gramatika) i nadograđuju po razredima, a viši razredi uključuju strukture iz prethodnih razreda.

Ishode predložene u kurikulumu učitelj može dopuniti u skladu s potrebama, (pred)znanjem, krugom interesa i sposobnostima učenika.

Tekstovi prilagođeni godini učenja razlikuju se s obzirom na složenost i dužinu. Tekst s obzirom na složenost može biti vrlo jednostavan, jednostavan, srednje jednostavan i složen, što određuju kvantitativne i kvalitativne smjernice. Broj je riječi u slučaju receptivnih i produktivnih sposobnosti različit. Tekst s obzirom na dužinu može biti vrlo kratak, kratak, srednje dug i dug.

Osnovna škola: Rusinski jezik i kultura – 175 sati godišnje

Osnovna škola: Rusinski jezik i kultura (RSKJK), 1. razred – 175 sati godišnje		
DOMENA A: JEZIK I KOMUNIKACIJA		
Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK A. 1. 1. Učenik neverbalno i verbalno reagira na slušne i vizualne poticaje.	– neverbalno reagira na učestale riječi i vrlo jednostavne rečenice – prepoznaje pojedine riječi ili fraze izgovorene sporijim tempom, jasno i razgovjetno – povezuje izgovorene riječi s odgovarajućim slikovnim karticama ili predmetima – povezuje izgovorene upute s radnjama – odgovara na postavljena pitanja (zeŭ/da, ne/ne)	Učenik razumije dio učestalih riječi te vrlo kratkih i jednostavnih rečenica ako se govori polako, jasno, razgovjetno i uz dosta ponavljanja.

OŠ RSKJK A. 1. 2. Učenik imenuje pojmove iz svojeg okruženja i prema vizualnom predlošku.	– prepoznaje i povezuje glasovnu riječ s vizualnim predloškom – pokazuje i imenuje pojmove prema vizualnom predlošku – imenuje predmete i osobe iz svojeg okruženja – imenuje pojmove s rusinskim naglaskom – globalno čita riječi	Učenik uz učiteljev poticaj prepoznaje i imenuje pojmove iz svojeg okruženja i prema vizualnom predlošku.
OŠ RSKJK A. 1. 3. Učenik govori učestale riječi i vrlo kratke rečenice.	– izgovara sve glasove – izgovara specifične glasove Γ i $\mathcal{D}$ – izvodi glasovnu analizu i sintezu – naglašava riječi s rusinskim naglaskom primjerene početnom opismenjavanju – pronalazi nove uzorke riječi zasićene glasom/slovom koje se uči – ponavlja riječi i vrlo kratke jednostavne rečenice – imenuje i pokazuje predmete iz svojeg okruženja	Učenik uz pomoć učitelja izgovara sve glasove, govori učestale riječi i vrlo kratke rečenice.
OŠ RSKJK A. 1. 4. Učenik sudjeluje u vrlo kratkom razgovoru te koristi naučene vrlo kratke i vrlo jednostavne rečenice.	– upotrebljava osnovne komunikacijske obrasce (pozdravljanje, predstavljanje i sl.) – postavlja vrlo jednostavna i uvježbana pitanja i odgovara na njih – oblikuje i govori vrlo kratke uvježbane rečenice – koristi fond riječi primjeren uzrastu – koristi forme uljudnog ponašanja – sudjeluje u vrlo kratkom i jednostavnom vođenom razgovoru	Učenik uz povremenu pomoć sudjeluje u vrlo kratkom i vrlo jednostavnom razgovoru.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: pozdravi, predstavljanje, škola, boje, godišnja doba, voće i povrće, brojevi do deset, obitelj i dom, snalaženje u prostoru, igra i igracke, dijelovi tijela, promet, hrana, životinje, cvijeće, odjeća i obuća, blagdani.

Učitelj samostalno odlučuje o izboru i redoslijedu navedenih tema.

Preporučeni jezični sadržaji

Funkcije: uljudno ophođenje, pozdravljanje i oslovljavanje, predstavljanje, imenovanje, zamolba, zahvala i pitanje za oprost, čestitanje, brojanje.

Leksičke i gramatičke strukture biraju se primjereno razvojnoj dobi učenika, vodeći računa o povezanosti s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama te se ciklički ponavljaju i proširuju u odnosu na prethodni razred.

Navedene teme i sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda su preporuka, a učitelj samostalno odlučuje o njihovoj broju, izboru i rasporedu u jednoj nastavnoj godini.

Učenici uče rusinski jezik i tijekom izvanučionične nastave i na različitim aktivnostima ako za to postoje uvjeti (šetnja i obilazak škole, obilježavanje rođendana i praznika).

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Rusinski jezik učenici uče oslanjajući se na znanja stečena u drugim nastavnim predmetima.

Poučavanje jezičnih sadržaja (leksičkih i gramatičkih struktura) temelji se na govornoj komunikaciji i učenju iz situacije posredstvom mimike, geste, pokreta, likovnog izraza, igre, pjesme i dramatizacije pomoću zornih sredstava. Opisivanje predmeta i slika te govorne vježbe tematski treba uskladiti s nastavnim programom hrvatskog jezika, prirode i društva, matematike i vjeronauka.

Novi sadržaji uvode se na temelju poznatih jezičnih sadržaja koji su prilagođeni razini jezičnog razvoja i iskustvu učenika te se istovremeno potiče višejezičnost.

Učitelj organizira aktivnosti govorenja i razgovaranja u kojima će učenik sudjelovati u govornom činu u osmišljenim komunikacijskim situacijama.

DOMENA B: ČITAM I STVARAM

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK B. 1. 1. Učenik neverbalno i verbalno izražava misli, osjeća i zapažanja nakon slušanja književnog teksta/ neknjiževnog teksta.	– misli, osjeća i zapažanja izražava crtežom, pokretom ili riječima – imenuje glavni lik i iskazuje njegovu osobinu (dobro ili loše) – izdvaja iz teksta što mu se sviđa i što mu se ne sviđa	Učenik uz povremenu pomoć učitelja neverbalno i verbalno izražava misli, osjeća i zapažanja nakon slušanja književnog/neknjiževnog teksta.

OŠ RSKJK B. 1. 2. Učenik sluša/čita s razumijevanjem tekst primjeren početnom opismenjavanju.	– pažljivo sluša dok učitelj čita tekst primjeren početnom opismenjavanju – prepoznaje i imenuje riječi u kojima se zadani glas nalazi na početku, u sredini i na kraju riječi – povezuje glasove i slova u cjelovitu riječ, a riječi u rečenicu – čita riječi i jednostavne i kratke rečenice koje sadrže naučene pojmove iz globalnog čitanja i slikopriče – odgovara na kratka pitanja – postavlja kratka pitanja – točno intonira izjavne, upitne i usklične rečenice	Učenik sluša/čita s razumijevanjem i uz povremenu pomoć učitelja usmeno odgovara na pitanja i postavlja kratka pitanja o sadržaju teksta primjerenog početnom opismenjavanju.
OŠ RSKJK B. 1. 3. Učenik sluša/čita s razumijevanjem kraći književni tekst te prepoznaje i imenuje odgovarajuće književne vrste prema obliku (brojalicu, pjesmu i priču).	– pažljivo sluša dok učitelj čita književni tekst – osjeća izražava crtežom, pokretom ili riječima – usmeno kratko odgovara na pitanja o pročitanoj tekstu – prepoznaje i imenuje brojalicu, pjesmu i priču – napamet krasnoslovi kraće pjesmice – sudjeluje u kraćem igrokazu	Uz pomoć učitelja sluša/čita s razumijevanjem te prepoznaje i imenuje odgovarajuće književne vrste prema obliku (brojalicu, pjesmu i priču).

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: pozdravi, predstavljanje, škola, boje, godišnja doba, voće i povrće, brojevi do deset, obitelj i dom, snalaženje u prostoru, igra i igranje, dijelovi tijela, promet, hrana, životinje, cvijeće, odjeća i obuća, blagdani.

Učitelj samostalno odlučuje o izboru i redoslijedu navedenih tema.

Preporučeni jezični sadržaji

Funkcije: uljudno ophođenje, pozdravljanje i oslovljavanje, predstavljanje, imenovanje, zamolba, zahvala i pitanje za oprost, čestitanje, brojanje.

Usmeno se obrađuju književni i neknjiževni tekstovi. Leksičke i gramatičke strukture biraju se primjereno razvojnoj dobi učenika, vodeći računa o povezanosti s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama te se ciklički ponavljaju i proširuju u odnosu na prethodni razred.

Navedene teme i sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda su preporuka, a učitelj samostalno odlučuje o njihovoj broju, izboru i rasporedu u jednoj nastavnoj godini.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ishodi iz domene Čitam i stvaram paralelno se dopunjuju s ishodima drugih dviju domena te se zajedno, u skladu s njima, ostvaruju.

Nastavne aktivnosti dinamično se izmjenjuju: igre, kratke narodne pjesme, kratke pjesmice, brojalice i dramatizacija, pri čemu je naglasak na govornoj komunikaciji i rješavanju radnih listova.

Poučavanje jezičnih sadržaja (leksičkih i gramatičkih struktura) temelji se na govornoj komunikaciji i učenju iz situacije posredstvom mimike, geste, pokreta, likovnog izraza, igre, pjesme i dramatizacije pomoću zornih sredstava.

Preporučeni književni tekstovi i aplikacije: slikopriče, slikopjesme, pjesmice u rimama, rusinske narodne priče, dječje pjesme, brojalice, zagonetke, kratke pripovijetke, bajka i kratki igrokaz; rusinske narodne brojalice, pjesmice, pjesme i kolede: *Ишоп дїдо до леса/Išao je djed u šumu; Чижику, чижику/Čiziku, čiziku; Пальці/Prsti; Герлічка/Grlica; По варошу драшичка/Po varoši je stazica; На зеленой травці/Na zelenoj travici; Ідзе жима/Ide zima; Хижко наша/Kuće naša; Цица и Амалка/Cica i Amalka; Я мали юзас/Ja sam mali pastir; Винчуем Вам така мала/Čestitam Vam ovakva mala; Пасли наступе/Napasali su pastiri stado; M. Budinski: Школяр/Učenik; E. Vrabec, I. Hnatko (ilustratorica): Колеса/Kotači; M. Rimar: Медо, медо/Medo, medo; Lj. Harhaj: Мали Мо/Mali Mo; M. Rimar: Привит/Dobrodošlica; N. Golub: Немам злата/Nemam zlata; I. Hardi-Kovačević: Любичица/Ljubičica; S. Makaji: Кароліна/Karolina; M. Kanjuh: Перша пахулька/Prva pahuljica; Lj. Fa-Hardi: Як ше троїо прашиатка рихтали за жиму/Kako su se tri prašiča spremala za zimu; izbor iz rusinske poezije i proze za djecu (pjesnici i pisci iz Republike Hrvatske i Republike Srbije); I. Hnatko, M. Štorga: android aplikacija *Rusinski rječnik*.*

DOMENA C: KULTURA I MEDIJI

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK C. 1. 1. Učenik uočava, prepoznaje i imenuje osnovna obilježja rusinske kulture.	– uočava tipična rusinska imena i prezimena – prepoznaje i imenuje obilježja rusinskih praznika i blagdana – slušno prepoznaje rusinske narodne pjesme te dječje pjesmice i brojalice – uočava i prepoznaje rusinsku narodnu nošnju – prepoznaje i imenuje starodavne predmete različite namjene – razvija pozitivan stav za učenje rusinskog jezika i kulture	Učenik uz povremenu pomoć učitelja uočava, prepoznaje i imenuje osnovna obilježja rusinske kulture.

OŠ RSKJK C. 1. 2. Učenik prepoznaje i imenuje osnovne sličnosti i razlike između rusinske i hrvatske kulture.	– slušno prepoznaje i imenuje rusinske narodne pjesme te dječje pjesmice i brojalice – prepoznaje i imenuje osnovne sličnosti i razlike između rusinske i hrvatske kulture (običaji, praznici i blagdani, imena itd.)	Učenik uz povremenu pomoć učitelja prepoznaje i imenuje sličnosti i razlike između rusinske i hrvatske kulture.
OŠ RSKJK C. 1. 3. Učenik obavlja aktivnost nadahnutu folklorom.	– imenuje i izvodi stare dječje rusinske igre – samostalno ili u skupini izvodi tradicionalne glazbene forme, brojalice, napjeve, narodne plesove i dječje pjesme – izrađuje slikovni rječnik – izrezuje, slaže i crta/slika – ukrašava pisanicu tradicionalnom tehnikom i narodnim motivom – kreativno se izražava crtežom, pjesmom, plesom, glumom i rukotvorinama vezanima uz tradicionalne običaje za blagdane i druge prigode – posjećuje i aktivno sudjeluje u školskim (Međunarodni dan materinskog jezika) i izvanškolskim kulturnim manifestacijama – njeguje i izvodi rusinske običaje za Božić (koledanje) i Uskrs (oblijevanje)	Učenik na poticaj učitelja sudjeluje u kreativnim aktivnostima.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: predstavljanje, pozdravi (Božić i Uskrs), škola (starinski školski pribor i posoblje), obitelj i dom (izgled starinskih kuća izvana i iznutra te namještaj u njima), zaboravljene igre i igračke, stari obrti i alati, odjeća i obuća (rusinska narodna nošnja), rusinski narodni ornament, hrana (tradicionalna jela), narodni običaji za blagdan i kroz godinu, tradicionalne rukotvorine (pisanice), pjesme i plesovi, istraživanje zaboravljenih običaja.

Školske kulturne manifestacije: Europski dan jezika, Međunarodni dan materinskog jezika, Susret s književnikom.

Ishodi iz domene Kultura i mediji mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene Jezik i komunikacija i/ili Čitam i stvaram.

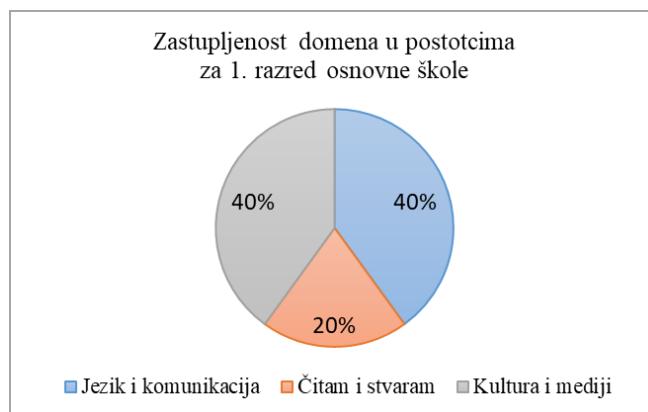
Učitelj ima autonomiju u prilagođavanju i proširivanju sadržaja i tema koje su djelomično iskazane u razradi pojedinog ishoda u domeni Kultura i mediji.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Mnoge preporučene rusinske narodne brojalice, pjesmice, pjesme u kolu i kolede iz domene Čitam i stvaram imaju notni zapis te se mogu pjevati.

Nastavne aktivnosti trebaju biti raznolike, zanimljive i zabavne te se dinamično izmjenjivati. To mogu biti igre, pjesme, dramatizacije, radionice i ostale aktivnosti u kojima je naglasak na razvijanju pozitivnog stava prema rusinskom jeziku i kojima se potiče učenikova kreativnost koja će doprinijeti uspjehu svakog učenika.

Učitelj planira školske ili izvanškolske kulturne sadržaje i aktivnosti prema interesima učenika, mogućnostima škole i lokalne zajednice. Ishodom se potiče osobni razvoj te aktivno uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice, s naglaskom na uključenost u rusinsku manjinsku zajednicu.

Pri planiranju i ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, učitelji i nastavnici smiju odstupiti do 10 % od preporučenog postotka zastupljenosti svakog predmetnog područja.

Osnovna škola: Rusinski jezik i kultura (RSKJK), 2. razred – 175 sati godišnje		
DOMENA A: JEZIK I KOMINIKACIJA		
Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK A. 2. 1. Učenik razumije i imenuje kratke riječi i vrlo kratke rečenice.	– povezuje izgovorene riječi sa slikovnim prikazima ili predmetima – imenuje predmete i osobe u razredu ili na vizualnim predlošcima – imenuje pojmove s rusinskim naglaskom	Učenik uz pomoć učitelja razumije i govori kratke riječi i vrlo kratke rečenice.
OŠ RSKJK A. 2. 2. Učenik sluša/čita s razumijevanjem tekstove primjerene početnom opismenjavanju.	– povezuje napisano slovo s odgovarajućim glasom – povezuje glasove i slova u cjelovitu riječ – rastavlja riječ na slogove – povezuje riječi u rečenicu – čita riječi u kojima se slovo koje se uči nalazi na početku, u sredini i na kraju riječi – čita jednostavne i kratke rečenice koje sadrže naučena slova – odgovara na jednostavna pitanja nakon čitanja teksta – postavlja pitanja primjereno početnom opismenjavanju – čita riječi, rečenice i tekstove primjereno početnom opismenjavanju – točno intonira izjavne, upitne i usklične rečenice	Učenik uz povremene pogreške čita riječi i kraće rečenice primjerene početnom opismenjavanju i razumije ih uz pomoć učitelja.
OŠ RSKJK A. 2. 3. Učenik prepoznaje glasovnu strukturu riječi te glasovno analizira i sintetizira riječi primjereno početnom opismenjavanju.	– izgovara specifične glasove Γ i $\mathcal{J}$ – izvodi glasovnu analizu i sintezu riječi – naglašava riječi s rusinskim naglaskom primjereno početnom opismenjavanju – pronalazi nove uzorke riječi zasićene glasom/slovom koje se uči	Učenik uz pomoć učitelja prepoznaje glasovnu strukturu riječi i uočava početni glas u jednosložnim riječima.
OŠ RSKJK A. 2. 4. Učenik piše tiskana slova rusinske azbuke, riječi, rečenice i tekst vođenim pisanjem i primjenjuje pravopisna pravila.	– povezuje glas s odgovarajućim slovom – povezuje glasove i slova u cjelovitu riječ, a riječi u rečenicu – razlikuje veliko i malo tiskano slovo – piše velika i mala tiskana slova – piše riječi s glasovima $\mathcal{H}$ ($\mathcal{X}$), $\mathcal{G}$ ($\mathcal{I}$) i specifičnim glasom Γ – piše riječi sa specifičnim slovima (dvoglasima) $\mathcal{A}/\mathcal{I}\mathcal{A}$, $\mathcal{E}/\mathcal{J}\mathcal{E}$, $\mathcal{I}/\mathcal{J}\mathcal{I}$, $\mathcal{I}\mathcal{O}/\mathcal{J}\mathcal{U}$, $\mathcal{I}\mathcal{I}/\mathcal{S}\mathcal{C}$ i $\mathcal{B}$/mekim znakom – prepisuje riječi i rečenice – samostalno piše riječi i rečenice samo naučenim tiskanim slovima – sastavlja skupinu riječi na zadanu temu – sastavlja rečenicu od zadanih riječi – oblikuje kratak pisani tekst od triju rečenica primjereno početnom opismenjavanju – piše prvu riječ u rečenici velikim slovom – piše velikim slovom vlastita imena i prezimena ljudi i imena naselja ili mjesta koja su mu poznata – piše rečenični znak na kraju rečenice	Učenik uz pomoć učitelja piše riječi, kratke rečenice i tekst vođenim pisanjem tiskanih slova rusinskog pisma.
Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda Postupno proširivanje i produbljivanje preporučenih tema: svijet oko mene i ja, škola, boje, godišnja doba, voće i povrće, brojevi do dvadeset, obitelj i dom, snalaženje u prostoru, igra i igranje, dijelovi tijela, promet, hrana, životinje, cvijeće, odjeća i obuća, dani u tjednu, blagdani, razlike među slovima. Funkcije: uljudno ophođenje, imenovanje (osobe, životinje, predmeta i radnje), davanje jednostavnih uputa (što činiti) i brojanje. Preporučeni jezični sadržaji Prema grafemskom izgledu, usporediti već naučenu hrvatsku abecedu s rusinskom azbukom. Obratiti pozornost na slova u hrvatskoj abecedi i rusinskoj azbuci koja su ista, slična i različita, a posebnu pozornost posvetiti izgovoru i pisanju specifičnog slova Γ te dvoglasa $\mathcal{A}$, $\mathcal{E}$, $\mathcal{I}$, $\mathcal{I}\mathcal{O}$, $\mathcal{I}\mathcal{I}$ i $\mathcal{B}$ (mekog znaka). Gramatika jezika izgovara se oponašanjem učitelja. Leksičke i gramatičke strukture biraju se primjereno razvojnoj dobi učenika, vodeći računa o povezanosti s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama te se ciklički ponavljaju i proširuju u odnosu na prethodni razred.		

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj poučava jezične sadržaje putem usmene komunikacije te učenjem iz situacijskih igara: geste, mimike, pokreta, igre, pjesme, dramizacije, crtanja, digitalnih i zornih sredstava.

DOMENA B: ČITAM I STVARAM

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK B. 2. 1. Učenik neverbalno i verbalno izražava misli, osjeća i zapažanja nakon slušanja književnog teksta/ neknjiževnog teksta.	– imenuje likove – izdvaja iz teksta što mu se sviđa i što mu se ne sviđa – misli, osjeća i zapažanja izražava crtežom, pokretom ili riječima	Učenik uz povremenu pomoć učitelja neverbalno i verbalno izražava misli, osjeća i zapažanja nakon slušanja književnog/ neknjiževnog teksta.
OŠ RSKJK B. 2. 2. Učenik sluša/ čita s razumijevanjem vrlo kratke književne tekstove koji su primjereni njegovoj dobi.	– čita tekst nekoliko puta radi potpunijeg razumijevanja – pazi na pravilan izgovor karakterističnih rusinskih glasova – kratkim rečenicama odgovara na pitanja povezana s tekstom – prepoznaje i imenuje glavni lik (dobro – loše) – uočava nove ili manje poznate riječi	Učenik uz pomoć učitelja sluša/ čita s razumijevanjem vrlo kratke književne tekstove i odgovara na pitanja povezana s tekstom.
OŠ RSKJK B. 2. 3. Učenik se kreativno izražava na temelju književnog iskustva.	– stvara likovne radove, uređuje pano – napamet krasnoslovi kraće pjesmice – sudjeluje u kraćem igrokazu – koristi se jezičnim vještinama i aktivnim rječnikom primjereno razvojnoj dobi	Učenik uz pomoć učitelja crtežom, riječima ili pokretom izražava svoje misli, osjeća i zapažanja povezana s pročitanim/ slušanim tekstom.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Književni tematski tekstovi: predstavljanje sebe i drugih, pozdravi, svijet oko mene i ja, škola, boje, godišnja doba, voće i povrće, brojevi do dvadeset, obitelj i dom, snalaženje u prostoru, igra i igračke, dijelovi tijela, promet, hrana, životinje, cvijeće, odjeća i obuća, dani u tjednu, blagdani, razlike među slovima.

Preporučeni jezični sadržaji

Slijediti program hrvatskog jezika s ukazivanjem na razlike s rusinskim jezikom.

Rusinska terminologija: glas, slovo, slog, riječ, otvornici, zatvornici, slog i rečenica (izjavna, upitna i usklikna).

Funkcije: uljudno ophođenje, imenovanje (osobe, životinje, predmeta i radnje), davanje jednostavnih uputa (što činiti) i brojanje.

Preporučene vrste tekstova: rusinske narodne pjesme i priče, slikopriča, slikopjesma, brojalica, dječja pjesma, kratka pripovijetka, bajka i kratki igrokaz.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj izabire tekstove i aplikacije po svojem izboru za obradu preporučenih sadržaja.

Brojalice i pjesmice imaju osobito važnu ulogu u usvajanju pravilnog izgovora, naglasaka, ritma i intonacije te im u nižim razredima osnovne škole treba pridati osobiti značaj. Zajedničko čitanje planiranih tekstova na satu ostvaruje se u svrhu razvijanja trajne čitateljske navike, a aktivnim razgovorom, u kojem sudjeluju svi učenici, ističe se važnost svakog pojedinačnog mišljenja.

Ishodi iz domene Čitam i stvaram paralelno se dopunjuju s ishodima drugih dviju domena te se zajedno, u skladu s njima, ostvaruju.

Preporučeni književni tekstovi i aplikacije: E. Vrabec: *Колеса/ Kotači*; M. Kovač: *Школски дзвон/Školsko zvono*; J. Oljejar: *Пекар/Peкар*; M. Kovač: *Конік/Конјић*; S. Erdelji: *Танец/ Ples*; M. Skuban: *Пришла жима/Došla je zima*; M. M. Kočiš: *Дом/Dom*; J. Oljejar: *Хора бабка/Bolesna lutka*; N. Golub: *Кед яр прудзе/Kad dođe proljeće*; narodne: *Тота наша газдиня/Ova naša domačica*, *Вербов лешик/Vrbova šumica*, *Рибар/Ribar*, *Петрик у кандур/Perica i mačak*, *Зламала ше кормань деска/Slomilo se ralo*; rusinske kolede: *Тей ше святей ноци/Te se svete noći*, M. Kovač: *Ноц над ВиФлеем/Noć iznad Betlehema*; M. Vašaš: *Винчованка/Čestitka*; izbor iz rusinske poezije i proze za djecu (pjesnici i pisci iz Republike Hrvatske i Republike Srbije); I. Hnatko, M. Štorga: *android aplikacija Rusinski rječnik*.

DOMENA C: KULTURA I MEDIJI

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK C. 2. 1. Učenik uočava, prepoznaje i imenuje osnovna obilježja rusinske kulture.	– prepoznaje i imenuje tipična rusinska imena, simbole (zastava) i blagdane – prepoznaje i imenuje posebnosti narodnih rusinskih običaja pri obilježavanju blagdana – prepoznaje i imenuje rusinske običaje i njihova osnovna obilježja – prepoznaje i imenuje tradicionalno rusinsko jelo za Božić i Uskrs – prepoznaje i pjeva rusinske narodne pjesme te dječje pjesmice i brojalice – prepoznaje rusinsku narodnu nošnju – prepoznaje i imenuje starodavne predmete različite namjene – razvija početni pozitivni stav za učenje rusinskog jezika i kulture	Učenik uz pomoć učitelja prepoznaje i imenuje osnovna obilježja rusinske kulture.

OŠ RSKJK C. 2. 2. Učenik prepoznaje i imenuje sličnosti i razlike s hrvatskom kulturom.	– prepoznaje i imenuje sličnosti i razlike s hrvatskom kulturom (običaji, praznici i blagdani, imena itd.)	Učenik uz pomoć učitelja prepoznaje i imenuje sličnosti i razlike s hrvatskom kulturom.
OŠ RSKJK C. 2. 3. Učenik obavlja aktivnost nadahnutu folklorom.	– izrezuje, slaže i crta/slika – ukrašava pisanicu tradicionalnom tehnikom i narodnim motivom – imenuje i izvodi stare dječje rusinske igre – samostalno ili u skupini izvodi tradicionalne glazbene forme, brojalice, napjeve, narodne plesove i dječje pjesme – kreativno se izražava pjesmom, plesom, crtežom, glumom i rukotvorinama vezanima uz tradicionalne običaje za blagdane i druge prigode – njeguje i izvodi rusinske običaje za Božić (koledanje) i Uskrs (polijevanje) – posjećuje i aktivno sudjeluje u školskim (Međunarodni dan materinskog jezika) i izvanškolskim kulturnim manifestacijama	Učenik na poticaj učitelja sudjeluje u kreativnim aktivnostima.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: predstavljanje, pozdravi (za Božić i Uskrs), škola (starinski školski pribor i posoblje), obitelj i dom (izgled starinskih kuća izvana i iznutra te namještaj u njima), zaboravljene igre i igračke, stari obrti i alati, odjeća i obuća (rusinska narodna nošnja), rusinski narodni ornament, hrana (tradicionalna jela), narodni običaji za blagdan i kroz godinu, tradicionalne rukotvorine (pisanice), pjesme i plesovi, istraživanje zaboravljenih običaja.

Školske kulturne manifestacije: Europski dan jezika, Međunarodni dan materinskog jezika, Susret s književnikom.

Ishodi iz domene Kultura i mediji mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene Jezik i komunikacija i/ili Čitam i stvaram.

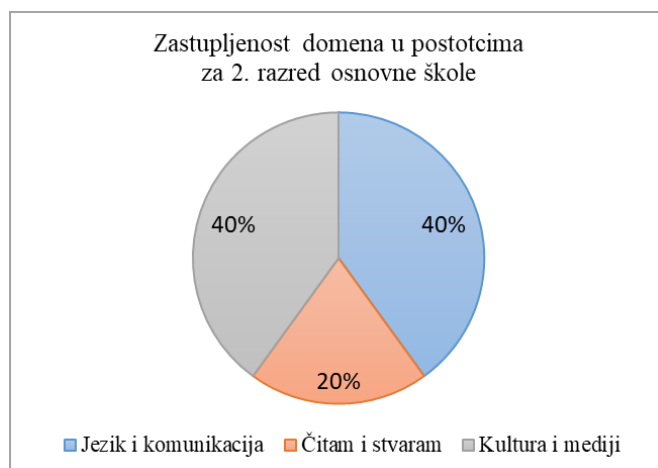
Učitelj ima autonomiju u prilagođavanju i proširivanju sadržaja i tema koje su djelomično iskazane u razradi pojedinog ishoda u domeni Kultura i mediji.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Mnoge preporučene rusinske narodne brojalice, pjesmice, pjesme i kolede u domeni Čitam i stvaram imaju notni zapis te se mogu pjevati.

Nastavne aktivnosti trebaju biti raznolike, zanimljive i zabavne te se dinamično izmjenjivati. To mogu biti igre, pjesme, dramatizacije, radionice i ostale aktivnosti u kojima je naglasak na razvijanju pozitivnog stava prema rusinskom jeziku i kojima se potiče učenikova kreativnost koja će doprinijeti uspjehu svakog učenika.

Učitelj planira školske ili izvanškolske kulturne sadržaje i aktivnosti prema interesima učenika, mogućnostima škole i lokalne zajednice. Ishodom se potiče osobni razvoj te aktivno uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice, s naglaskom na uključenost u rusinsku manjinsku zajednicu.

Pri planiranju i ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, učitelji i nastavnici smiju odstupiti do 10 % od preporučenog postotka zastupljenosti svakog predmetnog područja.

Osnovna škola: Rusinski jezik i kultura (RSKJK), 3. razred – 175 sati godišnje**DOMENA A: JEZIK I KOMUNIKACIJA**

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK A. 3. 1. Učenik razumije i govori kratke rečenice u skladu s temom.	– razumije riječi i kratke rečenice – točno izgovara glasove <i>Γ</i>, <i>Γ'</i> i <i>X</i> koje učenicima stvaraju poteškoću u izgovoru – točno naglašava riječi – točno izgovara riječi koje su dio aktivnog rječnika u kojima su specifični glasovi <i>Γ</i>, <i>Δ3</i>, <i>Δb</i> i <i>Tb</i> – pravilno oblikuje i izgovara kratke rečenice – točno oblikuje jesne i niječne rečenice – pripovijeda kratku priču prema nizu slika – jezične pojmove imenuje na rusinskom jeziku	Uz pomoć učitelja pravilno oblikuje i izgovara kratke rečenice u skladu s temom.
OŠ RSKJK A. 3. 2. Učenik sluša i čita s razumijevanjem kratke tekstove.	– pravilno čita riječi koje su dio aktivnog rječnika u kojima su specifični glasovi i slova: <i>Γ</i>, <i>Δ3</i>, <i>Δb</i>, <i>Tb</i>, <i>III</i>, <i>Я</i>, <i>Є</i>, <i>Ї</i>, <i>Ю</i> i <i>Ь</i> – čita kratki neknjiževni i književni tekst primjenjujući pravilan izgovor, naglasak i intonaciju riječi i rečenica – čita tekst po ulogama – izdvaja nepoznate riječi – proširuje rječnik rusinskih riječi	Uz pomoć učitelja čita s razumijevanjem kratke tekstove.
OŠ RSKJK A. 3. 3. Učenik sudjeluje u kratkom razgovoru na nastavnom satu, koristeći se sintagmama i kratkim jednostavnim rečenicama u točnom značenju.	– odgovara na pitanja o pročitanoj tekstu – postavlja jednostavna pitanja iz teksta i odgovara na njih – prepoznaje imenice kao riječi koje imenuju bića, stvari i pojave – prepoznaje opće i vlastite imenice – prepoznaje glagole kao riječi kojima se određuje radnja – prepoznaje pridjeve – prepoznaje česte umanjnice	Uz pomoć učitelja sudjeluje u vrlo kratkom razgovoru na nastavnom satu, koristeći se sintagmama i kratkim jednostavnim rečenicama u točnom značenju.
OŠ RSKJK A. 3. 4. Učenik piše pisana slova rusinske azbuke, riječi, rečenice i tekst vođenim pisanjem i primjenjuje pravopisna pravila.	– piše velika i mala pisana slova rusinske azbuke – pravilno i točno piše specifična slova rusinske azbuke <i>Я</i>, <i>Є</i>, <i>Ї</i>, <i>Ю</i>, <i>III</i> – pravilno i točno piše <i>Ь</i> (meki znak) – pisanim slovima povezuje glasove i slova u cjelovitu riječ, a riječ u rečenicu – prepisuje riječi i rečenice samo naučenim pisanim slovima – samostalno piše riječi i rečenice samo naučenim pisanim slovima – točno piše riječi s glasovima <i>Γ</i>, <i>Γ'</i> i <i>X</i> koji učenicima stvaraju poteškoću u izgovoru – pravilno piše riječi koje su dio aktivnog rječnika u kojima su specifični glasovi i slova: <i>Γ</i>, <i>Δ3</i>, <i>Δb</i>, <i>Tb</i>, <i>III</i>, <i>Я</i>, <i>Є</i>, <i>Ї</i>, <i>Ю</i> i <i>Ь</i> – piše vrlo kratak i jednostavan tekst danog predloška – samostalno sastavlja i piše četiri (4) rečenice	Uz pomoć učitelja piše pisana slova rusinske azbuke, riječi, rečenice i tekst vođenim pisanjem i primjenjuje pravopisna pravila.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: prijatelji, životinje, brojevi, dijelovi tijela, odijevanje, dom, prijevozna sredstva, higijena, dnevna rutina, grad i selo, kupnja, mjeseci, godišnja doba.

Funkcije: opisivanje osoba, traženje i pružanje informacija, imenovanje odnosa među ljudima, izricanje svidanja/nesvidanja, brojenje, pravilan izgovor glasova, naglašavanje, opis dnevne rutine i običaja, opis okruženja u kojemu živimo.

Preporučeni jezični sadržaji

Govornu terminologiju na rusinskom jeziku i jezične sadržaje poučavati na temelju poznavanja hrvatskog jezika radi uočavanja njihove sličnosti i različitosti, i to, kako na gramatičkim i pravopisnim područjima, tako i kod jezičnog izražavanja i pravogovora.

Slijediti program hrvatskog jezika s ukazivanjem na razlike s rusinskim jezikom. Gramatika: imenice (opće i vlastite) i glagole znati na razini prepoznavanja i imenovanja, a pridjeve na razini prepoznavanja. Gramatika jezika izgovara se oponašanjem učitelja. Prema grafemskom izgledu, obratiti pozornost na ista, slična i različita pisana slova u abecedi i rusinskoj azbuci, a posebnu pozornost obratiti na izgovor i pisanje specifičnih glasova i slova *Γ* i *Δ3* te dvoglasa *Я*, *Є*, *Ї*, *Ю*, *III* i *Ь* (mekog znaka). Pozornost se pridaje razvoju čitanja i pisanja te izgovora riječi s rusinskim naglaskom.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj poučava jezične sadržaje putem usmene i pisane komunikacije te učenjem iz situacijskih igara: geste, mimike, pokreta, igre, pjesme, dramatizacije, crtanja, digitalnih i zornih sredstava.

DOMENA B: ČITAM I STVARAM

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK B. 3. 1. Učenik kreativno izražava misli, osjeća i zapažanja nakon slušanja/čitanja teksta.	– kazuje o čemu tekst govori – iznosi mišljenje o postupcima likova – misli, osjeća i zapažanja izražava crtežom, pokretom ili riječima	Učenik uz pomoć učitelja izražava misli, osjeća i zapažanja povezana sa slušanim/pročitanim tekstom.
OŠ RSKJK B. 3. 2. Učenik sluša/čita s razumijevanjem kratke književne tekstove.	– razlikuje dijelove pjesme: stih i strofa – prepoznaje i izdvaja riječi koje se rimuju u pjesmama i igrokazima za djecu – prepoznaje čudesne i izmišljene elemente u pjesmama za djecu i bajkama – usmeno odgovara na pitanja o pročitanoj književnoj tekstu – tečno čita kratki književni tekst – pazi na pravilan izgovor i intonaciju	Učenik sluša/čita s razumijevanjem tekst i uz pomoć učitelja odgovara na pitanja povezana sa sadržajem teksta.
OŠ RSKJK B. 3. 3. Učenik razlikuje određene književne vrste prema obliku i sadržaju.	– razlikuje i imenuje nazive na rusinskom jeziku za pripovijetku, pjesmu, brojalicu, zagonetku, basnu, bajku i igrokaz – razlikuje književne vrste prema obliku i sadržaju (rusinska narodna priča i pjesma, dječja pjesma, brojaltica, zagonetka, basna i bajka) – prepoznaje naučene jezične elemente, izvodi zaključke o vrsti, temi i sadržaju teksta	Učenik uz pomoć učitelja razlikuje književne vrste prema obliku i sadržaju.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Književni tematski tekstovi: prijatelji, životinje, brojevi, dijelovi tijela, odijevanje, dom, prijevozna sredstva, higijena, dnevna rutina, grad i selo, kupnja, mjeseci, godišnja doba.

Preporučene vrste tekstova: slikopriča, rusinske narodne pjesme i priče, kratka pripovijetka, brojaltica, dječja pjesma, kratki igrokaz, zagonetka, bajka, strip.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj izabire tekstove po svojem izboru za obradu preporučenih sadržaja.

Ishodi iz domene Čitam i stvaram paralelno se dopunjuju s ishodima drugih dviju domena te se zajedno, u skladu s njima, ostvaruju izradom crteža, dramatizacijom i čitanjem književnih tekstova.

Preporučeni književni tekstovi i aplikacije: R. Kupčinski: *Школяріку/Mali učenici*; M. Kovač: *Нашо букв/Naša slova*; M. Pavlović: *Кухарка/Kuharica*; M. Kočiš: *Штама/Štetva*; K. Mučaji: *Хробак на полічку/Crv na polici*; A. Papandriš Harhaji: *Мамо, чи ти знаш?/Mama, znaš li ti?*; M. Kovač: *Наша баба/Naša baka*; narodna rusinska koleda: *Ишли троме кральове/Išla su tri kralja*; A. Balatinac: *Пахулька/Pahuljica*; G. Kostelnik: *Старі, але здорові/Star, ali zdrav*; narodna: *Козуцук/Pjetlić*; S. Makaji: *Моя муніція/Moja municija*; S. Erdelji: *Привіт яру/Dobrodošlica proljeću*; M. Rimar: *Найвекша родина/Najveća rodbina*; izbor iz rusinske poezije i proze za djecu (pjesnici i pisci iz Republike Hrvatske i Republike Srbije); I. Hnatko, M. Štorga: *android aplikacija Rusinski rječnik*.

DOMENA C: KULTURA I MEDIJI

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK C. 3. 1. Učenik imenuje osnovna obilježja rusinske kulture.	– imenuje tipična rusinska imena, simbole (zastave) i blagdane – imenuje rusinske običaje i njihova osnovna obilježja – imenuje i pjeva rusinske narodne pjesme te dječje pjesmice i brojaltice – imenuje rusinsku narodnu nošnju – imenuje starodavne predmete različite namjene – imenuje tradicionalna rusinska jela za blagdane i druge prigode – razvija početni pozitivni stav za učenje rusinskog jezika i kulture	Učenik uz pomoć učitelja imenuje osnovna obilježja rusinske kulture.

OŠ RSKJK C. 3. 2. Učenik izgrađuje svoj kulturni i nacionalni identitet.	– izrađuje i izlaže svoj rad (plakat, slikokaz, ilustraciju, likovni rad, praktični rad i slično) – ukrašava pisanicu tradicionalnom tehnikom i narodnim motivima – demonstrira narodne običaje tijekom proslave blagdana (Božić: koledanje i nošenje Betlehema, Uskrs: polijevanje)	Učenik uz pomoć učitelja izgrađuje svoj kulturni i nacionalni identitet.
OŠ RSKJK C. 3. 3. Učenik obavlja aktivnost nadahnutu folklorom.	– kreativno se izražava crtežom, pjesmom, plesom, glumom i rukotvorinama vezanima uz tradicionalne običaje za blagdane i druge prigode – imenuje i izvodi stare dječje rusinske igre – samostalno ili u skupini izvodi tradicionalne dječje i narodne pjesme, brojalice i rusinske dječje igre s pjevanjem uz slušanje glazbe – izvodi jednostavne plesne pokrete rusinskih narodnih plesova – njeguje rusinske narodne običaje – posjećuje i aktivno sudjeluje u školskim (Međunarodni dan materinskog jezika) i izvanškolskim kulturnim manifestacijama – sudjeluje u aktivnostima (vrlo kratkim predstavama) koje povećavaju zadovoljstvo učenja rusinskog jezika i kulture	Učenik na poticaj učitelja sudjeluje u kreativnim aktivnostima.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: predstavljanje, pozdravi (za Božić i Uskrs), škola (starinski školski pribor i posoblje), obitelj i dom (izgled starinskih kuća izvana i iznutra te namještaj u njima), zaboravljene igre i igračke, stari obrti i alati, odjeća i obuća (rusinska narodna nošnja), rusinski narodni ornament, hrana (tradicionalna jela), narodni običaji za blagdan i kroz godinu, tradicionalne rukotvorine (pisanice), pjesme i plesovi, istraživanje zaboravljenih običaja.

Školske kulturne manifestacije: Europski dan jezika, Međunarodni dan materinskog jezika, Susret s književnikom.

Ishodi iz domene Kultura i mediji mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene Jezik i komunikacija i/ili Čitam i stvaram.

Učitelj ima autonomiju u prilagođavanju i proširivanju sadržaja i tema koje su djelomično iskazane u razradi pojedinog ishoda u domeni Kultura i mediji.

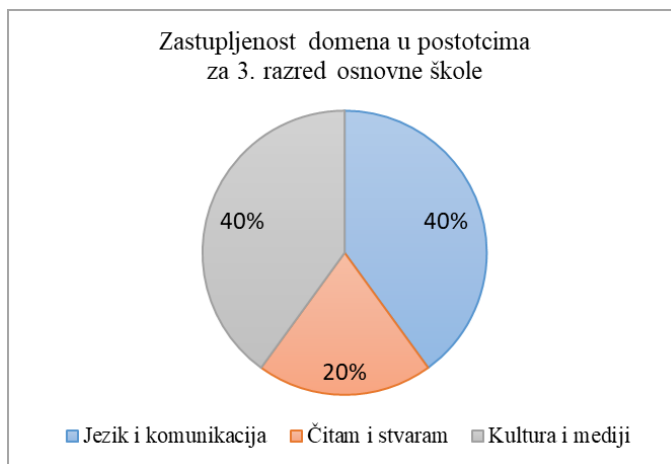
Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Mnoge preporučene rusinske narodne brojalice, pjesmice, pjesme i kolede u domeni Čitam i stvaram imaju notni zapis te se mogu pjevati.

Nastavne aktivnosti trebaju biti raznolike, zanimljive i zabavne i izmjenjivati se. To mogu biti igre, plesovi, pjesme, dramatizacije, radionice i ostale aktivnosti u kojima je naglasak na razvijanju pozitivnog stava prema rusinskom jeziku i kojima se potiče učenikova kreativnost koja će doprinijeti uspjehu svakog učenika.

Učitelj planira školske ili izvanškolske kulturne sadržaje i aktivnosti prema interesima učenika, mogućnostima škole i lokalne zajednice.

Ishodom se potiče osobni razvoj te aktivno uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice, s naglaskom na uključenost u rusinsku manjinsku zajednicu.

Pri planiranju i ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, učitelji i nastavnici smiju odstupati do 10 % od preporučenog postotka zastupljenosti svakog predmetnog područja.

Osnovna škola: Rusinski jezik i kultura (RSKJK), 4. razred – 175 sati godišnje		
DOMENA A: JEZIK I KOMUNIKACIJA		
Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK A. 4. 1. Učenik razumije tekstove jednostavnih struktura i razgovara u skladu sa slobodno izabranom ili zadanom temom.	– razumije tekstove jednostavnih struktura – točno izgovara glasove <i>Г, Г' i X</i> koje učenicima stvaraju poteškoću u izgovoru – točno naglašava riječi – točno izgovara riječi koje su dio aktivnog rječnika u kojima su specifični glasovi <i>Г, ДЗ, ДБ i ТБ</i> – pravilno oblikuje i izgovara kratke rečenice – točno oblikuje jesne i niječne rečenice – pripovijeda kratku priču prema nizu slika – jezične pojmove imenuje na rusinskom jeziku	Učenik uz pomoć učitelja razumije tekstove jednostavnih struktura i razgovara u skladu sa slobodno izabranom ili zadanom temom.
OŠ RSKJK A. 4. 2. Učenik sluša/ čita s razumijevanjem kratak i jednostavan tekst poznate tematike.	– sluša tekst s razumijevanjem prema zadanim smjernicama u obliku pitanja i dodatnih uputa – pravilno čita riječi koje su dio aktivnog rječnika u kojima su specifični glasovi i slova: <i>Г, ДЗ, ДБ, ТБ, ІІІ, Я, Є, Ї, Ю i Б</i> – pravilno izgovara i čita skupove riječi s glasovima LJ, NJ, DJ I TJ – čita kratki neknjiževni i književni tekst primjenjujući pravilan izgovor, naglasak i intonaciju riječi i rečenica – čita tekst po ulogama – odgovara na pitanja o pročitanom tekstu – postavlja jednostavna pitanja iz teksta i odgovara na njih – izdvaja nepoznate riječi – proširuje rječnik rusinskih riječi	Učenik uz pomoć učitelja sluša ili čita s razumijevanjem kratak i jednostavan tekst poznate tematike.
OŠ RSKJK A. 4. 3. Učenik točno upotrebljava riječi, sintagme i rečenice te ih povezuje u kratki vezani tekst.	– prepoznaje riječi koje označuju vrijeme, mjesto, količinu i kakvo je što – prepoznaje česte uvećanice – usvaja nove riječi i utvrđuje značenje naučenih riječi u aktivnom rječniku – koristi nove riječi kao dio aktivnog rječnika – usvaja lingvistički pojam imenice i glagola u zadanom tekstu i imenuje ih na rusinskom jeziku – rješava zagonetke, križaljke i rebuse – sudjeluje u dramatizaciji teksta	Učenik uz pomoć učitelja upotrebljava riječi, sintagme i rečenice te ih povezuje u kratki vezani tekst.
OŠ RSKJK A. 4. 4. Učenik piše pisana slova rusinske azbuke, riječi, rečenice i tekst vođenim pisanjem i primjenjuje pravopisna pravila.	– piše velika i mala pisana slova rusinske azbuke – pisanim slovima povezuje glasove i slova u cjelovitu riječ, a riječ u rečenicu – prepisuje riječi i rečenice samo naučenim pisanim slovima – samostalno piše riječi i rečenice samo naučenim pisanim slovima – točno piše riječi s glasovima <i>Г, Г' i X</i> koji učenicima stvaraju poteškoću u izgovoru – pravilno piše skupove riječi glasova LJ, NJ, DJ I TJ – pravilno piše riječi koje su dio aktivnog rječnika u kojima su specifični glasovi i slova: <i>Г, ДЗ, ДБ, ТБ, ІІІ, Я, Є, Ї, Ю i Б</i> – pravilno piše slovo <i>Й</i> s glagolom – piše cjelovitim i jasnim rečenicama s pravilnim redom riječi – piše vrlo kratak i jednostavan tekst danog predloška – samostalno sastavlja i piše pet (5) rečenica – primjenjuje usvojenu pravopisnu normu	Učenik uz pomoć učitelja piše pisana slova rusinske azbuke, riječi, rečenice i tekst vođenim pisanjem i primjenjuje pravopisna pravila.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: prijatelji, životinje, brojevi, dijelovi tijela, odijevanje, dom, prijevozna sredstva, higijena, dnevna rutina, grad i selo, kupnja, mjeseci, godišnja doba.

Funkcije: opisivanje osoba, traženje i pružanje informacija, imenovanje odnosa među ljudima, izricanje svidanja/nesvidanja, brojenje, pravilan izgovor glasova, naglašavanje, opis dnevne rutine i običaja, opis okruženja u kojem živimo.

Preporučeni jezični sadržaji

Govornu terminologiju na rusinskom jeziku i jezične sadržaje poučavati na temelju poznavanja hrvatskog jezika radi uočavanja njihove sličnosti i različitosti, i to, kako na gramatičkim i pravopisnim područjima, tako i kod jezičnog izražavanja i pravogovora.

Slijediti program hrvatskog jezika s ukazivanjem na razlike s rusinskim jezikom. Gramatika: imenice (rod i broj

– imenovanje); glagoli: prošlost, sadašnjost i budućnost (prepoznavanje); pridjevi: na -ov i -ski (prepoznavanje). Jezična komunikacija – pravilan izgovor i zapisivanje: problematični glasovi i specifični glas *Г, Н (Х) i Г (Г)* (*хмара/нохец/мох; гора/драга/шніг; серега/магочка*); meki znak (*б*); slogovi sa specifičnim slovima (dvoglasima) *Ш/ШЧ, Я/Я, Ё/Ё, Ї/І, Ю/Ю i Ь* mekim znakom; riječi s glasovima *ЛЈ (ЛБ), ЛЈО (ЛБО), ЛЈА (ЛЯ), ЛЈЕ (ЛЄ), ЛЈІ (ЛІ), ЛЈУ (ЛЮ), НЈ (НБ), НЈО (НБО), НЈА (НЯ), НЈЕ (НЄ), НЈІ (НІ), НЈУ (НЮ), ДЈ (ДБ), ДЈО (ДБО), ДЈА (ДЯ), ДЈЕ (ДЄ), ДЈІ (ДІ), ДЈУ (ДЮ), ТЈ (ТБ), ТЈО (ТБО), ТЈА (ТЯ), ТЈЕ (ТЄ), ТЈІ (ТІ) i ТЈУ (ТЮ)*; riječi sa zatvornicima *ТЈ (Т), ДЈ (Д), Ч i ДЖ (бутелар, дідо, бачи, диждж)*.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje jezičnih sadržaja (leksičkih i gramatičkih struktura) temelji se na govornoj i pisanoj komunikaciji i učenju iz situacije posredstvom mimike, geste, pokreta, likovnog izraza, igre, pjesme i dramatizacije pomoću zornih sredstava. Pažnja se pridaje razvoju djelatnosti čitanja i pisanja.

Novi se sadržaji uvode na temelju poznatih jezičnih sadržaja koji su prilagođeni razini jezičnog razvoja i iskustvu učenika, a istovremeno se potiče višejezičnost.

Učitelj organizira aktivnosti govorenja i razgovaranja u kojima će učenik sudjelovati u govornom činu u osmišljenim komunikacijskim situacijama.

DOMENA B: ČITAM I STVARAM

Odgajno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgajno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK B. 4. 1. Učenik objašnjava svoja zapažanja, misli i osjeća nakon slušanja/ čitanja književnog teksta i povezuje sadržaj sa stvarnim životom.	– objašnjava svoja zapažanja, misli i osjeća nakon slušanja/čitanja teksta – povezuje sadržaj, temu i motive teksta sa stvarnim životom – prilagođava intonaciju pri izgovaranju riječi, rečenica, iskaza i tvrdnji	Učenik uz pomoć učitelja objašnjava svoja zapažanja, misli i osjeća nakon slušanja ili čitanja književnog teksta i povezuje sadržaj sa stvarnim životom.
OŠ RSKJK B. 4. 2. Učenik sluša/čita s razumijevanjem i prepričava kratke književne i neknjiževne tekstove.	– određuje temu – imenuje određene vrste tekstova (narodna priča i pjesma, pripovijetka, basna, brojčica, brzalica, zagonetka i bajka) – imenuje glavne i sporedne likove te mjesto i vrijeme radnje – razlikuje dijelove pjesme: stih i strofa – prepoznaje i izdvaja riječi u pjesmama koje se rimuju – usmeno i pisano odgovara na pitanja – tijek događaja prikazuje crtežom, govorom, pismom i pokretom – izražajno čita književne tekstove – ovladava naglaskom i intonacijom standardnog rusinskog jezika – uočava nove ili manje poznate riječi – razlikuje književni tekst od neknjiževnih tekstova	Učenik uz pomoć učitelja sluša ili čita s razumijevanjem i prepričava kratke književne i neknjiževne tekstove.
OŠ RSKJK B. 4. 3. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitom interesu i/ili sposobnostima.	– razlikuje obavijesne tekstove od književnih tekstova – prilagođava čitanje tekstnoj situaciji – prepoznaje poruku teksta – rješava zagonetke, križaljke i rebuse – sudjeluje u dramatizaciji teksta – čita tekstove u dječjim časopisima i na rusinskim internetskim stranicama	Učenik se uz pomoć učitelja stvaralački izražava prema vlastitom interesu i/ili sposobnostima.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Književni tematski tekstovi: prijatelji, životinje, brojevi, dijelovi tijela, odijevanje, dom, prijevozna sredstva, higijena, dnevna rutina, grad i selo, kupnja, mjeseci, godišnja doba.

Funkcije: opisivanje osoba, traženje i pružanje informacija, imenovanje odnosa među ljudima, izricanje svidanja/nesvidanja, brojenje, pravilan izgovor glasova, naglašavanje, opis dnevne rutine i običaja, opis okruženja u kojem živimo.

Preporučene vrste tekstova: rusinske narodne pjesme i priče, kratke pripovijetke, brojalice, dječje pjesme, igrokazi, zagonetke, bajke, strip.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj izabire tekstove prema vlastitom izboru za obradu preporučenih sadržaja.

Ishodi iz domene Čitam i stvaram paralelno se nadopunjuju s ishodima drugih dviju domena te se zajedno, u skladu s njima, ostvaruju izradom crteža, dramatizacijom i čitanjem književnih tekstova.

Preporučeni književni tekstovi i aplikacije: M. Kovač: *Школски ствари/Školske stvari*; M. Kovač: *Мацеринска бешѐда/Materinski govor*; V. Mudri: *Хлеб/Крух*; M. Kovač: *Хижочко стара/Kućeice stara*; G. Kosteljnik: *Чежка и легка робота/Težak i lak posao*; S. Makaji: *Кудзель/Preslica*; H. Koljesar: *Клайбас*

– *мудрецу/Pametna olovka*; S. Makaji: *Писмо святому Миколайови/Pismo svetom Nikoli*; A. Bučko Papharhaji: *Розбита гвизда/Razbijena zvijezda*; M. Pavlović: *Жимно було/Hladno je bilo*; A. Balatinac: *Мацерица слиза/Majčina suza*; V. Mudri: *Обліване/Obljevanje*; S. Hudak: *Врацел длуство/Vratio je dug*; M. Budinski: *Приповідка о червеном пращатку/Prigovijetka o crvenom prašćiću*; narodna: *Яблоня/Stablo jabuke*; narodna: *Тераз сом ше розскакала/Sada sam se zaigrala*; narodna: *Зродзели ше тарки/Trnina*; narodna: *Писня медведза/Pjesma medvjeda*; izbor iz rusinske poezije i proze za djecu (pjesnici i pisci iz Republike Hrvatske i Republike Srbije); I. Hnatko, M. Štorga: *android aplikacija Rusinski rječnik*.

DOMENA C: KULTURA I MEDIJI

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK C. 4. 1. Učenik razvija stav o važnosti očuvanja nacionalne baštine i svjesnost o nacionalnoj pripadnosti.	– prepoznaje tradicijska obilježja svojeg naroda – izvodi himnu i interpretira pjesme povezane s blagdanima – izrađuje i izlaže svoj rad (plakat, slikokaz, ilustraciju, likovni rad i praktični rad) – imenuje tradicionalna rusinska jela za blagdane i druge prigode – imenuje osnovne dijelove rusinske narodne nošnje – imenuje starodavne predmete i opisuje njihovu namjenu – skuplja stare obiteljske fotografije te stvara mape i zbirke prikupljenog materijala – stječe pozitivan stav i razvija zanimanje za učenje rusinskog jezika i kulture radeći s izvornim materijalima (rusinske dječje, tradicionalne i moderne pjesme, dječji časopis itd.)	Učenik uz pomoć učitelja razvija stav o važnosti očuvanja nacionalne baštine i svjesnost o nacionalnoj pripadnosti.
OŠ RSKJK C. 4. 2. Učenik prepoznaje i imenuje osnovna povijesna i zemljopisna obilježja Rusina u Republici Hrvatskoj i u Karpatskoj Rusi, matičnom teritoriju pradomovine Rusina.	– prepoznaje i imenuje nacionalne simbole Rusina u Republici Hrvatskoj (zastava, grb, himna i svečana pjesma) – snalazi se na zemljovidu Republike Hrvatske, imenuje i pokazuje mjesta u kojima žive Rusini – snalazi se na zemljovidu, pokazuje položaj Karpatske Rusi, matičnog teritorija pradomovine Rusina (narodni naziv je <i>Горніца</i> ili stari kraj) i imenuje ga – imenuje zemlje na kojima se nalazi Karpatska Rus, matični teritorij pradomovine Rusina – imenuje narodne buditelje starog i novog kraja	Učenik uz pomoć učitelja prepoznaje i imenuje osnovna povijesna i zemljopisna obilježja Rusina u Republici Hrvatskoj i u Karpatskoj Rusi, matičnom teritoriju pradomovine Rusina.
OŠ RSKJK C. 4. 3. Učenik obavlja aktivnost nadahnutu folklorom.	– kreativno se izražava crtežom, pjesmom, plesom, glumom i rukotvorinama vezanima uz tradicionalne običaje za blagdane i druge prigode – imenuje i izvodi stare dječje rusinske igre – samostalno ili u skupini izvodi tradicionalne dječje narodne i autorske pjesme – izvodi plesne pokrete rusinskih narodnih plesova – ukrašava pisanicu tradicionalnom tehnikom i narodnim motivima – demonstrira narodne običaje tijekom proslave blagdana (etnoprikaz božićnog običaja »Zvezdari«) – posjećuje i aktivno sudjeluje u školskim (Međunarodni dan materinskog jezika) i izvanškolskim kulturnim manifestacijama – sudjeluje u aktivnostima koje povećavaju zadovoljstvo učenja rusinskog jezika i kulture	Učenik uz pomoć učitelja obavlja aktivnost nadahnutu folklorom.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme:

Kulturna baština Rusina: predstavljanje, pozdravi (za Božić i Uskrs), škola (starinski školski pribor i posoblje), obitelj i dom (izgled starinskih kuća, prostorije, namještaj i predmeti u njima), stari obrti i alati, arhaizmi, zaboravljene igre i igračke, odjeća i obuća (rusinska narodna nošnja), rusinski narodni ornament i rukotvorine (pisanice), hrana (tradicionalna jela), narodni običaji za blagdan i kroz godinu, pjesme i plesovi, istraživanje i predstavljanje zaboravljenog običaja.

Prošlost Rusina: Rusini u Republici Hrvatskoj, nacionalni simboli, Karpatska Rus – matični teritorij Rusina, geografski položaj Karpatske Rusi, doseljavanje Rusina na prostor današnje Republike Hrvatske, narodni buditelji – Aleksander Duhnovič i Gabrijel Kosteljnič.

Školske kulturne manifestacije: Europski dan jezika, Međunarodni dan materinskog jezika, Susret s književnikom i kulturne manifestacije rusinskih udruga.

Ishodi iz domene Kultura i mediji mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene Jezik i komunikacija i/ili Čitam i stvaram.

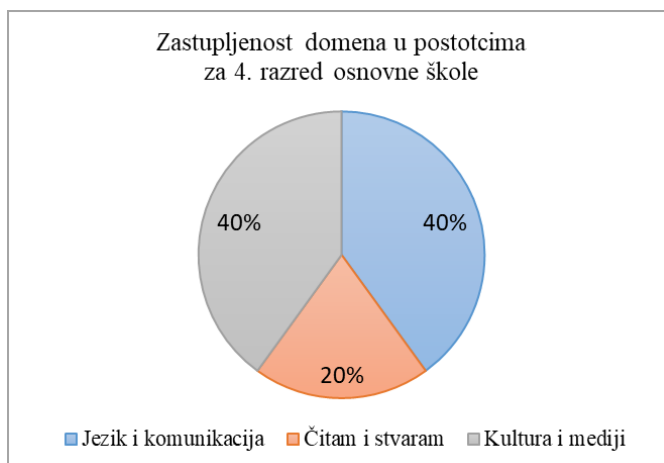
Učitelj ima autonomiju u prilagođavanju i proširivanju sadržaja i tema koje su djelomično iskazane u razradi pojedinog ishoda u domeni Kultura i mediji.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Mnoge preporučene rusinske narodne brojalice, pjesmice, pjesme i kolede u domeni Čitam i stvaram imaju notni zapis te se mogu pjevati. Ostvarivanje preporučenih sadržaja planirati u korelaciji s gradivom prirode i društva te likovnom i glazbenom kulturom.

Nastavne aktivnosti trebaju biti raznolike, zanimljive i zabavne te se dinamično izmjenjivati. To mogu biti igre, pjesme, dramatizacije, radio-nice i ostale aktivnosti u kojima je naglasak na razvijanju pozitivnog stava prema rusinskom jeziku i kojima se potiče učenikova kreativnost koja će doprinijeti uspjehu svakog učenika.

Učitelj planira školske ili izvanškolske kulturne sadržaje i aktivnosti prema interesima učenika, mogućnostima škole i lokalne zajednice. Ishodom se potiče osobni razvoj te aktivno uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice, s naglaskom na uključenost u rusinsku manjinsku zajednicu.

Pri planiranju i ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, učitelji i nastavnici smiju odstupiti do 10 % od preporučenog postotka zastupljenosti svakog predmetnog područja.

Osnovna škola: Rusinski jezik i kultura (RSKJK), 5. razred – 175 sati godišnje

DOMENA A: JEZIK I KOMUNIKACIJA

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK A. 5. 1. Učenik razumije sadržaj kratkog i jednostavnog teksta poznate tematike.	– pokazuje razumijevanje sadržaja teksta – prepoznaje glavnu misao i izdvaja ključne informacije u kratkom i jednostavnom tekstu – postavlja pitanja i odgovara na pitanja	Uz povremenu pomoć učitelja razumije slušani ili pročitani kratak tekst i odgovara na pitanja povezana sa sadržajem teksta.
OŠ RSKJK A. 5. 2. Učenik izražajno čita kratak i jednostavan tekst poznate tematike.	– glasno čita kratak poznat tekst primjenjujući pravilan izgovor i intonaciju	Uz povremenu pomoć učitelja čita kratak poznat tekst.

OŠ RSKJK A. 5. 3. Učenik sudjeluje u kratkom i jednostavnom razgovoru poznate tematike, koristeći se kratkim i jednostavnim rečenicama.	– upotrebljava naučene osnovne komunikacijske obrasce – postavlja jednostavna pitanja i odgovara na njih – sudjeluje u kratkom razgovoru poznate tematike – sudjeluje u uvježbanim dijalozima i igranju uloga – pokušava samostalno produktivno upotrijebiti uvježbana preporučena jezična sredstva za produkciju novih, neuvježbanih iskaza	Uz povremenu pomoć učitelja sudjeluje u vrlo kratkom i jednostavnom razgovoru, koristeći se vrlo kratkim i jednostavnim rečenicama.
OŠ RSKJK A. 5. 4. Učenik piše kratak i jednostavan tekst poznate tematike, koristeći se vrlo jednostavnim jezičnim strukturama i primjenjujući pravopisna pravila.	– oblikuje kratke i jednostavne tekstove prema poznatom i uvježbanom predlošku – primjenjuje pravila pisanja kratkih čestitki, razglednica i vrlo kratkih osobnih poruka – odgovora na postavljena pitanja – pravilno piše poznate i učestale riječi – piše po diktatu	Uz povremenu pomoć učitelja piše kratak i jednostavan tekst poznate tematike, koristeći se vrlo jednostavnim jezičnim strukturama uz manje pogreške.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: moja svakodnevica, život u školi, aktivnosti za slobodno vrijeme, moj dom, stanovanje, orijentacija, zavičaj i domovina, zemlje i nacionalnosti, drugi i drugačiji, svijet oko mene, dječja književnost, posebni dani i datumi.

Preporučeni jezični sadržaji: slijediti program hrvatskog jezika s ukazivanjem na razlike s rusinskim jezikom. Gramatika: rečenica i rečenični dijelovi (subjekt i predikat), zamjenice (prepoznavanje), promjenjive i nepromjenjive vrste riječi u rusinskom jeziku (prepoznavanje i imenovanje), padeži (imenovanje), rusinska gramatička terminologija, pisanje riječi s karakterističnim promjenama u kontaktu riječi, fonetički i morfološki elementi pravopisa, pravilan izgovor i zapisivanje specifičnih i problematičnih glasova *Г, Н (Х) i Г (Г)*, pravilno pisanje i čitanje mekog znaka (*Ь*), pravilno pisanje i čitanje slogova sa specifičnim slovima (dvočlasima) *Я/ЈА, Ё/ЈЕ, Ї/ЈИ, ІО/ІУ, ІІІ/ІШ*, pravilno pisanje i čitanje riječi s glasovima *ЛЈ, НЈ, ДЈ i ТЈ*, pravilan izgovor i zapisivanje riječi sa zatvornicima *ТЈ (Т), ДЈ (Д), Ч i ДЖ*; narodni buditelji Rusina u matičnom teritoriju (pradomovina) i u Bačkoj, Srijemu i Slavoniji (bivša južna Panonija).

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje jezičnih sadržaja temelji se na govornoj komunikaciji i učenju iz situacije igrom, pjesmom i dramatizacijom te pomoću zornih sredstava. Novi se sadržaji uvode na temelju poznatih jezičnih sadržaja koji su prilagođeni razini jezičnog razvoja i iskustvu učenika, istovremeno potičući višejezičnost.

Učitelj organizira aktivnosti govorenja i razgovaranja u kojima će učenik sudjelovati u govornom činu u osmišljenim komunikacijskim situacijama.

DOMENA B: ČITAM I STVARAM

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK B. 5. 1. Učenik sluša/čita s razumijevanjem i prepričava kratke književne i neknjiževne tekstove primjerene njegovoj dobi.	– prepoznaje i imenuje određene vrste tekstova (basna, narodna priča, bajka, igrokaz, pjesma i zagonetka) – prepoznaje glavne i sporedne likove – određuje temu, misao, osjećaje i ugođaj teksta – odgovara na pitanja povezana s pročitanim/slušanim tekstom – prikazuje tijek događaja i likove u priči govorom, pismom, crtežom i pokretom – izražajno čita književne tekstove – razlikuje književni tekst od neknjiževnih tekstova – povezuje situacije iz teksta sa stvarnim životom	Učenik uz povremenu pomoć učitelja sluša ili čita tekst s razumijevanjem i odgovara na pitanja povezana sa sadržajem teksta.
OŠ RSKJK B. 5. 2. Učenik objašnjava svoja zapažanja, misli i osjećaje nakon slušanja/čitavanja književnog teksta i povezuje sadržaj i temu sa stvarnim životom.	– izražava svoj doživljaj književnog teksta usmeno, pisano, crtežom i pokretom – iznosi svoja zapažanja o književnom tekstu – povezuje situacije iz teksta sa stvarnim životom	Učenik uz povremenu pomoć učitelja iznosi svoja zapažanja i misli te sudjeluje u razgovoru o zadanom tekstu.
OŠ RSKJK B. 5. 3. Učenik se kreativno izražava na temelju književnog iskustva.	– crtežom i situacijskom igrom prikazuje sadržaj i likove iz književnog teksta te svoje misli povezuje s tekstom	Učenik uz povremenu pomoć učitelja kreativno izražava misli i zapažanja te situacijskom igrom prikazuje sadržaj teksta i likove.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Književni tekstovi: lirska pjesma (pejzažna i domoljubna), narodna pripovijetka, kratka priča, basna, narodna uzrečica, anegdota, zagonetka, igrokaz za djecu, strip.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj izabire tekstove po svojem izboru za obradu preporučenih sadržaja.

Učitelj kod izbora tekstova treba voditi računa o žanrovskoj i tematskoj raznovrsnosti, kao i o recepcijskim mogućnostima učenika. Ishodi iz domene Čitam i stvaram paralelno se dopunjuju s ishodima drugih dviju domena te se zajedno, u skladu s njima, ostvaruju.

Izrađuju se crteži i lutke i primjenjuje dramatizacija i čitanje književnih tekstova.

Književni pojmovi: usmena/narodna književnost, tema, ideja, motiv, pjesnička slika, epitet, usporedba, personifikacija, onomatopeja, opis, glavni i sporedni likovi.

Preporučeni književni tekstovi i aplikacije: *Antologija poezije za djecu: Хмара на верху тополі/Obлак на врху тополе*; M. Kovač: *Пучи діда Заградкара/Pjesme djeda Vrtlara*; M. Vinaji: *Мой валал мали/Moje selo malo*; M. Nađ: *Не забудьме/Ne zaboravimo*; Đ. Paprhajji: *Любов нема граніци/Ljubav nema granice*; M. Pap: *Стара вишня/Stara višnja*; M. Vašaš: *Петровци/Petrovci*; S. Makaji: *Наймилше ми слово мацерово/Najdraža mi je majčina riječ*; A. Papahdriš Harhaji: *Мау/Майка*; J. Solonar: *Желенее жито/Zeleni se pšenica*; M. Budinski: *Точки и запяту/Тоčke i zarezi*; V. Kostelnik: *Белава лабда/Plava lopta*; M. Kovač: *Предумал ше/Predomislio se*; S. Makaji: *Перши шніг/Prvi snijeg*; S. Čakan: *Сова у млади нмичку/Sova i mladi ptići*; izbor iz rusinske poezije i proze za djecu (pjesnici i pisci iz Republike Hrvatske i Republike Srbije); I. Hnatko, M. Štorga: *android aplikacija Rusinski rječnik*.

DOMENA C: KULTURA I MEDIJI

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK C. 5. 1. Učenik istražuje različite kulturne čimbenike u oblikovanju vlastitog identiteta i njeguje pozitivan odnos prema rusinskoj kulturnoj baštini.	– prepoznaje i imenuje etnička obilježja Rusina – izvodi himnu i interpretira pjesme povezane s blagdanima – prepoznaje i imenuje elemente tradicionalne kuhinje – prepoznaje i imenuje folklorne elemente interijera i eksterijera – imenuje dijelove rusinske muške i ženske narodne nošnje – skuplja stare fotografije, slikovni materijal i starinske uporabne predmete s ornamentom iz različitih izvora te stvara mape i zbirke prikupljenog materijala – prema skupljenom materijalu izabire teme iz kulturne baštine (narodna nošnja, običaji, ornamenta...) te izrađuje i izlaže svoj rad koji predstavlja u obliku plakata, slikokaza ili malih projekata – stječe pozitivan stav i razvija zanimanje za učenje rusinskog jezika i kulture radeći s izvornim, skupljenim materijalima	Učenik uz pomoć učitelja razvija stav o važnosti očuvanja nacionalne baštine i svjesnost o nacionalnoj pripadnosti.
OŠ RSKJK C. 5. 2. Učenik prepoznaje i imenuje osnovna povijesna i zemljopisna obilježja Karpatske Rusi, matičnog teritorija pradomovine Rusina.	– objašnjava pojmove: narod, nacionalna manjina, domovina, matični teritorij, državljanstvo i državnost – snalazi se na zemljovidu, imenuje i pokazuje položaj Karpatske Rusi, matičnog teritorija pradomovine Rusina (narodni naziv je <i>Горніца</i> ili stari kraj) – imenuje zemlje na kojima se nalazi Karpatska Rus, matični teritorij pradomovine Rusina – imenuje narodne buditelje Rusina u matičnom teritoriju te u Bačkoj, Srijemu i Slavoniji (bivša južna Panonija)	Učenik uz pomoć učitelja prepoznaje i imenuje osnovna povijesna i zemljopisna obilježja Karpatske Rusi, matičnog teritorija pradomovine Rusina.
OŠ RSKJK C. 5. 3. Učenik obavlja aktivnost nadahnutu folklorom.	– kreativno se izražava crtežom, pjesmom, plesom, glumom i rukotvorinama vezanima uz tradicionalne običaje za blagdane i druge prigode – samostalno ili u skupini izvodi tradicionalne dječje narodne i autorske pjesme – izvodi plesne pokrete rusinskih narodnih plesova – ukrašava pisanicu tradicionalnom tehnikom i narodnim motivima – izrađuje elemente domaće radinosti – demonstrira narodne običaje i običaje tijekom proslave blagdana (etnoprikaz) – sudjeluje u obilježavanju i objašnjava važnost posebnih dana, datuma te rusinskih blagdana i praznika – posjećuje i aktivno sudjeluje u školskim (Međunarodni dan materinskog jezika) i izvanškolskim kulturnim manifestacijama	Učenik uz pomoć učitelja obavlja aktivnost nadahnutu folklorom.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme za istraživanje: starodavna rusinska kuća (izgled, prostorije, namještaj i predmeti u njima), stari obrti i alati, arhaizmi, odjeća i obuća (rusinska narodna nošnja), rusinski narodni ornamenti (na posuđu, staklu, drvetu i platnu), rukotvorine (pisanice), hrana (tradicionalna jela), narodni običaji za blagdan (crkveni god/*купбай*, Duhovi/*Пусадля*) i kroz godinu (svadba, krštenje, prela), pjesme i plesovi, istraživanje i predstavljanje zaboravljenog običaja. Izvori: osobe starije životne dobi, starinske obiteljske fotografije, televizija, mediji, internet.

Povijest i zemljopis Rusina: slavenski narodi i pojam imena Rusin, karpatsko područje; Karpatska Rus

– matični teritorij Rusina, narodni naziv *Горница* ili stari kraj, geografski položaj, etnografske granice Karpatske Rusi, migracije iz karpatskog područja; snalaženje na zemljovidu; etnička obilježja Rusina

– jezik, (grkokatolička) vjera i kulturna baština, jezik

– autohtono obilježje naroda.

Rusinski narodni i umjetnički napjevi: *Вежні зайду/Uzmi zavežljaj*; *Желенее жито/Zeleni se pšenica*; *Ей, не видно тот мой валал/Ej, ne vidi se ovo moje selo*; *Чарни очка, поце снау/Crne oči, pođite spravati*; *Кед голубица лецела/Kad je golubica letjela*; božićni napjevi, novo-komponirane pjesme panonskih Rusina te pjesme iz starog kraja po izboru učitelja.

Školske kulturne manifestacije: Europski dan jezika, Međunarodni dan materinskog jezika, Susret s književnikom te kulturne manifestacije rusinskih udruga.

Ishodi iz domene Kultura i mediji mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene Jezik i komunikacija i/ili Čitam i stvaram.

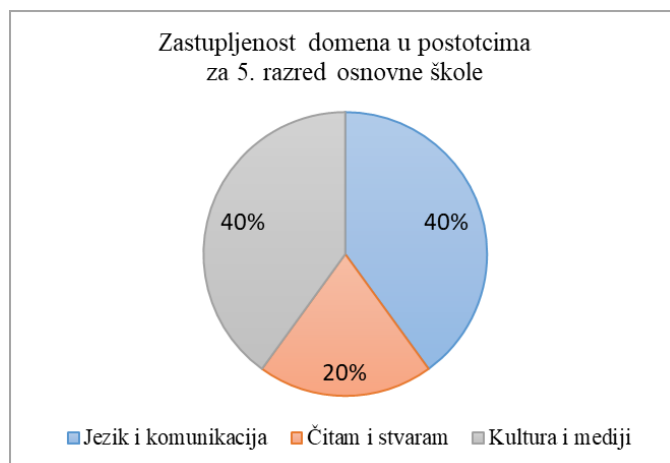
Učitelj ima autonomiju u prilagođavanju i proširivanju sadržaja i tema koje su djelomično iskazane u razradi pojedinog ishoda u domeni Kultura i mediji.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučeni mediji: rusinski časopisi, dokumentarni filmovi rusinske tematike (T. Đurđev: *Iskra*), televizijske i radijske emisije koje se bave problematikom manjinskih zajednica (*Prizma*, *Manjinski mozaik*).

Istraživačkim radom predstaviti narodne ornamente i motive sa starinskog drvenog posoblja (klupa, kreveta, ormara...). Samostalno ili u skupini istražiti i predstaviti zaboravljeni običaj.

Učitelj planira školske ili izvanškolske kulturne sadržaje i aktivnosti prema interesima učenika, mogućnostima škole i lokalne zajednice. Ishodom se potiče osobni razvoj te aktivno uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice, s naglaskom na uključenost u rusinsku manjinsku zajednicu.

Pri planiranju i ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, učitelji i nastavnici smiju odstupiti do 10 % od preporučenog postotka zastupljenosti svakog predmetnog područja.

Osnovna škola: Rusinski jezik i kultura (RSKJK), 6. razred – 175 sati godišnje

DOMENA A: JEZIK I KOMUNIKACIJA

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK A. 6. 1. Učenik sluša/čita s razumijevanjem kratke i jednostavne tekstove poznate tematike koristeći se jednostavnim jezičnim strukturama.	– pokazuje razumijevanje kratkog i jednostavnog teksta poznate tematike i izdvaja glavnu poruku teksta – glasno čita kratak poznat tekst primjenjujući pravilan izgovor i intonaciju – izdvaja osnovne informacije – opisuje osobe i radnje u neposrednom okruženju jednostavnim rečenicama – preporučava kratak i jednostavan tekst koristeći se poznatim rječnikom	Učenik uz povremenu pomoć učitelja pokazuje razumijevanje kratkog teksta poznate tematike i govori kratke tekstove.

OŠ RSKJK A. 6. 2. Učenik sudjeluje u kratkom razgovoru poznate tematike.	– postavlja jednostavna pitanja u uvježbanim situacijama i odgovara na takva pitanja – sudjeluje u kratkim dijalozima i igranju uloga – oblikuje i izgovara kratak i jednostavan tekst u prošlom, sadašnjem i budućem vremenu – upotrebljava preporučena jezična sredstva u uvježbanim iskazima	Učenik uz povremenu pomoć učitelja sudjeluje u kratkom razgovoru.
OŠ RSKJK A. 6. 3. Učenik zapisuje jednostavne i kratke izgovorene riječi poznate tematike.	– uočava razliku između govorenog i pisanog oblika riječi – piše po diktatu	Učenik uz povremenu pomoć učitelja zapisuje kratke tekstove.
OŠ RSKJK A. 6. 4. Učenik piše kratak i jednostavan tekst poznate tematike.	– piše jednostavan tekst na temelju danog predloška koristeći se jednostavnim jezičnim strukturama – logički oblikuje i uređuje tekst poštujući pravopisna pravila – primjenjuje pravila pisanja kratkih čestitki, razglednica i vrlo kratkih osobnih poruka – dopunjava različite jednostavne obrasce (prenosi informacije) poznatim riječima – pravilno piše poznate i učestale riječi – odgovora na postavljena pitanja	Učenik uz povremenu pomoć učitelja piše kratak tekst poznate tematike na temelju predloška uz manje pogreške.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: moja svakodnevica, život u školi, aktivnosti za slobodno vrijeme, moj dom, stanovanje, orijentacija, zavičaj i domovina, zemlje i nacionalnosti, drugi i drugačiji, svijet oko mene, dječja književnost, posebni dani i datumi.

Preporučeni jezični sadržaji: slijediti program hrvatskog jezika s ukazivanjem na razlike s rusinskim jezikom. Gramatika: padeži (deklinacija imenica s ukazivanjem na razlike između hrvatskog i rusinskog jezika), rečenica (članovi proširene rečenice), glagolski oblici (zadržavanje na razlikama hrvatskog i rusinskog jezika), imperativ, riječca NE, rusinska gramatička terminologija, veliko i malo slovo u korelaciji s nastavom hrvatskog jezika, meki znak i dvoglasni u riječima s glasovima LJ, NJ, DJ i TJ, glasovne promjene: nepostojano e/je i o (*впадеу – впадеа, конеу – конца, палеу – пальца*), suglasnici k, g, h ispred e i i, jednačenje glasova po zvučnosti u govoru, pisanje zareza u vokativu, imperativ (*идз – идзме – идзце*), slovo J (*нуу – нуyme – нууце, умуу – умуyme – умууце*), prilozi (3/30/303), pisanje riječce NE s imenicom, pridjevom, glagolom, prilogom, usvajanje i korištenje nove riječi, samostalno i točno sastavljanje i pisanje od šest (6) do osam (8) rečenica, pisanje sastavka uz poštivanje pravopisne norme, pravilno imenovanje rusinske gramatičke terminologije (padeži, promjenjive i nepromjenjive vrste riječi), pravilna formulacija rečenice, pravilan izgovor i pisanje riječi s nepostojanim e i o te imperativa, prepričavanje pročitanog teksta sa zadatkom promjena u drugom rodu ili broju i vremenu, diktat; prvi zapisi na rusinskom jeziku, prve tiskare, prve tiskane knjige.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje jezičnih sadržaja temelji se na uravnoteženom odnosu svih jezičnih vještina u komunikacijskom kontekstu. Novi se sadržaji uvode na temelju poznatih jezičnih sadržaja koji su prilagođeni razini jezičnog razvoja i iskustvu učenika, istovremeno potičući višejezičnost. Učenici se sve više potiču na uočavanje strukturnih analogija i na zaključivanje na temelju brojnih primjera.

DOMENA B: ČITAM I STVARAM

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK B. 6. 1. Učenik iznosi vlastiti neposredni doživljaj književnog teksta i povezuje ga sa svijetom oko sebe.	– izražava svoje mišljenje nakon čitanja/slušanja književnog ili neknjiževnog teksta – izražava svoje osnovne osjećaje (čudođenje, radost, milosrđe, sažaljenje, napetost iščekivanja, ljutnja, užas i strah) kao reakciju na književni tekst – uočava da je poetski izraz osoban i subjektivan – uspoređuje vlastita iskustva s iskustvima nastalim tijekom čitanja – poistovjećuje se s likovima i procjenjuje njihove postupke	Učenik uz povremenu pomoć učitelja iznosi svoja zapažanja i misli te na poticaj sudjeluje u razgovoru o tekstu.
OŠ RSKJK B. 6. 2. Učenik prosuđuje književni tekst na temelju znanja i iskustva o svijetu oko sebe te objašnjava uočene ideje i problematiku.	– izražava mišljenje o glavnim događajima nakon čitanja ili slušanja teksta, objašnjava vlastito mišljenje – prepoznaje glavne ideje književnog teksta – uspoređuje vlastito mišljenje o tekstu s drukčijim mišljenjima – predlaže rješenje za probleme iznesene u tekstu	Učenik uz povremenu pomoć učitelja prosuđuje književni tekst na temelju znanja i iskustva o svijetu oko sebe te objašnjava uočene ideje i problematiku.
OŠ RSKJK B. 6. 3. Učenik se kreativno izražava na temelju književnog iskustva.	– crtežom, fotografijom i situacijskom igrom prikazuje sadržaj i likove iz književnog teksta, ali i svoje mišljenje o tekstu	Učenik uz povremenu pomoć učitelja kreativno izražava misli, zapažanja te situacijskom igrom prikazuje sadržaj teksta i likove.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Književni tekstovi: lirska pjesma (pejzažna, rodoljubna i humoristična), narodna pripovijetka, kratka priča, basna, vic, anegdota, zagonetka, poslovice, igrokaz.

Književni pojmovi: ritam, tema, ideja, motiv, fabula, simbol, alegorija, portret, dijalog, monolog, dramatizacija.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj izabire tekstove po svojem izboru za obradu preporučenih sadržaja.

Učitelj upoznaje učenike s različitim strategijama, ovisno o tipu zadatka, ali uvažavajući dob učenika, njegov jezični i kognitivni razvoj te različite stilove učenja, pokazuje primjere uporabe strategija, potiče učenike na njihovu primjenu i na taj način daje model čijom primjenom učenici unaprjeđuju učinke učenja.

Uporaba strategija ima izrazito individualne karakteristike: što odgovara jednom učeniku, ne mora nužno biti učinkovito drugom. Strategije su promjenjive: mogu se usvajati nove, odbacivati stare, može ih se kombinirati na različite načine, a konačnu procjenu njihove učinkovitosti donosi svaki učenik za sebe sukladno svojim potrebama, stilu učenja i stupnju jezičnog i kognitivnog razvoja. Zbog toga ne postoji popis strategija koje bi trebao usvojiti svaki učenik, nego samo popis primjera učestalih strategija učenja i uporabe jezika.

Ishodi iz domene Čitam i stvaram paralelno se dopunjuju s ishodima drugih dviju domena te se zajedno, u skladu s njima, ostvaruju.

Izrađuju se crteži i lutke i primjenjuje dramatizacija, krasnoslov pjesmica, izrada slikokaza i plakata, čitanje književnih i neknjiževnih tekstova.

Preporučeni književni tekstovi i aplikacije: izabrana djela narodne rusinske književnosti u stihu i prozi; G. Kostelnik: *Моя писня/Моја pjesma*; M. Kočiš: *Єден чудни швет/Jedan čudan svijet*; M. Hornjak: *Руска дзивка дараз/Rusinska djevojka nekad*; Đ. Papharhaji: *Ты, такоу нри шерцу/Tu, odmah pored srca*; A. Balatinac: *Сина Руснака/Sina Rusina*; T. Mišir: *Красну часу/Lijepa vremena*; A. Papandriš Harhaji: *Ручник/Ručnik*; M. Kovač: *Гей, Дунаю/Hej, Dunave*; E. M. Kočiš: *Два єдинку/Dvije jedinice*; M. Skuban: *Шамла/Šamla*; A. Bučko Papharhaji: *Писанка слунко/Pisanica sunce*; M. Ramač: *Михалово лето/Mihaelovo ljeto*; usporedba rusinsko-hrvatskih prijevoda književnih tekstova; izbor iz rusinske poezije i proze za djecu (pjesnici i pisci iz Republike Hrvatske i Republike Srbije); I. Hnatko, M. Štorga: *android* aplikacija *Rusinski rječnik*.

DOMENA C: KULTURA I MEDIJI

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK C. 6. 1. Učenik istražuje različite kulturne čimbenike u oblikovanju vlastitog identiteta i njeguje pozitivan odnos prema rusinskoj kulturnoj baštini.	– imenuje etnička obilježja Rusina – prepoznaje, imenuje i opisuje dijelove rusinske ženske narodne nošnje (panonsko područje) u svečanim i svakodnevnim prigodama – prepoznaje, imenuje i opisuje češljanje i ogavlja ženske narodne nošnje u svečanim i svakodnevnim prigodama – imenuje tradicionalna jela – imenuje folklorne elemente interijera i eksterijera – skuplja stare fotografije, slikovni materijal i starinske uporabne predmete s ornamentom iz različitih izvora te stvara mape i zbirke prikupljenog materijala – prema skupljenom materijalu izabire teme iz kulturne baštine te izrađuje i izlaže svoj rad koji predstavlja u obliku plakata, slikokaza ili malih projekata – stječe pozitivan stav i razvija zanimanje za učenje rusinskog jezika i kulture radeći s izvornim, skupljenim materijalima – istražuje i opisuje osnovne činjenice i obilježja rusinske nacionalne manjine u Hrvatskoj	Učenik uz pomoć učitelja istražuje različite kulturne čimbenike u oblikovanju vlastitog identiteta i njeguje pozitivan odnos prema rusinskoj kulturnoj baštini.
OŠ RSKJK C. 6. 2. Učenik prepoznaje osnovna povijesna i zemljopisna obilježja rusinskog govornog područja u Karpatškoj Rusi, pradomovini Rusina.	– prepoznaje i imenuje državne i bezdržavne narode – prepoznaje i imenuje prve rusinske županije u 14. stoljeća u pradomovini – prepoznaje i imenuje povijesna i zemljopisna obilježja rusinskog govornog područja u Karpatškoj Rusi do 18. stoljeća – prepoznaje i pokazuje teritorijalne promjene u Karpatškoj Rusi tijekom povijesti – prepoznaje i opisuje migracije Rusina do 18. stoljeća u Austro-Ugarskoj Monarhiji – prepoznaje, pokazuje i imenuje područje formiranja rusinskog jezika bačko-srijemskih Rusina	Učenik uz pomoć učitelja prepoznaje osnovna povijesna i zemljopisna obilježja rusinskog govornog područja u Karpatškoj Rusi, pradomovini Rusina.

OŠ RSKJK C. 6. 3. Učenik obavlja aktivnost nadahnutu folklorom.	– izvodi himnu – kreativno se izražava crtežom, pjesmom, plesom, glumom i rukotvorinama vezanima uz tradicionalne običaje za blagdan i druge prigode – samostalno ili u skupini izvodi tradicionalne narodne, svadbene i autorske pjesme – izvodi plesne pokrete rusinskih narodnih plesova – ukrašava pisanice tradicionalnom tehnikom i narodnim motivima – izrađuje elemente domaće radinosti (vez) – demonstrira narodne običaje i običaje tijekom proslave blagdana (etnoprikaz) – posjećuje i aktivno sudjeluje u školskim (Međunarodni dan materinskog jezika) i izvanškolskim kulturnim manifestacijama	Učenik uz pomoć učitelja obavlja aktivnost nadahnutu folklorom.
---	--	--

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme za istraživanje: starodavna rusinska kuća (izgled, prostorije, namještaj i predmeti u njima), rusinska narodna nošnja, rusinski narodni ornamenti (na posuđu, staklu, drvetu i platnu), rukotvorine (pisanice i vez na platnu), tradicionalna jela, narodni običaji za blagdan (crkveni god/*купбай*, Duhovi/*Пусадля*) i kroz godinu (svadba, krštenje, prela). Izvori: osobe starije životne dobi, starinske obiteljske fotografije, televizija, mediji, internet.

Povijest i zemljopis Rusina: narodi i države, prvi rusinski otoci u 14. stoljeću, rana povijest Karpato-Rusina, teritorijalne promjene Karpat-ske Rusi kroz povijest do 18. stoljeća, migracije Rusina u Austro-Ugarskoj Monarhiji do 18. stoljeća, razvoj i područje formiranja rusinskog jezika (bačko-srijemski Rusini).

Kulturna baština Rusina: narodni, djevojački i svadbeni napjevi: *Коло водички/Oko vode*; *Ей, то там на гори дубина/Ej, tamo je na gori hrast*; *Зашивицело слунко з рана/Zasjalo je sunce izjutra*; *А, дзе идзеш, Геленко?/A, gdje ideš, Heleno?*; M. H. Lelas: *Гей, Дунаю/Hej, Dunave*; tradicionalni rusinski i crkvenoslavenski božićni napjevi, novokomponirane pjesme panonskih Rusina te pjesme i plesovi iz starog kraja po izboru učitelja.

Školske kulturne manifestacije: Europski dan jezika, Međunarodni dan materinskog jezika, Susret s književnikom te kulturne manifestacije rusinskih udruga.

Ishodi iz domene Kultura i mediji mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene Jezik i komunikacija i/ili Čitam i stvaram.

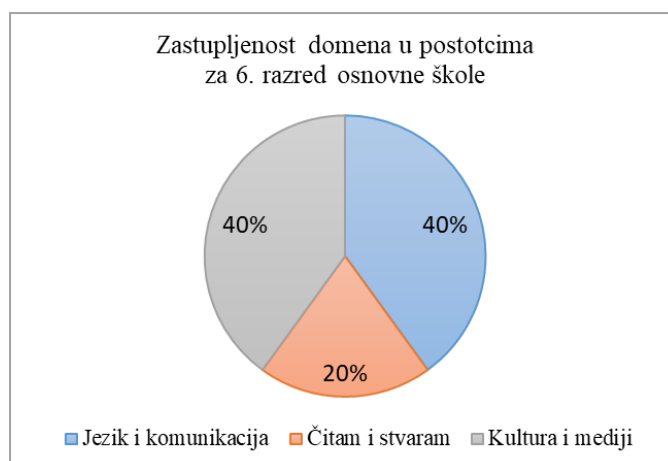
Učitelj ima autonomiju u prilagođavanju i proširivanju sadržaja i tema koje su djelomično iskazane u razradi pojedinog ishoda u domeni Kultura i mediji.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučeni mediji: rusinski časopisi, televizijske i radijske emisije koje se bave problematikom manjinskih zajednica (*Prizma, Manjinski mozaik*).

Istraživačkim radom predstaviti narodne ornamente i motive sa starinskog posuđa (tanjura, zdjela...). Izliti tanjur od gipsa i oslikati ga pronađenim motivom. Samostalno ili u skupini istražiti i predstaviti zaboravljeni narodni običaj.

Učitelj planira školske ili izvanškolske kulturne sadržaje i aktivnosti prema interesima učenika, mogućnostima škole i lokalne zajednice. Ishodom se potiče osobni razvoj te aktivno uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice, s naglaskom na uključenost u rusinsku manjinsku zajednicu.

Pri planiranju i ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, učitelji i nastavnici smiju odstupiti do 10 % od preporučenog postotka zastupljenosti svakog predmetnog područja.

Osnovna škola: Rusinski jezik i kultura (RSKJK), 7. razred – 175 sati godišnje		
DOMENA A: JEZIK I KOMUNIKACIJA		
Odgajno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgajno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK A. 7. 1. Učenik sluša/čita s razumijevanjem tekstove srednje dužine poznate tematike.	– razumije tekst srednje dužine u cijelosti – razumije srednje dug i jednostavan slušani, pisani i audiovizualni tekst – glasno čita kratak poznat tekst primjenjujući pravilan izgovor i intonaciju – izdvaja glavnu poruku teksta, ključne riječi i ostale bitne podatke – prepoznaje glavnu misao i izdvaja informacije – planira sadržaj teksta i povezuje dijelove teksta – razumije jednostavne sadržaje u časopisima i u medijima – razumije jednostavne sadržaje u tradicionalnim i suvremenim medijima	Učenik uz povremenu pomoć učitelja sluša/čita s razumijevanjem tekstove srednje dužine poznate tematike.
OŠ RSKJK A. 7. 2. Učenik govori kratak tekst koristeći se srednje složenim jezičnim strukturama iz svojeg okruženja.	– opisuje jednostavan događaj – prepričava jednostavan događaj – izvještava o poznatim situacijama i događajima – uređuje i ispravlja svoj govor – oblikuje tekst jednostavnih pripovjednih i opisnih struktura – planira, oblikuje i govori kratke i jednostavne tekstove o poznatim temama – opisuje poznate situacije, radnje i odnose i prepričava događaje	Učenik uz povremenu pomoć učitelja govori kratak tekst koristeći se srednje složenim jezičnim strukturama iz svojeg okruženja.
OŠ RSKJK A. 7. 3. Učenik sudjeluje u jednostavnom, neplaniranom i planiranom kratkom razgovoru iz svojeg okruženja.	– sudjeluje u jednostavnom, vođenom ili spontanom razgovoru – postavlja pitanja te odgovara prikladnim jezičnim strukturama – postavlja pitanja i odgovara na pitanja koristeći se jednostavnim morfosintaktičkim strukturama – sudjeluje u jednostavnim dijalozima i igrama uloga – sudjeluje u razgovoru s tematikom iz poznatog okruženja – postavlja pitanja i odgovara na pitanja koristeći se prikladnim morfosintaktičkim strukturama – sudjeluje u kratkim i jednostavnim vođenim i improviziranim dijalozima i igrama uloga – sudjeluje u neplaniranom razgovoru poznate tematike	Učenik uz povremenu pomoć učitelja sudjeluje u jednostavnom, neplaniranom i planiranom kratkom razgovoru iz svojeg okruženja.
OŠ RSKJK A. 7. 4. Učenik piše jednostavan i kratak tekst poznate tematike koristeći se srednje složenim jezičnim strukturama primjenjujući pravopisna pravila.	– piše kratke i jednostavne tekstove, planira njihovu strukturu i sadržaj – piše jednostavne tekstove na osnovi zadanog predloška koristeći se srednje složenim jezičnim strukturama – logički oblikuje tekst koristeći se kohezijskim sredstvima, uređuje tekst i primjenjuje pravopisna pravila – piše kratak i jednostavan tekst, pravilno strukturiran – piše tekst u prošlom, sadašnjem i budućem vremenu – točno upotrebljava pravopisne znakove – planira strukturu i sadržaj teksta – piše kratak i jednostavan tekst u prošlom, sadašnjem i budućem vremenu – koristi se primjerenim veznim sredstvima i odgovarajućim jezičnim strukturama – primjenjuje pravopisna pravila u različitim aktivnostima pisanja i djelomično točno upotrebljava interpunkcijske znakove	Učenik uz povremenu pomoć učitelja piše jednostavan i kratak tekst poznate tematike koristeći se srednje složenim jezičnim strukturama primjenjujući pravopisna pravila.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: moja svakodnevnica, život u školi, aktivnosti za slobodno vrijeme, moj dom, stanovanje, orijentacija, zavičaj i domovina, zemlje i nacionalnosti, drugi i drugačiji, svijet oko mene, dječja književnost, posebni dani i datumi.

Preporučeni jezični sadržaji: slijediti program hrvatskog jezika s ukazivanjem na razlike s rusinskim jezikom. Gramatika: promjenjive i nepromjenjive vrste riječi (imenovanje), padeži: deklinacija imenica s ukazivanjem na razlike između hrvatskog i rusinskog jezika, sinonimi, homonimi, antonimi, složena rečenica: zavisna i nezavisna, imenice za oznaku zanimanja za muške i ženske osobe (*дохмоп* – *дохмопка*), značenje i uporaba veznika, glagolski oblici u rusinskom jeziku, pravilno pisanje riječi s glasovima LJ, NJ, DJ i TJ, pisanje riječi zajedno i odvojeno, pisanje riječi s pravopisnim problemima i izmjenama, jednačenje suglasnika po zvučnosti, usvajanje i uporaba novih riječi, zarez u složenoj rečenici, dopunjavanje i proširivanje rečenice, sastavljeno i rastavljeno pisanje, pisanje datuma, samostalno i točno sastavljanje i pisanje od šest (6) do devet (9) rečenica, pisanje sastavka uz poštivanje pravopisne norme, pozornost na stilu i čistom materinskom govoru, diktat; razlikovanje istočnoslavenskih, zapadnoslavenskih i južnoslavenskih jezika, objašnjavanje karakteristika rusinskog jezika, položaj rusinskog jezika među drugim slavenskim jezicima, normiranje rusinskog jezika – rad Gabrijela Kostelnjika, utemeljitelja rusinskog jezika u Bačkoj, Srijemu i Slavoniji, narodni rusinski govor i standardni rusinski jezik, razlike u govoru među rusinskim selima.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje jezičnih sadržaja temelji se na uravnoteženom odnosu svih jezičnih vještina u komunikacijskom kontekstu. Novi se sadržaji uvode na temelju poznatih jezičnih sadržaja koji su prilagođeni razini jezičnog razvoja i iskustvu učenika, istovremeno potičući višejezičnost. Učenici se sve više potiču na uočavanje strukturnih analogija i na zaključivanje na temelju brojnih primjera.

DOMENA B: ČITAM I STVARAM

Odgajno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgajno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK B. 7. 1. Učenik obrazlaže svoja iskustva i točke gledišta povezane s književnim i neknjiževnim tekstom.	– povezuje svoja iskustva i stavove sa sadržajem književnog i neknjiževnog teksta – razvija sposobnosti maštanja i predviđanja, kao i razumijevanja postupaka sebe i drugih – čita sa zadovoljstvom	Učenik uz povremenu pomoć učitelja obrazlaže svoje stavove i iskustva.
OŠ RSKJK B. 7. 2. Učenik prosuđuje književni tekst i obrazlaže vlastite stavove u vezi s pročitanim tekstom.	– svojim riječima prepričava pročitani tekst – uočava kako stavovi i vrijednosti u književnim tekstovima utječu na čitatelja te ih uspoređuje s vlastitim stavovima i vrijednostima	Učenik uz povremenu pomoć učitelja interpretira tekst i iznosi stavove.
OŠ RSKJK B. 7. 3. Učenik se kreativno izražava na temelju književnog iskustva.	– svojim riječima objašnjava razliku između fikcije i stvarnosti – kreativno se izražava u interpretaciji književnog djela – predstavlja književni tekst pomoću situacijske igre	Učenik uz povremenu pomoć učitelja izražava svoju kreativnost.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Književni tekstovi: lirski pjesma (ljubavna, humoristična, pejsažna, socijalna i duhovna), sonet, kratka priča, basna, vic, anegdota, zagovetka, poslovica, igrokaz, strip.

Književni pojmovi: stilska sredstva – onomatopeja, inverzija, epitet, kontrast, metafora, alegorija; kronološki slijed događaja, retrospektiva; dramske vrste; folkloristika.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj upoznaje učenike s različitim strategijama, ovisno o tipu zadatka, ali uvažavajući dob učenika, njegov jezični i kognitivni razvoj te različite stilove učenja, pokazuje primjere uporabe strategija, potiče učenike na njihovo primjenjivanje i na taj način daje model čijom primjenom učenici unaprijeduju učinke učenja.

Uporaba strategija ima izrazito individualne karakteristike: što odgovara jednom učeniku, ne mora nužno biti učinkovito drugom. Strategije su promjenjive: mogu se usvajati nove, odbacivati stare, može ih se kombinirati na različite načine, a konačnu procjenu njihove učinkovitosti donosi svaki učenik za sebe, sukladno svojim potrebama, stilu učenja i stupnju jezičnog i kognitivnog razvoja. Zbog toga ne postoji popis strategija koje bi trebao usvojiti svaki učenik, nego samo popis primjera učestalih strategija učenja i uporabe jezika.

Ishodi iz domene Čitam i stvaram paralelno se dopunjuju s ishodima drugih dviju domena te se zajedno, u skladu s njima, ostvaruju.

Izrađuju se crteži i lutke i primjenjuje dramatizacija, krasnoslov pjesmica, izrada slikokaza i plakata, čitanje književnih i neknjiževnih tekstova.

Preporučeni književni tekstovi i aplikacije: Lj. Segedi Falc: *У старом краю/U starom kraju*; Lj. Segedi Falc: *Моїо корені/Moji korijeni*; S. Erdelji: *Дуб/Hrast*; M. Kološnjaji: *Вук мойого діда/Vijek mojega djeda*; E. Vrabec: *Руска бешета/Rusinski govor*; Z. Barna: *Орачови/Oraču*; M. Kovač: *Човек з народу/Čovjek iz naroda*; G. Kostelnik: *Давни найтхашки/Davne prijateljice*; J. Kostelnik: *Петро Тевверни/Petro Danguba*; A. Bučko Paphrahaji: *Тайна дзубого ореха/Tajna divljeg oraħa*; rusinske narodne pripovijetke (izbor); sakupljači narodnog blaga u Rusina (V. Hnatjuk, J. Kostelnik, M. Mudri i Đ. Bindas); izbor iz rusinske poezije i proze za djecu (pjesnici i pisci iz Republike Hrvatske i Republike Srbije); I. Hnatko, M. Štorga: *android aplikacija Rusinski rječnik*.

DOMENA C: KULTURA I MEDIJI

Odgajno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgajno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK C. 7. 1. Učenik istražuje različite kulturne čimbenike u oblikovanju vlastitog identiteta i njeguje pozitivan odnos prema rusinskoj kulturnoj baštini.	– imenuje etnička obilježja Rusina – prepoznaje, imenuje i opisuje dijelove rusinske muške narodne nošnje (panonskog područja) u svečanim i svakodnevnim prigodama – prepoznaje, imenuje, opisuje i izvodi češljanje i ogavlja ženske narodne nošnje u svečanim i svakodnevnim prigodama – prepoznaje i imenuje alate za ručnu izradu platna od konoplje – imenuje folklorne elemente interijera i eksterijera – izdvaja i opisuje važnost poznatih Rusina u svijetu i u Republici Hrvatskoj – skuplja stare fotografije, slikovni materijal i starinske uporabne predmete s ornamentom iz različitih izvora te stvara mape i zbirke prikupljenog materijala – prema skupljenom materijalu izabire teme iz kulturne baštine i drugih područja te izrađuje i izlaže svoj rad koji predstavlja u obliku plakata, slikokaza ili malih projekata – stječe pozitivan stav i razvija zanimanje za učenje rusinskog jezika i kulture radeći s izvornim, skupljenim materijalima	Učenik uz pomoć učitelja istražuje različite kulturne čimbenike u oblikovanju vlastitog identiteta i njeguje pozitivan odnos prema rusinskoj kulturnoj baštini.
OŠ RSKJK C. 7. 2. Učenik prepoznaje osnovne povijesne događaje i zemljopisna obilježja u Karpatskoj Rusi, pradomovini Rusina i u Bačkoj.	– opisuje i povezuje povijesne događaje i razloge prve migracije Rusina u vrijeme vladavine carice Marije Terezije – opisuje i povezuje potrebe doseljavanja Rusina u Bačku (Ruski Krstur i Kucura) – opisuje i povezuje značaj grkokatoličke vjere u očuvanju nacionalnog identiteta Rusina u Bačkoj – opisuje i povezuje značaj obrazovanja na rusinskom jeziku (konfesionalne škole) – opisuje i povezuje značaj razvoja kulturnog života	Učenik uz pomoć učitelja prepoznaje osnovne povijesne događaje i zemljopisna obilježja u Karpatskoj Rusi, pradomovini Rusina i u Bačkoj.
OŠ RSKJK C. 7. 3. Učenik obavlja aktivnost nadahnutu folklorom.	– kreativno se izražava crtežom, pjesmom, plesom, glumom i rukotvorinama vezanima uz tradicionalne običaje za blagdane i druge prigode – samostalno ili u skupini izvodi tradicionalne narodne, svadbene i autorske pjesme – izvodi plesne pokrete rusinskih narodnih plesova – ukrašava pisanice tradicionalnom tehnikom i narodnim motivima – izrađuje elemente domaće radinosti (vez) – demonstrira narodne običaje i običaje tijekom proslave blagdana (etnoprikaz) – posjećuje i aktivno sudjeluje u školskim (Međunarodni dan materinskog jezika) i izvanškolskim kulturnim manifestacijama – sudjeluje u aktivnostima koje povećavaju zadovoljstvo učenja rusinskog jezika i kulture – njeguje suživot s pripadnicima drugih naroda	Učenik uz pomoć učitelja obavlja aktivnost nadahnutu folklorom.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme za istraživanje: starodavna rusinska kuća (izgled, prostorije, namještaj i predmeti u njima), od konoplje do platna, rusinska narodna nošnja, rusinski narodni ornamenti (na posuđu, staklu, drvetu i platnu), rukotvorine (pisanice, vez na platnu), tradicionalna jela, narodni običaji za blagdan (crkveni god/*купбай*, Duhovi/*Пусадля*) i kroz godinu (svadba, krštenje, prela), poznati Rusini u svijetu i u Republici Hrvatskoj. Izvori: osobe starije životne dobi, starinske obiteljske fotografije, televizija, mediji, internet.

Povijest i zemljopis Rusina: vladavina carice Marije Terezije, doseljavanje Rusina grkokatolika u Bačku (Ruski Krstur i Kucura), značaj grkokatoličke vjere u očuvanju identiteta Rusina, obrazovanje na rusinskom jeziku (konfesionalne škole), razvoj kulturnog života, očuvanje nacionalnog identiteta u Bačkoj.

Kulturna baština Rusina: rusinski narodni momački i umjetnički napjevi: *Я до леса зеленого не пойдзем/Ја у зелену шуму нећу іći; Шицким добро/Свима је добро; Чуїо же то волку/Їји су то волови; Яй, Боже мой, томи мойо черешні/О, Боже мой, ове моје трешње; Петровским полю/По петроваčkoj нјиви; V. Bođanec: Скакал я, безал я/Trčao sam, skakao sam; tradicionalni rusinski i crkvenoslavenski božićni napjevi, novokomponirane pjesme panonskih Rusina te pjesme i plesovi iz starog kraja po izboru učitelja.*

Školske kulturne manifestacije: Europski dan jezika, Međunarodni dan materinskog jezika, Susret s književnikom te kulturne manifestacije rusinskih udruga.

Ishodi iz domene Kultura i mediji mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene Jezik i komunikacija i/ili Čitam i stvaram.

Učitelj ima autonomiju u prilagođavanju i proširivanju sadržaja i tema koje su djelomično iskazane u razradi pojedinog ishoda u domeni Kultura i mediji.

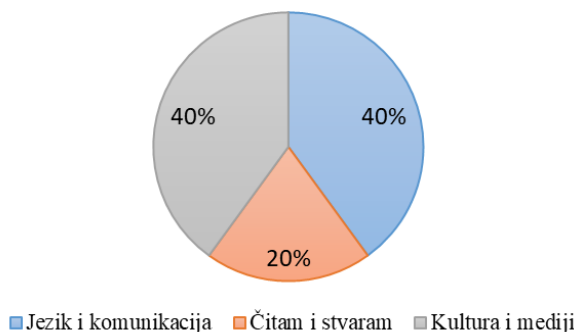
Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučeni mediji: rusinski časopisi, televizijske i radijske emisije koje se bave problematikom manjinskih zajednica (*Prizma, Manjinski mozaik*).

Istraživačkim radom predstaviti narodne ornamente i motive sa platna (ručnik, jastučić...). Izvesti motiv na platnu. Samostalno ili u skupini istražiti i predstaviti zaboravljeni običaj.

Učitelj planira školske ili izvanškolske kulturne sadržaje i aktivnosti prema interesima učenika, mogućnostima škole i lokalne zajednice. Ishodom se potiče osobni razvoj te aktivno uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice, s naglaskom na uključenost u rusinsku manjinsku zajednicu.

Zastupljenost domena u postotcima
za 7. razred osnovne škole

Pri planiranju i ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, učitelji i nastavnici smiju odstupiti do 10 % od preporučenog postotka zastupljenosti svakog predmetnog područja.

Osnovna škola: Rusinski jezik i kultura (RSKJK), 8. razred – 175 sati godišnje

DOMENA A: JEZIK I KOMUNIKACIJA

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK A. 8. 1. Učenik razumije i reproducira srednje duge i jednostavne tekstove poznate tematike.	– razumije srednje dug i jednostavan slušani, pisani i audiovizualni tekst poznate tematike – razumije sadržaj književnih i neknjiževnih tekstova – razumije tekst globalno i selektivno – prepoznaje glavnu misao, izdvaja informacije u srednje dugom, jednostavnom i prilagođenom tekstu – opisuje poznate situacije, radnje i odnose te prepričava događaje – opširnije izvještava o poznatim temama – prepoznaje kronološki tijek događaja	Učenik uz povremenu pomoć učitelja razumije i reproducira srednje duge i jednostavne tekstove poznate tematike.

OŠ RSKJK A. 8. 2. Učenik govori kratak tekst koristeći se srednje složenim jezičnim strukturama.	– planira, oblikuje i govori kratke tekstove – prepričava poznate situacije, događaje i njihovu povezanost – izvještava u širem kontekstu o poznatim događajima – povezuje dijelove teksta, uređuje i ispravlja svoj govor	Učenik uz povremenu pomoć učitelja govori kratak tekst koristeći se srednje složenim jezičnim strukturama.
OŠ RSKJK A. 8. 3. Učenik sudjeluje u kratkom neplaniranom i planiranom srednje dugom razgovoru.	– i postavlja pitanja i odgovara na pitanja – sudjeluje u kratkim vođenim i improviziranim dijalozima te igrama uloga – sudjeluje u srednje dugim vođenim dijalozima i kratkim improviziranim dijalozima	Učenik uz povremenu pomoć učitelja sudjeluje u kratkom neplaniranom i planiranom srednje dugom razgovoru.
OŠ RSKJK A. 8. 4. Učenik piše srednje dug tekst poznate tematike.	– primjenjuje pravila pisanja vrlo jednostavnih tekstnih vrsta: vrlo kratki opisi povezani s osobnim iskustvima, kratke osobne poruke, razglednice i čestitke – povezuje nekoliko rečenica u logičnu cjelinu – pokušava samostalno produktivno uporabiti uvježbana preporučena jezična sredstva za produkciju novih, neuvježbanih iskaza – pravilno piše poznate i učestale riječi i djelomično točno upotrebljava interpunkcijske znakove	Učenik uz povremenu pomoć učitelja piše srednje dug tekst poznate tematike.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: moja svakodnevica, život u školi, aktivnosti za slobodno vrijeme, moj dom, stanovanje, orijentacija, zavičaj i domovina, zemlje i nacionalnosti, drugi i drugačiji, svijet oko mene, dječja književnost, posebni dani i datumi.

Preporučeni jezični sadržaji: slijediti program hrvatskog jezika s ukazivanjem na razlike s rusinskim jezikom. Gramatika i pravopis: naglasak u rusinskom jeziku, umanjene i uvećane, komparacija pridjeva (*чежки – чежиш – найчежиш, красни – красии – найкрасии*), promjenjive i nepromjenjive vrste riječi, složena rečenica: zavisna i nezavisna, rusinski veznici, tvorba riječi, rusinski nazivi, kratice, pravopisni znakovi, pisanje i izgovor kratice, pisanje riječi zajedno i odvojeno; promjene u umanjenicama (*нос – носок*), pisanje riječi s pravopisnim problemima i izmjenama, dopunjavanje i proširivanje rečenice, samostalno i točno sastavljanje i pisanje od devet (9) do dvanaest (12) rečenica; pisanje sastavka uz poštivanje pravopisne norme, pozornost na stilu i čistom materinskom govoru, diktat; položaj rusinskog jezika u grupi slavenskih jezika, normiranje rusinskog jezika: rad Gabrijele Kosteljnika, Gabrijele Nađa, Mihajla M. Kočiša, Julijana Ramača, Mihajla Fejse (gramatike, rječnici, pravopisi), normirane inačice rusinskog jezika u Slovačkoj, Poljskoj i Mađarskoj.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje jezičnih sadržaja temelji se na uravnoteženom odnosu svih jezičnih vještina u komunikacijskom kontekstu. Novi se sadržaji uvode na temelju poznatih jezičnih sadržaja koji su prilagođeni razini jezičnog razvoja i iskustvu učenika, istovremeno potičući višejezičnost. Učenici se sve više potiču na uočavanje strukturnih analogija i na zaključivanje na temelju brojnih primjera.

DOMENA B: ČITAM I STVARAM

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ RSKJK B. 8. 1. Učenik tumači književni i neknjiževni tekst prema svojem čitateljskom iskustvu uspoređujući ga s drugim tekstovima.	– imenuje i opisuje događaje u kronološkom slijedu radi cjelovitog razumijevanja – uočava strukturu književnog teksta – opisuje različite okolnosti, tj. namjeru autora koji usmjerava pažnju čitatelja – opisuje figurativni jezik pjesništva	Učenik uz povremenu pomoć učitelja tumači književni tekst.
OŠ RSKJK B. 8. 2. Učenik interpretira književni tekst na temelju vlastitog čitateljskog iskustva i konteksta te ga kritički vrednuje.	– prosuđuje različite osobine likova kroz govor lika, njegovo razmišljanje, emocionalne i psihičke reakcije, moralne stavove i njihov međusobni odnos – procjenjuje etičku i estetsku razinu književnog teksta – kritički ocjenjuje književni i neknjiževni tekst – donosi zaključke o književnom tekstu i potkrepljuje ih dokazima – izražava i argumentima podupire vlastito mišljenje o tekstu	Učenik uz povremenu pomoć učitelja interpretira književni tekst.
OŠ RSKJK B. 8. 3. Učenik se kreativno izražava na temelju književnog iskustva.	– govori o različitim interpretacijama teksta – svojim riječima opisuje razliku između fikcije i stvarnosti – izražava svoju kreativnost stvarajući književni prikaz – prikazuje književni tekst igranjem uloga	Učenik se kreativno izražava uz povremenu pomoć učitelja.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Književni tekstovi: lirski pjesma (ljubavna, domoljubna, socijalna i misaona), socijalna pripovijetka, narodna pripovijetka, kratka priča, roman, legenda, humoreska, dramski tekst, strip.

Književni pojmovi: kompozicija (strofna organizacija pjesme, motiv, tema, ideja); stilska sredstva (asonanca, aliteracija, refren, antiteza i hiperbola); neologizmi i arhaizmi; humor (ironija, satira, sarkazam).

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenje i poučavanje o karakterizaciji književnih likova povezuje se s književnim tekstovima. Tijekom njihove interpretacije učenik karakterizira književni lik.

Tijekom interpretacije pjesama učenik uočava konotaciju na povijesne događaje i koristi se određenim povijesnim izvorima.

Učitelj izabire tekstove po svojem izboru za obradu preporučenih sadržaja.

Ishodi iz domene Jezik i komunikacija paralelno se dopunjuju s ishodima drugih dviju domena te se zajedno, u skladu s njima, ostvaruju.

Izrađuju se crteži i primjenjuje dramatizacija, krasnoslov, priprema plakata, priprema slikokaza, pisanje životopisa, čitanje književnog i neknjiževnog teksta.

Preporučeni književni tekstovi i aplikacije: M. Kočiš: *Додня пред додњом/U cik zore, Мацери при кудзелі/Majci pored preslice*; A. Duhnovič: *Я Русин/Ja sam Rusin* (Vrućanije), *Живот Русина/Život Rusina*; G. Kosteljnič: *Идилски венец: 3 мойого валалы/Idilski vijenac: Iz mog sela*; A. Bučko Papharhaji: *Потрацени подкови/Izgubljene potkove*; S. Erdelji: *У лешику при валалі/U šumici pored sela*; J. Kostelnik: *Родими край/Rodni kraj*; Lj. Segedi-Falc: *Тополя на концу валала/Topola na kraju sela, Моїм Петровцим/Mojim Petrovcima*; Lj. Harhaj: *Рускей нисні/Rusinskoj pjesmi*; E. Vrabec: *Не було легко/Nije bilo lako*; A. Hromiš: *Селідби/Selidbe*; M. Rimar: *Старі пріповідки/Stare pripovijetke*; M. Skuban: *3 горих на ровніну/Iz brijegova na ravnicu, Врачена цюта/Vraćena tama*; izbor iz suvremene rusinske književnosti; izbor iz rusinske poezije i proze za djecu (pjesnici i pisci iz Republike Hrvatske i Republike Srbije); I. Hnatko, M. Štorga: *android aplikacija Rusinski rječnik*.

DOMENA C: KULTURA I MEDIJI

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobro« na kraju razreda
OŠ RSKJK C. 8. 1. Učenik istražuje različite kulturne čimbenike u oblikovanju vlastitog identiteta i njeguje pozitivan odnos prema rusinskoj kulturnoj baštini.	– uočava i imenuje učestalost rusinskih narodnih ornamenata i motiva vezanih na svadbenim ručnicima – opisuje i izvodi češljanje frizure za ženska oglašja u Republici Hrvatskoj – istražuje, prepoznaje, razlikuje, uspoređuje i imenuje oglašja ženske narodne nošnje iz južne Panonije (Republike Hrvatske i Srbije) te s prostora Karpatske Rusi (Poljske, Slovačke, Ukrajine, Rumunjske i Mađarske) – istražuje, prepoznaje, razlikuje, uspoređuje i imenuje rusinsku narodnu nošnju iz južne Panonije (Republike Hrvatske i Republike Srbije) te s prostora Karpatske Rusi (Poljske, Slovačke, Ukrajine, Rumunjske i Mađarske) – istražuje, izdvaja i opisuje važnost poznatih Rusina u Republici Hrvatskoj i u svijetu – prema skupljenom materijalu izabire teme iz kulturne baštine i drugih područja te izrađuje i izlaže svoj rad koji predstavlja u obliku plakata, slikokaza ili malih projekata – stječe pozitivan stav i razvija zanimanje za učenje rusinskog jezika i kulture radeći s izvornim, skupljenim materijalima	Učenik uz pomoć učitelja istražuje različite kulturne čimbenike u oblikovanju vlastitog identiteta i njeguje pozitivan odnos prema rusinskoj kulturnoj baštini.
OŠ RSKJK C. 8. 2. Učenik prepoznaje osnovne povijesne događaje i zemljopisna obilježja u Karpatskoj Rusi, prapodgovini Rusina, u Bačkoj i u današnjoj Republici Hrvatskoj.	– opisuje položaj Rusina u Karpatskoj Rusi u tijeku Drugog svjetskog rata – opisuje položaj Rusina i teritorijalne promjene u Karpatskoj Rusi poslije Drugog svjetskog rata – opisuje Treći nacionalni preporod u Karpatskoj Rusi (1989.) – opisuje i povezuje povijesne događaje i razloge druge migracije Rusina u Srijem i Slavoniju početkom 19. stoljeća – opisuje i povezuje potrebe doseljavanja Rusina na prostor današnje Republike Hrvatske (u Stare Jankovce, Petrovce, Mikluševce, Vukovar) – opisuje i povezuje značaj grkokatoličke vjere u očuvanju nacionalnog identiteta Rusina u Srijemu i Slavoniji – opisuje i povezuje značaj obrazovanja na rusinskom jeziku (konfesionalne škole u Petrovcima i Mikluševcima) – opisuje i povezuje značaj razvoja kulturnog života Rusina u Republici Hrvatskoj	Učenik uz pomoć učitelja prepoznaje osnovne povijesne događaje i zemljopisna obilježja u Karpatskoj Rusi, prapodgovini Rusina, u Bačkoj i u današnjoj Republici Hrvatskoj.

OŠ RSKJK C. 8. 3. Učenik obavlja aktivnost nadahnutu folklorom.	– aktivno sudjeluje u zajedničkoj izvedbi (predstavi i priredbi) – pjevanjem izvodi autorske i tradicijske rusinske pjesme – izvodi oblike plesnih struktura rusinskih narodnih i modernih plesova s pjevanjem – ukrašava pisanice tradicionalnom tehnikom i narodnim motivima – izrađuje elemente domaće radinosti (vez) – demonstrira narodne običaje i običaje tijekom proslave blagdana (etnoprikaz) – posjećuje i aktivno sudjeluje u školskim (Međunarodni dan materinskog jezika) i izvanškolskim kulturnim manifestacijama – kroz povijest, tradiciju, jezik, kulturu i običaje predstavlja Rusine pripadnicima drugih naroda – njeguje suživot s pripadnicima drugih naroda	Učenik uz pomoć učitelja obavlja aktivnost nadahnutu folklorom.
--	--	---

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme za istraživanje: starodavna rusinska kuća (izgled kuće i okućnice, prostorije, namještaj i predmeti u njima), ukrašavanje zidova (roljkanje), od konoplje do platna, rusinska narodna nošnja, rusinski narodni ornamenti (na posudu, staklu, drvetu i platnu), rukotvorine (pisanice, vez na platnu), tradicionalna jela, narodni običaji za blagdan (crkveni god/*купбай*, Duhovi/*Русадля*) i kroz godinu (svadba, krštenje, prela), poznati Rusini u Republici Hrvatskoj i u svijetu. Izvori: osobe starije životne dobi, starinske obiteljske fotografije, televizija, mediji, internet.

Povijest i zemljopis Rusina: Rusini u Karpatskoj Rusi u tijeku Drugog svjetskog rata, Rusini i teritorijalne promjene u Karpatskoj Rusi poslije Drugog svjetskog rata, Treći nacionalni preporod u Karpatskoj Rusi (1989.), doseljavanje Rusina grkokatolika u Srijem i Slavoniju (Šid, Stare Jankovce, Petrovce, Mikluševce, Vukovar), značaj grkokatoličke vjere u očuvanju identiteta Rusina u Srijemu i Slavoniji, obrazovanje na rusinskom jeziku (konfesionalne škole u Petrovcima i Mikluševcima), razvoj kulturnog života Rusina u Republici Hrvatskoj.

Kulturna baština Rusina: rusinski narodni momački i umjetnički napjevi: Дунай, Дунай глібоку/*Dunav, Dunav duboki*; Ей, суццела ліщина/*Ej, šuštalala je lijeska*; J. Ramač: *Смапу пруповедку/Stare pripovijetke*; J. Sivč: *Ружи, червени ружи/Ruže, crvene ruže, У лешику при валалє/U šumici pored sela* (tekst: S. Erdelji); M. Kostelnik: *Рускей нучи/Rusinskoj pjesmi* (tekst: Lj. Harhaj), A. Timko: *Родими край/Rodni kraj* (tekst: J. Kostelnik), *Селідбу/Selidbe* (tekst: A. Hromiš); tradicionalni rusinski i crkvenoslavenski božićni napjevi, novokomponirane pjesme panonskih Rusina te pjesme i plesovi iz starog kraja po izboru učitelja; rusinski skladatelji iz južne Panonije: Onufrij i Irinej Timko, Joakim Sivč, Julijan Ramač i Julijan Bučko.

Školske kulturne manifestacije: Europski dan jezika, Međunarodni dan materinskog jezika, Susret s književnikom te kulturne manifestacije rusinskih udruga.

Ishodi iz domene Kultura i mediji mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domene Jezik i komunikacija i/ili Čitam i stvaram.

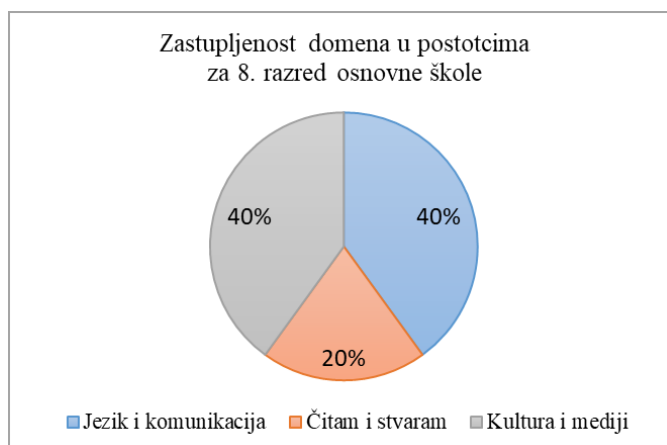
Učitelj ima autonomiju u prilagođavanju i proširivanju sadržaja i tema koje su djelomično iskazane u razradi pojedinog ishoda u domeni Kultura i mediji.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučeni mediji: rusinski časopisi, televizijske i radijske emisije koje se bave problematikom manjinskih zajednica (*Prizma, Manjinski mozaik*).

Istraživačkim radom predstaviti starinski izvezeni ručni rad prema vrsti platna, narodnim ornamentima, motivima i bojama. Izraditi tapiseriju s rusinskim narodnim ornamentima i motivima. Samostalno ili u skupini istražiti i predstaviti zaboravljeni običaj.

Učitelj planira školske ili izvanškolske kulturne sadržaje i aktivnosti prema interesima učenika, mogućnostima škole i lokalne zajednice. Ishodom se potiče osobni razvoj te aktivno uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice, s naglaskom na uključenost u rusinsku manjinsku zajednicu.

Pri planiranju i ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, učitelji i nastavnici smiju odstupiti do 10 % od preporučenog postotka zastupljenosti svakog predmetnog područja.

Srednja škola: Rusinski jezik i kultura – 105 sati godišnje

Srednja škola: Rusinski jezik i kultura (RSKJK), 1. razred – 105 sati godišnje

DOMENA A: JEZIK I KOMUNIKACIJA

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
SŠ RSKJK A. 1. 1. Učenik razumije dug i jednostavan tekst te ga reproducira.	– analizira glavnu poruku teksta i izdvaja ključne informacije – razlikuje bitne od nebitnih informacija – planira, oblikuje i govori tekstove srednje dužine o poznatim temama – opisuje, prepričava i izvještava o sadržajima povezanim s poznatim temama – iznosi kratke i uvježbane slikokaze o poznatim temama te jednostavno objašnjava svoje mišljenje – samostalno produktivno upotrebljava uvježbana preporučena jezična sredstva za produkciju novih, neuvježbanih iskaza	Učenik uz povremenu pomoć učitelja govori dug i jednostavan tekst uz manje pogreške.
SŠ RSKJK A. 1. 2. Učenik sudjeluje u dužem, planiranom i jednostavnom, spontanom razgovoru poznate tematike.	– planira i priprema svoj govor – pokazuje interes prema razgovoru – uključuje se u razgovor koristeći se odgovarajućim izrazima – sudjeluje u razgovoru – koristi se primjerenim jezičnim strukturama za započinjanje, vođenje i završetak razgovora – prilagođava naglasak i intonaciju u različitim komunikacijskim situacijama – razlikuje književni i neknjiževni oblik	Učenik uz povremenu pomoć učitelja sudjeluje u dužem, planiranom i jednostavnom, spontanom razgovoru poznate tematike.
SŠ RSKJK A. 1. 3. Učenik piše srednje dugi tekst koristeći se jezičnim strukturama srednje razine složenosti.	– planira sadržaj i strukturu teksta – u pripremljenom tekstu označuje odlomke – koristi se primjerenim, srednje složenim jezičnim strukturama – primjenjuje pravopisna pravila – uređuje i ispravlja svoj tekst	Učenik uz pomoć učitelja piše jednostavan tekst srednje dužine uz manje pogreške.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Predložene teme: ovo sam ja, obitelj, dnevna rutina, mjesto gdje živim, slobodno vrijeme i zabava, prirodni okoliš, vrijeme, identitet, rusinski običaji vezani uz blagdane i posebni dani i datumi.

Preporučeni jezični sadržaji

Jezične funkcije: predstavljanje, vođenje razgovora i opisivanje životnih situacija, opis obitelji i obiteljskih veza, opis dnevne rutine, opis provođenja slobodnog vremena i mogućnosti za zabavu, opis prirodnog okoliša, vrijeme, opis rusinskih običaja vezanih uz blagdane, razgovor o posebnim danima i datumima.

Nastavnik izabire leksičke strukture vodeći računa o razvojnoj dobi učenika te o njihovoj povezanosti s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama.

Nastavnik izabire gramatičke strukture, vodeći računa o razvojnoj dobi učenika, koje se temelje na predloženim jezičnim funkcijama.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda ciklički se ponavljaju, nadograđujući se na prethodni razred.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje jezičnih sadržaja temelji se na uravnoteženom odnosu svih četiriju jezičnih vještina u komunikacijskom kontekstu. Novi se sadržaji uvode na temelju poznatih jezičnih sadržaja, prilagođenih razini jezičnog razvoja i iskustvu učenika. Kod učenika se potiče višejezičnost. Nastavnik poučava jezične sadržaje putem usmene i pisane komunikacije te učenjem iz situacijskih igara: pokreta, igre, pjesme, dramatizacije, crtanja, digitalnih i zornih sredstava.

DOMENA B: ČITAM I STVARAM

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
SŠ RSKJK B. 1. 1. Učenik izražava svoje mišljenje i obrazlaže svoj stav o tekstu.	– izražava dojam o književnom tekstu (emocionalni, spoznajni, estetski) – iskazuje svoje mišljenje o onom o čemu tekst govori – obrazlaže razumijevanje teksta – iznosi svoj kritički stav o tekstu na temelju čitateljskog iskustva, znanja o svijetu i književnosti	Učenik uz povremenu pomoć učitelja izražava svoje mišljenje i stav.

SŠ RSKJK B. 1. 2. Učenik interpretira književni tekst te se stvaralački izražava prema vlastitom interesu.	– razgovara o različitim interpretacijama teksta – objašnjava razliku između fiktivnog i stvarnog svijeta – primjenjuje osnovne književno-teorijske pojmove relevantne za interpretaciju teksta – uspoređuje različite interpretacije teksta – samostalno priprema i oblikuje vlastite radove u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje	Učenik uz pomoć učitelja interpretira tekst i oblikuje vlastite radove.
SŠ RSKJK B. 1. 3. Učenik čita s razumijevanjem različite tipove tekstova i iz različitih izvora.	– čita opisne i pripovjedne tekstove prema osobnom i profesionalnom interesu – izdvaja informacije, razlikuje podatke po važnosti, objašnjava značenja, izražajno čita naglas primjenjujući pravilan naglasak i pravogovor – utvrđuje ključne podatke	Učenik opisuje osnovna obilježja tekstova i izdvaja informacije te izabire relevantne informacije iz različitih izvora.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ishodi iz domene Čitam i stvaram mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domena Jezik i komunikacija i Kultura i mediji.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Izbor pisanih tekstova i drugih medija temelji se na osobnom i profesionalnom interesu učenika. Učitelj kod izbora tekstova treba voditi računa o žanrovskoj i tematskoj raznovrsnosti, kao i o recepcijskim mogućnostima učenika.

Zajednički se čitaju planirani tekstovi na satu u svrhu razvijanja trajne čitateljske navike i vodi aktivan razgovor u kojem sudjeluju svi učenici, pri čemu se ističe važnost svakog pojedinačnog mišljenja.

Književni pojmovi: narodna lirika pjesma, motiv, tema, ideja, pjesnička slika, personifikacija, metafora, pripovjedač, pripovijedanje, dijalog, monolog, opis.

Preporučene vrste tekstova: pjesma (tradicionalna i suvremena), pripovijetka, basna, dječji roman, dramski tekst, strip, dijaloški tekst, članci/tekstovi iz časopisa za mlade i manjinskog časopisa na rusinskom jeziku, književni tekstovi primjereni za mlade.

Neke preporučene aktivnosti: čitanje književnog i neknjiževnog teksta, dopunjavanje tekstova, krasnoslov, gluma, razne igre, pisanje novog kraja priče ili dijela teksta koji nedostaje, rekonstruiranje redoslijeda teksta na temelju prepoznavanja vremenskih i uzročno-posljedičnih veza, priprema plakata i slikokaza.

Preporučeni književni tekstovi i aplikacije: G. Kostelnik: izbor iz poezije i proze, A. Bučko Papharhaji: izbor iz poezije, Lj. Segedi-Falc: izbor iz poezije; J. Kostelnik: *Подуми краї/Rodni kraj*; M. Kološnjaji: *Вербово пруйе/Vrbovo pruiće*; V. Mudri: *Ей, бул то кедши красни час/Ej, bilo je to nekad lijepo vrijeme*; M. Budinski: *Сон/San*; J. Fejsa: *Моїо квеце/Моје цвијеће*; J. Solonar: *Желенє жито/Zeleni se pšenica*; rusinska narodna pripovijetka: *Чия робота чежуа/Čiji je rad teži*; izbor iz rusinske poezije i proze za djecu (pjesnici i pisci iz Republike Hrvatske i Republike Srbije); I. Hnatko, M. Štorga: *android aplikacija Rusinski rječnik*.

DOMENA C: KULTURA I MEDIJI

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
SŠ RSKJK C. 1. 1. Učenik raspravlja o informacijama o rusinskoj kulturi, kulturi rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj i o drugim kulturama.	– proširuje raspon informacija o Karpatskoj Rusi (matičnom teritoriju Rusina), rusinskoj kulturi i kulturi rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj – utvrđuje sličnosti i razlike među hrvatskom kulturom, rusinskom kulturom i kulturom rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj – opisuje položaj rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj i zanima se o doprinosu pojedinaca Rusina ili Hrvata rusinskog podrijetla hrvatskoj kulturi i znanosti – razvija samopouzdanje pri korištenju jezičnih djelatnosti rusinskog jezika te se sa zanimanjem izravno susreće s rusinskom kulturom u autentičnom okruženju	Učenik uz pomoć učitelja obrazlaže sličnosti i razlike između rusinske kulture, kulture rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske kulture te tumači zaključke o svim kulturama i o vlastitoj kulturi.
SŠ RSKJK C. 1. 2. Učenik određuje povijesna i zemljopisna obilježja rusinskog govornog područja.	– nabraja povijesna obilježja određenog rusinskog jezičnog područja – uz pomoć zemljovida pokazuje veličinu i opseg rusinskog govornog područja – nabraja zemljopisna obilježja Karpatske Rusi (matičnog teritorija Rusina), reljef, klimu, hidrografiju i veće gradove	Učenik uz pomoć učitelja određuje povijesna i zemljopisna obilježja rusinskog govornog područja.

SŠ RSKJK C. 1. 3. Učenik izabire različite tehnike kreativnog izražavanja na rusinskom jeziku.	– navodi rusinske narodne običaje vezane uz blagdane – nabraja jela i prehrambene običaje vezane uz blagdane – prepoznaje rusinska glazbena djela vezana uz blagdane – imenuje podatke povezane s rusinskom kulturom i tradicijom – ostvaruje različite glazbene, dramsko-scenske i plesne aktivnosti u skladu s vlastitim interesima i sklonostima samostalno ili u skupini – u skladu s interesima javno nastupa u razredu, u školi ili izvan nje	Učenik u skladu s vlastitim interesima i sklonostima te uz učiteljev poticaj izabire različite tehnike kreativnog izražavanja i ostvaruje različite glazbene, plesne i dramsko-scenske aktivnosti te samostalno ili u skupini javno nastupa u školi ili izvan nje.
--	--	---

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

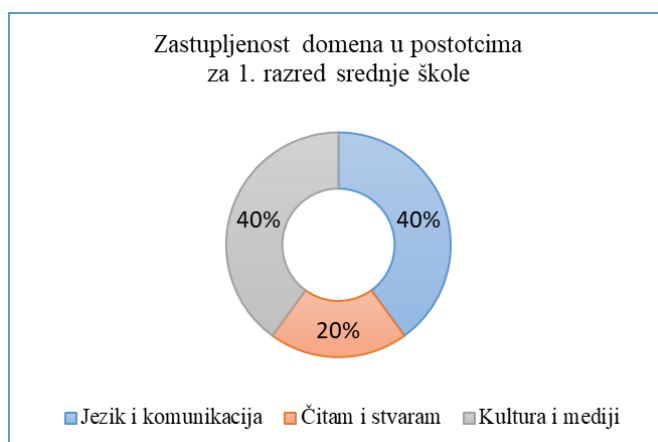
Preporučene teme: blagdani i praznici, rusinska narodna glazba i ples, običaji Rusina u Republici Hrvatskoj i na matičnom teritoriju, pregled povijesti i zemljopisa Rusina.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Predstaviti ili istražiti narodni ples, narodne pjesme, zorna sredstva, povijesne tekstove, zemljovid, internetski sadržaj.

Ishodi iz domene Kultura i mediji paralelno se dopunjuju s ishodima drugih dviju domena te se zajedno, u skladu s njima, ostvaruju.

Kulturna baština Rusina: rusinski narodni i umjetnički napjevi: *Ej, бул то кедии красни час/Ej, bilo je to nekad lijepo vrijeme; Желене жито/Zeleni se pšenica*; A. Timko: *Подуми краї/Rodni kraj*; tradicionalni rusinski i crkvenoslavenski božićni napjevi, novokomponirane pjesme panonskih Rusina te pjesme i plesovi iz starog kraja po izboru učitelja; rusinski skladatelji iz južne Panonije: Onufrij i Irinej Timko, Joakim Sivč, Julijan Ramač, Julijan Bučko.

Pri planiranju i ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, učitelji i nastavnici smiju odstupiti do 10 % od preporučenog postotka zastupljenosti svakog predmetnog područja.

Srednja škola: Rusinski jezik i kultura (RSKJK), 2. razred – 105 sati godišnje

DOMENA A: JEZIK I KOMUNIKACIJA

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
SŠ RSKJK A. 2. 1. Učenik razumije dug i srednje složen tekst te govori dug tekst srednje razine složenosti.	– iznosi mišljenje ili stav i objašnjava ih na jednostavan, organiziran i smislen način – prezentira jednostavnu, poznatu temu – samostalno produktivno upotrebljava uvježbana preporučena jezična sredstva za produkciju novih, neuvježbanih iskaza – razumljivo izgovara riječi i ispravno intonira rečenice – razlikuje književni i neknjiževni oblik – uređuje i ispravlja svoj govor	Učenik uz povremenu pomoć učitelja govori dug i srednje složen tekst uz manje pogreške.
SŠ RSKJK A. 2. 2. Učenik sudjeluje u različitim oblicima dužeg i srednje složenog razgovora.	– razmjenjuje informacije u srednje dugim i srednje složenim razgovorima – sporazumijeva se u spontanim svakodnevnim govornim situacijama – odgovara na pitanja i postavlja pitanja – planira tijek svojeg govora	Učenik uz povremenu pomoć učitelja sudjeluje u različitim oblicima dužeg i srednje složenog razgovora.

SŠ RSKJK A. 2. 3. Učenik piše srednje dug i srednje složen tekst.	– samostalno ili u paru planira strukturu i sadržaj teksta, uređuje i organizira tekst – koristi se primjerenim, srednje složenim jezičnim strukturama – primjenjuje pravopisna pravila – samostalno produktivno rabi uvježbana preporučena jezična sredstva za produkciju novih, neuvježbanih iskaza – uređuje i ispravlja svoj tekst	Učenik uz povremenu pomoć učitelja piše srednje dug i srednje složen tekst uz manje pogreške.
--	--	---

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Predložene teme: predstavljanje, mediji i komunikacija, putovanje, zdrav život, društvo, škola, identitet, rusinski običaji vezani uz blagdane i posebni dani i datumi.

Jezične funkcije: predstavljanje, planiranje i opis putovanja, opis zdravog življenja, ljudska i građanska prava, nastavni predmeti, pravila ponašanja u školi, rasprava, izražavanje apstraktnog mišljenja, uspoređivanje, opis rusinskih običaja vezanih uz blagdane, razgovor o posebnim danima i datumima.

Vježbe čitanja i razumijevanja možemo provesti na književnim tekstovima, na tekstovima napisanim za vježbe i na odgovarajućim svakodnevnim/neknjiževnim tekstovima.

Nastavnik izabire leksičke strukture vodeći računa o razvojnoj dobi učenika te o njihovoj povezanosti s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama.

Nastavnik izabire gramatičke strukture, vodeći računa o razvojnoj dobi učenika, koje se temelje na predloženim jezičnim funkcijama.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda ciklički se ponavljaju, nadograđujući se na prethodni razred.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje jezičnih sadržaja temelji se na uravnoteženom odnosu svih četiriju jezičnih vještina u komunikacijskom kontekstu. Novi se sadržaji uvode na temelju poznatih jezičnih sadržaja, prilagođenih razini jezičnog razvoja i iskustvu učenika. Kod učenika se potiče višejezičnost.

Nastavnik poučava jezične sadržaje putem usmene i pisane komunikacije te učenjem iz situacijskih igara: pokreta, igre, pjesme, dramatizacije, crtanja, digitalnih i zornih sredstava.

DOMENA B: ČITAM I STVARAM

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
SŠ RSKJK B. 2. 1. Učenik izražava svoje mišljenje i obrazlaže svoj stav o tekstu.	– izražava dojam o književnom tekstu (emocionalni, spoznajni, estetski) – iskazuje svoje mišljenje o onom o čemu tekst govori – obrazlaže razumijevanje teksta – argumentira svoj kritički stav o tekstu na temelju čitateljskog iskustva, znanja o svijetu i o književnosti	Učenik uz povremenu pomoć učitelja iznosi svoj stav i obrazlaže ga.
SŠ RSKJK B. 2. 2. Učenik interpretira književni tekst te se stvaralački izražava prema vlastitom interesu.	– razgovara o različitim interpretacijama teksta – objašnjava razliku između fiktivnog i stvarnog svijeta – primjenjuje osnovne književno-teorijske pojmove relevantne za interpretaciju teksta – uspoređuje različite interpretacije teksta – samostalno priprema i oblikuje vlastite radove u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje	Učenik uz pomoć učitelja interpretira tekst i priprema vlastite radove.
SŠ RSKJK B. 2. 3. Učenik čita s razumijevanjem različite tipove tekstova i iz različitih izvora.	– čita tekstove prema osobnom i profesionalnom interesu – izdvaja informacije, razlikuje i analizira podatke po važnosti, objašnjava značenja, izražajno čita naglas primjenjujući pravilan naglasak i pravogovor – utvrđuje ključne podatke – sažima podatke u tekstu – povezuje informacije u tekstu s vlastitim iskustvom – prepoznaje značenje riječi iz konteksta	Učenik opisuje osnovna obilježja tekstova i izdvaja informacije te izabire relevantne informacije iz različitih izvora.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ishodi iz domene Čitam i stvaram mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domena Jezik i komunikacija i Kultura i mediji.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Izbor pisanih tekstova i drugih medija temelji se na osobnom i profesionalnom interesu učenika. Učitelj kod izbora tekstova treba voditi računa o žanrovskoj i tematskoj raznovrsnosti, kao i o recepcijskim mogućnostima učenika.

Zajednički se čitaju planirani tekstovi na satu u svrhu razvijanja trajne čitateljske navike i vodi aktivan razgovor u kojem sudjeluju svi učenici, pri čemu se ističe važnost svakog pojedinačnog mišljenja.

Književni pojmovi: narodna lirika pjesma, motiv, tema, ideja, pjesnička slika, personifikacija, metafora, pripovjedač, pripovijedanje, dijalog, monolog, opis.

Preporučene vrste tekstova: pjesma (tradicionalna i suvremena), pripovijetka, basna, dječji roman, dramski tekst, strip, dijaloški tekst, članci/tekstovi iz časopisa za mlade i manjinskog časopisa na rusinskom jeziku, književni tekstovi primjereni za mlade.

Neke preporučene aktivnosti: čitanje književnog i neknjiževnog teksta, dopunjavanje tekstova, krasnoslov, gluma, razne igre, pisanje novog kraja priče ili dijela teksta koji nedostaje, rekonstruiranje redoslijeda teksta na temelju prepoznavanja vremenskih i uzročno-posljedičnih veza, priprema plakata i slikokaza.

Preporučeni književni tekstovi i aplikacije: G. Kosteljnik: *Летна буря/Ljetna bura*; M. Kološnjaji: *Здогадоване на дзецинство/Sjećanje na djetinjstvo*; M. Skuban: *Мумпового Мумпа Мумпол/Митриного Митра Митар*; I. Hardi Kovačević: *Уж зме не дзеци/Већ нисто дјеса*; S. Hudak: *Перли щесца/Perle sreće*; S. Salamon: *Од шнігу нешка били верхи горох/Od snijega su danas bijeli vrhovi planina*; M. Kovač: *Путоване чловеково/Čovječje putovanje*; M. Kovač: *Живом/Život*; I. Hardi Kovačević: *Небо керестурске/Krstursko nebo*; M. S. Hornjak: *На танцу/Na plesu*; Đ. Latjak: *3 давень давна/Iz davnih davnina*; rusinska narodna pripovijetka: *Як медведз впапел злодія/Kako je medvjed uhvatio zlikovca*; izbor iz rusinske poezije i proze za djecu (pjesnici i pisci iz Republike Hrvatske i Republike Srbije); I. Hnatko, M. Štorga: *android* aplikacija *Rusinski rječnik*.

DOMENA C: KULTURA I MEDIJI

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
SŠ RSKJK C. 2. 1. Učenik istražuje o rusinskoj kulturi, kulturi rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj i o drugim kulturama.	– otkriva nova saznanja o Karpatskoj Rusi (matičnom teritoriju Rusina), rusinskoj kulturi i kulturi rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj u školskom i izvanškolskom okruženju – analizira sličnosti i razlike među vlastitom kulturom, tj. rusinskom kulturom i kulturom rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj – informira se o aktualnostima u rusinskoj nacionalnoj manjini u Republici Hrvatskoj (emisije na televiziji, radioemisije, rusinski manjinski tisak i sl.) – razvija samopouzdanje pri korištenju jezičnih djelatnosti rusinskog jezika argumentirajući vlastite stavove te se sa zanimanjem izravno susreće s rusinskom kulturom u autentičnom okruženju	Učenik uz pomoć učitelja istražuje o rusinskoj kulturi i kulturi rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj u različitim kontekstima te opisuje sličnosti i razlike među tim kulturama i vlastitom kulturom.
SŠ RSKJK C. 2. 2. Učenik povezuje povijesna i zemljopisna obilježja rusinskog govornog područja u Karpatskoj Rusi (matičnom teritoriju Rusina) i u Republici Hrvatskoj.	– nabraja i imenuje doba rusinskih narodnih preporoda te njihov povijesni značaj – nabraja i na zemljovidu pokazuje znamenitosti Karpatske Rusi – nabraja i na zemljovidu pokazuje naselja u Republici Hrvatskoj u kojima žive Rusini	Učenik uz pomoć učitelja povezuje povijesna i zemljopisna obilježja rusinskog govornog područja u Karpatskoj Rusi (matičnom teritoriju Rusina) i u Republici Hrvatskoj.
SŠ RSKJK C. 2. 3. Učenik nadograđuje svoje znanje o rusinskoj kulturi.	– imenuje istaknute Rusine ili osobe rusinskog podrijetla i njihova postignuća – nabraja sastavnice rusinske narodne nošnje – ostvaruje različite glazbene, dramsko-scenske i plesne aktivnosti u skladu s vlastitim interesima i sklonostima samostalno ili u skupini – u skladu s interesima javno nastupa u razredu, u školi ili izvan nje	Učenik uz pomoć učitelja nadograđuje svoje znanje o rusinskoj kulturi.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

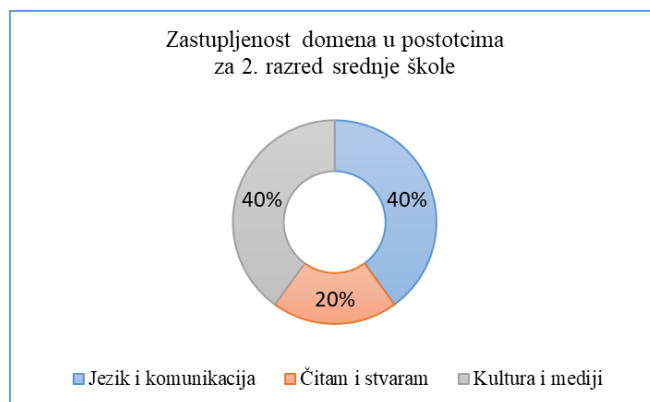
Preporučene teme: blagdani i praznici, rusinska narodna glazba i ples, običaji Rusina u Republici Hrvatskoj i na matičnom teritoriju, pregled povijesti i zemljopisa Rusina.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Predstaviti ili istražiti narodni ples, narodne pjesme, narodne običaje, zorna sredstva, povijesne tekstove, zemljovid, internetski sadržaj.

Ishodi iz domene Kultura i mediji paralelno se dopunjuju s ishodima drugih dviju domena te se zajedno, u skladu s njima, ostvaruju.

Kulturna baština Rusina: rusinski narodni i umjetnički napjevi: M. H. Lelas: *Ha танцу/Na plesu*; A. Timko: *3 давень давна/Iz davnih davnina*; tradicionalni rusinski i crkvenoslavenski božićni napjevi, novokomponirane pjesme panonskih Rusina te pjesme i plesovi iz starog kraja po izboru učitelja; rusinski skladatelji iz južne Panonije: Onufrij i Irinej Timko, Joakim Sivč, Julijan Ramač, Julijan Bučko.

Pri planiranju i ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, učitelji i nastavnici smiju odstupati do 10 % od preporučenog postotka zastupljenosti svakog predmetnog područja.

Srednja škola: Rusinski jezik i kultura (RSKJK), 3. razred – 105 sati godišnje

DOMENA A: JEZIK I KOMUNIKACIJA

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
SŠ RSKJK A. 3. 1. Učenik razumije dug i složen tekst te govori dug tekst srednje razine složenosti.	– pokazuje razumijevanje teksta opće tematike – pokazuje razumijevanje složenijih leksičkih struktura – analizira glavnu poruku, ključne i specifične informacije i implicitne poruke u tekstu – razlikuje bitnu od nebitne informacije – govori duge i složene tekstove – detaljno opisuje, prepričava, izvještava i uspoređuje sadržaje te iznosi mišljenje ili stav o njima – jasno predstavlja jednu poznatu temu – planira i priprema svoj govor o zadanoj temi – koristi se složenim leksičkim strukturama	Učenik uz povremenu pomoć učitelja govori dug i srednje dug tekst uz manje pogreške.
SŠ RSKJK A. 3. 2. Učenik sudjeluje u dužem neplaniranom razgovoru i dugom planiranom razgovoru.	– sudjeluje u spontanom, svakodnevnom razgovoru – započinje, prati, sudjeluje i završava razgovor – procjenjuje razinu formalnosti i razgovor prilagođava kontekstu	Učenik uz pomoć učitelja sudjeluje u dugom planiranom ili dužem spontanom razgovoru.
SŠ RSKJK A. 3. 3. Učenik piše dug tekst koristeći se složenim jezičnim strukturama.	– primjenjuje pravila pisanja jednostavnih i složenih tekstnih vrsta (sastavak, sažetak jednostavnog teksta o poznatim temama, osobno pismo) – prenosi informacije iz njemu bliskih i poznatih izvora – razvija temu, opisuje stvarne i zamišljene događaje, osobna iskustva, izražava osobna i tuđa mišljenja – povezuje više odlomaka u tekst, uređuje i organizira tekst – samostalno produktivno upotrebljava uvježbana preporučena jezična sredstva za produkciju novih, neuvježbanih iskaza	Učenik uz povremenu pomoć učitelja piše dug i složen tekst uz manje pogreške.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: moj svijet, zdrav život, različiti životni stilovi, znanost i tehnologija, volontiranje, aktivizam, aktualne društvene teme, posebni dani i datumi.

Preporučeni jezični sadržaji

Funkcije: izražavanje hipotetskih situacija, izražavanje mišljenja, opisivanje vremenskih i prostornih logičkih odnosa, objašnjavanje i obrazloženje, sustavno izlaganje, sudjelovanje u diskusiji, opis rusinskih običaja vezanih uz blagdane, razgovor o posebnim danima i datumima. Vježbe čitanja i razumijevanja možemo provesti na književnim tekstovima, na tekstovima napisanim za vježbe i na odgovarajućim svakodnevnim/neknjiževnim tekstovima.

Nastavnik izabire leksičke strukture vodeći računa o razvojnoj dobi učenika te o njihovoj povezanosti s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama.

Nastavnik izabire gramatičke strukture, vodeći računa o razvojnoj dobi učenika, koje se temelje na predloženim jezičnim funkcijama.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda ciklički se ponavljaju, nadograđujući se na prethodni razred.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje jezičnih sadržaja temelji se na uravnoteženom odnosu svih četiriju jezičnih vještina u komunikacijskom kontekstu. Novi se sadržaji uvode na temelju poznatih jezičnih sadržaja, prilagođenih razini jezičnog razvoja i iskustvu učenika. Kod učenika se potiče višejezičnost. Nastavnik poučava jezične sadržaje putem usmene i pisane komunikacije te učenjem iz situacijskih igara: pokreta, igre, pjesme, dramatizacije, crtanja, digitalnih i zornih sredstava.

Preporučene aktivnosti: opisivanje predmeta i slika, razne igre, jednostavni dijalozi s uvježbanim jezičnim sredstvima koji predočuju stvarne komunikacijske situacije, projekti, zadatci (plakat), predstava, dramatizacija/skeč, izrada slikokaza, letka ili brošure. U skladu s prethodno stečenim znanjem, uključiti usporedbe rusinskog i hrvatskog jezika ili drugih jezika koje učenici uče.

DOMENA B: ČITAM I STVARAM

Odgajno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgajno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
SŠ RSKJK B. 3. 1. Učenik izražava svoje mišljenje i obrazlaže svoj stav o tekstu.	– izražava dojam o književnom tekstu (emocionalni, spoznajni, estetski) – iskazuje svoje mišljenje o onom o čemu tekst govori – obrazlaže razumijevanje teksta – argumentira svoj kritički stav o tekstu na temelju čitateljskog iskustva, znanja o svijetu i o književnosti	Učenik uz povremenu pomoć učitelja izražava svoj stav.
SŠ RSKJK B. 3. 2. Učenik interpretira književni tekst te se stvaralački izražava prema vlastitom interesu.	– razgovara i obrazlaže različite interpretacije teksta, objašnjava i argumentira razliku između fiktivnog i stvarnog svijeta – primjenjuje osnovne književno-teorijske pojmove relevantne za interpretaciju teksta – uspoređuje različite interpretacije teksta – samostalno priprema i oblikuje vlastite radove u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje	Učenik uz pomoć učitelja interpretira tekst i priprema vlastite radove.
SŠ RSKJK B. 3. 3. Učenik čita s razumijevanjem različite tipove tekstova i iz različitih izvora.	– čita tekstove prema osobnom i profesionalnom interesu – izdvaja informacije, razlikuje i analizira podatke po važnosti, objašnjava značenja, izražajno čita naglas primjenjujući pravilan naglasak i pravogovor – utvrđuje ključne podatke – izdvaja i tumači ideje, razlikuje činjenice od stavova – sažima podatke u tekstu – povezuje informacije u tekstu s vlastitim iskustvom – prepoznaje značenje riječi iz konteksta	Učenik uz povremenu pomoć učitelja izabire relevantne informacije, uspoređuje ih i povezuje s vlastitim iskustvom.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ishodi iz domene Čitam i stvaram mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domena Jezik i komunikacija i Kultura i mediji.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Izbor pisanih tekstova i drugih medija temelji se na osobnom i profesionalnom interesu učenika. Učitelj kod izbora tekstova treba voditi računa o žanrovskoj i tematskoj raznovrsnosti, kao i o recepcijskim mogućnostima učenika.

Zajednički se čitaju planirani tekstovi na satu u svrhu razvijanja trajne čitateljske navike i vodi aktivan razgovor u kojem sudjeluju svi učenici, pri čemu se ističe važnost svakog pojedinačnog mišljenja.

Književni pojmovi: narodna lirika pjesma, motiv, tema, ideja, pjesnička slika, personifikacija, metafora, pripovjedač, pripovijedanje, dijalog, monolog, opis.

Preporučene vrste tekstova: pjesma (tradicionalna i suvremena), pripovijetka, basna, dječji roman, dramski tekst, strip, dijaloški tekst, članci/tekstovi iz časopisa za mlade i manjinskog časopisa na rusinskom jeziku, književni tekstovi primjereni za mlade.

Neke preporučene aktivnosti: čitanje književnog i neknjiževnog teksta, dopunjavanje tekstova, krasnoslov, gluma, razne igre, pisanje novog kraja priče ili dijela teksta koji nedostaje, rekonstruiranje redoslijeda teksta na temelju prepoznavanja vremenskih i uzročno-posljedičnih veza, priprema plakata i slikokaza.

Preporučeni književni tekstovi i aplikacije: M. Kovač: *Руснакова мац/Rusinova majka*; G. Nađ: *Шеруц/Srcu*; Đ. Paparhaji: *Руснак/Rusin*; G. Kosteljnić: *Писня Бачваня/Pjesma Bačvanina*; M. Kovač: *Длугока дргаа номадска/Dugačak je put nomada*; M. Ramač: *Рок 1745., Други дзень Паску/Godina 1745., Други дан Ускрса*; Lj. Segedi-Falc: izbor iz poezije; Z. Njaradi: *Кридла як цо маю ангели/Krila kao što imaju anđeli*; G. Kosteljnić: poezija na hrvatskom jeziku; M. Kološnjaji: *Як цо у я/Као што у ја*; M. Vinaj: *Вечар/Večer*; M. Ramač: *Салаши/Salaši*; Đ. Paparhaji: *Наталка, дзивче хторе любело коні/Natalija, djevojčica koja je voljela konje*; rusinska narodna pripovijetka: *Краль Матяж поучуе лєнїву дзивку/Kralj Matjaž poučava lijenu djevojku*; izbor iz rusinske poezije i proze za djecu (pjesnici i pisci iz Republike Hrvatske i Republike Srbije); I. Hnatko, M. Štorga: *android aplikacija Rusinski rječnik*.

DOMENA C: KULTURA I MEDIJI

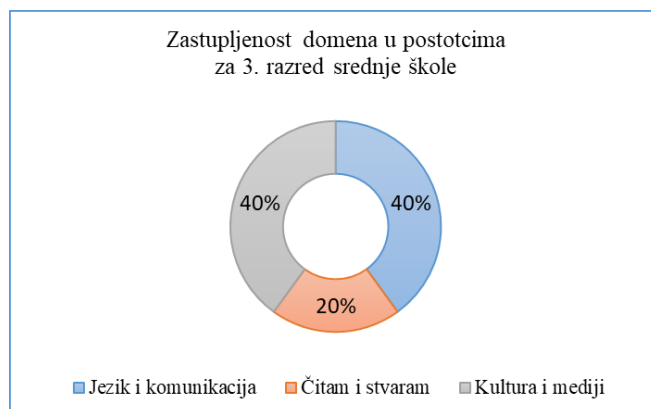
Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
SŠ RSKJK C. 3. 1. Učenik integrira različite informacije o Karpatskoj Rusi (matičnom teritoriju Rusina) i različite elemente rusinske kulture i kulture rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj, stvarajući cjelovitu sliku vlastite kulture i drugih kultura.	– objašnjava složenost vlastite, rusinske kulture i drugih kultura, analizirajući njihove sastavne dijelove – uopćava vlastite ideje o vlastitoj, rusinskoj kulturi i drugim kulturama te ih objašnjava integrirajući različite kulturne elemente – pronalazi i predstavlja informacije o aktualnim događanjima i važnim pojedincima iz Karpatske Rusi i o rusinskoj nacionalnoj manjini u Republici Hrvatskoj – postiže samopouzdanje pri korištenju jezičnih djelatnosti rusinskog jezika te se sa zanimanjem izravno susreće s rusinskom kulturom u autentičnom okruženju izražavajući svoje stavove, osjećaje i mišljenja	Učenik uz pomoć učitelja integrira različite informacije o Karpatskoj Rusi i različite elemente rusinske kulture i kulture rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj u cjelovitu sliku te objašnjava sličnosti i razlike među njima, vlastitom kulturom i drugim kulturama.
SŠ RSKJK C. 3. 2. Učenik analizira informacije o povijesnim i zemljopisnim obilježjima rusinskog govornog područja u Karpatskoj Rusi (matičnom teritoriju Rusina) i u Republici Hrvatskoj.	– analizira utjecaj Prvog i Drugog svjetskog rata na Rusine u Karpatskoj Rusi i u Republici Hrvatskoj – analizira i prepoznaje društvene posljedice Prvog i Drugog svjetskog rata na Rusine te zemljopisne promjene granica u Karpatskoj Rusi i u Republici Hrvatskoj – imenuje nacionalne skupine Rusina u Karpatskoj Rusi i u Republici Hrvatskoj te njihov zemljopisni položaj	Učenik uz pomoć učitelja analizira informacije o povijesnim i zemljopisnim obilježjima rusinskog govornog područja u Karpatskoj Rusi i u Republici Hrvatskoj.
SŠ RSKJK C. 3. 3. Učenik nadograđuje svoje znanje o rusinskoj kulturi.	– imenuje značajne Rusine ili osobe rusinskog podrijetla i njihova životna djela – bavi se različitim kulturnim aktivnostima prema svojem interesu i sklonostima, samostalno ili u skupini – sudjeluje na predstavama prema svojem interesu, javno ili u razredu, u školi ili izvan nje	Učenik uz pomoć učitelja nadograđuje svoje znanje o rusinskoj kulturi.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: blagdani i praznici, rusinska narodna glazba i ples, običaji Rusina u Republici Hrvatskoj i na matičnom teritoriju, pregled povijesti i zemljopisa Rusina.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Predstaviti ili istražiti narodni ples, narodne pjesme, narodne običaje, zorna sredstva, povijesne tekstove, zemljovid, internetski sadržaj. Ishodi iz domene Kultura i mediji paralelno se dopunjuju s ishodima drugih dviju domena te se zajedno, u skladu s njima, ostvaruju. Kulturna baština Rusina: rusinski narodni i umjetnički napjevi: J. Bučko: *Ми дзивчата/Ми дјевојке*; A. Timko: *Сцуха, мили, не дуркай/Тише, драги, не лупай*; tradicionalni rusinski i crkvenoslavenski božićni napjevi, novokomponirane pjesme panonskih Rusina te pjesme i plesovi iz starog kraja po izboru učitelja; rusinski skladatelji iz južne Panonije: Onufrij i Irinej Timko, Joakim Sivč, Julijan Ramač, Julijan Bučko.

Pri planiranju i ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, učitelji i nastavnici smiju odstupati do 10 % od preporučenog postotka zastupljenosti svakog predmetnog područja.

Srednja škola: Rusinski jezik i kultura (RSKJK), 4. razred – 105 sati godišnje**DOMENA A: JEZIK I KOMUNIKACIJA**

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
SŠ RSKJK A. 4. 1. Učenik razumije i govori duge i složene govorne tekstove.	– planira, oblikuje i govori duge i složene tekstove – opisuje, objašnjava, prepričava i iznosi zaključke na strukturiran i jasan način – izražava osobno mišljenje i kritički razmatra sadržaj iz različitih izvora – jasno i strukturirano predstavlja poznatu temu – razumljivo izgovara riječi i ispravno intonira rečenice – razlikuje književni i govorni oblik i situacije u kojima se koriste	Učenik uz povremenu pomoć učitelja govori dug i srednje dug tekst uz manje pogreške.
SŠ RSKJK A. 4. 2. Učenik sudjeluje u dugoj i složenoj govornoj interakciji.	– razmjenjuje, provjerava i potvrđuje informacije u dugim i srednje složenim razgovorima – sudjeluje u spontanim razgovorima ili u razgovorima na zadanu temu – započinje i potiče razgovor u raznim situacijama – započinje, prati, sudjeluje i završava razgovor – procjenjuje razinu formalnosti i razgovor prilagođava kontekstu (književni i govorni oblik) – razumljivo izgovara riječi i ispravno intonira rečenice	Učenik uz povremenu pomoć učitelja sudjeluje u različitim oblicima dugog i složenog razgovora.
SŠ RSKJK A. 4. 3. Učenik piše dug i složen tekst složene jezične strukture raznih dužina, stilova i svrhe.	– primjenjuje pravila pisanja jednostavnih i složenih tekstnih vrsta: sastavak, osvrt na knjigu ili film, upute za provođenje određene svakodnevnih aktivnosti, jednostavan članak o temi iz osobnog života, službeno pismo ili elektroničku poštu (prijava za posao, prijava za fakultet i sl.) – opisuje stvarne i zamišljene događaje, obrazlaže svoje stavove – samostalno primjenjuje neformalni oblik pisanja tekstova i formalni oblik uz predložak – povezuje više odlomaka u tekst, uređuje i organizira tekst – pravilno piše nepoznate riječi – točno upotrebljava interpunkcijske znakove – točno primjenjuje pravopisna pravila	Učenik uz povremenu pomoć učitelja piše dug i složen tekst uz manje pogreške.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: moj svijet, zdrav život, različiti životni stilovi, svijet rada, znanost i tehnologija, svijet umjetnosti, politika, gospodarstvo, poduzetništvo, globalizacija, aktualne društvene teme, održivi razvoj, posebni dani i datumi.

Preporučeni jezični sadržaji

Funkcije: izražavanje apstraktnih ideja, izražavanje mišljenja, opisivanje vremenskih i prostornih logičkih odnosa, objašnjavanje i obrazloženje, sustavno izlaganje, sudjelovanje u diskusiji, opis rusinskih običaja vezanih uz blagdane, razgovor o posebnim danima i datumima.

Vježbe čitanja i razumijevanja možemo provesti na književnim tekstovima, na tekstovima napisanim za vježbe i na odgovarajućim svakodnevnim/neknjiževnim tekstovima.

Nastavnik izabire leksičke strukture vodeći računa o razvojnoj dobi učenika te o njihovoj povezanosti s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama.

Nastavnik izabire gramatičke strukture, vodeći računa o razvojnoj dobi učenika, koje se temelje na predloženim jezičnim funkcijama.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda ciklički se ponavljaju, nadograđujući se na prethodni razred.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje jezičnih sadržaja temelji se na uravnoteženom odnosu svih četiriju jezičnih vještina u komunikacijskom kontekstu. Novi se sadržaji uvode na temelju poznatih jezičnih sadržaja, prilagođenih razini jezičnog razvoja i iskustvu učenika. Kod učenika se potiče višejezičnost.

Nastavnik poučava jezične sadržaje putem usmene i pisane komunikacije te učenjem iz situacijskih igara: pokreta, igre, pjesme, dramatizacije, crtanja, digitalnih i zornih sredstava.

Preporučene aktivnosti: opisivanje predmeta i slika, razne igre, jednostavni dijalozi s uvježbanim jezičnim sredstvima koji predočuju stvarne komunikacijske situacije, projekti, zadatci (plakat), predstava, dramatizacija/skeč, izrada slikokaza, letka ili brošure. U skladu s prethodno stečenim znanjem, uključiti usporedbe rusinskog i hrvatskog jezika ili drugih jezika koje učenici uče.

DOMENA B: ČITAM I STVARAM

Odgojno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
SŠ RSKJK B. 4. 1. Učenik iskazuje i objašnjava svoja zapažanja i misli nakon slušanja/čitanja književnog teksta te povezuje sadržaj i temu teksta sa stvarnim životom.	– objašnjava vlastita zapažanja, misli i osjećaje nakon čitanja/slušanja književnog teksta i uspoređuje ih s ostalim učenicima – opisuje situacije, događaje i likove u književnim tekstovima s obzirom na vlastiti doživljaj – povezuje temu i sadržaj teksta sa stvarnim životom i svojim iskustvom – pripovijeda o događajima iz svakodnevnog života koji su slični onima u književnom tekstu – preoblikuje pročitani književni tekst: stvara novi završetak, mijenja postupke likova, uvodi nove likove, sudjeluje u priči	Učenik uz povremenu pomoć učitelja iskazuje i objašnjava svoja zapažanja i misli nakon slušanja/čitanja književnog teksta te povezuje sadržaj i temu teksta sa stvarnim iskustvom.
SŠ RSKJK B. 4. 2. Učenik sluša/čita s razumijevanjem i prepričava književni tekst.	– odgovara na pitanja o opisanom događaju, liku, pjesmi, situaciji u književnom tekstu – opisuje situacije, događaje i likove u književnim tekstovima – prepoznaje glavne i sporedne likove u priči – razlikuje dijelove pjesme: stih, strofa – prepoznaje i izdvaja riječi koje se rimuju u pjesmama i igrokazima za djecu – prepoznaje elemente fantazije u pjesmama za djecu i u bajkama – prepričava književni tekst svojim riječima	Učenik čita književni tekst i uz povremenu pomoć učitelja prepričava tekst.
SŠ RSKJK B. 4. 3. Učenik pronalazi ključne podatke i poruku teksta iz različitih izvora.	– pronalazi podatke u tekstovima iste tematike na različitim medijima kombinirajući izvore informacija prema svojim interesima i potrebama – časopisi, društvene mreže, internet – razlikuje medije kao izvore podataka (časopisi, televizija, internet, društvene mreže)	Učenik uz povremenu pomoć učitelja pronalazi ključne podatke i poruku teksta iz različitih izvora.

Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ishodi iz domene Čitam i stvaram mogu se ostvarivati na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz domena Jezik i komunikacija i Kultura i mediji.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Izbor pisanih tekstova i drugih medija temelji se na osobnom i profesionalnom interesu učenika. Učitelj kod izbora tekstova treba voditi računa o žanrovskoj i tematskoj raznovrsnosti, kao i o recepcijskim mogućnostima učenika.

Zajednički se čitaju planirani tekstovi na satu u svrhu razvijanja trajne čitateljske navike i vodi aktivan razgovor u kojem sudjeluju svi učenici, pri čemu se ističe važnost svakog pojedinačnog mišljenja.

Književni pojmovi: narodna lirska pjesma, motiv, tema, ideja, pjesnička slika, personifikacija, metafora, pripovjedač, pripovijedanje, dijalog, monolog, opis.

Preporučene vrste tekstova: pjesma (tradicionalna i suvremena), pripovijetka, basna, dječji roman, dramski tekst, strip, dijaloški tekst, članci/tekstovi iz časopisa za mlade i manjinskog časopisa na rusinskom jeziku, književni tekstovi primjereni za mlade.

Neke preporučene aktivnosti: čitanje književnog i neknjiževnog teksta, dopunjavanje tekstova, krasnoslov, gluma, razne igre, pisanje novog kraja priče ili dijela teksta koji nedostaje, rekonstruiranje redosljeda teksta na temelju prepoznavanja vremenskih i uzročno-posljedičnih veza, priprema plakata i slikokaza.

Preporučeni književni tekstovi i aplikacije: M. Kovač: *Я дуб червоточни/Hrast sam crvotočni*; G. Kosteljnić: *Єфтайова дзивка/Jeftajeva kći*; G. Kosteljnić: *Цар над слунечніками/Car nad suncokretima*; M. Vrabelj: *Русский соловей/Rusinski slavuj*; Đ. Paprhajaji: *Прекляття Косцеліска/Prokletstvo Kosceljska*; A. Bučko Paprhajaji: *Спокуси злополя/Iskušenja zlopolja*; V. Garjanski: *Бисер у блато/Biser u blato*; M. M. Kočiš: *Рускей мамку/Matici rusinskoj*; J. Fejsa: *Задуї, вумпе/Puhni, vjete*; V. Sabo-Dajko: *Ровні цар/Car ravnice*; M. Ramač: *З руского літопису/Iz rusinskog ljetopisa*; rusinska narodna pripovijetka: *Як мудра дзивка постала краліца/Kako je pametna djevojka postala kraljica*; izbor iz rusinske poezije i proze za djecu (pjesnici i pisci iz Republike Hrvatske i Republike Srbije); I. Hnatko, M. Štorga: *android aplikacija Rusinski rječnik*.

DOMENA C: KULTURA I MEDIJI

Odgajno-obrazovni ishodi	Razrada ishoda	Odgajno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobro« na kraju razreda
SŠ RSKJK C. 4. 1. Učenik raspravlja o različitim informacijama o Karpatskoj Rusi i o složenim elementima rusinske kulture i kulture rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj i argumentira važnost i značaj višeznačnosti i multikulturalnosti.	– iznosi argumentirane stavove o elementima rusinske kulture i kulture rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj – objašnjava međuovisnost različitih elemenata koji definiraju kulturu i njihovu promjenjivost – analizira i raspravlja o različitim informacijama, o aktualnim događanjima i važnim pojedincima u Karpatskoj Rusi i u rusinskoj nacionalnoj manjini u Republici Hrvatskoj te o hrvatsko-rusinskim vezama kroz povijest – izražava se sa samopouzdanjem na rusinskom jeziku u stvarnim situacijama te se sa zanimanjem izravno susreće s rusinskom kulturom u autentičnom okruženju i kritički prosuđuje različite stavove, ideje i vrijednosti	Učenik uz pomoć učitelja analizira vlastite stavove o elementima rusinske kulture i kulture rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj te povezuje elemente koji definiraju kulturu i objašnjava njihovu promjenjivost.
SŠ RSKJK C. 4. 2. Učenik tumači povijesne i zemljopisne podatke rusinskog govornog područja u Karpatskoj Rusi (matičnom teritoriju Rusina) i u Republici Hrvatskoj.	– tumači važnije povijesne poveznice – tumači važnije zemljopisne poveznice – pokazuje na zemljovidu i imenuje prekogranična područja gdje žive Rusini – nabroja karakteristike prekograničnih područja na kojima žive Rusini – poznaje hrvatske zakone koji se odnose na nacionalne manjine – poznaje državnu i lokalnu samoupravu rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj	Učenik uz pomoć učitelja tumači povijesne i zemljopisne podatke rusinskog govornog područja u Karpatskoj Rusi (matičnom teritoriju Rusina) i u Republici Hrvatskoj.
SŠ RSKJK C. 4. 3. Učenik se koristi širokim spektrom tehnika kreativnog izražavanja na rusinskom jeziku i kritički ih prosuđuje.	– poznaje važnija izdanja rusinske književnosti u Republici Hrvatskoj i u Karpatskoj Rusi – poznaje rusinske novinske tiskovine te radijske i televizijske emisije u Republici Hrvatskoj i u Karpatskoj Rusi – bavi se različitim kulturnim djelatnostima prema svojem interesu i potrebama, samostalno ili u skupini – sudjeluje na predstavama prema svojem interesu, javno ili u razredu, u školi ili izvan nje – predstavlja sličnosti i razlike između rusinskih običaja te praznika i blagdana svojeg područja stanovanja i drugih područja gdje žive Rusini – razvija i pokazuje sposobnost estetske prosudbe i kritičkog mišljenja	Učenik se u skladu s vlastitim interesima i sklonostima te uz učiteljev poticaj koristi širokim spektrom tehnika kreativnog izražavanja i ostvaruje različite glazbene, plesne i dramsko-scenske aktivnosti te samostalno ili u skupini javno nastupa u školi ili izvan nje.

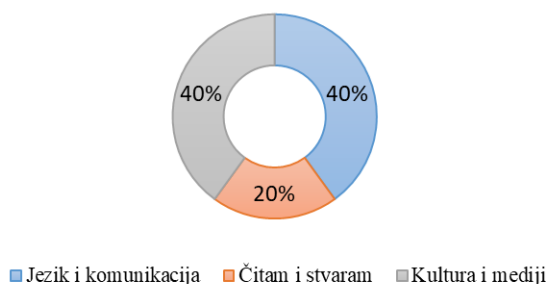
Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: blagdani i praznici, rusinska narodna glazba i ples, običaji Rusina u Republici Hrvatskoj i na matičnom teritoriju, pregled povijesti i zemljopisa Rusina.

Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda

Predstaviti ili istražiti: narodni ples, narodne pjesme, zorna sredstva, povijesne tekstove, zemljovid, internetski sadržaj. Ishodi iz domene Kultura i mediji paralelno se dopunjuju s ishodima drugih dviju domena te se zajedno, u skladu s njima, ostvaruju. Kulturna baština Rusina: rusinski narodni i umjetnički napjevi: A. Timko: *Жимна rosa/Hladna rosa*; J. Ramač: *Млади мѣсѣц/Mladi mjesec*; tradicionalni rusinski i crkvenoslavenski božićni napjevi, novokomponirane pjesme panonskih Rusina te pjesme i plesovi iz starog kraja po izboru učitelja; rusinski skladatelji iz južne Panonije: Onufrij i Irinej Timko, Joakim Sivč, Julijan Ramač, Julijan Bučko.

Zastupljenost domena u postotcima
za 4. razred srednje škole

Pri planiranju i ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, učitelji i nastavnici smiju odstupiti do 10 % od preporučenog postotka zastupljenosti svakog predmetnog područja.

Definicija teksta:

	Vrlo kratak tekst	Kratak tekst	Srednje dug tekst	Dug tekst
Slušanje i čitanje	do 100 riječi	100 – 300 riječi (ovisno o godini učenja) 5. r. = 100 – 200 riječi 6. r. = 200 – 300 riječi	300 – 600 riječi (ovisno o godini učenja) 7. r. = 300 – 500 riječi 8. r. = 500 – 600 riječi	više od 600 riječi
Pisanje	do 40 riječi	40 – 80 riječi (ovisno o tekstnoj vrsti) 5. r. = 40 – 60 riječi 6. r. = 60 – 70 riječi 7. r. = 70 – 80 riječi	80 – 200 riječi (ovisno o tekstnoj vrsti) 8. r. = 80 – 100 riječi	više od 200 riječi
Govorenje	oko 1 minutu	1 – 2 minute	3 – 5 minuta	5 – 10 minuta

E. POVEZNICE NASTAVNOG PREDMETA RUSINSKI JEZIK I KULTURA S ODGOJNO-OBRAZOVNIM PODRUČJIMA, MEĐUPREDMETNIM TEMAMA I DRUGIM PREDMETIMA

Pravo na odgoj i obrazovanje na svojem jeziku i pismu pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju u skladu s Ustavom Republike Hrvatske, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina te Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Pripadnici nacionalnih manjina svoje ustavno pravo na odgoj i obrazovanje ostvaruju trima osnovnim modelima (A, B i/ili C model) i posebnim oblicima školovanja.

Kurikul predmeta Rusinski jezik i kultura po modelu C proizlazi iz Ustava Republike Hrvatske i navedenih zakona Republike Hrvatske. Kao materinski jezik rusinske nacionalne manjine u Hrvatskoj, čvrsto je povezan s područjem Jezik i komunikacija, a razvoj jezične i komunikacijske kompetencije, u sklopu kurikula, smatra se ključnim u razvoju kompetencija stjecanja i prenošenja novih spoznaja, sposobnosti, vještina, mišljenja i vrijednosti. Budući da je glavno sredstvo, a ujedno i svrha učenja i poučavanja spoznajama predmeta Rusinski jezik i kultura upravo sam jezik, kurikul predmeta Rusinski jezik i kultura povezuje se, u skladu s danim razredima, sa svim područjima odgojno-obrazovnog procesa, međupredmetnim temama te gotovo svim ostalim predmetima.

Poučavanje i učenje predmeta Rusinski jezik i kultura po modelu C posebno je složeno zato što učenje i poučavanje rusinskog jezika ujedno podrazumijeva učenje i poučavanje rusinske kulture u najširem smislu, stoga se kurikul neposredno povezuje s predmetima Priroda i društvo, Povijest, Geografija, Likovna kultura i Glazbena kultura.

Ishodi i očekivanja koji su definirani u kurikulumima međupredmetnih tema su Učiti kako učiti, Osobni i socijalni razvoj, Građanski odgoj i obrazovanje te Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije, a neposredno sadrže i kurikul predmeta Rusinski jezik i kultura po modelu C. Ostale međupredmetne teme ostvaruju se sadržajima na rusinskom jeziku.

Rusinski jezik je materinski jezik rusinske nacionalne manjine koja živi na prostoru Republike Hrvatske. Stoga je preporučljivo da se u dogovoru s rusinskim organizacijama i udrugama, koje djeluju u Republici Hrvatskoj, organiziraju različiti projekti i programi, što, među ostalim, pridonosi i razvoju cjeloživotnog učenja. S obzirom

na čvrste povijesne i sadašnje veze između Republike Hrvatske i zemalja matičnog teritorija Rusina (Poljska, Slovačka, Ukrajina, Rumunjska i Mađarska), rusinski jezik može biti sredstvo poticanja gospodarske i obrazovne mobilnosti mladih, čime se, pak, dodatno mogu osnažiti i razviti veze među državama.

F. UČENJE I POUČAVANJE NASTAVNOG PREDMETA RUSINSKI JEZIK I KULTURA

Iskustva učenja

Usmjerenost na učenika osnovno je načelo suvremenog pristupa poučavanju rusinskog jezika. Takav pristup nastavi uzima u obzir individualne osobine učenika, njegove potrebe i interese te potiče učenikov kognitivni i etički razvoj, što ga osposobljava za samostalno cjeloživotno učenje.

Učenje i poučavanje Rusinskog jezika i kulture treba uvažavati različite stilove učenja, obuhvaćati raznolike oblike poučavanja i rada te biti prilagođeno dobi učenika i (pred)znanju jezika. U nižim razredima osnovne škole težište je na aktivnostima slušanja i govorenja, a učenje i poučavanje temelji se na učenju svim osjetilima i na igri. U razredima koji slijede, poučavanje i učenje temelji se na kognitivnom pristupu te na većoj samostalnosti učenika.

Suradničko, istraživačko, kreativno i inovativno učenje, poput učenja usmjerenog na rješavanje problema i učenja u izvanškolskom okružju, zauzima važno mjesto u svim razredima.

Takvi oblici učenja usmjereni su prema smislenom povezivanju znanja, vještina i stavova i prema razvoju sposobnosti njihove primjene u različitim problemskim situacijama, čime učenika osposobljavaju za učinkovitu komunikaciju s govornicima rusinskog jezika.

Uloga učitelja

Tijekom učenja i poučavanja Rusinskog jezika i kulture usmjerenog na učenika, iznimno je važna uloga učitelja. Poticanje učenikova interesa za rusinski jezik i održavanje motivacije za nastavak učenja jedan je od ključnih preduvjeta za uspješno učenje i poučavanje, osobito u ranom učenju jezika.

Učitelj je voditelj i animator koji organizira iskustva učenja i usmjerava učenje i učenike te osigurava ugodno i poticajno razredno ozračje, izabire primjerene aktivnosti i vodi računa o stilovima

učenja i drugim individualnim razlikama učenika te prati i daje povratnu informaciju o napretku učenja i postignuću učenika.

Učitelj rusinskog jezika stručnjak je koji ima visoku jezičnu i komunikacijsku kompetenciju u rusinskom jeziku, metodičku stručnost, a, uz to, vlada općim pedagoškim, psihološkim i didaktičkim kompetencijama. Učitelj učenicima olakšava ovladavanje rusinskim jezikom i razumijevanje rusinske kulture posredujući između jezika i kulture.

Učitelj jezične pogreške učenika prihvaća kao sastavni dio procesa učenja rusinskog jezika, u kojem učenik bez stresa i straha pred učiteljem i vršnjacima sudjeluje u razmjeni ideja i komunikaciji, što mu omogućava doživljaj uspjeha te ga potiče na samopouzdanje i odvažno služenje jezikom.

S ciljem osiguravanja kvalitete učenja i poučavanja i napretka učenika, učitelj treba dobro poznavati cijelu kurikularnu vertikalu predmeta Rusinski jezik i kultura, kako bi se izbjegli nagli skokovi u prijelazu iz jednog ciklusa u drugi. Učitelj treba biti osposobljen za samostalno donošenje odluka o primjeni kurikula, s obzirom na različitu dob učenika i različito predznanje jezika u grupi, o izboru sadržaja i materijala te o izboru metoda poučavanja. Učitelj promišlja o vlastitim postupcima, metodama i rezultatima te ih kontinuirano prilagođava (ima mogućnost prilagoditi razine i broj ishoda). Također, učitelj ima aktivnu ulogu u suradnji s roditeljima, svojim sustručnjacima, drugim učiteljima u školi i izvan nje, raznim manjinskim organizacijama i mjerodavnim obrazovnim institucijama, kako bi učeniku omogućio što bolje i učinkovitije napredovanje.

Učitelj planira, kombinira i izmjenjuje znanstveno utemeljene strategije i pristupe poučavanja primjerene učenikovim razvojnim mogućnostima i potrebama, radi ostvarivanja odgojno-obrazovnih ishoda. U suvremenoj nastavi, učitelj usmjerava učenje stavljajući naglasak na zajedničko sudjelovanje učenika i učitelja u procesu učenja.

Učitelj se koristi strategijama poučavanja koje potiču učenike na razmišljanje o vlastitom učenju, o tome što trebaju znati i moći, na povezivanje s usvojenim znanjima i vještinama (vertikalno usklađivanje) i na primjenjivanje novostečenih znanja i vještina u drugim predmetima i područjima (horizontalno usklađivanje).

Učitelj stvara uvjete koji potiču proces učenja, prepoznaje osobne predispozicije svakog učenika, njegove prednosti i slabosti te prilagođava svoje poučavanje birajući metode i aktivnosti koje učeniku najbolje odgovaraju i koje dovode do učinkovitog usvajanja vještina slušanja, govorenja, čitanja i pisanja u procesu učenja i poučavanja Rusinskog jezika i kulture.

Jedan od preduvjeta za uspješno ovladavanje jezikom jest izloženost i njegova uporaba, a s obzirom na to da je većinom nedovoljna zastupljenost rusinskog jezika u neposrednom okruženju učenika, učitelj u nastavu rusinskog jezika uključuje različite sadržaje, organizira izvanučioničnu nastavu, ugošćuje izvorne govornike i vanjske suradnike te učenicima omogućuje digitalno povezivanje s drugim učenicima govornicima rusinskog jezika u Republici Hrvatskoj, u zemljama matičnog teritorija Rusina (Poljska, Slovačka, Ukrajina, Rumunjska i Mađarska) i u svijetu, a sve kako bi učenicima osigurao mogućnost za međukulturne susrete i autentičnu komunikaciju s govornicima rusinskog jezika.

Materijali i izvori

U Republici Hrvatskoj nema tiskanih udžbenika i nastavnih sredstava za predmet Rusinski jezik i kultura. Iako u svijetu postoje četiri kodificirane inačice rusinskog jezika, a prvom inačicom govore Rusini u Republici Hrvatskoj i u Republici Srbiji, udžbenici iz Srbije

ne odgovaraju našem programu. Svojim kreativnim sposobnostima, učitelj sam izrađuje materijal potreban za nastavu, koristi se prilagođenim i autentičnim materijalima uključujući digitalne, interaktivne i multimedijske sadržaje.

Učitelj izabire i izrađuje nastavne materijale i koristi se nastavnim materijalima iz različitih izvora, u skladu s kurikulumom za nastavni predmet Rusinski jezik i kultura, planiranim aktivnostima koje su usmjerene ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda, vodeći računa o razvojnoj dobi, razini ovladanosti jezikom te interesima i potrebama učenika. To uključuje i materijale za integrirano učenje jezika i sadržaja, čime se sadržaji predmeta Rusinski jezik i kultura povezuju sa sadržajima drugih područja i predmeta i na taj se način potiče multidisciplinarnost.

Potrebno je naglasiti važnost izlaganja jezičnim i kulturološkim sadržajima izvan učionice, primjerice, televizijskim programima na rusinskom jeziku, kao i, općenito, svim vrstama multimedijskih sadržaja na rusinskom jeziku. U skladu sa svojom aktivnom ulogom u procesu učenja i poučavanja, učenici sudjeluju u pronalasku, izboru i izradi vlastitih materijala i izvora učenja. Nastavni materijali učenicima su smisleni i razumljivi, potiču na istraživanje i propitivanje znanja, pretpostavki, ideja i ponašanja, čime pozitivno utječu na razvoj kritičkog i kreativnog mišljenja.

Okružje za učenje

Uspjeh u učenju i poučavanju rusinskog jezika i kulture u velikoj mjeri ovisi o okružju u kojem učenik stječe nova znanja i vještine jer poticajno i raznoliko okružje pridonosi bržem i lakšem usvajanju. U takvom je okružju učenje i poučavanje usmjereno na učenika, učenik se ne boji pogrešaka, spremno surađuje s drugim učenicima i uvažava ih, a znanja i vještine koje usvaja u bliskoj su vezi s njegovim svakodnevnim iskustvom i aktivnostima. To je okružje u kojem se njeguje kultura zajedništva i međusobnog poštovanja, a u takvu se okružju razvija humanost, prihvaćaju se različitosti, prepoznaje se važnost pozitivnih emocija i motivacije za učenje te se potiče kritičko mišljenje, istraživanje i kreativnost.

Učenje rusinskog jezika odvija se u školskom i izvanškolskom okružju. Kako bi se omogućila raznovrsnost okružja u kojem se uči i poučava te pogodovalo učinkovitom učenju, poželjno je učenje i poučavanje nadograditi planiranim aktivnostima, poput kontakta s govornicima rusinskog jezika u stvarnom i digitalnom okruženju, posjeta kulturnim institucijama i centrima, projekcijama, izložbama, muzejima, manjinskim udrugama, posjeta i školskih ekskurzija u Republiku Srbiju te u zemlje matičnog teritorija Rusina (Poljska, Slovačka, Ukrajina, Rumunjska i Mađarska), međunarodnih razmjena učenika i dr.

Upotreba suvremenih tehnologija tijekom učenja i poučavanja također je jedan od čimbenika koji pridonose stvaranju poticajnog i produktivnog okružja.

Učitelj osigurava razredne uvjete u kojima se potiče slobodna i smislena komunikacija, pri čemu se pogreške smatraju prilikama za učenje i sastavnim dijelom ovladavanja rusinskim jezikom. Na taj se način njeguje i razvija učenikovo samopouzdanje i pozitivna slika o sebi kao pojedincu i kao međukulturno kompetentnom govorniku rusinskog jezika.

Određeno vrijeme poučavanja i učenja

Predmet Rusinski jezik i kultura u hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu uči se kao jezik rusinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj, odnosno kao drugi materinski jezik, i to od 1. do 8. razreda osnovne škole, ali postoji mogućnost uključivanja učenika u

nastavu u bilo kojem razredu i bez obzira na razinu njegovog predznanja. Ovisno o godini početka, učenje, u pravilu, traje raznoliko. Vrlo je važno što ranije započeti s učenjem rusinskog jezika i kulture te time stvoriti temelje za postizanje visoke razine jezičnog umijeća. Uspjeh u učenju tim je bolji, što su učenici više izloženi rusinskom jeziku te im to treba omogućiti u što većoj mjeri na što više načina, primjerice, razrednim govorom na rusinskom jeziku i/ili integriranim učenjem rusinskog jezika i kulture, kao što je i preporučeno.

Budući da odgojno-obrazovni ishodi svih triju domena čine jednu integriranu cjelinu, učitelj im posvećuje podjednaku pozornost, s malo većim naglaskom na domenu Jezik i komunikacija.

Ostvarivanju pojedinog odgojno-obrazovnog ishoda učitelj posvećuje onoliko vremena koliko procijeni da je potrebno, kako bi svi učenici postigli najvišu razinu usvojenosti u skladu sa svojim sposobnostima i mogućnostima.

Osim važnosti formalnog obrazovanja, učitelj upozorava i na važnost i potrebu neformalnog i informalnog učenja kao sastavnog dijela cjeloživotnog učenja.

Stvaranje učeničkih skupina

Jedan od objektivnih preduvjeta za učinkovito i uspješno učenje i poučavanje predmeta Rusinski jezik i kultura jest rad u manjim skupinama s učenicima koji se otprilike mogu svrstati u istu dobnu skupinu te raspolažu sličnim sposobnostima i komunikacijskim vještinama.

S obzirom na to da iskustvo potvrđuje kako se predmet Rusinski jezik i kultura uči u prilično heterogenim skupinama, prvobitni i najvažniji zadatak učitelja jest diferencijacija nastavnog procesa i nastavnog gradiva unutar određene skupine, i to u odnosu na učenikovu dob, razinu jezične uporabe, individualne sposobnosti, krug interesa te socijalno-kulturnu pozadinu.

U procesu poučavanja valja poticati suradničko učenje ondje gdje je to moguće, a procesi učenja mogu se organizirati u parovima ili u manjim skupinama.

G. VREDNOVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA U NASTAVNOM PREDMETU RUSINSKI JEZIK I KULTURA (MODEL C)

Vrednovanje u predmetu Rusinski jezik i kultura (model C) služi za prikupljanje informacija o postignućima i napredovanju učenika, kao pomoć i motivacija u poboljšanju učenja te kao povratna informacija učitelju o uspješnosti strategija i metoda rada koje je primijenio. Učitelj vrednovanje treba iznimno pažljivo planirati kao dio procesa učenja i poučavanja, uskladiti ga s ciljevima i očekivanim ishodima učenja te ga, zbog složenosti sadržaja i aktivnosti u ovom predmetu, provoditi poštujući kognitivnu, društveno-afektivnu i psihomotoričku jedinstvenost i interese svakog učenika.

Elementi vrednovanja u učenju i poučavanju nastavnog predmeta Rusinski jezik i kultura proizlaze iz odgojno-obrazovnih ishoda konceptualiziranih u trima domenama: Jezik i komunikacija, Čitam i stvaram i Kultura i mediji, ukazujući na različite aspekte znanja, sposobnosti i vještina učenika.

Elementi vrednovanja su:

1. razumijevanje i govorenje
2. čitanje i pisanje
3. usvojenost znanja
4. istraživačke vještine i stvaralačke sposobnosti.

Element *razumijevanje i govorenje* obuhvaća sposobnost aktivnog služenja standardnim rusinskim jezikom u usmenoj komunikaciji s učiteljem, drugim učenicima i izvornim govornicima

rusinskog jezika. Ovaj se element vrednuje u svim domenama učenja i poučavanja rusinskog jezika i kulture sustavnim praćenjem i procjenjivanjem napredovanja svakog učenika, kroz učestali kontakt svih govornika aktivnim služenjem rusinskim jezikom, a iskazuje se brojčanom ocjenom.

Element *čitanje i pisanje* obuhvaća usvojenost znanja i razvijenost vještina u služenju standardnim rusinskim jezikom kroz čitanje i pisanje, a iskazuje se brojčanom ocjenom.

Element *usvojenost znanja* obuhvaća činjenično, konceptualno i proceduralno znanje, odnosno poznavanje i razumijevanje književnih te povijesnih i geografskih sadržaja (zavičaj i matični teritorij Rusina), a iskazuje se brojčanom ocjenom.

Element *istraživačke vještine i stvaralačke sposobnosti* obuhvaća vrednovanje istraživačkih vještina i stvaralačkih sposobnosti učenika iz sadržaja kulturne baštine.

Elementi vrednovanja odnose se na sve razrede u osnovnoj i u srednjoj školi.

U svim se domenama primjenjuju tri pristupa vrednovanju: vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje i vrednovanje na-učenog.

Vrednovanje za učenje uključuje različite formalne i neformalne metode te raznolike formate, poput postavljanja pitanja, provjere domaćih zadaća, kraćih pisanih provjera znanja, lista provjere, anegdotskih zabilježki, portfolija, opažanja itd.

Vrednovanje kao učenje podrazumijeva aktivno uključivanje učenika u proces vrednovanja, a provodi se postupcima koji obuhvaćaju samovrednovanje i samoprocjenu učenika, kao i učeničko vrednovanje i procjenu radova drugih učenika, čime se učenike potiče na ovladavanje strategijama planiranja vlastitog napredovanja u usvajanju znanja, vještina i stavova radi postizanja samostalnosti i preuzimanja odgovornosti za vlastito učenje. U procesu vrednovanja kao učenja, učenik procjenjuje vlastito razumijevanje i poznavanje različitih postupaka i metoda kojima razvija sposobnost učiti kako učiti, što je u ovome predmetu vrlo bitno zbog brojnih sadržaja koji se učeniku nude u svim trima domenama, a zbog kratkoće vremena nemoguće ih je sve ostvariti na nastavi, stoga je na učeniku izabrati sadržaje koje će samostalno, prema vlastitom interesu, dublje istraživati i učiti.

Vrednovanje naučenog podrazumijeva procjenu razine usvojenosti znanja i razvijenosti vještina u odnosu na definirane odgojno-obrazovne ishode, njihovu razradu te razine usvojenosti. Rezultira brojčanom ocjenom. Provodi se kontinuirano, tijekom ili na kraju određenog planiranog razdoblja. Potrebno je kombinirati pisano i usmeno vrednovanje. Mogu se primijeniti pitanja i zadatci objektivnog tipa te zadatci sa slobodnim odgovorima. Preporučuju se i autentični zadatci kojima učenici mogu izraziti vlastitu kreativnost i interpretaciju, a to su izrada plakata, slikokaza, dnevnika, crteža, scenarija, igranje uloga, istraživački radovi i dr.

Na kraju nastavne godine, zaključna (pr)ocjena oblikuje se na temelju što više različitih informacija o učenikovo usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Iako raspoređeni u trima domenama, ishodi u ovom predmetu obuhvaćaju sadržaje iz brojnih područja (jezik, književnost, povijest, geografija, likovna i glazbena kultura), stoga će učenici prema svojim interesima i sposobnostima pokazati stečene kompetencije na način na koji to njima najviše odgovara, uz uvažavanje pokazatelja o učenikovo većoj ili manjoj sklonosti prema određenom području. Prilikom određivanja zaključne (pr) ocjene, učitelj uzima u obzir ostvarenost ishoda provjerenu različitim oblicima vrednovanja u više vremenskih točaka. Tijekom svih

odgojno-obrazovnih razdoblja, završna (pr)ocjena proizlazi iz razine usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda iz svih triju domena, koje su jednako zastupljene. Ocjena ne mora proizlaziti nužno iz aritmetičke sredine. Budući da je pohađanje nastave rusinskog jezika i kulture otvoreno učenicima s različitim razinama predznanja ili bez predznanja, kao i to da se mogu uključiti u nastavni proces u bilo kojem razredu, učitelj može individualnim pristupom prilagoditi očekivane ishode te u skladu s tim izvršava i vrednovanje.

НАСТАВНИ ПЛАН И ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ РУСКИ ЯЗИК И КУЛТУРА У ОСНОВНИХ И ШТРЕДНІХ ШКОЛОХ У РЕПУБЛИКИ ГОРВАТСКОЙ (МОДЕЛ Ц)

А. ОПИС ПРЕДМЕТА

Руснаци у Републики Горватскеј една спомедзи 22 националних меншинох котри припознати зоз Уставом Републики Горватскеј. По податкох Державного заводу за статистику, зоз Попису жительства 2021. року, у Републики Горватскеј жию 1 343 припадніки рускеј националней меншини. Найвецей Руснацох жию на подручю Вуковарско-сримскеј и на подручю Осецко-бараньскеј жупаниї и Городу Загреб.

Наставни план и програма¹ предмета Руски язык и култура по Моделу Ц наменена дзецом рускеј националней меншини у Републики Горватскеј, дзецом котри маю руске походзене, а настава отворена и за други дзеци котри жадаю учиц руски язык и упознац руску културу. Школяре подзелени до воспитно-образовних групох у котрих можу буц школяре зоз єдней або вецей класох. Дзекуючи вецейрочному континуитету ділованя, у Подручних школах Петровци и Миклошевци настава ше одвива пейц години тижньово по групи, а у Основней школи Стари Янковци у Старих Янковцох (од 2011.), и у Основней школи Антуна Бауера у Вуковаре (од 2015.), настава ше одвива два години тижньово по групи.

Школяре Руского языка и култури по Моделу Ц основне образоване провадза на горватским языку, а школяр упознава и схопносци, здобути у предметох Природа и дружтво, Историја, Географія, Подобова култура и Музична култура, надобудовое у предмету Руски язык и култура по Моделу Ц.

Наставни план и програма почина од фактох же структура школярох у класох або у воспитно-образовних групох барз гетерогена, єст школярох зоз розличними пред`знаннями, розличних возростох, културних штредкох и розличних интересованьох и образовних потребох. Прето дефиновани воспитно-образовни посцитгнуца облапяю широки спектр знаньох и схопносцох, спатраючи иснуюче знане школярох и обчековани резултати.

За руску националну меншину у Републики Горватскеј окреме значне очуване языка и култури, цо источашне значне условие и за очуване национального идентитету.

Настава руского языка и култури по Моделу Ц од першей класи унапрямое школярох и розвива свідомосц о руским

языку, националним идентитету, рускеј култури, обичайох и традициї, розвиваю ше чувства почитованя основних людских, духовних и животних вредносцох. У складзе з тим, учителе преферираю методи и стратегиї котри порушую природни способ здобуваня язичних схопносцох.

Предмет є комплексного характеру бо ше у нїм преплетаю елементи бешеди, читаня, писаня, литератури и култури. Основни знаня о наведзених елементох, котри ше здобуваю у першей класи основношколского образованя, надобудовое ше и преглїбює у шлїдуючих класох основней и штредней школи.

Окрем язичних елементох, предмет подроумое здобуване знаньох о символах матичней териториї и рускеј култури у ширшим змислу (географски, културни и историйни характеристики), цо доприноши лепшому розуменю власного идентитету и попатрунку на швет.

Руски язык и култура як меншински язык по Моделу Ц спада до виборней настави, але би му ше требало приступиц як другому мацеринскому языку. Зоз вибором меншинского мацеринского языка школяром ше не зменшує число виборних предметох за котри ше можу опредзелїц.

Предмет Руски язык и култура по Моделу Ц пре преглядносц подзелени на три обласци: Язык и комуникация, Читам и творим, и Култура и медії. Тоти обласци ученя и настави ше взаємно преплетаю.

Кратка ознака предмета Руски язык и култура RSKJK.

В. ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНИ ЦІЛІ УЧЕНЯ И НАСТАВИ

Ціль предмета оспособиц школярох основних и штреднїх школах за самостойну усну и писану комуникацию на руским языку, зоз облапяньом шицких язичних схопносцох, а то: писанє, читанє, бешеда и слуханє.

Школяр:

- Правильно хаснує усни и писани руски язык у розличних животних ситуацийох
- препознава розличносци медзи горватску и руску язичну комуникацию
- применое форму язичней комуникациї котра одвитує датову язичному околїску
- упознава тексти писани на литературним и стандартним руским языку
- упознава историйни и културни знаменїтосци руского язичного подручя, його географски, друштвени и економски характеристики
- формує позитивне думанє о културних розличносцох, розвива отвореносц гу прилапїованю и почитованю розличносцох, и културних розличносцох других народох и нацийох
- змочное и чува национални идентитет.

С. ОБЛАСЦИ У ОРГАНІЗАЦІЇ НАСТАВНОГО ПРЕДМЕТА РУСКИ ЯЗИК И КУЛТУРА (МОДЕЛ Ц)

Наставни предмет Руски язык и култура составени зоз трох обласцох:

- Язык и комуникация
- Читам и творим
- Култура и медії

¹ На основи Закона о горватским языку (НН, число 14/2024.), у тим документу хаснує ше понятие Наставни план и програма слова з нього виведзени. Кед ше наводза зродни документи, котри обявени скорей ступаня на моц Закона о горватским языку, у истим значеню затримує ше наставни план и програма и слова зоз нього виведзени.

По тих обласцох школяре у основней школи здобуваю основни и фундаментални знаня, схопносци, способносци и становиска котри годни надобудовиоца. При школярох ше розвива култура читаня, знане о литератури и медийска култура, зоз чим ше порушуе їх креативносц.

Усвоюючи тоти обласци, освидомюе ше важносц знаня руского языка як культурного добра и розвива ше позитивне одношене гу языку руского народу, його литератури и култури. Обласци вимагаю знане о власней култури, превипитоване становискох и попатрунку на швет и розвиване способносци патрени зоз перспективи других и иншаких як пририховане за живот у мултикультуралней Европи.

У шицких обласцох розвива ше язично-комуникацияна компетенция, та схопносци слуханя, бешеди, писаня, збогацванє словника и прекладаня. Зоз новима методами звекшуе ше интересоване и мотивация школярох, витворюе ше квалитетнейша настава у котрей школяре и учитель оформлюю интерактивне и сотрудницьке одношене засноване на конструктивизму, бо школяре сами здобуваю власне знане на основни скорейших искусствох и власних можливосцох.

Предложено одношене заступеносци обласцох по класох поєдинечно ше може мянц. Учитель под час школского рока може даєдней обласци пошвениц вецей, або меней часу, на основни прещеньованя интересованя школярох одредженого wzrostу и спрам специфичносци школского Наставного плану и програми.

А. Язык и комуникация

Обласц язык и комуникация облапя усвойоване штирох язичних схопносцох (писанє, читанє, слуханє и бешеда) на уровню хтори школяром оможливи успишну комуникацию на руским языку. Школяре своєю бешедни схопносци розвиваю у креираних бешедних ситуациях кед бешеду о каждодневних, але и о абстрактних темах. Школяре здобуте знане активно хасную и у усней и у писаней форми док виражаю идєї, информация, думаня и чувства.

У рамках обласци Язык и комуникация, школяре би требали звладац основни словник котри им оможливи каждодневну комуникацию. Трєбали би усвоїц и граматични, прагматични правописни и фонетски знаня. Слово о усвойованю схопносцох котри школяром оможливи розумєнє тексту после слуханя и читаня.

В. Читам и творим

Обласц Читам и творим (Литература и творчосц) подрозумюе вихованє и формованє компетентного читателя, особу котра ма тирвацє звикнуцє и потребу читац, котрей то будзє средство за упознаванє швета и себе, особу зоз високим уровнем язичней и емоционалней култури. Зоз читаньом ше порушує маштовитосц, любопитливосц, збогацує ше словник, розвива ше критичке думанє, способ виражованя и ришованє проблемох. Циль тей обласци же би школяре упознали литературни дїла руских авторох, же би розвивали позитивне одношене гу литератури и порушували творчосц. При виборе литературних текстох, учитель водзи рахунку же би вони выполнили обечкованя сучасней младежи котра жие у динамичним информацийним швецє, а попри тим муша представляц и специфичносци национального идентитету. Школяр кед чита текст на мацеринским языку, розвива читацки способносци и язични схопносци, способносц критичкого и креативного думаня, чувство естет-

ского уживаня у уметницьким слову и розумєнє скарбу националней култури.

С. Култура и медий

Обласц Култура и медий подрозумює похопйованє рускей култури у найширшим смислу и облапя усвойованє знаня о руским историйним и культурним скарбу, та о географских ознакох у Републики Горватскей и у матичним подручю – Карпатскей Руси. Тота обласц интегрує и теми медийскей култури, та и елементи уметницького подручя и уметницького виражованя: вежбанє и виводзєнє руских народних танцох, обичайох, рецитацийох, писньох и драмских текстох на руским языку. Школяре розвиваю свидомосц о припадносци и власней активней улоги одвичательного граждана у дружтве, локалней и ширшей заєднїци, а окреме у рускей националней меншини у Републики Горватскей.

Д. ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНИ ПОСЦИГНУЦА

Воспитно-образовни посцигнуца ше розвиваю од першей по осму класу основней школи, и од першей по штварту класу штредней школи.

У Наставним плану и програми предмета, означованє посцигнуцох значи шлїдуюцє:

RSJK – назва предмета (Руски язык и култура)

OŠ – Основна школа

SŠ – Штредня школа

A. – Язык и комуникация

B. – Читам и творим

C. – Култура и медий

У означованю посцигнуцох, перше число придружене предметному подручю ше одноши на класу, на приклад:

OŠ A. 1. – перша класа основней школи, SŠ A. 1. – перша класа штредней школи

Остатне число придружене предметному подручю означує шорне число посцигнуцох:

A. 1. 1. – перши резултат.

A. 1. 2. – други резултат.

Воспитно-образовни посцигнуца составени зоз трох обласцох: воспитно-образовни посцигнуца, виробок посцигнуцох и уровень усвоєносци посцигнуцох »добри« на концу класи.

Школяре ше у обласцох Язык и комуникация, Читам и творим, и Култура и медий, поступне упознаваю зоз розличними стратегиями учєня и приступами учєню, и практично их применю. Обласци ше непрерывно преплетая и медзисобно су блїзко повязани. Язични змисти ше циклично повторюю (лексика и граматика) и надобудовую ше по класох, а висши класи укључую структури зоз предходних класох. Посцигнуца котри предложени у Наставним плану и програми учитель може дополниц у складзє зоз потребами, (пред`)знаньом, обсягом интересованьох и способносцами школярох.

Тексти прилагодзени року учєня ше розликую по зложеносци и длужини. Текст по зложеносци може буц барз єдноставни, єдноставни, штреднє єдноставни и зложени, цо ше одредзує зоз квантитативними и квалитативними напрямками. Число словох у случаю рецептивних и продуктивних способносцох розличне. Текст по длужини може буц барз кратки, кратки, штреднє длугоки и длугоки.

Основна школа: Руски язык и култура – 175 години рочне

Основна школа: Руски язык и култура (RSKJK), 1. класа – 175 години рочне		
ОБЛАСЦ А: ЯЗИК И КОМУНИКАЦИЈА		
Воспитно-образовни посцигнуца	Разробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на урвню усвоєносни »добри« на концу класи
ОШ RSKJK А. 1. 1. Школяр невербално и вербално реагує на звучни и визулани шаблони	– невербално реагує на части слова и барз едноставни виречєня – препознава поєдинєчни слова або фрази котри вигварени помалши, ясно и розлучно – повязує вигварени слова зоз одвитуюцима сличками або предметами – повязує вигварени упутства зоз дію – одвитує на поставени питаня (<i>gey/da, ne/ne</i>)	Школяр розуми обласц частих словох, и баз кратки и едноставни виречєня кед ше бешедує помали, ясно, розлучно и кед ше вещеїраз повторює.
ОШ RSKJK А. 1. 2. Школяр менує поняца зоз свойого околїска и спрам визуалного шаблону.	– препознава и повязує гласове слово зоз визуалним шаблоном – указує и менує поняца спрам визуалного понукнуца – менує предмети и особи зоз свойого околїска – менує поняца зоз руску наглашку – глобално чита слова	Школяр зоз учительову помоцу менує поняца зоз свойого околїска и спрам визуалного шаблону.
ОШ RSKJK А. 1. 3. Школяр бешедує части слова и барз кратки виречєня.	– вигваря шицки гласи – вигваря специфични гласи Г и ДЗ – роби гласову анализу и синтезу – наглашує слова зоз руску наглашку котри одвитуюци початному описменьованю – пренаходзи нови приклади словох у котрих єст глас/ слово котре ше учи – повторює слова и барз кратки едноставни виречєня – менує и указує предмети зоз свойого околїска	Школяр зоз помоцу учителя вигваря шицки гласи, бешедує кратки слова и барз кратки виречєня.
ОШ RSKJK А. 1. 4. Школяр участвує у барз краткей розгварки и хаснує научени и барз кратки и барз едноставни виречєня.	– хаснує основни комуникацийни форми (здравканє, представяне и под.) – поставя барз едноставни и увежбани питаня и одвитує на нїх – формує и бешедує барз кратки увежбани виречєня – хаснує фонд словох у складзе зоз возростом – хаснує форми пристойного справованя – участвує у барз краткей и едноставней водзєней розгварки	Школяр зоз часточну помоцу участвує у барз краткей и едноставней розгварки.
Змисти за витворїованє воспитно-образовних посцигнуцох Препоручени теми: здравканє, представяне, школа, фарби, рочни часци, овоц и желєнява, числа по дзешец, фамелия и дом, знаходзєне у простору, бависко и бависка, часци цела, транспорт, едзєне, животинї, квеце, шмати и обуй, вирски швета. Учитель самостойно одлучує о вибору и розпорядку наведзєних темох. Препоручени язични змисти Функції: пристойне справованє, здравканє и поздравяне, представяне, менованє, вимога, подзекованє и пребачєне, винчованє и чишлєне числох. Лексични и граматични структури ше вибераю спрам возросту школяра, меркуюци на повязаносц зоз другима наставним предметами и медзипредметними темами, и вони ше циклично повторюю и преширюю у одношеню на предходну класу. Наведзєни теми и змисти за витворїованє воспитно-образовних посцигнуцох то лєм препоручєне, а учитель самостойно одлучує о їх чишлє, вибору и розпорядку у єдним наставним року. Школяре уча руски язык и под час звонканаставней настави и на розличних активносцох кед єст условия (шейтанє и обиход школи, означованє родзєних дньох и шветох).		

Препоруčenja за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Школяре уча руски язык операючи ше на знаня котри здобули у других наставних предметох.

Настава язичних змистох (лексичних и грамматичних структурох) фундаментована на бешедней комуникациї и на учено зоз ситуациї, хаснуючи мимику, гести, рухи, подобове виражоване, писнї и драматизоване з помоцу визуалних средствох. Описоване предметох и сликох одн. бешедни вежби потребне прилагодзиц зоз наставну програму горватского языка, природи и дружба, математики и виронауки.

Нови змисти ше уводзи на основи познатих язичних змистох котри прилагодзени уровню язичного розвою и искуству школярох и источашне ше розвива вещейязичносц.

Учитель организує активносци бешеди и розгварки у котрих школяр будзе участвовац як бешедник у обдуманих комуникацијних ситуацијох.

ОБЛАСЦ В: ЧИТАМ И ТВОРИМ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
ОŠ RSKJK В. 1. 1. Школяр невербално и вербално виражує думки, чувства и замеркованя после слуханя литературного тексту / нелитературного тексту.	– думки, чувства и замеркованя виражує на рисунку, зоз рухом або словами – менує главну особу и описує ей прикмети (добри–зли) – видвої зоз тексту цо му ше пачи, або цо му ше не пачи	Школяр з часточну помоцу учителя невербално и вербално виражує думки, чувства и замеркованя после слуханя литературного/нели-тературного тексту.
ОŠ RSKJK В. 1. 2. Школяр слуха/чита зоз розуменьом текст прилагодзени початному описменьованю.	– осторожно слуха док учитель чита текст прилагодзени початному описменьованю – препознава и менує слова у котрих ше задати глас находзи на початку, у штрედку и на концу слова – повязує гласи и букви до цалого слова, а слова до виречєня – чита слова и єдноставни кратки виречєня у котрих єст научени поняца зоз глобалного читаня и приповедки у сличкох – одвитує на кратки питаня – поставя кратки питаня – точно интонує потвердзуюци, опитни и викрични виречєня	Школяр слуха/чита зоз розуменьом и часточну помоцу учителя усно одвитує на питаня и поставя кратки питаня о смислу текста котри прилагодзени початному описменьованю.
ОŠ RSKJK В. 1. 3. Школяр слуха/чита зоз розуменьом кратши литературни текст и препознава и менує одвитујуци литературни файти по форми (розчитованку, писню и приповедку).	– осторожно слуха док учитель чита литературни текст – чувства виражує на рисунку, зоз рухом або словами – усно кратко одвитує на питаня о пречитаним тексту – препознава и менує розчитованку, писню або приповедку – напамят рецитує кратши писньочки – участвує у кратшим бависку	З помоцу учителя слуха/чита зоз розуменьом и препознава и менує одвитујуци литературни файти по форми (розчитованку, писню и приповедку).

Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Препоручени теми: здравканє, представляне, школа, фарби, рочни часци, овоц и желєнява, числа по дзешец, фамелия и дом, знаходжене у простору, бависко и бависка, обласци цела, траснпорт, еджене, животинї, квеце, шмати и обуй, вирски швета.

Учитель самостойно одлучує о вибору и розпорядку наведзеных темох.

Препоручени язични змисти

Функциї: пристойне справованє, здравканє и поздравяне, представляне, мєнованє, вимога, подзекованє и пребаченє, винчованє и чишленє числох.

Усно ше обрабяю литературни и нелитературни тексти. Лексични и граматични структури ше вибераю у складзе зоз розвойним возростом школярох, меркуючи на повязаносц зоз другима наставними предметами и медзипредметними темами, и циклично ше повторюю и преширюю у одношеню на предходну класу.

Наведзени теми и змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох лєм препорученє, а учитель самостойно одлучує о їх числу, виборе и розпорядку у єдним наставним року.

Препоруčenja за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Посцигнуца зоз обласци Читам и творим паралелно ше дополнюю зоз результатами зоз других двох обласцох и ведно, у складзе зоз нїма ше реализую. У наставних активносцох динамично ше зменяю: бависка, кратки народни писнї, розчитованки и драматизация, дзе наглашка на бешедней комуникациї и ришованю роботних лїстох.

Учене язичних змистох (лексичних и граматичних структурох) фундаментоване на бешедней комуникациї и ученю зоз ситуациї хаснуюци мимику, гести, рухи, подобове виражоване бависка, писнї, и драматизациї з помоцу визуалних средствох.

Препоручени литературни тексти и апликациї: приповедки у сличкох, писнї у сличкох, писньочки у рими, руски народни приповедки, дзєцински писнї, розчитованки, загадки, кратки приповедки, сказки и кратки бависка, руски народни розчитованки, писньочки, писнї и коляди: *Ишол дїдо до леса / Išao je djed u šumu*; *Чижику, чижику / Čižiku, čižiku*; *Пальци/Prsti*; *Герлїчка/Grlica*; *По варошу драшичка / Po varoši je stazica*; *На зеленой травки / Na zelenoj travici*; *Идзе жима / Ide zima*; *Хижко наша / Kućice naša*; *Цица и Амалка / Cica i Amalka*; *Я мали югас / Ja sam mali pastir*; *Винчуем Вам така мала / Čestitam Vam ovakva mala*; *Пасли пастире / Napasali su pastiri stado*; М. Будински: *Школяр/Učenik*; Е. Врабєц, И. Гнатко (ислустраторка): *Колєса/Kotači*; М. Римар: *Мєдо, мєдо / Medo, medo*; Лю. Гаргай: *Мали Мо / Mali Mo*; М. Римар: *Привим/Dobrodošlica*; Н. Голуб: *Нє мам злата / Nemam zlata*; И. Гарди-Ковачевич: *Любичица/Ljubičica*; С. Макаї: *Каролина/Karolina*; М. Канюх: *Перша пахулька / Prva pahuljica*; Лю. Фа-Гарди: *Як ше тройо прашатка рихтали за жиму / Kako su se tri prašćica spremala za žimu*; вибор зоз рускей поезиї и прози за дзеци (поетове и писателе зоз Рєпублики Горватскей и Рєпублики Сєрбиї); И. Гнатко, М. Шторга: андроид апликация *Rusinski rječnik / Руски словник*.

ОБЛАСЦ С: КУЛТУРА И МЕДИЋ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
ОШ RSKJK С. 1. 1. Школяр обачує, препознава и менує основни символи рускей култури.	– обачує типични руски мєна и презвиска – препознава и менує символи руских шветох – по слуху препознава руски народни писнї и дзєцински писньочки и розчитованки – обачує и препознава руску народну ношню – препознава и менує стародавни предмети за розлични хаснованя – розвива позитивне становиско за ученє руского языка и култури	Школяр зоз часточну помоцу учителя обачує, препознава и менує основни символи рускей култури.
ОШ RSKJK С. 1. 2. Школяр препознава и менує основни подобносци и розлики мєдзи руску и горватску културу.	– по слуху препознава и менує народни писнї, дзєцински писньочки и розчитованки – препознава и менує основни подобносци и розлики мєдзи руску и горватску културу (обичаї, вирски и державни швета, мєна итд.)	Школяр зоз часточну помоцу учителя препознава и менує основни подобносци и розлики мєдзи руску и горватску културу.
ОШ RSKJK С. 1. 3. Школяр окончує активносц инспировану зоз фолклором.	– менує и виводзи стари руски бависка – самостойно або у групи виводзи традицийни музични форми, розчитованки, шпиванки, народни танци и дзєцински писнї – вирабля словник у сликох – штрига, склада и рисує/малює – украшує писанку зоз традицийну технїку и народним мотивом – креативно ше виражує през рисунок, писню, танец, глуму и роботи ручного виробку котри вязани за традицийни обичаї за вирски швета и други нагоди – ходзи и активно учествує у школских (Мєдзинародни дзєнь мацеринского языка) и звонкашколских манифестацийох – пєстує и виводзи руски обичаї за Крачун (колядованє) и Пасху (облїванє)	Школяр з помоцу Учителя учествує у креативних активносцох.

Змисти за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Препоручени теми: представяне, здравкане (Крачун и Пасха), школа (старински школски прибор и заняти у школи), фамелия и дом (випатрунок старинских хижох звонка и знука и мебель у нїх), забути бависка и способи бавеня, стари ремесла и алати, шмати и обуй (руска народна ношня), руски народни орнаменти, едзене (традицийни едла), народни обичаї за швета и през рок, традицийни ручни роботи (писанки), писні и танци, вигледоване забутих обичайох.

Школски културни манифестациї: Европски дзень языкох, Медзинародни дзень мацеринского языка, стретнуца зоз писателями.

Посцигнуца зоз обласци Култура и медії мож витвориц на основі истих язичних змистох з помоцу котрих ше витворюю и воспитно-образовни посцигнуца зоз обласци Язык и комуникації, або/и зоз Читам и творим.

Учитель ма шлебоду прилагодзиц и прешериц змисти и теми котри часточно визначени у розробку обласци Култура и медії.

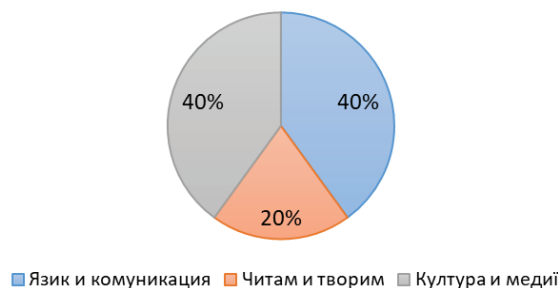
Препоруки за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Велї препоручени руски народни розчитованки, писньочки и коляди зоз обласци Читам и творим маю нотни запис та их мож и шпивац.

Наставни активносци треба же би були рижнородни, интересантни и забавни же би их динамично могло зменьовац. То можу буц бависка, писні, драматизації, роботні и други активносци у котрих наглашка на розвиваню позитивного становиска гу рускому языку и зоз котрима ше порушує школярова креативносц котра допринеше гу успику каждого школяра.

Учитель планує школски и звонкашколски културни змисти и активносци спрам интересованьох школярох, можлівосцох школи и локалней заедніци. Зоз резултатом ше порушує власни розвой и активне уключоване школярох до културного и дружтвеного живота заедніци зоз наглашку на уключоване до меншинскей рускей заедніци.

Заступеносц обласцох у процентох
за 1. класи основней школи

При планованю и витворйованю воспитно-образовних посцигнуцох учителе шму одступиц до 10 % од препорученого проценту заступеносци каждой предметней обласци.

Основна школа: Руски язык и култура (RSKJK), 2. класа – 175 годзини рочне

ОБЛАСЦ А: ЯЗЫК И КОМУНИКАЦИЯ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
ОŠ RSKJK А. 2. 1. Школяр розуми и менує кратки слова и барз кратки виречєня.	– повязує вигварени слова зоз сликами або предметами – менує премети и особи у оддзелєну або на визуалних шаблонох – менує понятия зоз руску наглашку	Школяр з помоцу учителя розуми и бешедує кратки слова и барз кратки виречєня.
ОŠ RSKJK А. 2. 2. Школяр слуша/чита зоз розуменьєм тексти пригодни початному описменьованю.	– повязує написану букву зоз одвитующим гласом – повязує гласи и букви до цалого слова – розчленує слово на склади – повязує слова до виречєня – чита слова у котрих буква котра ше учи, находзи на початку, у штрєдку, и на концу слова – чита єдноставни и кратки виречєня у котрих єст научени букви – одвитує на єдноставни питаня после пречитаного тексту – поставя питаня у складзе з початком описменьованя – чита слова, виречєня и тексти у складзе з початком описменьованя – точно интонує потвердзуюци, опитни и викрични виречєня	Школяр зоз часточними гришками чита слова и кратши виречєня прилагодзени початному описменьованю и розуми их зоз помоцу учителя.

OŠ RSKJK A. 2. 3. Школяр препознава гласову структуру слогов и гласову анализуе и синтетизуе слова пригодни початному описменюваню.	– вигваря специфични гласи Г и ДЗ – окончує гласову анализу и синтезу слогов – наглашує слова зоз руску наглашку у складу зоз початним описменюванюм – пренаходзи нови приклади слогов у котрих ест глас/слово котре ше учи	Школяр з помоцу учителя препознава гласову структуру слогов и обачує початни глас у єдноскладових слогов.
OŠ RSKJK A. 2. 4. Школяр пише друковани слова рускей азбуки, слова, виречєня и преписує текст применяючи правописни правила.	– повязує глас зоз одвитуую букву – повязує гласи и букви до цалого слова, а слова до виречєня – розликує вельку и малу друковану букву – пише вельки и мали друковани букви – пише слова зоз гласами Х (Н), Г (Г) и специфичним гласом Г – пише слова зоз специфичними буквами (двогласи) Я/ЈА, Ё/ЈЕ, Ї/ЈИ, Ю/ЈУ, Щ/ШЧ и Ъ / меким знаком – преписує слова и виречєня – самостойно пише слова и виречєня лєм зоз наученими друкованими буквами – обдумує множество слогов на задату тему – составя виречєня зоз задатих слогов – Формує кратки писани текст зоз трох виречєньох пригодни початному описменюваню – пише початну букву у виречєню зоз вельку букву – пише з початну вельку букву мена и презвиска людзох и местох котри му познати – пише точку, знак питаня або викричїк на концу виречєня	Школяр зоз помоцу учителя пише слова, кратки виречєня и преписує текст зоз друкованими буквами рускей азбуки.

Змисти за витворїванє воспитно-образовних посцигнуцох

Поступне преширїванє и преглїбїванє препоручених темох: швет коло мене и я, школа, фарби, рочни часци, овоц и желєнява, числа по двацєц, фамелия и дом, знаходзєне у просторе, бависко и бависка, часци цела, транспорт, єдзєнє, животинї, квеце, шмати и обуй, днї у тижду, вирски и державни швета, розлики мєдзи буквами.

Функциї: пристойнє справованє, мєнованє (особи, животинї, предмети и дїї), даванє єдноставних упутствох (цо робиц) и читанє (чишлїц числа).

Препоручени язицни змисти

По графемским випатрунку, поровнац уж научену горватску абєцеду зоз руску азбуку. Обращиц повагу на букви у горватскей абєцеди и рускей абукы котри исти, подобни и розлични, а окремну повагу пошвєциц вигваряню и писаню специфичней букви Г и двогласох Я, Ё, Ї, Ю, Щ и Ъ (мєкого знаку). Граматика языка ше вигваря повторюючи за учитєлем.

Лєксични и граматични структури вибера ше прилагодзєно гу возрасту школярох, меркуючи на повязаносц зоз другими наставними предметами и мєдзипредметними темами и циклично ше повторюю и преширюю у одношеню на предходну класу.

Препоруки за витворїванє воспитно-образовних посцигнуцох

Учитєль отримує наставу язицних змистох зоз усну комуникацию и зоз учєньом зоз бавискох ситуациї: гєсти, мимики, рухи, бависка, драматизациї, рисованє, дигитални и визуални средства.

ОБЛАСЦ В: ЧИТАМ И ТВОРИМ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
OŠ RSKJK B. 2. 1. Школяр невербално и вербално виражує думки, чувства, и замеркованя после слуханя литературного тексту / нєлитературного тексту.	– мєнує особи – видвоує зоз тексту цо му ше пачи и цо му ше нє пачи – думки, чувства и замеркованя виражує з рисунком, рухом або зоз словами	Школяр зоз часточну помоцу учителя невербално и вербално виражує думки, чувства и замеркованя после слуханя литературного/нєлитературного тексту.
OŠ RSKJK B. 2. 2. Школяр слуха/чита з розумєньом барз кратки литературни тексти котри прилагодзєни його возрасту.	– чита текст даскельораз же би го цалком розумєл – меркує на правилнє вигварянє характеристикних руских гласох – зоз краткими виречєнями одвитує на питаня повязани зоз текстом – препознава и мєнує главну подобу (добри–зли) – обачує нови або мєнєй познати слова	Школяр з помоцу учителя слуха/чита з розумєньом барз кратки тексти и одвитує на питаня повязани зоз текстом.

OŠ RSKJK B. 2. 3. Школяр ше креативно виражує на основі літературного искусства.	– твори подобово роботи, ушорює пано – рецитує напам'ят кратші писньочки – участвує у кратким бависку – хаснує язични схопности и активни словник у складзе зоз своїм возростом	Школяр з помоцу учителя зоз рисунком, словами або рухом виражує свої думки, чувства и замеркованя пов'язани зоз прочитаним текстом.
Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцх Літературни тематски тескти: представяне себе и других, здравканє, швет коло мене и я, школа, фарби, рочни часци, овоц и желєнява, числа по дваццє, фамелія и дом, знаходженє у простору, бависко и бависка, часци цела, транспорт, єдженє, животинї, квеце, шмати и обуй, днї у тижню, швета и розлики медзи буквами. Препоручени язични змисти Провадзиц програму горватского язика зоз указованьом на розлики з руским язиком. Руска терминологія: глас, буква, склад, слово, вокали (самоглашніки), консонанти (соглашніки), склад и виреченє (потвердзуюцє, опитне и викричне). Функції: пристойне справованє, менованє (особи, животинї, предметох и дії), даванє єдноставних упутствох (цо робиц) и читанє (чишленє числох). Препоручени файти текстох: руски народни писні и приповідки, приповідки у сличкох, писні у сличкох, розчитованка, дзєцинска писня, кратка приповідка, сказка и кратке бависко.		
Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцх Учитель, тексти и апликації по своїм виборе за обрабянє препоручених змистох. Розчитованки и писньочки маю окрему улогу у усвоюваню правильного вигваряня, наглашку, ритма и інтонації, та им у нїзших класох основней школи треба пошвениц окремену повагу. Заєдніцке читанє планованих текстох на годзини витворює ше зоз цільом розвиваня тирвацого навикнуца читаня, а зоз активну розгварку, у котрей участвую шицки школяре, указує ше на важносц каждого поєдинечного думаня. Посцигнуца зоз обласци Читам и творим паралелно ше допoлнюю зоз посцигнуцами других двох обласцох и ведно ше зоз нїма, у складзе зоз нїма и витворюю. Препоручени літературни тексти и апликації: Е. Врабец: <i>Колєса/Kotači</i>; М. Ковач: <i>Школски дзвон / Školsko zvono</i>; Я. Олєяр: <i>Пекар/ Pekar</i>; М. Ковач: <i>Конїк/Конїји</i>; С. Ерделї: <i>Танєц/Ples</i>; М. Скубан: <i>Пришла жима / Došla je zima</i>; М. М. Кочиш: <i>Дом/Dom</i>; Я. Олєяр: <i>Хора бабка / Bolesna lutka</i>; Н. Голуб: <i>Кед яр придзе / Kad dođe proljeće</i>; народни: <i>Тота наша газдиня / Ova naša domaćica</i>, <i>Вербов лєшик / Vrbova šumica</i>, <i>Рибар/Ribar</i>, <i>Петрик и кандур / Perica i tačak</i>, <i>Зламала ше кормань деска / Slomilo se ralo</i>; руски коляди: <i>Тей ше святей ноци / Te se svete noći</i>, М. Ковач: <i>Ноц над Вифлєєм / Noć iznad Betlehema</i>; М. Вашаш: <i>Винчованка/Čestitka</i>; вибор зоз рускей поезії и прози за дзеци (поетове и писателе зоз Рєпублики Горватскей и Рєпублики Сєрбиї); И. Гнатко, М. Шторга: <i>андрoид апликация Руски словник / Rusinski rječnik</i>.		
ОБЛАСЦ С: КУЛТУРА И МЕДИЇ		
Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцх	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
OŠ RSKJK С. 2. 1. Школяр обачує, препознава и менує основни ознаки рускей култури.	– препознава и менує типични руски мена, символи (застави) и швета – препознава и менує окремносци руских народних обичайох за швета – препознава и менує руски обичаї и їх основни символи – препознава и менує традицийни руски єдла за Крачун и Пасху – препознава и шпива руски народни писні и дзєцински писньочки и розчитованки – препознава руску народну ношню – препознава и менує стародавни предмети за розличне хаснованє – розвива позитивне початне становиско за виучованє руского язика и култури	Школяр з помоцу учителя препознава и менує основни символи рускей култури.
OŠ RSKJK С. 2. 2. Школяр препознава и менує подобносци и розлики зоз горватску културу.	– препознава и менує подобносци и розлики зоз горватску културу (обичаї, вирски и державни швета, мена итд.)	Школяр з помоцу учителя препознава и менує подобносци и розлики зоз горватску културу.

OŠ RSKJK C. 2. 3. Школяр окончує активносц инспировану зок фолклором.	– виштригує, склада и рисує/малює – украшує писанку зок традиційну техніку и народним мотивом – менує и виводзи стари дзецински руски бависка – Самостойно або у групи виводзи традиційни музични форми, розчитованки, пришпиви, народни танци и дзецински писні – креативно ше виражує зок писню, танцом, рисунком, глуму и ручними роботами котри вязани за традиційни обичаї за швета и други нагоди – Пестує и виводзи руски обичаї за Крачун (колядоване) и Пасху (обліване) – нащивує и активно участвує у школских (Медзинародни дзень мацеринского языка) и звонкашколских культурних манифестацийох.	Школяр з помоцу учителя участвує у креативних активносцях.
---	---	---

Змисти за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцях

Препоручени теми: представяне, здравкане (за Крачун и Пасху), школа (старински школски прибор и додатки), фамелия и дом (випатрунок старинских хижох звонка и знука и мебель у нїх), забути бависка и способи бавеня, стари ремесла и алати, шмати и обуй (руске народне облечиво), руски народни орнаменти, едзене (традиційни едла), народни обичаї за вирски швета и през рок, традиційни ручни роботи (писанки), писні и танци, вигледоване забутих обичайох.

Школски культурни манифестаций: Европски дзень языкох, Медзинародни дзень мацеринского языка, Стретнуце зок писателюм.

Посцигнуца зок обласци Култура и медий мож витвориц на основі истих язичних змистох з помоцу котрих ше витворюю воспитно-образовни посцигнуца з обласци Язык и комуникация и/або Читам и творим.

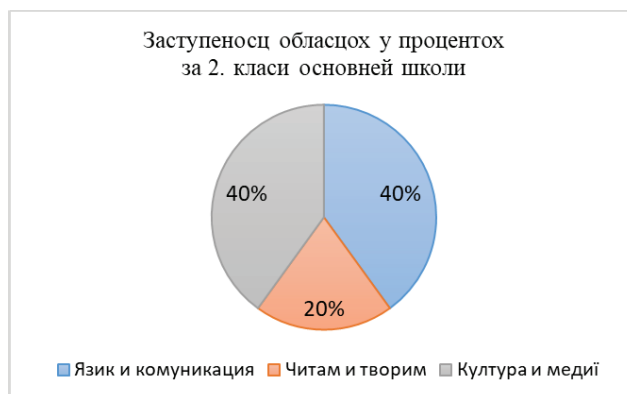
Учитель ма шлебоду прилагодзиц и прешериц змисти и теми котри часточно виражени у розробку дзепоедного посцигнуца у обласци Култура и медий.

Препоруки за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцях

Велї препоручени руски народни розчитованки, писньочки, писні и коляди зок обласци Читам и творим маю нотни запис та их мож и шпивац.

Наставни активносци муша буц рижнородни, интересантни и забавни и же би ше динамично зменьовали. То можу буц бависка, писні, драматизації, роботні и други активносци у котрих акцент на розвиваню позитивного становиска гу рускому языку и з котрим ше порушує школярова креативносц котра допринеше креативносци каждого школяра.

Учитель планує школски або звонкашколски культурни змисти спрам интересованьох школярох, можлівосцях школи и локалней заедніци. Зок резултатом ше порушує власни розвой и активне уключоване школяра до культурного и дружтвеного живота заедніци, зок наглашку на уключеносц до рускей меншинскей заедніци.

При планованю и витворйованю воспитно-образовних посцигнуцях, учителя шму одступиц до 10 % од препорученого проценту заступеносци каждой предметней обласци.

Основна школа: Руски јазик и култура (RSKJK), 3. класа – 175 годзени роче		
ОБЛАСЦ А: ЈАЗИК И КОМУНИКАЦИЈА		
Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоености »добри« на концу класи
ОШ RSKJK А. 3. 1. Школяр розуми и бешедуе кратки вичерения у складзе зоз тему.	– розуми кратки слова и вичерения – точно вигваря гласи Г, Г и Х котри школяром чежши за вигваряне – точно наглашуе слова – точно вигваря каждододньово слова у котрих ест специфични гласи Г, ДЗ, ДЬ и ТЬ – правилно формуе и вигваря кратки вичерения – точно формуе потвердзуюци и одрекауюци вичерения – приповеда кратку приповедку зоз сличкох – язични понятия менуе на руским язичу	З помоцу учителя правилно формуе и вигваря кратки вичерения у складзе зоз тему.
ОШ RSKJK А. 3. 2. Школяр слуша и чита з розуменьем кратки тексти.	– правилно чита каждододньово слова у котрих ест специфични гласи: Г, ДЗ, ДЬ, ТЬ, Щ, Я, Ё, Ї, Ю и Ь – чита кратки нелитературни и литературни текст, правилно вигваря и хаснуе наглашку и интонацию слова и вичерения – чита текст по улогах – видвоюе непознати слова – преширюе словник руских словох	З помоцу учителя чита з розуменьем кратки тексти.
ОШ RSKJK А. 3. 3. Школяр учасвуе у краткей розгварки на наставней годзини, хаснуе синтагми и кратки едноставни вичерения зоз точним наченем.	– одвитуе на питаня о пречитаним тексту – поставя едноставни питаня зоз тексту и одвитуе на них – препознава меновники як слова котри меную ества, предмети и понятия – препознава общи и власни меновники – препознава дієслова як слова з котрима ше одредзуе дія – препознава прикметники – препознава части деминутиви	З помоцу учителя учасвуе у барз краткей розгварки на наставней годзини, хаснуе синтагми и кратки едноставни вичерения зоз точним значенем.
ОШ RSKJK А. 3. 4. Школяр пише писани букви рускей азбуки, слова, вичерения и преписуе текст и применюе правописни правила.	– пише вельки и мали писани букви зоз рускей азбуки – правилно и точно пише специфични букви зоз рускей азбуки Я, Ё, Ї, Ю, Щ – правилно и точно пише Ь (мєгки знак) – з писанима буквами повязуе гласи и букви до цалого слова, а слова до вичерения – преписуе слова и вичерения зоз наученима писанима буквами – самостойно пише слова и вичерения лєм зоз наученима писанима буквами – точно пише слова зоз гласами Г, Г и Х котри школяром чежше вигваряц – правилно пише каждододньово слова у котрих ест специфични гласи и букви: Г, ДЗ, ДЬ, ТЬ, Щ, Я, Ё, Ї, Ю и Ь – пише барз кратки и едноставни текст по датим шаблону – самостойно составя и пише штири (4) вичерения	З помоцу учителя пише писани букви рускей азбуки, слова, вичерения и преписуе текст хаснуюци правописни правила.
Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох Препоручени теми: товарише, животинї, числа, часци цела, облеканє, дом, превозни средства, гигиєна, каждододньово активносци, варош и валал, купованє, мешацци, рочни часци. Функції: описованє особох, гледанє и даванє информацийох, менованє одношеньох медзи людзми, указованє пачи / не пачи ми ше, чишленє, правилне вигваряне гласох, наглашованє, опис каждододньових активносцох и звикнуцох, опис околїска у котрим жиєме. Препоручени язични змисти Бешедну терминологию руского язика и язични змисти викладац на основи познаваня горватского язика же би ше указало на подобносци и розлики, и то не лєм граматични и правописни, але и на язичним виражованю граматики. Провадзиц програму горватского язика и указовац на розлики зоз руским язичком. Граматика: меновники (общи и власни) и дієслова треба знац на уровню препознаваня и менованя. Граматика язика вигваря ше повторуюци за учительом. По графемским випатрунку, обрациц увагу на исти, подобни и розлични писани букви у абецеди и рускей азбуки, окрему повагу пошведиц на вигваряне и писанє специфичних гласох и буквох Г и ДЗ и двогласох Я, Ё, Ї, Ю, Щ и Ь (мєгкого знаку). Увага ше дава розвиваню читаня и писаня и вигваряня словох зоз руску наглашку.		

Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Учитель виклада язи́чни зми́сти зоз усну и писану кому́никацию и зоз уче́ньом зоз бавискох ситуаци́й: гести, мимики, рухи, бависка, писні, драматизації, бависка, писні, рисованє, ди́гитални и визуални средства.

ОБЛАСЦ В: ЧИТАМ И ТВОРИМ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
ОŠ RSKJK В. 3. 1. Школяр креативно виражує думки, чувства и замеркованя слуханє/читанє тексту.	– бешедує о чим слово у тексту – виражує своєю думанє о поступкох подобох – думки, чувства и замеркованя виражує на рисунку, зоз рухом або словами	Школяр з помоцу учителя виражує думки, чувства и замеркованя вязани за вислухани/пречи-тани текст.
ОŠ RSKJK В. 3. 2. Школяр слуха/чита з розуменьом кратки литературни тексти.	– розликує часци писні: стих и строфа – препознава видвоєе слова котри ше римую у писньох и бавискох за дзеци – препознава чудесни и видумани елементи у писньох за дзеци и сказкох – усно одвитує на питаня о пречитаним литературним тексту – чечно чита кратки литературни текст – меркує на правилне вигваряне и интонацию	Школяр слуха/чита з розуменьом тексти и з помоцу учителя одвитує на питаня повязани зоз смыслом текста.
ОŠ RSKJK В. 3. 3. Школяр розликує одредзени литературни файти спрам форми и змісту.	– розликує и менує назви на руским язичу за приповедку, писню, розчитованку, басну, сказку и бависко – розликує литературни файти спрам форми и змісту (руска народна приповедка и писня, дзєцинска писня, розчитованка, загадка, басна и сказка) – препознава научени язи́чни елементи, виводзи заключєня о файти, теми и змісту текста	Школяр з помоцу учителя розликує литературни файти спрам форми и змісту.

Зми́сти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Литературни тематски тексти: товарише, животинї, числа, часци цела, облеканє, дом, превозки, гигиєна, каждодньово активносци, варош и валал, купованє, мешацї, рочни часци.

Препоручени файти текстох: приповедка у сличкох, руски народни писні и приповедки, кратка приповедка, розчитованка, дзєцинска писня, кратке бависко, загадка, сказка, стрип.

Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Учитель вибера тексти по своїм виборе за обрабєне препоручених змістох.

Посцигнуца зоз обласци Читам и творим паралелно ше дополнюю зоз посцигнуцами зоз других двох обласцох и ведно ше, у складзе з нїма, витворюю, вирабюю ше рисунки, пририхтую ше драматизації и читаю ше литературни тексти.

Препоручени литературни тексти и апликації: Р. Купчински: *Школярики / Mali učenici*; М. Ковач: *Нашо букви / Naša slova*; М. Павлович: *Кухарка/Kuharica*; М. Кочиш: *Шатва/Sjetva*; К. Мучаї: *Хробак на полічки / Crv na polici*; А. Папандриш Гаргаї: *Мамо, чи ти знаш? / Mama, znaš li ti?*; М. Ковач: *Наша баба / Naša baka*; народна руска коляда: *Ишли троме кральове / Išla su tri kralja*; А. Балатинац: *Пахулька/Pahuljica*; Г. Костельник: *Стари, але здрави / Star, ali zdrav*; народна: *Козуцик/Pjetlić*; С. Макаї: *Моя муниция / Moja municija*; С. Ерделї: *Привит яри / Dobrodošlica proljeću*; М. Римар: *Найве́кша родзина / Najveća rodbina*; вибор зоз рускей поезиї и прози за дзеци (поетове и писателе зоз Републики Горватскей и Републики Сербїї); И. Гнатко, М. Шторга: андроид апликация *Rusinski rječnik / Руски словнік*.

ОБЛАСЦ С: КУЛТУРА И МЕДИЇ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
ОŠ RSKJK С. 3. 1. Школяр менує основни ознаки рускей култури.	– менує типични руски мена, символи (застави) и вирски швета – менує руски обичаї и їх основни ознаки – менує и шпива руски народни писні и дзєцински писньочки и розчитованки – менує руску народну ношню – менує стародавни предмети за розлични хаснованя – менує традицийни руски едла за швета и други нагоди – розвива початне позитивне становиско о ученю руского язика и култури	Школяр з помоцу учителя менує основни ознаки рускей култури.

OŠ RSKJK C. 3. 2. Школяр будує свой културни и национални идентитет.	– вираба и виклада свойо роботи (плакату, биоскоп, илустрацию, подобову роботу, практичну роботу и подобне) – украшує писанку зоз традиційну техніку и народними мотивами – указує народни обичаї з нагоди преславйованя вирских шветох (Крачун: колядоване и ношене Вертепу, Пасха: обліване)	Школяр з помоцу учителя вибудує свой културни и национални идентитет.
OŠ RSKJK Ц. 3. 3. Школяр окончує активносц инспировану зоз фолклором.	– креативно ше виражує зоз рисунком, писню, танцом, ручними роботами котри вязани за традиційни обичаї за вирски швета и други нагоди – менує и виводзи дзєцински руски бависка – самостойно лебо у групи виводзи традиційни дзєцински и народни писні, розчитованки и руски дзєцински бависка зоз шпиваньом и слуханьом музики – виводзи єдноставни танєчни крочаї зоз руских народних танцох – пестує руски народни обичаї – нащивює и активно участвує у школских (Мєдзинародни дзєнь мацєринского языка) и звонкашколских културних манифєстацийох – участвує у активносцох (барз кратких представох) котри звекшую задовольство учєня руского языка и култури	Школяр з помоцу учителя участвує у креативних активносцох.

Змисти витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Препоручени теми: представяне, здравканє (за Крачун и Пасху), школа (старински школски прибор и заняти), фамелия и дом (ви-патрунок старинских хижох звонка и знука и мебель у нїх), забути бависка и бависко, стари ремєсла и алати, шмати и обуй (руске народне облєчиво), руски народни орнаменти, єдзєне (традиційни єдла), народни обичаї за вирски швета и през рок, традиційни ручни роботи (писанки), писні и танци, виглєдованє забутих обичайох.

Школски културни манифєстаций: Европски дзєнь языкох, Мєдзинародни дзєнь мацєринского языка, Стрєтнуцє з писатєльом.

Посцигнуца з обласци Култура и мєдїї мож витвориц на основи истих язичних змистох з помоцу котрих ше витворюю воспитно-образовни посцигнуца зоз обласци Язык и комуникация и/або Читам и творим.

Учитель ма шлєбоду прилагодзиц и прєшириц змисти и теми котри часточно приказани у розробку поєдинєчного посцигнуца у облаци Култура и мєдїї.

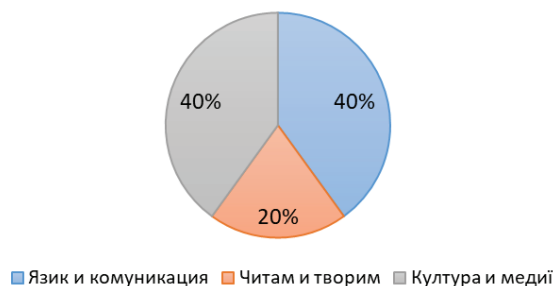
Прєпоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Вєлі прєпоручени руски народни розчитованки, писньочки, писні и коляди у обласци Читам и творим маю нотни запис и мож их шпивац.

Наставни активносци муша буц рижнородни, интересантни и забавни и змєньовац ше. То можу буц бависка, танци, драматизаций, роботні и други активносци у котрих акцент на розвиваню позитивного становиска гу рускому языку и з котрим ше порушує школярова креативносц котра допринєше успиху каждого школяра.

Учитель планує школски и звонкашколски културни змисти и активносци справм интересованьох школярох, можлівосцох школи и локалней заєднїци. З посцигнуцом ше порушує власни розвой и активнє уключованє школярох до културного и дружтєвного животу заєднїци, з акцентом на уключованє до рускей мєншинскей заєднїци.

Заступєносц обласцох у процєнтох
за 3. класи основней школи

При плануваню и витворйованю воспитно-образовних посцигнуцох, учителе и наставніки шму одступиц до 10 % од препорученого проценту заступеносци каждого предметного подручя.

Основна школа: Руски язык и култура (RSKJK), 4. класа – 175 годзини рочне		
ОБЛАСЦ А: ЯЗИК И КОМУНИКАЦИЯ		
Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
ОŠ RSKJK А. 4. 1. Школяр розуми тексти єдноставней структури и бешедує у складзе на шлебодно вибрану лебо задану тему.	– розуми тексти єдноставних структурох – точно вигваря гласи Г, Г и Х котри школяром чежше вигваряц – точно наглашує слова – точно вигваря слова котри часц активного словніка у котрих ше находза специфични гласи Г, ДЗ, ДЬ и ТЬ – правильно формує и вигваря кратки виречєня – точно формує потвердзуюци и одрекаюци виречєня – приповеда кратку приповедку зоз сличкох – язични поняца менує на руским язiku	Школяр з помоцу учителя розуми тексти єдноставней структури и бешедує у складзе на шлебодно вибрану лебо задану тему.
ОŠ RSKJK А. 4. 2. Школяр слуха/чита з розуменьєм кратки и єдноставни текст на познату тему.	– слуха текст зоз розуменьєм спрам задатих упутствох у форми питањох и дополнюющих упутствох – правильно чита слова котри часц активного словніка у котрих специфични гласи и слова: Г, ДЗ, ДЬ, ТЬ, Ш, Я, Ё, Ї, Ю и Ъ – правильно вигваря и чита множества словох зоз гласами ЛЬ, НЬ, ДЬ и ТЬ – чита кратки нелитературни и литературни текст, хаснуюци правилне вигваряне, наглашку и интонацию словох и виречєньох – чита текст по улогах – одвитує на питања о пречитаним тексту – поставя єдноставни питања зоз тексту и одвитує на нїх – видвоєе непознати слова – преширює словнік зоз рускими словами	Школяр з помоцу учителя слуха або чита з розуменьєм кратки и єдноставни текст на познату тему.
ОŠ RSKJK А. 4. 3. Школяр точно хаснує слова, синтагми и виречєня, и повязує их до краткого вязаного тексту.	– препознава слова котри означую час, место, количество и яке цо – препознава части аугментативи – усвоєе нови слова и утвєрдзує значєне научених словох у активним словніку – хаснує нови слова як часц активного словніка – усвоєе лингвистични поняца меновніки и дієслова у заданим тексту и менує их на руским язiku – ришує загадки, крижальки и ребуси – участвує у драматизації тексту	Школяр з помоцу учителя хаснує слова, синтагми и виречєня и повязує их до краткого вязаного тексту.
ОŠ RSKJK А. 4. 4. Школяр пише писани букви рускей азбуки, слова, виречєня и преписує текст и применює правописни правила.	– пише вельки и мали писани букви рускей азбуки – з писанима буквами повязує гласи и букви до цалого слова, а слова до виречєня – преписує слова и виречєня лєм зоз наученима писанима буквами – самостойно пише слова и виречєня лєм зоз наученима писанима буквами – точно пише слова зоз гласами Г, Г и Х котри школяром чежше вигваряц – правильно пише множества словох гласох ЛЬ, НЬ, ДЬ и ТЬ – правильно пише слова котри часц активного словніка у котрих єст специфични гласи и слова : Г, ДЗ, ДЬ, ТЬ, Ш, Я, Ё, Ї, Ю и Ъ – правильно пише букву Й зоз дієсловом – пише цали и ясни виречєня зоз правильним шором словох – пише барз кратки и єдноставни текст по шаблону – самостойно составя и пише пейц (5) виречєня – применює усвоєну правописну норму	Школяр з помоцу учителя пише писани букви рускей азбуки, слова, виречєня и преписує текст и применює правописни правила.

Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Препоручени теми: товарише, животині, числа, часци цела, облеканє, дом, превозки, гигиєна, každodньово звикнуца, варош и валал, купованє, мешащи, рочни часци.

Функциї: описованє особи, гледанє и даванє информацийох, менованє одношеньох медзи людзми, указованє пачи ми ше / не пачи ми ше, чишленє числох, правилне вигваряне гласох, наглашованє, описованє každodньових звикнуцох и обичайох, опис околїска у котрим жиєме.

Препоручени язични змисти

Бешедну терминологию на руским язiku и язични змисти викладац на фундаментах познаваня горватского язика же би ше обачели їх подобносци и розлики, и то, як у граматике так и у правопису, так и при язичним виражованю и вигваряню.

Провадзиц програму горватского язика з указованьом на розлики з руским язиком. Граматика: меновніки (род и число – менованє); дієслова: прешлосц, терашньосц и будучносц (препознаванє); прикметніки: на -ов и -ски (препознаванє). Язична комуникация – правилне вигваряне и записованє: проблематични гласи и специфични глас Г, Х и Г' (*хмара/нохец/мох; гора/драга/шніг; лерега/магочка*); мекки знак Ъ; склади зоз специфичними буквами (двогласами) Щ/ШЧ, Я/ЙА, Є/ЙЕ, І/ЙИ, Ю/ЙУ и Ъ / мекким знаком; слова зоз гласами ЛЬ (ЛЬ), ЛЬО (ЛЬО), ЛЯ (ЛЯ), ЛЕ (ЛЕ), ЛІ (ЛІ), ЛЮ (ЛЮ), НЬ (НЬ), НЬО (НЬО), НЯ (НЯ), НЕ (НЕ), НІ (НІ), НЮ (НЮ), ДЬ (ДЬ), ДЬО (ДЬО), ДЯ (ДЯ), ДЄ (ДЄ), ДІ (ДІ), ДЮ (ДЮ), ТЬ (ТЬ), ТЬО (ТЬО), ТЯ (ТЯ), ТЄ (ТЄ), ТІ (ТІ) и ТЮ (ТЮ); слова зоз консонантами ТЬ (Т), ДЬ (Д), Ч и ДЖ (*бутелар, дідо, бачи, диждж*).

Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Викладанє язичних змистох (лексичних и граматичних структурох) фундаментує ше на бешедней и писаней комуникації и учено зоз ситуациї поштредованей зоз мимику, гестом, рухом, подобовима виразами, бависками, писнями и драматизациями з помоцу визуалних средствох. Увага ше дава розвою діялносци читаня и писаня.

Нови змисти ше уведза на фундаменту познатих язичних змистох котри прилагодзени уровню язичного розвою и искуству школярох, а источашне ше порушує и вецейязичносц.

Учитель организує активносци бешеди и бешедованя у котрих будзе участвовац школяр як бешеднік у обдуманей комуникаційней ситуациї.

ОБЛАСЦ В: ЧИТАМ И ТВОРИМ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
ОŠ RSKJK В. 4. 1. Школяр толкує свойо замеркованя, думки и чувства после слуханя/читаня литературного тексту и повязує змист зоз стварним животом.	– толкує свойо замеркованя, думки и чувства после слуханя/читаня тексту – повязує змист, тему и мотиви тексту зоз ставрим животом – прилагодзує интонацию при вигваряню словох, виреченьох, вислову и твердзєня	Школяр з помоцу учителя толкує свойо замеркованя, думки и чувства после слуханя/читаня литературного тексту и повязує змист зоз стварним животом.
ОŠ RSKJK В. 4. 2. Школяр слуша/чита з розуменьом и преприповедує кратки литературни и нелитературни тексти.	– одредзує тему – менує одредзєни файти текстох (народна приповедка и писня, приповедка, басна, розчитованка, языколамка (швидко вигваряє виречєне), загадка и сказка – менує главни и побочни особи и место и час дії – розликує часци писні: стих и строфа – препознава и видвоює слова у писньох котри ше римую – усно и писано одвитує на питаня – шлїд збуваня указує зоз рисунком, бешеду, писмом и рухом – ясно чита литературни тексти – овладує зоз наглашку и интонацию стандартного руского язика – обачує нови або меней познати слова – розликує литературни текст од нелитературних текстох	Школяр з помоцу учителя слуша або чита зоз розуменьом и преприповедує кратки литературни и нелитературни тексти.
ОŠ RSKJK В. 4. 3. Школяр ше творчо виражує спрам власних интересованьох и/або способносцох.	– розликує обвисцујуци тексти од литературних текстох – прилагодзує читанє ситуациї у тексту – препознава поручєне тексту – ришує загадки, крижальки и ребуси – участвує у драматизації тексту – чита тексти у дзєцинских часописох и на руских интернет-бокох	Школяр ше з помоцу учителя творчо виражує спрам власних интересованьох и/або способносцох.

Змисти витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Литературни тематски тексти: товарише, животині, числа, часци цела, облекане, дом, превозки, гигієна, každodnevno активносци, варош и валал, куповане, мешащи, рочни часци.

Функції: описоване особи, гледане и даване информационох, меноване одношеньох медзи людзми, виражоване пачи /не пачи ми ше, чишлене числох, правилне вигваряне гласоох, наглашоване, опис дньових звикнуцох и обичайоох, опис околїска у котрим жиєме. Препоручени файти текстох: руски народни писні и приповедки, кратки приповедки, розчитованки, дзєцински писні, бависка, загадки, сказки, стрип.

Препоруки за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Учитель вибера тексти спрям власного вибору за обробок препоручених змистох.

Посцигнуца зоз обласци Читам и творим паралелно ше допoлнюю зоз посцигнуцами зоз других двох обласцох и ведно ше, у складзе зоз нїма, витворюю през вирабяне рисункоох, драматизацию и читане литературних текстох.

Препоручени литературни тексти и апликації: М. Ковач: *Школски ствари* / *Школски stvari*; М. Ковач: *Мацеринска бешєда* / *Mate-riński govor*; В. Мудри: *Хлеб/Kruh*; М. Ковач: *Хижочко стара* / *Kućiце stara*; Г. Костельник: *Чєжка и легка робота* / *Težak i lak posao*; С. Макаї: *Кудзель/Preslica*; Г. Колесар: *Клайбас – мудрець* / *Pametna olovka*; С. Макаї: *Писмо святому Миколайови* / *Pismo svetom Nikoli*; А. Бучко Папгаргаї: *Розбита звизда* / *Razbijena zvijezda*; М. Павлович: *Жимно було* / *Hladno je bilo*; А. Балатинац: *Мацерина слиза* / *Majčina suza*; В. Мудри: *Обліванє/Oblijevanje*; С. Гудак: *Врацєл длуство* / *Vratio je dug*; М. Будински: *Приповедка о Червєним прашатку* / *Приповедка о Crvenom prašćiću*; народна: *Яблоня* / *Stablo jabuke*; народна: *Тєраз сом ше розскакала* / *Sada sam se zaigrala*; народна: *Зродзєли ше тарки* / *Trnina*; народна: *Писня медведза* / *Писня medvjeda*; вибор зоз рускей поезії и прози за дзєци (поетове и писатєлє зоз Рєпублики Горватскей и Рєпублики Сєрбиї); И. Гнатко, М. Шторга: андроид апликация *Rusinski rječnik* / *Руски словник*.

ОБЛАСЦ С: КУЛТУРА И МЕДИЇ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
ОŠ RSKJK С. 4. 1. Школяр розвива становиско о значносци очуваня националногo наслїдства и свідомосц о националној припадносци.	– препознава традиційни ознаки својого народу – виводзи гимну и интерпретує писні повязани за вирски швета – вирабя и виклада свою роботу (плакату, приповедку у сликох, илустрацию, подобову роботу и практичну роботу) – менує традиційни руска єдла за вирски швета и други нагоди – менує основни часци руского народногo облєчива – менує стародавни предмети и описує їх намену – зазберує стари фамелийни фотографії и прави мапи и збирки зоз назбєраних материялох – здобува позитивне становиско и розвива интересованє гу ученю руского языка и култури, хаснуючи жридливо материяли (руски дзєцински, традиційни и модерни писні, дзєцински часопис итд.)	Школяр з помоцу учителя розвива становиско о значносци очуваня националногo наслїдства и свідомосц о националној припадносци.
ОŠ RSKJK С. 4. 2. Школяр препознава и менує основни историйни и географски ознаки Руснацох у Рєпублики Горватскей и у Карпатскей Руси, матичнеј териториї праоцовщини Руснацох.	– препознава и менує национални символи Руснацох у Рєпублики Горватскей (застава, герб, гимна и шветочна писня) – знаходзи ше на мапи Рєпублики Горватскей, менує и указує места у котрих жию Руснаци – знаходзи ше на мапи, указує положєне Карпатскей Руси, матичнеј териториї праоцовщини Руснацох (народна назва <i>Горніца</i> або Стари край) и менує го – менує держави на котрих ше находзи Карпатска Рус, матична територия праоцовщини Руснацох – менує народних будительоох старого и нового краю	Школяр з помоцу учителя препознава и менує основни историйни и географски ознаки Руснацох у Рєпублики Горватскей и у Карпатскей Руси, матичнеј териториї праоцовщини Руснацох.
ОŠ RSKJK С. 4. 3. Школяр окончує активносц инспировану зоз фолклором	– креативно ше виражує на рисунку, зоз писню, танцом, глуму и ручними роботами котри повязани зоз традиційними обичаями за швета и други нагоди – менує и виводзи стари дзєцински руски бависка – самостойно або у групи виводзи традиційни дзєцински народни и авторски писні – виводзи танєчни крочаї руских народних танцох – украшує писанку з традиційну технїку и народними мотивами – указує народни обичаї за швета (єтноприказ крачунского обичаю Гвиздарє) – нащивює и активно учасує у школских (Мєдзинародни дзєнь мацеринского языка) и звонкашколских културних манифєстацийоох – учасує у активносцох котри звєкшую задовољство ученя руского языка и култури	Школяр з помоцу учителя окончує активносци инспировани зоз фолклором.

Змисти за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Препоручени теми:

Културне наслідство Руснацох: представяне, здравкане (за Крачун и Пасху), школа (старински школски прибор и занятя), фамелия и дом (випатрунок старинскей хижи, просторії, мебель и предмети у нїх), стари ремесла и алати, архаизми, забути бависка и бависко, шмати и обуї (руске народне облечиво), руски народни орнаменти и ручни роботи (писанки), едзене (традиційни едла), народни обичаї за вирски швета и през рок, писні и танци, вигледоване и представяне забутого обичаю.

Прешлосц Руснацох: Руснаци у Републики Горватскей, национални символи, Карпатска Рус – матична територія Руснацох, географске положене Карпатскей Руси, присельоване Руснацох на простор нешкайшей Републики Горватскей, народни просвитители – Александер Духнович и Гавриїл Костельник.

Школски културни манифестациї: Европски дзень языкох, Медзинародни дзень мацеринского языка, Стретнуце з писательом и културни манифестациї руских здруженьох.

Посцигнуца зобласци Култура и медії можу ше витворйовац на основі истих язичних змистох з помоцу котрих ше витворюю воспитно-образовни посцигнуца зобласци Язык и комуникация и/або Читам и творим.

Учитель ма шлебоду прилагодзиц и прешириц змисти и теми котри часточно приказани у розробку поєдинечного посцигнуца у обласци Култура и медії.

Препоруки за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Велі препоручени руски народни розчитованки, писньочки, писні и коляди у обласци Читам и творим маю нотни запис и мож их шпивац. Витворйоване препоручених змистох треба плановац у корелациї зобласци наставну матерію природи и дружтва и зобласци музичну културу.

Наставни активносци муша буц рижнородни, интересантни и забавни и часточно ше зменьовац. То можу буц бависка, писні, драматизациї, роботні и други активносци у котрих акцент на розвиваню позитивного становиска гу рускому языку и з котрим ше порушує школярова креативносц котра допринесе успіху каждого школяра.

Учитель планує школски и звонкашколски културни змисти и активносци спрам интересованьох школяра, можлівосцох школи и локалней заєднїци. Зобласци посцигнуцом ше порушує власни розвой и активне укључоване школярох до културного и друштвеного животу заєднїци, з наглашку на укључоване до рускей меншинскей заєднїци.

При планованю и витворйованю воспитно-образовних посцигнуцох, учителье и наставніки шму одступиц до 10 % од препорученого проценту заступеносци каждого предметного подручя.

Основна школа: Руски язык и култура (RSKJK), 5. клас – 175 годзини рочне

ОБЛАСЦ А: ЯЗИК И КОМУНИКАЦИЯ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
ОŠ RSKJK А. 5. 1. Школяр розуми кратки и єдноставни текст на познату тему.	– указує же розуми змист тексту – препознава главну думку и видвоєє ключни инфомрації у кратким и єдноставним тексту – поставя питаня и одвитує на питаня	Зобласци часточну помоцу учителя розуми вислухани або пречитани кратки текст и одвитує на питаня повязани зобласци змистом тексту.
ОŠ RSKJK А. 5. 2. Школяр ясно чита кратки и єдноставни текст на познату тему.	– гласно чита кратки познати текст хаснуючи правилне вигваряне и интонацию	Зобласци часточну помоцу учителя чита кратки и познати текст.

OŠ RSKJK A. 5. 3. Школяр участвує у барз краткей и єдноставней розгварки, хаснуючи барз кратки и єдноставни виречєня.	– хаснує научени основни комуникаційни форми – поставя єдноставни питаня и одвитує на нїх – участвує у краткей розгварки на познату тему – участвує у увежбаних диялогах и бависку улогах – пробує самостойно продуктивно вихасновац увежбани препоручени язични средства за обдумованє нових, неувежбаних язичних виразох	Зоз часточну помоцу учителя участвує у барз краткей и єдноставней розгварки, хаснуючи барз кратки и єдноставни виречєня.
OŠ RSKJK A. 5. 4. Школяр пише кратки и єдноставни текст на познату тему, хаснуючи барз єдноставни язични структури и правописни правила.	– формує кратки и єдноставни тексти на познатим и увежбаним шаблону – применює правила писаня кратких винчованкох, поглядніцох и барз кратких приватних порукох – одвитує на поставени питаня – правильно пише познати и части слова – пише диктат	Зоз часточну помоцу учителя пише кратки и єдноставни текст на познату тему, хаснуючи барз єдноставни язични структури зоз меншима гришками.

Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Препоручени теми: моя каждодоньовосц, живот у школи, активносци у шлебодним чаше, мой дом, биванє, ориентация, родзени край и оцовщина, держави и нациналносци, други и иншаки, швет коло мене, дзецинска литература, окреми дні и датуми.

Препоручени язични змисти: провадзиц програму горватского языка з указованьом на розлики зоз руским языком. Граматика: виречєнє, часци виречєня (субект и предикат), заменовніки (препознаванє), прєменлїви и непрєменлїви файти словох у руским языку (препознаванє и менованє), припадки (менованє), руска граматична терминология, писанє словох зоз характеристичними прєменками у контакту словох, фонетични и морфологийни елементи правопису, правилне вигварєнє и записованє специфичних и проблематичних гласох Г, Х и Ї, правилне писанє и читанє мєгкого знаку (Ь), правилне писанє и читанє складох зоз специфичними буквами (двогласами) Я/ЇА, Є/ЇЕ, Ї/ЇИ, Ю/ЇУ, Ш/ШЧ, правилне писанє и читанє словох зоз гласами ЛЬ, НЬ, ДЬ и ТЬ, правилне вигварєнє и записованє словох зоз консонантами ТЬ (Т), ДЬ (Д), Ч и ДЖ; народни будителє Руснацох у матичней території (праоцовщини) и у Бачкей, Срїме и Славонїї (бувша южна Панония).

Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Викладанє язичних змистох фундаментує ше на вербалней комуникації и ученю зоз бависка ситуациї, писні и драматизациї и з помоцу визуалних средствох. Нови змисти ше уводза на основи познатих язичних змистох котри прилагодзени уровню язичного розвою и искуству школярох, источашнє порушуючи вецейязичносц.

Учитель організує активносци розгварки и бешеди у котрих будзе участвовац школяр як бешеднік у обдуманих комуникаційних ситуацийох.

ОБЛАСЦ В: ЧИТАМ И ТВОРИМ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
OŠ RSKJK B. 5. 1. Школяр слуха/чита з розуменьом и преприповедує кратки литературни и нелитературни тексти прилагодзени його возросту.	– препознава и менує одредзени файти текстох (басна, народна приповедка, сказка, бависко, писня и загадка) – препознава главни и побочни особи – одредзує тему, думку, чувства и дожице тексту – одвитує на питаня повязани зоз пречитаним/вислуханим текстом – указує цєк збуваня и особи у приповедки през бешеду, записуючи, на рисунку або зоз рухом – ясно чита литературни тексти – розликує литературни текст од нелитературного текста – повязує ситуациї зоз тексту зоз стварним животом	Школяр зоз часточну помоцу учителя слуха або чита текст зоз розуменьом и одвитує на питаня повязани зоз змистом тексту.
OŠ RSKJK B. 5. 2. Школяр толкує свойо замеркованя, думки и чувства после слуханя/читаня литературного тексту и повязує змист и тему зоз стварним животом.	– виражує свойо дожице литературного тексту усно, писано, з рисунком и рухом – виноши свойо замеркованя о литературним тексту – повязує ситуациї зоз тексту зоз стварним животом	Школяр зоз часточну помоцу учителя виноши свойо замеркованя и думки и участвує у розгварки о заданим тексту.
OŠ RSKJK B. 5. 3. Школяр ше креативно виражує на основи литературного искуства.	– зоз рисунком и бависком ситуациї приказує змист и особи зоз литературного тексту и свойо думки повязує зоз текстом	Школяр зоз часточну помоцу учителя креативно виражує думки и замеркованя и през бависко ситуациї указує на смисел тексту и особи.

Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Литературни тексти: лирска писня (пейзажна и патриотска), народна приповедка, кратка приповедка, басна, народна присловка, анегдота, загадка, бависко за дзеци, стрип.

Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Учитель вибера тексти по своїм виборе за обрабяне препоручених змистох.

Учитель при виборе текстох муши водзиц рахунка о жанровскей и тематскей розличносци, як и о рецепцийних можлівосцох школяра. Посцигнуца зоз обласци Читам и творим паралелно ше дополнюю зоз посцигнуцами зоз других двох обласцох и ведно ше, у складзе зоз німа и витворюю.

Вибабя ше рисунки и бабки, и применює ше драматизация и читанє литературних текстох.

Литературни понятия: усна/народна литература, тема, идея, мотив, поетска слика, епитет, поровнованє, персонификация, ономатопея, опис, главни и побочни особи.

Препоручени литературни тексти и апликації: *Антология поезиї за дзеци: Хмара на верху тополї / Oblak na vrhu topole*; М. Ковач: *Писні дїда Заградкара / Писні djeda Vrtlara*; М. Винаї: *Мой валал мали / Moje selo malo*; М. Надь: *Не забудме / Ne zaboravimo*; Дю. Папгаргаї: *Любов нема граніци / Ljubav nema granice*; М. Пап: *Стара вишня / Stara višnja*; М. Вашаш: *Петровци/Petrovci*; С. Макаї: *Наймилише ми слово мацерово / Najdraža mi je majčina riječ*; А. Папандриш Гаргаї: *Мац/Majka*; Є. Солонар: *Желєнее жито / Zeleni se ršenica*; М. Будински: *Точки и запяту / Točke i zarezi*; В. Костелник: *Белава лабда / Plava lopta*; М. Ковач: *Предумал ше / Predomislio se*; С. Макаї: *Периши шніг / Prvi snijeg*; С. Чакан: *Сова и млади птички / Sova i mladi ptici*; вибор зоз рускей поезиї и прози за дзеци (поетове и писателе зоз Републики Горватскей и Републики Сербїї); И. Гнатко, М. Шторга: андроид апликация *Rusinski rječnik / Руски словнік*.

ОБЛАСЦ С: КУЛТУРА И МЕДИЇ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
ОŠ RSKJK С. 5. 1. Школяр вигледує розлични културни фактори у формованю власного идентитету и пестує позитивне становиско гу рускому културному нашілїдству.	– препознава и менує етнічни ознаки Руснацох – виводзи гимну и интерпретує писні повязани за швета – препознава и менує елементи традицийней кухні – препознава и менує фолклорни елементи ентериєру и екстериєру – менує часци руского женского и хлопского народного облєчива – зазберує стари фотографії, сликово материяли и старински предмети зоз украсами з розличних жридох и прави мапи и збирки назбєраних материялох – спрам назбєраних материялох вибера теми зоз културного нашілїдства (народне облєчиво, обичаї, орнаменти ...), вибабя и виклада свою роботу котру представя у форми плакати, сликох або малих проектох – здобува позитивне становиско и розвива интересованє за учєнє руского языка и култури през роботу зоз жридловима материялами	Школяр з помоцу учителя розвива становиско о значносци очуваня национального нашілїдства и свідомосц о националней припадносци
ОŠ RSKJK С. 5. 2. Школяр препознава и менує основни историйни и географийни ознаки Карпатскей Руси, матичней териториї праоцовщини Руснацох.	– толкує понятия: народ, национална меншина, оцовщина, матична територия, державянство и державносц – знаходзи ше на мапи, менує и указує положєнє Карпатскей Руси, матичней териториї праоцовщини Руснацох (народна назва <i>Горнійца</i> або Стари край) – менує держави на котри ше прєсцєра Карпатска Рус, матична територия праоцовщини Руснацох – менує народних будитєлюх Руснацох у матичней териториї и у Бачкей, Сриме и Славонїї (дакедишня южна Панония)	Школяр з помоцу учителя препознава и менує основни историйни и географийни ознаки Карпатскей Руси, матичней териториї праоцовщини Руснацох.

OŠ RSKJK C. 5. 3. Школяр окончує активносц инспировану зоз фолклором.	– креативно ше виражує з рисунком, танцом, ілуму и ручними роботами вязани за традиційни обичаї за вирски швета и други нагоди – самостойно або у групи виводзи традиційни дзєцински народни и авторски писнї – виводзи танєчни крочаї руских народних танцох – украшує писанку зоз традиційну техніку и народними мотивами – вирабя елементи домашнього виробництва – указує народни обичаї и обичаї з нагоди прєслави вирских шветох (етноприкази) – участвує у означованю и толкує значносц окремих дньох и датумох руских вирских и державних шветох – нащивює и активно участвує у школских (Мєдзинародни дзєнь мацєринского языка) и звонкашколских културних манифєстацийох	Школяр з помоцу учителя окончує активносц инспировану зоз фолклором.
---	--	---

Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Прєпоручени теми за вигледованє: стародавна руска хижа (випатрунок, просториї, мебель и предмети у нїх), стари ремєсла и алати, архаїзми, шмати и обуї (руске народне облєчиво), руски народни орнаменти (на судзини, склу, древу и платну), ручни роботи (писанки), єдзєнє (традиційни єдла), народни обичаї за швета (Кирбай, Русадля) и прєз рок (свадзба, кресцини, прадки), писнї и танци, вигледованє и прєдставянє забутих обичайох. Жридла: старши особи, стари фамелийни фотографії, телевизия, мєдїї, интернет.

История и география Руснацох: славянски народи и поняцє мєна Руснак, карпатске подручє; Карпатска Рус – матична територия Руснацох, народна назва *Горніца* або Стари край, географске положєнє, етнографийни гранїци Карпатскей Руси, миграції зоз Карпатского подручя, знаходзєнє на мапи; етнічни ознаки Руснацох – язык, (грекокатолицка) вира и културне нащлїдство, язык – автохтона ознака народа.

Руски народни и уметніцки шпиванки: *Вежні зайду / Uzmi zavežljaj; Желєнє жито / Zeleni se pšenica; Ей, не видно тот мой валал / Ej, ne vidi se ovo moje selo; Чарни очка, поцє снац / Crne oči, pođite spavati; Кєд голубица лєцєла / Kad je golubica letjela;* крачунски шпиванки, новокомпоновани писнї панонских Руснацох и писнї зоз Старого краю по виборе учителя.

Школски културни манифєстаций: Европски дзєнь языкох, Мєдзинародни дзєнь мацєринского языка, Стрєтнуцє з писатєльом и културни манифєстаций руских здружєньох.

Посцигнуца зоз обласци Култура и мєдїї мож витвориц на основи истих язичних змистох з помоцу котрих ше витворюю воспитно-образовни посцигнуца зоз обласци Язык и комуникация и/або Читаю и творим.

Учитель ма шлєбоду прилагодзиц и прєшириц змисти котри часточно приказани у розробку поєдинєчного посцигнуца у обласци Култура и мєдїї.

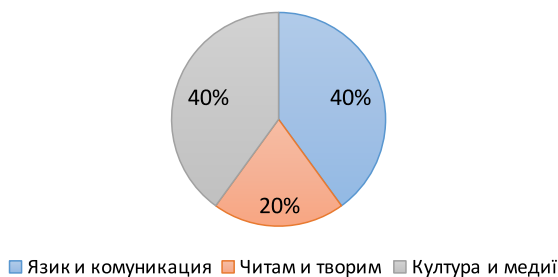
Прєпоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Прєпоручени мєдїї: руски часописи, документарни филми зоз рускими темами (Т. Дюрдєв: *Искра*), телевизијни и радијски емисії котри ше занїмаю зоз проблематику мєншинских заєднїцох (*Prizma/Призма, Manjinski mozaik / Мєншински мозаик*).

З виглєдовацку роботу прєдставиц народни орнаменти и мотиви зоз старинского древєного мєблє (лавка, посцєль, ормани...). Самостойно або у групи виглєдац и прєдставиц забути обичай.

Учитель планує школски и звонкашколски културни змисти и активносци спрам интєресованьох школярох, можлївосцох школи и локалнєй заєднїци. Зоз посцигнуцом ше порушує власни розвой и активнє уключованє школярох до културного и дружтвєного живота заєднїци, зоз акцентом на уключєносц до рускей мєншинскей заєднїци.

Заступєносц обласцох у процєнтох
за 5. класи основнєй школи

При планованю и витворйованю воспитно-образовних посцигнуцох, учитеље и наставніки шму одступиц до 10 % од препорученого проценту заступеносци каждого предметного подручя.

Основна школа: Руски язык и култура (RSKJK), 6. класа – 175 годзини рочне		
ОБЛАСЦ А: ЯЗИК И КОМУНИКАЦИЯ		
Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
ОŠ RSKJK А. 6. 1. Школяр слуша/чита з розуменьом кратки и едноставни тексти на познату тему, хаснуючи едноставни язични структури.	– указує же розуми кратки и едноставни текст на познату тему и видвоує главне порученє тексту – гласно чита кратки познати текст, хаснуючи правилне вигваряє и интонацию – видвоує основни информациї – описує особи и дії у непоштрєдним околїску зоз едноставними виречєнями – преприповедує кратки и едноставни текст хаснуючи познати словнік	Школяр зоз часточну помоцу учителя розуми кратки текст на познату тему и бешедує кратки тексти.
ОŠ RSKJK А. 6. 2. Школяр учасвує у краткей розгварки на познату тему.	– поставя едноставни питаня у увежбаних ситуацийох и одвитує на таки питаня – учасвує у кратких диалогох и бависку улогах – формує и вигваря кратки и едноставни текст у прешлим, терашнім и будуцим чаше – хаснує препоручени язични средства у увежбаних виявох	Школяр зоз часточну помоцу учителя учасвує у краткей розгварки.
ОŠ RSKJK А. 6. 3. Школяр записує едноставни и кратки вигварени слова на познату тему.	– обачує розлику медзи вигварену и написану букву – пише диктат	Школяр зоз часточну помоцу учителя записує кратки тексти.
ОŠ RSKJK А. 6. 4. Школяр пише кратки и едноставни текст на познату тему.	– пише едноставни текст на основи датого шаблону, хаснуючи едноставни язични структури – логично формує и ушорює текст, почитуючи правописни правила – применює правила писаня кратких винчованкох, поглядніцох и барз кратких власних поручєньох – дополнює едноставни розлични формулари (преноши информациї) зоз познатима словами – правилно пише познати и части слова – одвитує на поставени питаня	Школяр зоз часточну помоцу учителя пише кратки текст на познату тему на основи шаблона зоз меншими гришками.
Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох Препоручени теми: моя каждодньовосц, живот у школи, активносц у шлебодним чаше, мой дом, биване, ориєнтациї, стари край и оцовщина, держави и националносци, други и иншаки, швет коло мене, дзєцинска литература, окремни дні и датурами. Препоручени язични змисти: провадзиц програму горватского языка зоз указованьом на розлики зоз руским языком. Граматика: припадки (деклинация меновнікох зоз указованьом на розлики медзи горватским и руским языком), виречєне (члєни прєширеного виречєня), дієсловни форми (затримоване на розликох медзи горватским и руским языком), императив, словко НЄ, руска граматична терминология, велька и мала буква у корєлациї зоз наставу горватского языка, мєжки знак и двогласи у словох зоз гласами ЛЬ, НЬ, ДЬ и ТЬ, гласово пременки: непостояне <i>е/є</i> и <i>о</i> (<i>врабец</i> – <i>врабца</i> , <i>конєц</i> – <i>конца</i> , <i>палец</i> – <i>пальца</i>), консонанти <i>к</i> , <i>г</i> , <i>х</i> опрез <i>е</i> и <i>и</i> , виедначованє гласох по звучносци у бешеди, писанє запяти у вокативу, императив (<i>идз</i> – <i>идзме</i> – <i>идзце</i>), буква <i>Й</i> (<i>ний</i> – <i>нийме</i> – <i>нийце</i> , <i>умий</i> – <i>умийме</i> – <i>умийце</i>), присловніки (<i>з/зо/зоз</i>), писанє словка НЄ зоз меновніком, прикетніком, дієсловом, применовніком, усвойованє и хаснованє нових словох, самостойне и точне писанє од шейсц (6) по осем (8) виречєня, писанє составох почитуючи правописни норми, правилне менованє рускей граматичней терминології (припадки, пременліви и непременліви файти словох), правилне формулованє виречєньох, правилне вигваряє и писанє словох зоз непостояцима буквами <i>е</i> и <i>о</i> , як и императиву, преприповедованє пречитаного тексту зоз задатком пременки до другого роду або числа и часу, диктат; перши записи на руским языку, перши друкарні, перши друковани новини.		
Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох Настава язичних змистох фундаментує ше на урівноважєним одношеню шицких язичних схопносцох у комуникацийним контексту. Нови змисти ше уводза на основи познатих язичних змистох котри прилагодзєни уровню язичного розвою и искуству школярох, источашне порушуючи вєцєйязичносц. Школярох ше вше вєцєй порушує на обачованє структурних аналогийох и на заключованє на основи числєних прикладах.		

ОБЛАСЦ В: ЧИТАМ И ТВОРИМ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносни »добри« на концу класи
ОŠ RSKJK В. 6. 1. Школяр виноши власне непоштрдне дожице литературного тексту и повязує го зоз шветом коло себе.	– виражує свойо думанє после читаня/слуханя литературного або нелитературного тексту – виражує свойо основни чувства (чудоване, радосц, милосердие, сановане, напартосц обчекованя, гнів, ужас и страх) як реакцію на литературни текст – обачує же поетски вираз власни и субективни – поровнує власни искуства зоз искуствами котри здобул док читал – виєдначує ше зоз особами и преценює їх поступки	Школяр зоз часточну помоцу учителя виноши свойо замеркованя и думки и на понукнуце учествує у розгварки о тексту.
ОŠ RSKJK В. 6. 2. Школяр розсудзує о литературним тексту на основни знаня и искуства о швету коло себе и толкує обачени идеї и проблеми.	– виражує думанє о главних збуваньох после читаня або слуханя тексту, толкує власне думанє – препознава главни идеї литературного тексту – поровнує власне думанє о тексту зоз иншакими думанями – предклада ришене за проблеми зоз тексту	Школяр зоз часточну помоцу учителя розсудзує о литературним тексту на основни знаня и искуства о швету коло себе и толкує обачени идеї и проблематику.
ОŠ RSKJK В. 6. 3. Школяр ше креативно виражує на основни литературного искуства.	– з рисунком, фотографию и бависком ситуациї, указує змист и особи зоз литературного тексту, але и свойо думанє о тексту	Школяр зоз часточну помоцу учителя креативно виражує думки, замеркованя и у бависку ситуациї указує змист тексту и особи.

Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Литературни тексти: лирска писня (пейзажна, родолюбива и гумористична), народна приповедка, кратка приповедка, басна, виц, анегдота, загадка, присловка, бависко.

Литературни поняца: ритем, тема, идея, мотив, фабула, символ, алегория, портрет, диялог, монолог, драматизация.

Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Учитель вибера тексти по своїм виборе за обрабяне препоручених змистох. Учитель упознава школярох зоз розличними стратегиями, зависно од файти задатка, але почитуюци возраст школяра, його язични и когнитивни розвой и розлични стили учєня, указує приклади хаснованя стратегиюх, порушує школяра на їх применйованє и на тот способ дава модел по котрим школяре унапредзуоу резултати учєня.

Хаснованє стратегиюх ма виражени индивидуални характеристики: цо одвитує єдному школярови, не муши буц нужно хасновите и другому. Стратегії прєменліви: можу ше усвойовац нови, одруцовац стари, мож их комбиновац на розлични способи, а конєчне преценйованє їх хасновитосци приноши кажди школяр за себе, у складзе зоз своїма потребами, стилем учєня и ступньом язичного и когнитивного розвою. Прето не постой список стратегиюх котри би требал усвойц кажди школяр, але лєм список прикладах частєйших стратегиюх учєня и хаснованя языка.

Посцигнуца з обласци Читам и творим паралелно ше дополнюю зоз посцигнуцами других двох обласцох, и ведно ше, у складзе з нїма, витворюю.

Вирабя ше рисунки и бабки и применює ше драматизация, рецитованє писньочкох, виробок проповедкох у сличкох и плакатах, читанє литературних и нелитературних текстох.

Препоручени литературни тексти и апликації: избрани діла народней рускей литератури у стиху и прози; Г. Костельник: *Моя писня / Moja pesma*; М. Кочиш: *Єден чудни швет / Jedan čudan svijet*; М. Горняк: *Руска дзивка дараз / Rusinska djevojka nekad*; Дю. Папгаргаї: *Ту, такой при шерцу / Ti, odmah pored srca*; А. Балатинац: *Сина Руснака / Sina Rusina*; Т. Мишир: *Красни часи / Lijepa vremena*; А. Папандриш Гаргаї: *Ручник/Ručnik*; М. Ковач: *Гей, Дунаю / Hej, Dunave*; Е. М. Кочиш: *Два єдинки / Dvije jedinice*; М. Скубан: *Шамла/Šamla*; А. Бучко Папгаргаї: *Писанка слунко / Pisanica sunce*; М. Рамач: *Михалово лето / Miholje ljet*; поровнанє руско-горватских прекладах литературних текстох; вибор зоз рускей поезії и прози за дзеци (поетове и писателе зоз Републики Горватскей и Републики Сербії); И. Гнатко, М. Шторга: андроид апликация *Rusinski rječnik / Руски словник*.

ОБЛАСЦ С: КУЛТУРА И МЕДИЈ		
Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на урoвню усвоєносни »добри« на коңцу класи
OŠ RSKJK С. 6. 1. Школяр вигледує розлични културни фактори у формованю власного идентитету и пестує позитивне одношенє гу рускому културному скарбу.	– менує етнічни ознаки Руснацох – препознава, менує и описує часци руского женского народного облєчива (панонске подручє) у шветочних и каждодоньових нагодох – препознава, менує и описує чесанє и хусточки народного облєчива у шветочних и каждодоньових нагодох – менує традицийни єдла – менує фолклорни елементи ентериєру и екстериєру – зазберує стари фотографії, сликови материял, старински предмети зоз орнаментами зоз розличних жридлох, та прави мапи и збирки назбєраних предметох – на основи назбєраних предметох вибера теми зоз културного скарбу и вирабя и виклада свою роботу котру представя у форми плакати, приповедки у сличкох лебо як мали проект – здобува позитивне становиско и розвива интересованє за ученє руского языка и култури док роби зоз жридловима назбєранима материялами – вигледує и описує основни факти и означєня рускей националней меншини у Горватскей	Школяр з помоцу учителя вигледує розлични културни фактори у формованю власного идентитету и пестує позитивне одношенє гу рускому културному скарбу.
OŠ RSKJK С. 6. 2. Школяр препознава основна историйни и геогрaфски ознаки руского бєшєдного подручя у Карпатскей Руси, праоцовщини Руснацох.	– препознава и менує державни и бездержавни народи – препознава и менує перши руски жупаниї у 14. вику у праоцовщини – препознава и менує историйни и геогрaфски означєня у Карпатскей Руси по 18. вєк – препознава и указує териториялни пременки у Карпатскей Руси през историю – препознава и описує миграції Руснацох по 18. вєк у Австро-Угорскей монархии – препознава, указує и менує подручє формованя руского языка бачванско-сримских Руснацох	Школяр з помоцу учителя препознава основни историйни и геогрaфски ознаки руского бєшєдного подручя у Карпатскей Руси, праоцовщини Руснацох.
OŠ RSKJK С. 6. 3. Школяр окончує активносц инспировану зоз фолклором.	– виводзи гимну – креативно ше виражує з рисунком, шпиванку, танцом, глуму и ручними роботами котри вязани за традицийни обичаї, за швета и други нагоди – самостойно або у групи виводзи традицийни народни, свадзєбни и авторски пєснї – виводзи танєчни крочаї руских народних танцох – украшує писанки з традицийну технїку и народними мотивами – вирабя елементи домашнього виробнїцтва (вишивки) – указує народни обичаї и обичаї з нагоди прєслави вирских шветох (єтноприказ) – нащивює и активно учасує у школских (Мєдзинародни дзєнь мацєринского языка) и звонкашколских културних манифєстацийох	Школяр з помоцу учителя окончує активносц инспировану зоз фолклором.

Змисти за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Препоручени теми за вигледоване: стародавна руска хижа (випатрунок, просториї, мебель и предмети у нїх), руске народне облечиво, руски народни прикраски (на судзини, склу, древу и платну), ручни роботи (писанки и вишивки на платну), традиційни єдла, народни обичаї за вирски швета (Кирбай и Русадля) и през рок (свадзба, кресцини, прадки). Жридла: старши особи, стари фамелийни фотографії, телевизия, медії, интернет.

История и география Руснацох: народи и держави, перши руски острова у 14. вику, вчасна история Карпато-Руснацох, територіялни пременки Карпатской Руси през историю по 18. вик, миграції Руснацох до Австро-Угорской монархії по 18. вик, розвой и подруче формованя руского языка (бачванско-сримски Русанци).

Културни скарб Руснацох: народни, дзивоцки и свадзєбни шпиви: *Коло водички / Oко vodice; Ей, то там на гори дубина / Еј, тамо је на гори hrast; Зашивицело слунко з рана / Zasjalo је sunce izjutra; А, дзе идзєи, Гєленко? / A, gdje ideš, Heleno?; М. Г. Лєлас: Гєй, Дунаю / Hej, Dunave*; традиційни руски и церковнославянски крачунски шпиванки, новокмпоновани писні панонских Руснацох и писні и танци зоз старого краю по виборе учителя.

Школски културни манифєстациї: Европски дзєнь языкох, Медзинародни дзєнь мацеринского языка, Стретнуце з писательом и културни манифєстациї руских здружєньох.

Посцигнуца з обласци Култура и медії можу ше витворйовац на основи истих язичних змистох з помоцу котрих ше витворюю воспитно-образовни посцигнуца з обласци Язык и комуникация и/або Читам и творим.

Учитель ма шлєбоду прилагодзиц и прєшириц змисти и теми котри часточно приказани у розробку поєдинєчного посцигнуца у обласци Култура и медії.

Прєпоруки за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Препоручени медії: руски часописи, телевизийски и радийски емисії котри обрабяю проблематику меншинских заєднїцох (*Prizma/ Призма, Manjinski mozaik / Мєнишински мозаик*).

Зоз вигледовацку роботу прєдставиц народни орнаменти и мотиви зоз старинской судзини (танєри, миски...). Виляц танєр зоз гипсу и омальовац го зоз прєнайзєнєма мотивами. Самостойно лебо у групи вигледац и прєдставиц забути народни обичаї.

Учитель планує школски и звонкашколски културни змисти и активносци спрам интересованьох школярох, можливосцох школи и локалней заєднїци. Зоз посцигнуцами ше порушує власни розвой и активнє уключованє школяра до културного и дружтєвного живота заєднїци, зоз акцентом на уключованє до рускей меншинской заєднїци.

При планованю и витворйованю воспитно-образовних посцигнуцох, учительє и наставнїки шму одступиц до 10 % од прєпору-
ченого процєнту заступєносци каждого прєдметного подручя.

Основна школа: Руски язык и култура (RSKJK), 7. клас – 175 годзини рочнє

ОБЛАСЦ А: ЯЗИК И КОМУНИКАЦИЯ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
ОŠ RSKJK А. 7. 1. Школяр слуха/чита з розуменьєм тексти штредней длужини познатей тематики.	– цалком розуми текст штредней длужини – розуми штреднє длугоки и єдноставни вислухани, писани и аудиовизуални текст – гласно чита кратки познати текст, хаснуюци правилнє вигваряне и интонацию – видвоєє главнє поручєнє зоз тексту, ключни слова, и други важни податки – прєпознава главну думку и видвоєє информаций – планує змист текста и повязує часци текста – розуми єдноставни змисти у часописох и медийох – розуми єдноставни змисти у традиційних и сучасних медийох	Школяр зоз часточну помоцу учителя слуха/чита з розуменьєм тексти штредней длужини познатей тематики.

OŠ RSKJK A. 7. 2. Школяр бешедує кратки текст, хаснуючи штредне зложени язични структури зоз свого околїска.	– описує єдноставне збуване – преприповедує єдноставне збуване – дава звит о познатих ситуацијох и збуваньох – ушорює и виправя свою бешеду – формує текст єдноставних бешедних и описних структурох – планує, формує и бешедує кратки и єдноставни тексти о познатих темох – описує познати ситуациї, дїї и одношеня и преприповедує збуваня	Школяр зоз часточну помоцу учителя бешедує кратки текст, хаснуючи штредне зложени язични структури зоз свого околїска.
OŠ RSKJK A. 7. 3. Школяр учествує у єдноставней, непланованей и планованей краткей бешеди зоз свого околїска.	– учествує у єдноставней, водзеней, або спонтаней бешеди – поставя питаня и одвитує з пригодними язичними структурами – поставя питаня и одвитує на питаня, хаснуючи єдноставни морфосинтаксични структури – учествує у єдноставних дијалогах и бависку улогах – учествує у розгварки на тему з познатого околїска – поставя питаня и одвитує на питаня, хаснуючи прикладни морфосинтаксични структури – учествує у кратких и єдноставних водзеных и импровизованих дијалогах и у бависку улогах – учествує у непланованей розгварки на познату тему	Школяр зоз часточну помоцу учителя учествує у єдноставней, непланованей и планованей краткей бешеди зоз свого околїска.
OŠ RSKJK A. 7. 4. Школяр пише єдноставни и кратки текст на познату тему, хаснуючи штредне зложени язични структури и правописни правила.	– пише кратки и єдноставни тексти, планує їх структуру и змист – пише єдноставни тексти на основи задатого шаблону, хаснуючи штредне зложени язични структури – логично формує текст, хаснуючи когезийни средства, ушорює текст и применює правописни правила – пише кратки и єдноставни текст, правилней структури – пише текст у прешлим, терашнім и будучим часу – точно хаснує правописни знаки – планує структуру и змист тексту – пише кратки и єдноставни текст у прешлим, терашнім и будучим часу – хаснує пригоди злучніки и одвитујуци язични структури – применює правописни правила у розличних активносцох писаня и часточно точно хаснує знаки интерпункції	Школяр зоз часточну помоцу учителя пише єдноставни и кратки текст на познату тему, хаснуючи штредне зложени язични структури и правописни правила.

Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Препоручени теми: моя каждодньовосц, живот у школи, активносци у шлебодним чаше, мой дом, биванє, ориентация, Стари край и оцовщина, держави и националносци, други и иншаки, швет коло мнє, дзецинска литература, окремини днї и датуми.

Препоручени язични змисти: провадзиц програму горватского языка, указуюци на розлики зоз руским языком. Граматика: пременлїви и непременлїви файти словох (менованє), припадки: деклинация меновнікох, указуюци на розлики медзи горватским и руским языком, синоними, гомоними, антоними, зложени виречєня: зависни и независни, меновніки за означованє занїманьох за хлопски и женски особи (*дохтор – дохторка*), значєнє и хаснованє злучнікох, форми дієсловох у руским языку, правилне писанє словох зоз гласами Љ, Њ, Дь, и Ть, писанє словох ведно и роздвоєно, писанє словох зоз правописними проблемами и вименками, виедначованє консонантох по дзвонкосци, усвойованє и хаснованє нових словох, запята у зложеним виречєню, дополньованє и преширйованє виречєня, збите и роздвоєне писанє, писанє датумох, самостойне и точне составяне и писанє од шейсц (6) по дзевец (9) виречєня, писанє составу зоз применюваньом правописней норми, увага на стилу и чистой мацеринскей бешеди, диктат; розликованє восточнославянских, заходнославянских и южнославянских языкох, толкованє харктеристикох руского языка, положєнє руского языка медзи другима славянскими языками, нормованє руского языка – робота Гавриїла Костельника, основоположніка руского языка у Бачкей, Сриме и Славонїї, народна руска бешєда и стандартни руски язык, розлики у бешєди медзи рускими валалами.

Препоруки за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Настава язичних змистох фундаментує ше на урівноваженім одношеню шицких язичних схопносцох у комуникаційним контексту. Нови змисти ше уводза на основи познатих язичних змистох котри прилагодзени уровню язичного розвою и искуству школярох, источашне порушуюци вецейязичносц.

Школярох ше вше баржей порушує на обачоване структурних аналогійох и на заключоване на основи числених прикладах.

ОБЛАСЦ В: ЧИТАМ И ТВОРИМ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
ОШ RSKJK В. 7. 1. Школяр обгрунтує свойо искуства и точки спатраня повязани зоз литературним и нелитературним текстом.	– повязує свойо искуства и становиска зоз змистом литературного и нелитературного тексту – розвива способносци маштаня и предвидзования, як и розумене своїх и цудзих поступкох – чита зоз задовољством	Школяр зоз часточну помоцу учителя обгрунтує свойо становиска и искуства.
ОШ RSKJK В. 7. 2. Школяр оцєнює литературни текст и обгрунтує власни становиска вязани за пречитани текст.	– зоз своїма словами преприповедує пречитани текст – обачує як становиска и вредносци у литературних текстах уплїваю на читачох и поровнує их зоз власними становискама и вредносцама	Школяр зоз часточну помоцу учителя интерпретує текст и виноши становиска.
ОШ RSKJK В. 7. 3. Школяр ше креативно виражує на основи литературного искуства.	– зоз своїма словами толкує розлику медзи фікцию и стварносцу – креативно ше виражує у интерпретацийі литературного діла – представя литературни текст з помоцу бависка ситуацийі	Школяр зоз часточну помоцу учителя виражує свою креативносц.

Змисти за витворйоване воспитно-образовни посцигнуца

Литературни тексти: лирска писня (любовна, гумористична, пейзажна, социјална и духовна), сонет, кратка приповедка, басна, виц, анегдота, загадка, присловка, бависко, стрип.

Литературни понятия: стилски средства – ономатопея, инверзия, епитет, контраст, метафора, алегория; хронологийни шлїд збуваньох, ретроспектива; драмски файти; фолклористика.

Препоруки за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Учитель упознава школярох зоз розличними стратегиями, зависно од файти задатку, але у складзе зоз возростом школяра, його язичного и когнитивного розвою и, хаснуюци розлични стили учєня, указує приклади хаснования стратегийох, порушує школярох на їх применйоване и на тот способ дава модел зоз чиім применйованьом школяре унапредзую хасновитосц учєня.

Хасноване стратегийох ма окреме индивидуални характеристики: цо одвитує єдному школярови, не муши нужно буц хасновите другому. Стратегийі пременлїви: можу ше усвойовац нови, одруцовац стари, мож их комбиновац на розлични способи, а конечно прецєньоване їх хасновитосци приноши кажди школяр за себе, у складзе зоз своїма потребама, стилем учєня и ступньом язичного и когнитивного розвою. Прето не постої список прикладах частих стратегийох учєня и хаснования языка.

Посцигнуца зоз обласци Читам и творим паралелно ше дополнюю зоз посцигнуцама других двох обласцох и ведно ше, у складзе зоз нїма, и витворюю.

Вирабяю ше рисунки и бабки и применює ше драматизация, рецитую ше писньочки, вирабяю ше приповедки у сликох и плакатах и нелитературних текстах.

Препоручени литературни тексти и апликацийі: Лю. Середи Фалц: *У старим краю / U starom kraju*; Лю. Середи Фалц: *Мойо корєні / Moji korijeni*; С. Ердєлі: *Дуб / Hrast*; М. Колошняї: *Вик мойого діда / Vijek mojeg djeda*; Е. Врабец: *Руска бешєда / Rusinski govor*; З. Барна: *Орачови/Orači*; М. Ковач: *Чловек з народу / Čovjek iz naroda*; Г. Костельник: *Давни пайташки / Davne prijatelji*; Ї. Костелник: *Петро Гевєрн / Petro Danguba*; А. Бучко Папгаргаї: *Тайна дзивого орєха / Tajna divljeg oraha*; руски народни приповедки (вибор); зазбероваче народного блага при Руснацох (В. Гнатюк, Ї. Костелник, М. Мудри, Дю. Биндас); вибор зоз рускей поезийі и прози за дзеци (поетове и писателе зоз Рєпублики Горватскей и Рєпублики Сєрбий); И. Гнатко, М. Шторга: андроид апликация *Rusinski rječnik / Руски словнїк*.

ОБЛАСЦ С: КУЛТУРА И МЕДИЈ		
Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на урoвню усвоєносни »добри« на концу класи
OŠ RSKJK С. 7. 1. Школяр вигледує розлични културни фактори у формованю власного идентитету и пестує позитивне одношенє гу рускому културному нашлїдству.	– менує етнічни ознаки Руснацох – препознава, менує и описує часци руского хлопского народного облечива (панонского подручя) у шветочних и каждодньових нагодох – препознава, менує, описує и пририхтує чесанє и хусточки народней ношнї у шветочних и каждодньових нагодох – препознава и менує алати за ручни виробок платна зоз конопи – менує фолклорни елементи ентериєру и екстериєру – видвоує и описує значносц познатих Руснацох у швецє и Републики Горватскей – зазберує стари фотографії, сликови материяли и старински хасновити предмети зоз украсами зоз розличних жридлох и прави мапи и збирки зоз назбєраних материялох – спрам назбєраних материялох вибера тему зоз културного нашлїдства и других подручїох, и вирабя и виклада свою роботу котру представя у форми плакати, приповедки у сликох лебо малих проектах – здобува позитивне становиско и розвива интересованє за ученє руского языка и култури през роботу зоз жридловима назбєранима материялами	Школяр з помоцу учителя вигледує розлични културни фактори у формованю власного идентитету и пестує позитивне одношенє гу рускому културному нашлїдству.
OŠ RSKJK С. 7. 2. Школяр препознава основни историйни збуваня и географски означєня у Карпатскей Руси, праоцовщини Руснацох у Бачкей.	– описує и повязує историйни збуваня и причини першей миграції Руснацох у чаше панованя царици Мариї Терезії – описує и повязує потреби присельованя Руснацох до Бачкей (Руски Керестур и Коцур) – описує и повязує значенє грекокатолицкей вири у очуваню национального идентитету Руснацох у Бачкей – описує и повязує значносц образования на руским языку (конфесийни школи) – описує и повязує значносц розвою културного живота	Школяр з помоцу учителя препознава основни историйни збуваня и географски ознаки у Карпатскей Руси, праоцовщини Руснацох у Бачкей.
OŠ RSKJK С. 7. 3. Школяр окончує активносц инспировану зоз фолклором.	– креативно ше виражує з рисунком, писню, танцом, глуму и ручнима роботами хтори вязани за традицийни обичаї, за швета и други нагоди – самостойно лебо у групи виводзи традицийни, народни, свадзебни и авторски писнї – виводзи танечни крочаї руских народних танцох – украшує писанки з традицийну технїку и народними мотивами – вирабя елементи домашнього виробнїцтва (вишивки) – указує народни обичаї и обичаї з нагоди прєслави вирских шветох (етноприказ) – нащивює и активно учасує у школских (Мєдзинародни дзєнь мацєринского языка) и звонкашколских културних манифєстацийох – учасує у активносцох котри звєкшую задовољство учєня руского языка и култури – пестує заєднїчки живот зоз припаднїками других народох	Школяр з помоцу учителя окончує активносци инспировани зоз фолклором.

Змисти за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Препоручени теми за вигледоване: стародавна руска хижа (випатрунок, просторії, мебель и предмети у нїх), од конопи по платно, руске народне облечиво, руски народни орнаменти (на судзини, склу, древу и платну), ручни роботи (писанки, вишивки на платну), традиційни едла, народни обичаї за вирски швета (Кирбай, Русадля) и през рок (свадба, кресцини, прадки), познати Руснаци у Швеце и у Републики Горватскей. Жридла: старши особи, стари фамелийни фотографії, телевизия, медії, интернет.

История и география Руснацох: пановане Царици Марії Терезії, присельоване Руснацох грекокатолікох до Бачкей (Руски Керестур и Коцур), значносц грекокатоліцкей вири за очуване идентитету Руснацох, образоване на руским язiku (конфесийни школи), розвой културного животу, очуване национального идентитету у Бачкей.

Културне наслідство Руснацох: руски народни легиньски и уметніцки шпиванки: *Я до леса зеленого не пойдзем / Ја и зелени шти пећи іћи; Шицким добре / Svima je dobro; Чийо же то волки / Їји су то волови; Јај, Боже мой, тоти моје черешні / О, Боже мой, ове моје trešnje; По петровским полю / По petrovačkoj njivi*; В. Бодянец: Скакал я, бегал я / *Trčao sam, skakaо sam*; традиційни руски и церковнославянски крачунски шпиванки, новокомпоновани писні панонских Руснацох и писні и танци зоз старого краю по виборе учителя.

Школски културни манифестації: Европски дзень языкох, Медзинародни дзень мацеринского языка, Стретнуце з писателюм и културни манифестації руских здруженьох.

Посцигнуца зоз обласци Култура и медії можу ше витворйовац на основі истих язичних змистох з помоцу котрих ше витворюю воспитно-образовни посцигнуца зоз обласци Язык и комуникация и/або Читам и творим.

Учитель ма шлебоду прилагодзиц и преширец змисти и теми котри часточно приказани у розробку поєдинечного посцигнуца у обласци Култура и медії.

Препоруки за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Препоручени медії: руски часописи, телевизийни и радийски емисії котри ше занімаю зоз проблематику меншинских заєдніцох (*Prizma/Призма, Manjinski mozaik / Менишински мозаик*).

Зоз вигледовацку роботу представиц народни орнаменти и мотиви на платну (ручнік, заглавчок...). Вишиц мотив на платну. Самостойно лебо у групи вигледац и представиц забути обичай.

Учитель планує школски лебо звонкашколски културни змисти и активносци спрам интересованьох школярох, можлівосцох школи и локалней заєдніци. Зоз посцигнуцом ше порушує власни розвой и активне укључоване школярох до културного и дружтвеного животу заєдніци, з наглашку на укључоване до рускей меншинскей заєдніци.

При планованю и витворйованю воспитно-образовних посцигнуцох, учителье и наставніки шму одступиц до 10 % од препорученого проценту заступеносци каждого предметного подручя.

Основна школа: Руски язык и култура (RSKJK), 8. класа – 175 годзини рочне

ОБЛАСЦ А: ЯЗИК И КОМУНИКАЦИЯ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци «добри» на концу класи
ОШ RSKJK А. 8. 1. Школяр розуми и репродукує штредне длугоки и едноставни тексти на познату тему.	– розуми штредне длугоки и едноставни вислухани, писні и аудиовизуални текст на познату тему – розуми змист литературних и нелитературних текстох – розуми текст глобално и селективно – препознава главну думку, видвоєє информациї у штредне длугоким, едноставним и прилагодзеним тексту – описує познати ситуациї, дії и одношения и преприповедує збування – обсяжнейше бешедує о познатих темах – препознава хронологийни цек збування	Школяр зоз часточну помоцу учителя розуми и репродукує штредне длугоки и едноставни тексти на познату тему.

OŠ RSKJK A. 8. 2. Школяр бешедує кратки текст, хаснуючи штредне зложени язични структури.	– планує, формує и бешедує кратки тексти – преприповедує познати ситуації, збувания и їх повязаносц – дава звит у ширшим контексту о познатих збуваньох – повязує часци тексту, ушорює и виправя свою бешеду	Школяр зоз часточну помоцу учителя бешедує кратки текст, хаснуючи штредне зложени язични структури.
OŠ RSKJK A. 8. 3. Школяр учасує у краткей непланованей и планованей штредне длугокей розгварки.	– поставя питаня и одвитує на питаня – учасує у кратких водзеных импровизованых диялогах и бавискох улогах – учасує у штредне длугоких водзеных диялогах и кратких импровизованых диялогах	Школяр зоз часточну помоцу учителя учасує у краткей непланованей и планованей штредне длугокей розгварки.
OŠ RSKJK A. 8. 4. Школяр пише штредне длугоки текст на познату тему.	– применює правила писаня барз єдноставних текстох: барз кратки описи власних искуствох, кратки власни порученя, поглядніци и винчованки – повязує даскельо виреченя до логичней цалосци – пробує самостойно продуктивно хасновац увежбани язични средства за продуцию нових, неувежбаних виреченьох – правильно пише познати и части слова и часточно точно хаснує интерпункційски знаки	Школяр зоз часточну помоцу учителя пише штредне длугоки текст на познату тему.

Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Препоручени теми: моя каждодньовосц, живот у школи, активносци у шлебодним чаше, мой дом, биване, ориєнтация, родзени край и оцовщина, держави и националносци, други и иншаки, швет коло мене, дзецинска литература, окреми дні и датуми.

Препоручени язични змисти: провадзиц програму горватского языка з акцентом на розлики зоз руским языком. Граматика и правопис: наглашка у руским языку, деминутиви и аугментативи, компарация прикметнікох (*чежки – чежиши – найчежиши, красни – красии – найкрасии*), пременлїви и непременлїви файти словох, зложени виреченя: зависни и независни, руски злучніки, творене словох, руски назви, скрацєня, правописни знаки, писанє и вигваряне скрацєньох, писанє словох ведно и одвоєно; пременки у деминутивох (*нос – ноцок*), писанє словох зоз правописними проблемами и вименками, дополньованє и преширйованє виреченьох, самостойне и точне формованє и писанє од дзевец (9) по дванац (12) виреченя; писанє составу зоз почитованьом правописних нормох, увага на стилу и чистей мацеринскей бешеди, диктат; положєне руского языка у групи славянских языкох, нормованє руского языка: робота Гавриїла Костельника, Гавриїла Надя, Михайла М. Кочиша, Юлиана Рамача, Михайла Фейси (граматики, словніки, правописи), стандардизовани варианти руского языка у Словацкей, Польскей и Мадярскей.

Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Настава язичних змистох фундаментує ше на урівноважєним одношеню шицких язичних схопносцох у комуникаційним контексту. Нови змисти ше уводзи на основи познатих язичних змистох котри прилагодзєни уровню язичного розвою и искуству школяра, источашне порушуюци вецейязичносц.

Школярох ше вше баржей поруше на обачованє структурних аналогійох и на заключованє на основи числєних прикладах.

ОБЛАСЦ В: ЧИТАМ И ТВОРИМ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
OŠ RSKJK B. 8. 1. Школяр толкує литературни и нелитературни текст спрам свойого читательного искуства, поровнуюци го зоз другима текстами.	– менує и описує збувания по хронологийним рядошлїду же би було цалком розумлїве – обачує структуру литературного тексту – описує розлични обставини, т.є. намиру автора котри унапрямює повагу читателя – описує поетски фигуративни язык	Школяр зоз часточну помоцу учителя толкує литературни текст.
OŠ RSKJK B. 8. 2. Школяр интерпретує литературни текст на основи власного читательского искуства и контексту, и критицки го оцєнює.	– розсудзує розлични прикмети особох през бешеду особи, ей роздумованє, емоционални и психични реакції, морални становиска и медзисобне одношенє – прецєнює етични и естетски уровень литературного тексту – критицки оцєнює литературни и нелитературни текст – приноши заключения о литературним тексту и обгрунтує их зоз доказами – виражує и аргументує власне думанє о тексту	Школяр зоз часточну помоцу учителя интерпретує литературни текст.

OŠ RSKJK B. 8. 3. Школяр ше креативно виражуе на основі літературного іскуства.	– бешедуе о розличних інтерпретаційох тексту – зоз своїма словами описуе розлику медзі фікцію и стварносцу – виражуе свою креативносц през писанє літературного приказу – приказує літературни текст през улоги	Школяр ше креативно виражуе зоз часточну помоцу учителя.
Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцх Літературни тексти: лірска писня (любовна, родолюбива, соціална и думкова), соціална приповідка, народна приповідка, кратка приповідка, роман, легенда, гумореска, драмски текст, стрип. Літературни поняца: композиция (організація строфох у писні, мотив, тема, ідея); стилски средства (асонанца, алітерація, рефрен, антитеза и гіпербола); неологізми и архаізми; гумор (іронія, сатира, сарказм).		
Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцх Учене и настава о характеристикі літературних особох ше повязує зоз літературними текстами. Под час їх інтерпретації школяр характеризує літературну особу. Под час інтерпретації писньох школяр обачує конотацію на історійни збуваня и хаснує одредзени поняца зоз історійних жридлох. Учитель вибера тексти по своїм виборе за обрабляне препоручених змистох. Посцигнуца зоз обласци Язик и комуникация паралелно ше дополню з посцигнуцами других двох обласцхх и ведно ше, у складзе зоз нїма, и витворюю. Вирабляю ше рисунки, применює ше драматизация, рецитованє, пририхтованє плакатох, рецитованє, приповідканє у сличкох, писанє біографії, читанє літературного и нелітературного тексту. Препоручени літературни тексти и апликації: М. Кочиш: <i>Додня пред додньом / U Cik zore, Мацери при кудзелі / Majci pored preslice</i>; А. Духнович: <i>Я Русин / Ja sam Rusin</i> (Vrućanije), <i>Живот Русина / Život Rusina</i>; Г. Костельник: <i>Идилски венєц: З мойого валалу / Idilski vijenac: Iz mojega sela</i>; А. Бучко Папгаргаї: <i>Потрацени подкови / Izgubljene potkove</i>; С. Ерделі: <i>У лешику при валале / U šumici pored sela</i>; О. Костелник: <i>Родими край / Rodni kraj</i>; Лю. Сегеди-Фалц: <i>Тополя на концу валала / Topola na kraju sela</i>, <i>Моїм Петровцом / Mojim Petrovcima</i>; Лю. Гаргаї: <i>Рускей писні / Rusinskoj pjesmi</i>; Е. Врабец: <i>Не було легко / Nije bilo лако</i>; А. Хромиш: <i>Селїдбу/Selidbe</i>; М. Римар: <i>Стари приповідки / Stare pripovedke</i>; М. Скубан: <i>З горох на равніну / Iz brijegova na ravnicu</i>, <i>Врацена цмота / Vraćena tama</i>; вибор зоз сучасней рускей літератури; вибор зоз рускей поезії и прози за дзеци (поетове и писателе зоз Републики Горватскей и Републики Сербії); И. Гнатко, М. Шторга: андроид апликация <i>Rusinski rječnik / Руски словник</i>.		
ОБЛАСЦ С: КУЛТУРА И МЕДИЇ		
Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцх	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
OŠ RSKJK C. 8. 1. Школяр вигледує розлични културни фактори у формованю власного ідентитету и пестує позитивне одношенє гу рускому културному нашілїдству.	– обачує и менує присутносц руских народних орнаментох и мотивох на вишиваних свадзєбних ручнікох – описує и зна зачесац женску фризурзу за фитюлу и баршонь у Републики Горватскей – вигледує, препознава, розликує, поровнує и менує файти народного облєчива на глави женскей особи зоз Южней Панонії (Републики Горватскей и Сербії) и зоз простору Карпатскей Руси (Польскей, Словацкей, України, Румунії и Мадярскей) – вигледує, видвоює и описує значносц познатих Руснацох у Републики Горватскей и швецє – спрам назбераного материялу вибера теми зоз културного нашілїдства и виклада свою роботу котру представя у форми плакати, приповідки у сличкох лебо малих проектах – здобува позитивне становиско и розвива интересованє за ученє руского языка и култури през роботу зоз жридловима, назберанима материялами	Школяр з помоцу учителя вигледує розлични културни фактори у формованю власного ідентитету и пестує позитивне одношенє гу рускому културному нашілїдству.

OŠ RSKJK C. 8. 2. Школяр препознава основни историйни збування и географски ознаки у Карпатскей Руси, праоцовщини Руснацох у Бачкей и у нешкайшей Републики Горватскей.	– описує положене Руснацох у Карпатскей Руси у чаше Другей шветовой войны – описує положене Руснацох и територіялни пременки у Карпатскей Руси после Другей шветовой войны – описує Треци национални препород Карпатскей Руси (1989.) – описує и повязує историйни збування и причини другой селідби Руснацох до Сриму и Славонії початком 19. віку – описує и повязує потреби присельованя Руснацох на простор нешкайшей Републики Горватскей (до Старих Янковцох, Петровцох, Миклошевцох, Вуковару) – описує и повязує значносц грекокатоліцкей вири у очуваню національного идентитету Руснацох у Срime и Славонії – описує и повязує значносц образования на руским языку (конфесийни школи у Петровцох и Миклошевцох) – описує и повязує значносц розвою культурного живота Руснацох у Републики Горватскей	Школяр з помоцу учителя препознава основни историйни збування и географски ознаки у Карпатскей Руси, праоцовщини Руснацох у Бачкей и у нешкайшей Републики Горватскей.
OŠ RSKJK C. 8. 3. Школяр окончує активносц инспировану зоз фолклором.	– активно учествує у заєдніцким виводзеню (представох и програмах) – шпива авторски и традицийни руски писні – танцує крочаї руских народних и модерних танцох зоз шпиваньом – украшує писанки зоз традицийну техніку и народними мотивами – вирабля елементи домашнього виробництва (вишивки) – указує народни обичаї и обичаї за вирски швета (етноприказ) – нашивює и активно учествує у школских (Медзинародни дзень мацеринского языка) и звонкашколских культурних манифестацийох – през историю, традицию, язык, культуру и обичаї представя Руснацох припадніком других народох – пестує соживот зоз припадніками других народох	Школяр з помоцу учителя окончує активносц инспировану зоз фолклором.

Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Препоручени теми за вигледованє: стародавна руска хижа (випатрунок хижи и коло ней, просторії, мебель и предмети у нїх), украшоване муροх (ролькане/шулькане), од конопи по платно, руске народне облечиво, руски народни орнаменти (на судзини, склу, древу и платну), ручни роботи (писанки, вишивки на платну), традицийни едла, народни обичаї за вирски швета (Кирбай, Русадля) и през рок (свадзба, кресцини, прадки), познати Руснаци у Републики Горватскей и у швецє. Жридла: старши особи, стари фамелийни фотографії, телевизия, медії, интернет.

История и география Руснацох: Руснаци у Карпатскей Руси у чаше Другей шветовой войны, Руснаци и територіялни пременки у Карпатскей Руси после Другей шветовой войны, Треци национални препород у Карпатскей Руси (1989.), присельованє Руснацох грекокатолікох до Сриму и Славонії (Шид, Стари Янковци, Петровци, Миклошевци, Вуковар), значносц грекокатоліцкей вири у очуваню идентитету Руснацох у Срime и Славонії, образованє на руским языку (конфесийни школи у Петровцох и Миклошевцох), розвой живота Руснацох у Републики Горватскей.

Културне наслідство Руснацох: руски народни легиньски и уметніцки шпиванки: *Дунай, Дунай глібоки / Dunav, Dunav duboki; Ей, суццела ліщина / Ej, šušala je lijeska*; Ю. Рамач: *Стари приповедки / Stare pripovedki*; Я. Сивч: *Ружи, червени ружи / Ruže, crvene ruže, У лешику при валале / U šumici pored sela* (текст: С. Ерделі); М. Костелник: *Рускей писні / Rusinskoj pjesmi* (текст: Лю. Гаргай), А. Тимко: *Родими край / Rodni kraj* (текст: О. Костелник), *Селідби/Selidbe* (текст: А. Хромиш); традицийни руски и церковнославянски крачунски шпиванки, новокомпоновани писні панонских Руснацох и писні и танци зоз старого краю по виборе учителя; руски композиторе зоз южней Панонії: Онуфрий и Ириней Тимко, Йоаким Сивч, Юлиан Рамач и Юлиан Бучко.

Школски културни манифестаций: Европски дзень языкох, Медзинародни дзень мацеринского языка, Стретнуце з писательом и културни манифестаций руских здруженьох.

Посцигнуца зоз обласци Култура и медії можу ше витворйовац на основі истих язичних змистох з помоцу котрих ше витворюю и воспитно-образовни посцигнуца зоз обласцох Язык и комуникация и/або Читам и творим.

Учитель ма шлебоду прилагодзиц и прешериц змисти котри часточно приказани у розробку поєдиначного посцигнуца у обласци Култура и медії.

Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Препоручени медий: руски часописи, телевизийски и радийски емисий котри ше занімаю зоз проблематику меншинских заєдніцох (*Prizma/Призма, Manjinski mozaik / Менински мозаик*).

Зоз виглядовацку роботу представиц старински вишити ручни роботи спрам файтох платна, народних орнаментох, мотивох и фарбох. Виробиц таписерию зоз рускими народними орнаментами и мотивами. Самостойно лебо у групи виглядац и представиц забути обичай.

Учитель планує школски лебо звонкашколски културни змисти и активносци спрам интересованьох школярох, можлівосцох школи и локалней заєдніци. Зоз посцигнуцом ше порушує власни розвой и активне уключованє школярох до културного и дружтвеного живота заєдніци, зоз акцентом на уключованє до рускей меншинскей заєдніци.

При планованю и витворйованю воспитно-образовних посцигнуцох, учителя и наставніки шму одступниц до 10 % од препорученого проценту каждого предметного подручя.

Штредня школа: Руски язык и култура – 105 годзини рочне

Штредня школа: Руски язык и култура (RSKJK), 1. класа – 105 годзини рочне

ОБЛАСЦ А: ЯЗИК И КОМУНИКАЦИЯ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
SŠ RSKJK A. 1. 1. Школяр розуми длугоки и едноставни текст и репродукує го.	– анализує главне порученє тексту и видвоєє ключни информации – розликує важни од неважних информациейох – планує, формує и бешедує тексти штредней длужини на познати теми – описує, преприповедує и дава звит о змистох котри повязани зоз темами – интерпретує кратки и увежбани приповідки у сличкох о познатих темох и едноставно толкує свойо думанє – самостойно продуктивно хаснує увежбани препоручени язични средства за продукцию неувежбаних виреченьох	Школяр зоз часточну помоцу учителя бешедує длугоки и едноставни текст зоз меншими гришками.
SŠ RSKJK A. 1. 2. Школяр участвує у длугшей, планованей и едноставней, спонтаней розгварки на познату тему.	– планує и пририхтує свою бешеду – указує интересованє за розгварку – уключує ше до розгварки и хаснує одвитујуци вирази – участвує у розгварки – хаснує прикладни язични структури за розпочинанє, водзенє и законченє розгварки – прилагодзує наглашку и интонацию спрам розличних комуникацийних ситуацийох – розликує литературни и нелитературни форми	Школяр зоз часточну помоцу учителя участвує у длугшей, планованей и едноставней, спонтаней розгварки на познату тему.

SŠ RSKJK A. 1. 3. Школяр пише штредне длугоки текст, хаснуюци штредне зложени язични структури.	– планує змист и структуру тексту – у пририхтаным тексту означає виривки – хаснує пригодни, штредне зложени язични структури – применює правописни правила – ушорює и виправя свой текст	Школяр з помоцу учителя пише єдноставни текст штредней длужини зоз меншима гришками.
Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох Предложени теми: то я, каждодньово звикнуца, место дзе жиєм, шлебодни час и розвага, природне околїско, час, идентитет, руски обичаї за швета, и окремни дні и датуи. Препоручени язични змисти Язични функції: представяне, водзене розгварки и описованє животних ситуацийох, опис фамелії и фамелийних вязох, опис каждодньових звикнуцох, опис препровадзованя шлебодного часу и можлівосци за розвагу, опис природного околїска, час, опис руских обичайох за швета, розгварка о окремних датумох и дньох. Наставнік вибера лексични структури, меркуюци на розвойни уровень школярох и їх повязаносц зоз другима наставними предметами и медзипредметними темами. Наставнік вибера граматични структури, меркуюци на розвойни уровень школярох, котри ше фундаментую на предложених язичних функційох. Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох циклично ше повторюю, надобудовую ше на предходни класи.		
Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох Настава язичних змистох фундаментує ше на урівноваженім одношеню шицких штирох язичних схопносцох у комуникаційним контексту. Нови змисти ше уводза на основі познатих язичних змистох, прилагодзени уровню язичного розвою и искуству школярох. При школярох ше порушує вецейязичносц. Наставнік виклада язични змисти преїг усней и писаней комуникації и зоз ученєм зоз бавискох ситуаций: рухи, бависка, пісні, драматизації, рисованє, дигітални и визуални средства.		
ОБЛАСЦ В: ЧИТАМ И ТВОРИМ		
Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
SŠ RSKJK B. 1. 1. Школяр виражує свойо думанє и обгрунтує свойо становиско о тексту.	– виражує упечатки о литературним тексту (емоционални, упознаваюци, естетски) – виражує свойо думанє о тим о чим слово у тексту – обгрунтує розумєнє тексту – виражує свойо критицке становиско о тексту на основі читательского искуства, знаня о швецє и литературы	Школяр зоз часточну помоцу учителя виражує свойо думанє и становиско.
SŠ RSKJK B. 1. 2. Школяр интерпретує литературни текст и творчо ше виражує спрам власного интересованя.	– бешедує о розличних интерпретацийох тексту – толкує розлику медзи фиктивним и стварним шветом – применює основни литературно-теорийни поняца важни за интерпретованє тексту – поровнує розлични интерпретацийи тексту – самостойно пририхтує и формує власни роботи у котрих виражує креативносц, оригіналносц и творче думанє	Школяр з помоцу учителя интерпретує текст и формує власни роботи.
SŠ RSKJK B. 1. 3. Школяр чита з розумєньом розлични розлични файти текстох зоз розличних жридлов.	– чита описни и бешедни тексти спрам власного и професионального интересованя – видвоює інформації, розликує податки по значносци, толкує значєня, ясно чита наглас, хаснуюци правилну наглашку и точне вигваряне – утвердзує ключни податки	Школяр описує основни означєня тесктох и видвоює інформації и вибера значни інформації зоз розличних жридлов.
Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох Посцигнуца зоз обласци Читам и творим могу ше витворйовац на основі истих язичних змистох з помоцу котрих ше витворюю воспитно-образовни посцигнуца зоз обласцох Язык и комуникация и Култура и медії.		

Препоруки за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Вибор писаних текстох и других медийох фундаментує ше на власним и професионалним интересованю школярох. Учитель при виборе текстох муши водзиц рахунка о рижнородних жанрох и темох, як и о рецепцийних можливосцох школярох.

Ведно читаю плановани тексти на годзини з цильом розвиваня тирвацого читательского звикнуца и водза активну розгварку у котрей участвую шицки школяре, при чим ше визначає значносц каждого поединечного думаня.

Литературни понятия: народна лирска писня, мотив, тема, идея, поетска слика, персонификация, метафора, приповедач, приповедање, диалог, монолог, опис.

Препоручени файти текстох: писня (традиційна и сучасна), приповедка, басна, дзєцински роман, драмски текст, стрип, текст диалогу, статї/тексти зоз часописох за младих и меншински часописи на руским язикау, литературни тексти пригодни за младих.

Дзєпоедни препоручени активносци: читанє литературного и нелитературного тексту, дополньованє текстох, рецитованє, рижни бависка, писанє нового законченя приповедки лебо часци текста котра хибѣ, реконструованє рядошлїду тексту на основи препознаваня часових и причиново-пошлїдкових вѣзох, пририхотванє плакатох и приповедкох у сличкох.

Препоручени литературни тексти и апликациї: Г. Костельник: вибор з поезиї и прози, А. Бучко Палгаргаї: вибор з поезиї, Лю. Сєгеди-Фалц: вибор з поезиї; О. Костелник: *Родими край / Rodni kraj*; М. Колошняї: *Вєрбово пруце / Vrbovo pruce*; В. Мудри: *Ей, бул то кедиш красни час / Ej, bilo je to nekad lijepo vrijeme*; М. Будински: *Сон/San*; руска народна писня: *Мојо квеце / Моје cvijeće*; Ё. Солонар: *Желєнє жито / Zeleni se pšenica*; руска народна приповедка: *Чия робота чежша / Čiji je rad teži*; вибор зоз рускей поезиї и прози за дзєци (поетове и писателе зоз Рєпублики Горватскей и Рєпублики Сєрбиї); И. Гнатко, М. Шторга: андроид апликация *Rusinski rječnik / Руски словник*.

ОБЛАСЦ Ц: КУЛТУРА И МЕДИЈ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
SŠ RSKJK C. 1. 1. Школяр розправя о информацийох о рускей култури, култури рускей националней меншини у Рєпублики Горватскей и других културох.	– прєширює обсяг информацийох о Карпатскей Руси (матичней териториї Руснацох), рускей култури и култури рускей националней меншини у Рєпублики Горватскей – утвєрдзує подобносци и розлики мєдзи горватску културу, руску културу и културу рускей националней меншини у Рєпублики Горватскей – описує положєнє рускей националней меншини у Рєпублики Горватскей и интересує ше о доприношеню поединцох Руснацох лебо Горватах руского походзєня у горватскей култури и науки – розвива самодовирє кєд хаснує язични дїялносци руского язика и зоз занїманьом ше стрєта зоз руску културу у автєнтичним околїску	Школяр з помоцу учителя обгрунтує подобносци и розлики мєдзи руску културу, културу рускей националней меншини у Рєпублики Горватскей и горватску културу и толкує заклєчени о шицких културох и о власней култури.
SŠ RSKJK C. 1. 2. Шоляр одредзує историйни и геогрѣфски означєня руского бєшєдного подручя.	– начишлює историйни означєня одредзєного руского язичного подручя – з помоцу мапи указує вєлькосц и обсяг руского бєшєдного подручя – начишлює геогрѣфски означєня Карпатскей Руси (матичней териториї Руснацох), рєлєф, клима, гидрогрѣфия и вєкши городи	Школяр з помоцу учителя одредзує историйни и геогрѣфски означєня руского бєшєдного подручя.
SŠ RSKJK C. 1. 3. Школяр вибєра розлични технїки креативного виражованя на руским язикау.	– начишлює руски народни обичаї за вирски швєта – начишлює єдла и обичаї пририхотваньох за вирски швєта – препознава руска музични дїла вязани за вирски швєта – мєнує податки повязани зоз руску културу и традицию – витворює розлични музични, драмско-сцєнски и танєчни активносци у складзє зоз власнима интересованями и прихильносцями, самостойно лебо у групи – у складзє зоз интересованями явнє наступа у класи, у школи и вонка з нєй	Школяр у складзє зоз власнима интересованями и прихильносцями и зоз учительову помоцу вибєра розлични технїки креативного виражованя и витворює розлични музични, танєчни, и драмско-сцєнски активносци и самостойно лебо у групи явнє наступа у школи и вонка з нєй.

Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Препоручени теми: вирски швета и державни швета, руска народна музика и танец, обичаї Руснацох у Републики Горватскей и на матичней території, прегляд историї и географії Руснацох.

Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Представиц лебо вигледац народни танец, народни писнї, визуални средства, историйни тексти, мапу, змисти на интернету.

Посцигнуца зоз обласци Култура и медії паралелно ше дополнює зоз посцигнуцами других двох обласцох и ведно ше, у складзе зоз нїма, и витворюю.

Културне наслідство Руснацох: руски народни и уметніцки шпиванки: *Ей, бул то кедиш красни час / Ej, bilo je to nekad lijepo vrijeme; Желєнєє жито / Zeleni se ršenica*; А. Тимко: *Родими крайб / Rodni kraj*; традицийни руски и церковнославянски крачунски шпиванки, новокомпоновани писнї панонских Руснацох и писнї и танци зоз старого краю по виборе учителя; руски композиторе зоз южней Панонії: Онуфрий и Ириней Тимко, Йоаким Сивч, Юлиан Рамач, Юлиан Бучко.

При планованю и витворйованю воспитно-образовних посцигнуцох, учителе и наставніки шму одступиц до 10 % од препорученого проценту заступеносци каждого предметного подручя.

Штредня школа: Руски язык и култура (RSKJK), 2. класа – 105 годзини рочнє

ОБЛАСЦ А: ЯЗИК И КОМУНИКАЦИЯ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
SŠ RSKJK A. 2. 1. Школяр розуми длугоки и штредне зложени текст и бешедує длугоки текст штреднього уровню по зложеносци.	– виражує свойо думанє лебо становиско и толкує их на єдноставни, организовани и смислови способ – презентує єдноставну познату тему – самостойно продуктивно хаснує уважбани препоручени язични средства за продукцию нових, неуважбаних виявох – разумліво вигваря слова и точно интонує виречєня – розликує литературни и нелитературни форми – поровнує и виправя свою бешеду	Школяр зоз часточну помоцу учителя бешедує длугоки и штредне зложени текст зоз меншима гришками.
SŠ RSKJK A. 2. 2. Школяр участвує у розличних формах длугшей и штредне зложеной бешеди.	– чера информации у штредне длугоких и штредне зложених розгваркох – спорозумює ше у каждодньових спонтаних бешедних ситуацийох – одвитує на питаня и поставя питаня – планує цек своей бешеди	Школяр зоз часточну помоцу учителя участвує у розличних формах длугшей и штредне зложеной бешеди.
SŠ RSKJK A. 2. 3. Школяр пише штредне длугоки и штредне зложени текст	– самостойно лебо у пару планує структуру и змист тексту, ушорює и организує текст – хаснує прикладни штредне зложени язични структури – применює правописни правила – самостойно продуктивно хаснує уважбани препоручени язични средства за продукцию нових, неуважбаних виявох – ушорює и виправя свой текст	Школяр зоз часточну помоцу учителя пише штредне длугоки и штредне зложени текст зоз меншима гришками.

Змисти за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Предложени теми: представяне, медий и комуникация, путоване, здрави живот, дружба, школа, идентитет, руски обичаї за вирски швета и окреми дні и датурами.

Язични функції: представяне, плановане и описоване путованя, опис здорового животу, людски и граждански права, наставни предмети, правила справованя у школи, розправа, виражоване абстрактного думаня, поровноване, опис руских обичайох за швета, розгварка о окремих дньох и датумах.

Вежби читаня и розуменя можеме реализовац на литературних текстох, на текстох котри написани за вежби и на одвитующих каждодньових/нелитературних текстох.

Наставник вибера лексични структури, меркуюци на розвойни уровень школярох, же би були повязани зоз другима наставними предметами и медзипредметними темами.

Наставник вибера граматични структури, меркуюци на розвойни уровень школярох, котри ше фундаментую на предложених язичних структурах.

Змисти за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох циклично ше повторюю, надобудовую на предходни класи.

Препоруки за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Настава язичних змистох фундаментуе ше на урівноваженім одношеню шицких штирох язичних схопносцох у комуникаційнім контексту. Нови змисти ше уведзи на основи познатих язичних змистох, хтори прилагодзени уровню язичного розвою и искуству школярох. При школярох ше порушуе вецейязичносц.

Наставник виклада язични змисти зоз усну и писану комуникацию и зоз ученєм зоз бавискох ситуациї: рухох, бавискох, писньох, драматизацийох, рисованьох, дигіталних и визуалних средствох.

ОБЛАСЦ В: ЧИТАМ И ТВОРИМ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци»доб-ри« на концу класи
SŠ RSKJK B. 2. 1. Школяр виражуе свойо думане и обгрунтуе свойо становиско о тексту.	– виражуе упечатки о литературним тексту (емоционални, упознаваюци, естетски) – виражуе свойо думане о тим о чим слово у тексту – обгрунтуе розуменє тексту – аргументуе свойо критицке становиско о тексту на основи читательского искуства, знаня о шведе и о литературы	Школяр зоз часточну помоцу учителя виражуе свойо становиско и обгрунтуе го.
SŠ RSKJK B. 2. 2. Школяр интерпретуе литературни текст и творчо ше виражуе спрам власного интересованя.	– бешедуе о розличних интерпретацийох тексту – толкуе розлику медзи фиктивним и стварним шветом – применюе основни литературно-теорийни поняца значни за интерпретованє тексту – поровнуе розлични интерпретациї тексту – самостойно пририхтуе и формуе власни роботи у котрих виражуе креативносц, оригиналносц и творче думане	Школяр з помоцу учителя интерпретуе текст и пририхтуе власни роботи.
SŠ RSKJK B. 2. 3. Школяр чита з розуменєм розлични файти текстох зоз розличних жридлох.	– чита тексти спрам власного и професионального интересованя – видвоюе информациї, розликуе и анализуе податки по значносци, толкуе значеня, ясно чита наглас, хаснуюци правилну наглашку и точне вигваряне – утврдуе ключни податки – згушнюе податки у тексту – повязуе информациї у тексту зоз власним искуством – препознава значене словох зоз контексту	Школяр описуе основни означеня текстох и видвоюе информациї и вибера релевантни информациї зоз розличних жридлох.

Змисти за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Посцигнуца зоз обласци Читам и творим можу ше витворйовац на основи истих язичних змистох з помоцу котрих ше витворюю воспитно-образовни посцигнуца зоз обласцох Язык и комуникация и Култура и медий.

Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Вибор писаних текстох и других медийох фундаменте ше на власним и професионалним интересованю школярох. Учитель при виборе текстох муши водзиц рахунка о рижнородних жанрох и темох, як и о рецепцийних можливосцох школярох.

Ведно читаю плановани тексти на години з цильом розвиваня тирвацого читательского звикнуца и водза активну розгварку у котрей участвую шицки школяре, при чим ше визначає значносц каждого поединечного думаня.

Литературни понятия: народна лирска писня, мотив, тема, идея, поетска слика, персонификация, метафора, приповедач, приповеданє, диалог, монолог, опис.

Препоручени файти текстох: писня (традицийна и сучасна), приповедка, басна, дзєцински роман, драмски текст, стрип, текст диалогу, статї/тексти зоз часописох а младих и меншинских часописох на руским язике, литературни тексти прикладни за младих. Дзєпоедни препоручени активносци: читанє литературного и нелитературного тексту, дополньованє текстох, рецитованє, глума, рижни бависка, писанє нового законченя тексту лебо часци тексту котра хоби, реконструованє тексту на основи препознаваня часових и причиново-послїдкових вязох, пририхтованє плакатах и приповедкох у сличкох.

Препоручени литературни тексти апликаций: Г. Костельник: *Летна буря / Ljetna bura*; М. Колошняї: *Здогадованє на дзєциństwo / Sjećanje na djetinjstvo*; М. Скубан: *Мумрового Мумра Мумро / Mitrinoga Mitra Mitar*; И. Гарди Ковачевич: *Уж зме не дзєци / Već nismo djeca*; С. Гудак: *Перли щєсца / Perle sreće*; С. Саламон: *Од инїгу нешка били верхи горох / Od snijega su danas bijeli vrhovi planina*; М. Ковач: *Путованє човеково / Čovječe putovanje*; М. Ковач: *Живот / Život*; И. Гарди Ковачевич: *Небо керестурске / Krstursko nebo*; М. С. Горняк: *На танцу / Na plesu*; Дю. Латак: *З давень давна / Iz davnih davnina*; руска народна приповедка: *Як медведз влапел злодія / Kako je medvjed uhvatio zlikovca*; вибор зоз рускей поезиї и прози за дзєци (поетове и писателе зоз Републики Горватскей и Републики Сербїї); И. Гнатко, М. Шторга: андроид апликация *Rusinski rječnik / Руски словник*.

ОБЛАСЦ С: КУЛТУРА И МЕДИЈ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
SŠ RSKJK С. 2. 1. Школяр вигледує о рускей култури, култури рускей националней меншини у Републики Горватскей и о других културах.	– открива нови спознаня о Карпатскей Руси (матичней території Руснацох), рускей култури, култури рускей националней меншини у Републики Горватскей у школским або звонкашколским околїску – анализує подобносци и розлики медзи власну културу, т.є. руску културу и културу рускей националней меншини у Републики Горватскей – информує ше о актуалносцох у рускей националней меншини у Републики Горватскей (емисий на телевизий, радио-емисий, руски меншински новини и под.) – розвива самодовирие кед хаснує язични діялносци руского язика, аргументуюци власни становиска и зоз интересованьом ше директно стрета зоз руску културу у автентичним околїску	Школяр з помоцу учителя вигледує спознаня о рускей култури, култури рускей националней меншини у Републики Горватскей у розличних контекстох и описує подобносци и розлики медзи тима културами и власну културу.
SŠ RSKJK С. 2. 2. Школяр повязує историйни и географски означєня руского бешедного подручя у Карпатскей Руси (матичней території Руснацох) и у Републики Горватскей.	– начишлює и менує периоди руских народних препородох и їх историйну значеносц – начишлює и на мапи указує знаменїтосци Карпатскей Руси – начишлює и на мапи указує населєня у Републики Горватскей у котрих жию Руснаци	Школяр з помоцу учителя повязує историйни и географски означєня руского бешедного подручя у Карпатскей Руси (матичней території Руснацох) и у Републики Горватскей.
SŠ RSKJK С. 2. 3. Школяр надобудовує свойо знанє о рускей култури.	– менує визначних Руснацох лебо особи руского походзєня и їх посцигнуца – начишлює елементи руского народного облєчива – витворює розлични музични, драмско-сценски и танєчни активносци у складзе зоз власнима интересованями и прихильносцами самостойно лебо у групи – у складзе зоз интересованями явно наступа у класи, у школи або вонка з ней	Школяр з помоцу учителя надобудовує свойо знанє о рускей култури.

Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

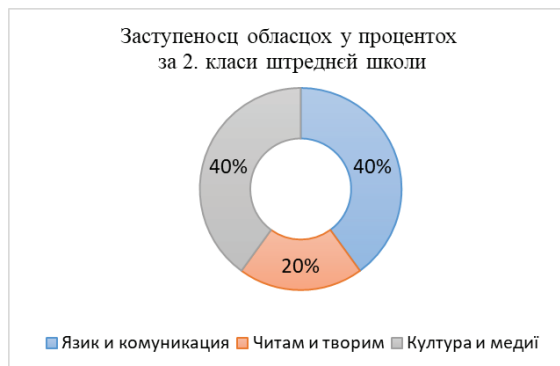
Препоручени теми: вирски и державни швета, руска народна музика и танец, обичаї Руснацох у Републики Горватскей и на матичней території, прегляд историй и географий Руснацох.

Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Представиц лебо виглядац народни танец, народни писнї, народни обичаї, визуални средства, историйни тексти, мапи, змисти з интернету.

Посцигнуца зоз обласци Култура и медії паралелно ше дополнюю зоз посцигнуцами з других двох обласцох и ведно ше, у складзе зоз нїма, и витворюю.

Културне наслідство Руснацох: руски народни и уметніцки шпиванки: М. Г. Лелас: *На танцу / Na plesu*; А. Тимко: *З давень давна / Iz davnih davnina*; традицийни руски и церковнославянски крачунски шпиванки, новокомпоновани писнї панонских Руснацох и писнї и танци зоз старого краю по виборе учителя; руски композиторе зоз южней Панонії: Онуфрий и Ириней Тимко, Йоаким Сивч, Юлиан Рамач, Юлиан Бучко.

При планованю и витворйованю воспитно-образовних посцигнуцох, учителе и наставніки шму одступиц до 10 % од препорученого проценту заступеносци каждого предметного подручя.

Штредня школа: Руски язык и култура (RSKJK), 3. класа – 105 годзини рочне

ОБЛАСЦ А: ЯЗИК И КОМУНИКАЦИЯ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
SŠ RSKJK A. 3. 1. Школяр розуми длугоки и зложени текст и бешедує длугоки штредне зложени текст.	– указує розумєне текста на общу тему – указує розумєне зложенших лексичних структурох – анализує главне поручєне, ключни и специфични информациї и имплицитни поручєня у тексту – розликує важну од неважней информации – бешедує длугоки и зложени тексти – детально описує, преприповедує, дава звити и поровнує змисти и виражує думанє лебо становиско о нїх – ясно представя єдну познату тему – планує и пририхтує свою бешеду на задату тему – хаснує зложени лексични структури	Школяр зоз часточну помоцу учителя бешедує длугоки и штредне длугоки текст зоз меншими гришками.
SŠ RSKJK A. 3. 2. Школяр участвує у длугшей спонтаней розгварки и у длугокей планованей розгварки.	– участвує у спонтаней, каждодньовой розгварки – започина, провадзи, участвує и закончує розгварку – преценює уровень формалносци и розгварку прилагодзує контексту	Школяр з помоцу учителя участвує у длугшей спонтаней розгварки и у длугокей планованей розгварки
SŠ RSKJK A. 3. 3. Школяр пише длугоки текст, хаснуюци зложени язични структури.	– применює правила писаня єдноставних и зложених файтох текстох (состав, скраченє єдноставного тексту о познатей теми, особне писмо) – преноши информации зоз йому познатих и блїзких жридлох – розвива тему, описує стварни и задумани збуваня, власни искуства, виражує власни и цудзи думаня – повязує вещей виривки до тексту, ушорює и організує текст – самостойно продуктивно хаснує увежбани препоручени язични средства за продукцию нових, неувежбаних висловох	Школяр зоз часточну помоцу учителя пише длугоки и зложени текст зоз меншими гришками.

Змисти за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Препоручени теми: мой швет, здрави живот, розлични животни стили, наука и технология, волонтиране, активизем, актуални друштвени теми, окреми дні и датуи.

Препоручени язични змисти

Функциї: виражоване гипотетских ситуациоих, виражоване думаня, описоване часових и просторно логичних одношеньох, толковане и обгрунтоване, системске викладане, участвоване у дискусиї, описоване руских обичаюх за вирски швета, розгварка о окремих датумох и дньох.

Вежби читаня и розуменя можеме запровадиц на литературних текстах, на текстах котри написани за вежби и на одвитууючих каждодньових/нелитературних текстах.

Наставнік вибера лексични структури, меркуюци на розвойни возраст школярох и о їх повязаносци зоз наставними предметами и медзипредметними темами.

Наставнік вибера граматични структури, меркуюци на розвойни возраст школярох, котри ше фундаментую на предложених язичних функциях.

Змисти за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох циклично ше повторюю, надобудовую ше на предходни класи.

Препоруки за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Настава язичних змистох фундаментуе ше на урівноваженем одношеню шицких штирох язичних схопносцох у комуникаційним контексту. Нови змисти ше уводзи на основи познатих язичних змистох, хтори прилагодзени уровню язичного розвою и искуству школярох. При школярох ше порушуе вецейязичносц.

Наставнік виклада язични змисти зоз усну и писану комуникацию и зоз ученьом зоз бавискох ситуациї: рухи, бависка, піснї, драматизації, рисоване, дигитални и визуални средства.

Препоручени активносци: описоване предметох и сликох, рижни бависка, єдноставни диялоги зоз увежбаними язичними средствами котри представяю стварни комуникаційни ситуациї, проекти, задатки (плакат), представа, драматизация/скетч, виробок приповедки у сличкох, лістка або брошури. У складзе зоз предходно здобутим знаньом уклучиц поровноване руского и горватского языка лебо других языкох котри уча школяре.

ОБЛАСЦ В: ЧИТАМ И ТВОРИМ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
SŠ RSKJK B. 3. 1. Школяр виражуе свойо думане и обгрунтуе свойо становиско о тексту.	– виражуе упечаток о литературним тексту (емоционални, упознаваюци, естетски) – виражуе свойо думане о тим о чим текст бешедуе – обгрунтуе розумене текста – аргументуе свойо критицке становиско о тексту на основи читательского искуства, знаня о швецех и о литератури	Школяр зоз часточну помоцу учителя виражуе свойо становиско.
SŠ RSKJK B. 3. 2. Школяр интерпретуе литературни текст и творчо ше виражуе спрам власного интересованя.	– бешедуе и обгрунтуе розлични интерпретації тексту, толкуе и аргументуе розлики медзи фиктивним и стварним шветом – применюе основни литературно-теорийни понятия релевантни за интерпретацию тексту – поровнуе розлични интерпретації тексту – самостойно пририхтуе и формуе власни роботи у котрих виражуе креативносц, оригиналносц и творче думане	Школяр з помоцу учителя интерпретуе текст и пририхтуе власни роботи.
SŠ RSKJK B. 3. 3. Школяр чита з розуменьом розлични файти текстах и зоз розличних жридох.	– чита тексти спрам власного и професионального интересованя – видвоюе информациї, розликуе и анализуе податки по важносци, толкуе значєня, ясно чита наглас, хаснуюци правилну наглашку и точну бешеду – утврєдзуе ключни податки – видвоюе и толкуе идеї, розликуе факти од становискох – скрацєно визначує найважнейши податки у тексту – повязує информациї у тексту зоз власним искуством – препознава значєне слова зоз контексту	Школяр зоз часточну помоцу учителя вибера релевантни информациї, поровнуе их и повязує з власним искуством.

Змисти за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Посцигнуца зоз обласци Читам и творим можу ше витворйовац на основи истих язичних змистох з помоцу котрих ше витворюю воспитно-образовни посцигнуца зоз обласцох Язык и комуникация и Култура и медий.

Препоруки за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Вибор писаних текстох и других медийох фундаментуе ше на власним и професионалним интересованю школярох. При виборе текстох учитель треба же би водзел рахунка о розличних жанрох и темох, як и о рецепцийних можлівосцох школярох.

Ведно читаю плановани тексти на годзини з цильом розвиваня тирвацого читательского искуства и водза активну розгварку у котрей участвую шицки школяре, при чим ше визначае значносц каждого поединечного думаня.

Литературни поняца: народна лирска писня, мотив, тема, идея, поетска слика, персонификация, метафора, приповедач, диалог, монолог, опис.

Препоручени файти текстох: писня (традицийна и сучасна), приповедка, басна, дзедински роман, драмски текст, стрип, текст диалогу, статї/тексти зоз часописох за младих и меншинских часописох на руским языке, литературни тексти пригодни за младих.

Дзепоедни препоручени активносци: читане литературного и нелитературного тексту, дополньоване текстох, рецитоване, глума, рижни бависка, писане нового законченя приповедки лебо часци тексту котра хиби, реконструоване рядошлїду тексту на основи препознаваня часових и причиново-пошлїдкових вязох, пририхтоване плакатох и приповедки у сличкох.

Препоручени литературни тексти и апликації: М. Ковач: *Руснакова мац / Rusinova majka*; Г. Надь: *Шерцу/Srcu*; Дю. Папгаргаї: *Руснак/Rusin*; Г. Костельник: *Писня Бачваня / Писня Bačvanina*; М. Ковач: *Длугока драга номадска / Dugačak je put nomada*; М. Рамач: *Рок 1745., Други дзень Паски / Godina 1745., Drugi dan Uskrsa*; Лю. Сегеди-Фалц: вибор з поезиї; З. Няради: *Кридла як цо маю ангели / Krila kao što imaju anđeli*; Г. Костельник: поезия на горватским языке; М. Колошняї: *Як цо и я / Kao što i ja*; М. Винай: *Вечар/Večer*; М. Рамач: *Салаши/Salaši*; Дю. Папгаргаї: *Наталка, дзивче хторе любело конї / Natalija, djevojčica koja je voljela konje*; руска народна приповедка: *Краль Матяш поучуе ленїву дзивку / Kralj Matjaš poučava lijenu djevojku*; вибор з рускеї поезиї и прози за дзеци (поетове и писателе зоз Републики Горватскеї и Републики Сербїї); И. Гнатко, М. Шторга: андроид апликация *Rusinski rječnik / Руски словник*.

ОБЛАСЦ Ц: КУЛТУРА И МЕДИЈ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоеносци »добри« на концу класи
SŠ RSKJK С. 3. 1. Школяр интегруе розлични информациї о Карпатскеї Руси (матичней території Руснацох) и розлични елементи рускеї култури и култури рускеї националней меншини у Републики Горватскеї, и прави цалосну слику власнеї култури и других културох.	– толкуе зложеносц власнеї, рускеї култури и других културох, анализуєци їх состоїни часци – пообщуе власни идеї о власнеї рускеї култури и других културох, и толкуе их интегруєци розлични културни елементи – пренаходзи и представя информациї о актуалних збуваньох и значних поединцох зоз Карпатскеї Руси и о рускеї националней меншини у Републики Горватскеї – посцигуе самодовирие кед хаснуе дїялносци руского языка и зоз интересованьом ше стрета зоз руску културу у автентичним околїску, виражуюци своєю становиска, чувства и думаня	Школяр з помоцу учителя интегруе розлични информациї о Карпатскеї Руси и розлични елементи рускеї култури и култури рускеї националней меншини у Републики Горватскеї до цалоснеї слики и толкуе подобносци и розлики медзи власну културу и другима културами.
SŠ RSKJK С. 3. 2. Школяр анализуе информациї о историйних и географских означеньох руского бешедного подручя у Карпатскеї Руси (матичней території Руснацох) и у Републики Горватскеї.	– анализуе уплїв Першей и Другеї шветовеї войни на Руснацох у Карпатскеї Руси и у Републики Горватскеї – анализуе и препознава дружтвени пошлїдки Першей и Другеї шветовеї войни на Руснацох и географски пременки гранїцох у Карпатскеї Руси и у Републики Горватскеї – менуе национални заєднїци Руснацох у Карпатскеї Руси и у Републики Горватскеї и їх географске положене	Школяр з помоцу учителя анализуе информациї о историйних и географских означеньох руского бешедного подручя у Карпатскеї Руси и у Републики Горватскеї.
SŠ RSKJK С. 3. 3. Школяр надобудовує своєю знане о рускеї култури.	– менуе значних Руснацох лебо особи руского походзєня и їх животни дїла – занїма ше зоз розличнима културнима активносцями справм своїх интересованьох и прихильносцох, самостойно лебо у групи – участвує на представох справм своего интересованя, явно лебо у класи, у школи або вонка з нєй	Школяр з помоцу учителя надобудовує своєю знане о рускеї култури.

Змисти за витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох

Препоручени теми: вирски и державни швета, руска народна музика и танец, обичаї Руснацох у Републики Горватскеї и на матичней території, прегляд историйї и географийї Руснацох.

Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Представиц лебо вигледац народни танец, народни писнї, народни обичаї, визуални средства, историйни тексти, мапи, змисти з интернету.

Посцигнуца зоз обласци Култура и медий паралелно ше дополнюю зоз посцигнуцами зоз других двох обласцох и ведно ше, у складзе зоз нїма, и витворюю.

Културне наслїдство Руснацох: руски народни и уметнїцки шпиванки: Ю. Бучко: *Ми дзивчата / Mi djevojke*; А. Тимко: *Сцixa, мили, не дуркай / Tiše, dragi, ne luraј*; традицийни руски и церковнославянски крачунски шпиванки, новокомпоновани писнї панонских Руснацох и писнї и танци зоз старого краю по виборе учителя; руски композиторе зоз южней Панонїї: Онуфрий и Ириней Тимко, Йоаким Сивч, Юлиан Рамач, Юлиан Бучко.

При планованю и витворйованю воспитно-образовних посцигнуцох, учителе и наставнїки шму одступиц до 10 % од препорученого проценту заступеносци каждого предметного подручя.

Штредня школа: Руски язык и култура (RSKJK), 4. класа – 105 годзини рочне		
ОБЛАСЦ А: ЯЗИК И КОМУНИКАЦИЯ		
Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
SŠ RSKJK А. 4. 1. Школяр розуми и бешедує длугоки зложени бешедни тексти.	– планує, формує и бешедує длугоки и зложени тексти – описує, толкує, преприповедує и приноши заключения на структуровани и ясни способ – виражує власне думанє и критицки розпатра змисти зоз розличних жридлох – ясно и структуровано представя познату тему – розумлїво вигваря слова и правилно интонує виречєня – розликує литературну и бешедну форму и ситуациї у котрих ше их хаснує	Школяр зоз часточну помоцу учителя бешедує длугоки и штредне длугоки текст зоз меншими гришками.
SŠ RSKJK А. 4. 2. Школяр участвує у длугокей и зложеной бешедней интеракциї.	– чера, проверює и потвердзує информациї у длугоких и штредне зложених розгваркох – участвує у спонтаних розгваркох лебо розгваркох на задату тему – започина и порушує розгварку у рижних ситуацийох – започина, провадзи, участвує и закончує розгварку – преценює уровень формалносци и розгварку прилагодзує контексту (литературна и бешедна форма) – розумлїво вигваря слова и точно интонує виречєня	Школяр зоз часточну помоцу учителя участвує у розличних формах длугокей и зложеной розгварки.

SŠ RSKJK A. 4. 3. Школяр пише длугоки и зложени текст, зложеной язичней структури, рижних длужинох, стилюх и намени.	– применює правила писаня єдноставних и зложених файтох текстох: состав, огляднуце на кніжку лебо филм, упутства за запровадзованє одредзеной каждодньовой активносци, єдноставну статью на тему зоз власного живота, урядове писмо лебо електронску пошту (приява на роботу, приява за факултет и под.) – описує стварни и задумани збуваня, обгрунтує свойо становиска – самостойно применює неформалну форму писаня текстох и формалну форму як приклад – повязує вецей вишивки до тексту, ушорює и организує текст – правильно пише непознати слова – точно хаснує интерпункційни знаки – точно применює правописни правила	Школяр зоз часточну помоцу учителя пише длугоки и зложени текст з меншими гришками.
Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох Препоручени теми: мой швет, здрави живот, розлични животни стили, швет роботи, наука и технология, швет уметносци, политика, економия, поднімательство, глобализация, актуални дружтвени теми, отримуюци розвой, окремини дні и датуми. Препоручени язични змисти Функції: виражованє абстрактних идейох, виражованє думаня, описованє часових и просторних логичних одношеньох, толкованє и обгрунтованє, системске викладанє, участвоанє у дискусії, опис руских обичайох за вирски швета, розгварка о окремих дньох и датумох. Вежби читаня и розумєня можеме запровадиц на литературних текстох, текстох котри написани за вежби и на одвитующим каждодньовим/нелитературним тексту. Наставнік вибера лексични структури, меркуюци на розвойни возраст школярох и їх повязаносци зоз другима наставними предметами и меджинаставними темами. Наставнік вибера граматични структури, меркуюци на розвойни возраст школярох, котри ше фундаментую на предложених язичних функциях. Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох циклично ше повторюю, надобудовую на предходни класи.		
Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох Настава язичних змистох фундаментує ше на урівноваженім одношеню шицких штирох язичних схопносцох у комуникаційним контексту. Нови змисти ше уводза на основи познатих язичних змистох, прилагодзени уровню язичного розвою и искуства школярох. При школярох ше порушує вецейязичносц. Наставнік виклада язични змист зоз усну и писану комуникацию и зоз ученєм зоз бавискох ситуацій: рухи, бависка, писні, драматизації, рисованє, дигитални и визуални средства. Препоручени активносци: описованє предметох и сликох, рижни бависка, єдноставни диалоги зоз увежбанима язичними средствами котри указую на стварни комуникаційни ситуації, проекти, задатки (плакати), представа, драматизация/скетч, виробок приповідки у сличкох, лістка або брошури. У складзе зоз предходно здобутим знаньом уключиц поровнованє руского и горватского языка лебо других языкох котри школяре уча.		
ОБЛАСЦ В: ЧИТАМ И ТВОРИМ		
Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
SŠ RSKJK B. 4. 1. Школяр виражує и толкує свойо замеркованя и думки после слуханя/читаня литературного тексту и повязує змист и тему текста зоз стварним животом.	– толкує власни замеркованя, думки и чувства после читаня/слуханя литературного тексту и поровнує их з другима школярами – описує ситуації, збуваня и особи у литературних текстох з оглядом на власне дожице – повязує тему и змист текста зоз стварним животом и своїм искуством – приповеда о збуваньох зоз каждодньового живота котри подобни тим у литературним тексту – преформує прочитани литературни текст: прави нове законченє, меня поступки особох, видумує нови особи, участвує у приповідки	Школяр зоз часточну помоцу учителя виражує и толкує свойо замеркованя и думки после слуханя/читаня литературного тексту и повязує змист и тему текста зоз стварним животом.

SŠ RSKJK B. 4. 2. Школяр слуша/чита з розуменьом и преприповедує литературни текст.	– одвитує на питаня о описаним збуваню, особох, писньох, ситуацийох у литературним тексту – описує ситуації, збуваня и особи у литературних текстах – препознава главни и побочни/други особи у приповедки – розликує часци писні: стих, строфа – препознава и видвоює слова котри ше римую у писньох и у бавискох за дзеци – препознава елементи фантазії у писньох за дзеци и у сказкох – преприповедує литературни текст зоз своїма словами	Школяр чита литературни текст и зоз часточну помоцу учителя преприповедує текст.
SŠ RSKJK B. 4. 3. Школяр пренаходзи ключни податки и поруки зоз текстах зоз розличних жридох.	– пренаходзи податки у текстах на исту тему у розличних медийох, хаснуючи жридли інформаційох спрам своїх интересованьох и потребох – часописи, дружтвени мрежи, интернет – розликує медії як жридли податкох (часописи, телевизия, интернет, дружтвени мрежи)	Школяр зоз часточну помоцу учителя пренаходзи ключни податки и поруки зоз текстах зоз розличних жридох.

Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Посцигнуца зоз обласци Читам и творим ше могу витворйовац и на основи истих язичних змистох з помоцу котрих ше витворюю воспитно-образовни посцигнуца зоз обласцох Язык и комуникация и Култура и медії.

Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Вибір писаних текстах и других медийох фундаментує ше на власним и професионалним интересованю школярох. Кед вибера тексти, учитель треба же би водзел рахунка о рижнородности жанрох и темох, як и о рецепційних можлівосцох школярох.

Ведно читаю плановани тексти на годзини з намиру розвиваня тирвацого читательского звикнуца и водзи активну розгварку у котрей участвую шицки школяре, при чим ше визначає значносц каждого поединечного думаня.

Литературни поняца: народна лирска писня, мотив, тема, идея, поетска слика, персонификация, метафора, приповедач, приповедане, диалог, монолог, опис.

Препоручени файти текстах: писня (традиційна и сучасна), приповедка, басна, дзедински роман, драмски текст, стрип, текст з диалогом, статї/тексти зоз часописох и меншинских часописох на руским язiku, литературни тексти прикладни за младих.

Дзепоедни препоручени активносци: читанє литературного и нелитературного тексту, дополньованє текстах, рецитованє, глума, рижни бависка, писанє нового законченя приповедки лебо часц тексту котра хиби, реконструованє розпорядку текста на основи препознаваня часово-пошлїдкових вязох, пририхтує плакати и приповедки у сличкох.

Препоручени литературни тексти и апликації: М. Ковач: *Я дуб червоточни / Hrast sam crvotočni*; Г. Костельник: *Сфтайова дзивка / Jeftajeva kći*; Г. Костельник: *Цар над слунечніками / Цар nad sunčokretima*; М. Врабель: *Русский соловей / Rusinski slavuj*; Дю. Папгаргаї: *Преклятство Косцелїска / Prokletstvo Kosceljska*; А. Бучко Папгаргаї: *Спокуси злополя / Iskušenja zlopolja*; В. Гарянски: *Бисер и блато / Biser i blato*; М. М. Кочиш: *Рускей матки / Matiци rusinskoj*; руска народна писня: *Задуї, вимпе / Puhni, vjetre*; В. Сабо-Дайко: *Ровні цар / Car ravnice*; М. Рамач: *З руского літопису / Iz rusinskog ljetopisa*; руска народна приповедка: *Як мудра дзивка постала кралїца / Kako je pametna djevojka postala kraljica*; вибор зоз рускей поезії и прози за дзеци (поетове и писателе зоз Републики Горватскей и Републики Сербії); И. Гнатко, М. Шторга: андроид апликация *Rusinski rječnik / Руски словнік*.

ОБЛАСЦ Ц: КУЛТУРА И МЕДИЇ

Воспитно-образовни посцигнуца	Розробок посцигнуцох	Воспитно-образовни посцигнуца на уровню усвоєносци »добри« на концу класи
SŠ RSKJK C. 4. 1. Школяр розправя о розличних інформаційох о Карпатскей Руси и о зложених елементох рускей култури и култури рускей националней меншини у Републики Горватскей и аргументує важносц и значносц вецейязичности и мультикультуралности.	– виклада аргументовани становиска зоз елементами рускей култури и култури рускей националней меншини у Републики Горватскей – толкує медзизависносц розличних елементох котри дефиную културу и їх пременлівосц – анализує и розправя о розличних інформаційох, актуалних збуваньох и значних поединцох у Карпатскей Руси и у рускей националней меншини у Републики Горватскей и о горватско-руских вязох през историю – виражує ше зоз самодовириєм на руским язiku у стварних ситуацийох и зоз интересованьом ше стрета директно зоз руску културу у автентичним околїску и критицки розсудзує розлични становиска, идеї и вредносци	Школяр з помоцу учителя анализує власни становиска о елементох рускей култури и култури рускей националней меншини у Републики Горватскей и повязує елементи котри дефиную културу и толкує їх пременлівосц.

SŠ RSKJK C. 4. 2. Школяр толкує історичні і географічні податки руского бешедного подручя у Карпатській Русі (матичній території Руснацх) і у Республіки Горватській.	– толкує значні історичні в'язи – толкує значні географічні в'язи – указує на мапи і менує прейтгратичні подручя дзе жию Руснаці – начишлює характеристики прейтгратичних подручйох на котрих жию Руснаці – позна горватські закони котрі ще одноша на національні меншини – позна державну і локалну самоуправу рускей національної меншини у Республіки Горватській	Школяр з помоцу учителя толкує історичні і географічні податки руского бешедного подручя у Карпатській Русі (матичній території Руснацх) і у Республіки Горватській.
SŠ RSKJK C. 4. 3. Школяр хаснує широки спектр технікох красеного виражованя на руским язикі і критицки їх розсудзує.	– позна значні виданя рускей літератури у Республіки Горватській і у Карпатській Русі – позна рускі новинські виданя і телевизійні і радийські емісії у Республіки Горватській і у Карпатській Русі – занімає ще зоз розличними культурними діялносцями справ своїх інтересованьох і потребох, самостойно лебо у групі – участвує на представоох справ свогого інтересованя, явно лебо у класі, у школі або вонка з неї – представляє подобносци і розлики медзи рускими обичаями, і вирскими і державними шветами зоз подручя дзе жиє і других подручйох дзе жию Руснаці – розвиває і указує способносц естетского розсудзованя і критицкого думаня	Школяр у складзе зоз власними инересованями і прихильносцями зоз учительову помоцу хаснує широки спектр технікох креативного виражованя і витворює розличні музичні, танечні, драмско-сценські активносци і самостойно лебо у групі явно наступає у школі і вонка з неї.

Змисти за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

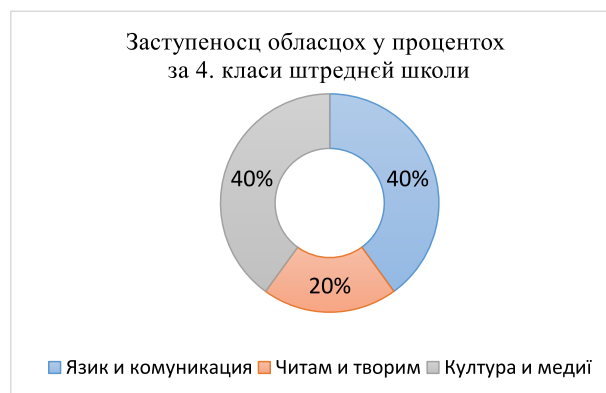
Препоручени теми: вирски і державні швета, руска народна музика і танец, обичаї Руснацх у Республіки Горватській і на матичній території, прегляд історії і географії Руснацх.

Препоруки за витворйованє воспитно-образовних посцигнуцох

Представиц лебо вигледац: народні танец, народні пісні, визуалні средства, історичні тексти, мапу, змисти на интернету.

Посцигнуца зоз обласци Култура і медії паралелно ще допознюю зоз посцигнуцями зоз других двох обласцох і ведно ше, у складзе з німа, і витворюю.

Културне наслідство Руснацх: рускі народні і уметніцкі шпіванки: А. Тимко: *Жимна rosa / Hladna rosa*; Ю. Рамач: *Млади мешац / Mladi mjesec*; традиційні рускі і церковнославянські шпіванки, новокомпоновані пісні панонських Руснацх і пісні і танці зоз Старого краю по виборе учителя; рускі зазбероваче зоз южней Панонії: Онуфрій і Ириней Тимко, Йоаким Сивч, Юлиан Рамач і Юлиан Бучко.

При планованю і витворйованю воспитно-образовних посцигнуцох, учителя і наставніки шму одступиц до 10 % од препорученого проценту заступеносци каждой предметней обласци.

Дефиниция текста:

	Барз кратки текст	Кратки текст	Штредне длугоки текст	Длугоки текст
Слуханє і читанє	до 100 слова	100-300 слова (зависно од рока учєня) 5. кл. = 100-200 слова 6. кл. = 200-300 слова	300-600 слова (зависно од рока учєня) 7. кл. = 300-500 слова 8. кл. = 500-600 слова	вецей од 600 слова

Писане	до 40 слова	40-80 слова (зависно од файти тексту) 5. кл. = 40-60 слова 6. кл. = 60-70 слова 7. кл. = 70-80 слова	80-200 слова (зависно од файти тексту) 8. кл. = 80 – 100 слова	већей од 200 слова
Бешедоване	коло 1 минути	1-2 минути	3-5 минути	5-10 минути

Е. ПОВЯЗНІЦІ НАСТАВНОГО ПРЕДМЕТА РУСКИ ЯЗИК И КУЛТУРА ЗОЗ ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНИМА ПОДРУЧЯМИ, МЕДЗИПРЕДМЕТНИМА ТЕМАМИ И ДРУГИМА ПРЕДМЕТАМИ

Право на воспитованє и образованє на своїм языку и писму припадніки националних меншинох витворюю у складзе зоз Уставом Републики Горватскей, Уставним законом о националних меншинох и Законом о воспитаню и образованю на языку и писму националних меншинох. Припадніки националних меншинох свойо уставне право на воспитанє и образованє витворюю по трох основних Моделох (А, Б и/або Ц Модел (А, В, С)) и окремих формох школованя.

Наставни план и програма предмета Руски язик и култура по Моделу Ц виходзи зоз Уставу Републики Горватскей и зоз наведзеных Законых Републики Горватскей. Понеже мацерински язик рускей националней меншини у Горватскей твардо повязани зобласцу Язык и комуникация, розвой язичней и комуникацийней компетенцій, у рамикох наставного плану и програми, тримаю ше значни у розвою обезпечованя компетенційох, здобуваня и преношеня нових знаньох, способносцох, схопносцох, думаньох и вредносцох. З оглядом же главне средство и ціль ученья и настави упознаванє предмета Руски язик и култура праве сам язик, наставни план и програма предмета Руски язик и култура повязує ше, у складзе зоз датима класами, зоз шицкими подручяма воспитно-образовного процесу, медзипредметними темами и скоро зоз шицкими предметами.

Настава и учене предмета Руски язик и култура по Моделу Ц окреме зложене прето же учене и настава руского язика источашне подроумює и учене и наставу рускей култури у найширшим смислу, прето же наставни план и програма непоштредно повязує зоз предметами Природа и дружтво, История, География, Подобова култура и Музична култура.

Посцигнуца и обчехованя котри дефиновани у Наставним плану и програмах медзипредметних темох то учиц як учиц, власни и социални розвой, гражданске воспитанє и образованє, и хаснованє информацийних и комуникацийних технологийох, а непоштредно су у змисту Наставного плану и програми предмета Руски язик и култура по Моделу Ц. Други медзипредметни теми витворюю ше зоз змистами на руским языку.

Руски язик мацерински язик рускей националней меншини котра жиє на простору Републики Горватскей. Прето препоручливе же би ше у догварки зоз рускими організациями и здруженяма котри ділюю у Републики Горватскей, організовали розлични програми цо медзи иншим приноши и розвою цаложивотного ученья. З оглядом на моцни историйни и терашні вязи медзи Републику Горватску и державами матичней території Руснацох (Польска, Словацка, Україна, Румунія и Мадярска), руски язик може буц и средство порушования економскей образовней черанки младих, зоз чим мож змоцніц и розвиц вязи медзи державами.

F. УЧЕНЄ И НАСТАВА НАСТАВНОГО ПРЕДМЕТА РУСКИ ЯЗИК И КУЛТУРА

Искусства ученья

Унапряменосц на школяра основни принцип сучасного приступу настави руского язика. Таки приступ гу настави облапя индивидуални прикмети школяра, його потреби и интересованя, и порушує школяров когнитивни и етични розвой, цо го оспособює за самостойне и цаложивотне учене.

Ученє и настава Руского язика и култури треба же би уважовали розлични стили ученья, облапяючи розлични форми настави роботи, и же би були прилагодзени возросту школяра и (пред` знаню язика. У нїзших класох основней школи чежиско на активносцох слуханя и бешедованя, а учене и настава фундаментую ше на ученю зоз шицкими осетами и на бависку. У класох котри шлїдза, настава и учене ше фундаментує на когнитивним приступу и на векшей самостойносци школяра.

Сотрудніцке, вигледовацке, креативне и иновативне учене, як цо то учене унапрямене на ришованє проблемох и учене у звонкашколским околїску, забера важне место у шицких класох.

Таки форми ученья унапрямени на смислове повязованє знаньох, схопносцох и становискох спрам розвою и способносцох їх применюваня у розличних проблемских ситуацийох, зоз чим ше школяра оспособює за хасновиту комуникацию зоз бешедніками руского язика.

Улога учителя

У цеку ученья и виучованя Руского язика и култури унапряменено на школярох, винїмкова важна улога учителя. Порушование школярових интересованьох за руски язик и отримованє мотивації за предлужене ученья єдно зоз найважнейших предусловийох за успїшне учене и виучованє, окреме у вчасним ученю язика.

Учитель водитель и аниматор котри організує искусства ученья и унапрямує учене и школярох и осигурує приємну и порушуюцу атмосферу у учальні, вибера прикладни активносци и водзи рахунка о стилох ученья и других индивидуалних розликох школярох и провадзи и дава повратну информацию о напредованю ученья и посцигнуцу школярох.

Учитель руского язика фаховец котри ма високу язичну и комуникацийну компетенцию зоз руского язика, методичну фаховосц, а при тим влада зоз общима педагогийними, психологийними и дидактичними компетенциями. Учитель школяром олегчує звладованє руского язика и розумене рускей култури поштредуюци медзи язиком и културу.

Учитель язични гришки школярох прилапує як состояйну часц процесу ученья руского язика, у котрим школяр без стресу и страху пред учителем и парняками участвує у черанки идейох и комуникації, цо му оможлівує дожице успїху и порушує го же би зоз самодовириєм и шлебодно хасновал язик.

Зоз цільом отримованя квалитетного учения и виучованя и напредованя школярох, учитель муши добре познац цали наставни план и програму и вертикалу предмета Руски язык и култура, же би ше заобишли нагли преходи зоз єдного до другого циклусу за самостойне приношеню одлукох о хаснованю наставного плану и програми, з оглядом на розлични возраст и пред'знане языка у групі, о виборе змістох и матеріялох и о виборе методох виучованя. Учитель роздумє о власних поступкох, методох и посцигнуцох и континуовано их прилагодзує (ма можлівосц прилагодзиц уровні и число посцигнуцох). Тиж так, учитель ма активну улогу у сотрудніцтве зоз родичами, своїма фаховцями, другима учителями у школі и вонка з ней, рижними меншинскими організаціями и міродавними образовними інституціями же би ше школярови оможлівело цо лепше и швидше напредоване.

Учитель планує, комбинує и применює науково фундаментовани стратегії и приступи виучованя прилагодзени школяровим розвойним можлівосцом и потребом, пре витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох. У сучасней наставі, учитель унапрямлює учене зоз акцентованьом заєдніцкогo сотрудніцтва школярох и учителя у процесу учения.

Учитель хаснує стратегії виучованя котри порушую на роздумоване о особним учению, о тим цо муша знац на повязоване зоз усвоєними знаннями и схопносцями (вертикалне ускладзоване) и на применюванє новоздобутих знаньох и схопносцох у других предметох и подручїях (горизонталне ускладзоване).

Учитель твори условия котри порушую процес учения, препознава особни предиспозиції кожного школяра, його предности и слабосци и прилагодзує своєю виучоване, вибєраючи методи и активносци котри школярови найлепше одвигую и котри приводза до хасновитого прилапйованя схопносцох слуханя, читаня и писаня у процесу учения и виучованя Руского языка и култури.

Єдно зоз предусловїях за успішне звладоване языка и викладане и його хасноване, а з оглядом на то то же у векшей міри недостаточна заступеносц руского языка у непоштрєдним околїску школяра, учитель до настави руского языка уключує розлични змісти, організує наставу вонка з учальні, ангажує жридлових бєшєднікох и вонкашніх сотруднікох и школярох, оможлівює дигіталне повязоване зоз другима школярами и бєшєдніками руского языка у Рєпублики Горватскєй, у державох матичней території Руснацох (Польска, Словацка, Україна, Румунія и Мадярска) и у швецє, з цільом же би ше школяром обезпєчєла можлівосц за медзикалтурни стрєтнуца и автєнтичну комуникацію зоз бєшєдніками руского языка.

Матєрияти и жридли

У Рєпублики Горватскєй нєт друковани учебніки и наставни средства за предмет Руски язык и култура. Гоч у швецє исную пєйц кодификовани верзії русинского языка, а з першу верзію бєшєдую Руснаци у Рєпублики Горватскєй и у Рєпублики Сєрбії, учебніки зоз Сєрбії нє одвигую нашєй програми. Зоз своїма креативними способносцями учитель сам вирабля матєрият за наставу, хаснує прилагодзєни и автєнтични матєрияти, уключуюци дигітални, интерактивни и мултимєдиални змісти.

Учитель вибєра и вирабля матєрияти, хаснує наставни матєрияти и хаснує наставни матєрияти зоз розличних жридлох, у складзє зоз наставним планом и програмом за наставни предмет Руски язык и култура, планованими активносцями котри унапрямєли на витворйованє воспитно-образовних посцигну-

нуцох, водзаци рахунка о розвойним возросту, уровню знаня языка, интересованьох и потребох школярох. То уключує и матєрияти за інтегрованє учения языка и змістох, зоз чим ше змісти предмета Руски язык и култура повязую зоз змістами других подручїях и предметох, и на то способ ше порушує мултидисциплінарносц.

Потребнє наглашиц значносц виложеносци язичним и културологичним змістом вонка з учальні, телевизийним програмом на руским языку, як и, пообшєно патраци, шциким файтом мултимєдиалних змістох на руским языку. У складзє зоз своєю активну улогу у процесу учения и виучованя, школяре учасвую у прєнаходзєню, виборє и виробку власних матєриалох и жридлох учения. Наставни матєрияти школяром смислово розумлєви, порушую на виглєдованє и прєвипитованє знаня, прєдпоставкох, идєйох и справованьох, зоз чим позитивно уплєвую на розвой критичкогo и креативногo думаня.

Околїско за учєнє

Успих у учению и виучованю руского языка и култури у вєлькєй міри завиши од околїска у котрим школяр здобува нови знаня и схопносци бо порушуюцє и рижнороднє околїско доприноси швидшому и лєгчєйшому усвоєваню. У таким околїску учєнє и виучованє унапрямєно на школяра, школяр ше нє бої погришиц, порихтани є за сотрудніцтво з другима школярами и уважує их, а знаня и схопносци котри усвоєу є блїзкєй вязи зоз їх каждодньовим искуством и активносцями. То околїско у котрим ше пєстує култура заєдніцтва и медзисобного почитованя, а у таким околїску ше розвива гуманосц, прилапує ше розличносц, прєпознава ше важносц позитивних емоційох и мотивації за учєнє и порушує ше критичкє думанє, виглєдованє и креативносц.

Учєнє руского языка одвива ше у школским и звонкашкoлским околїску. Же би ше оможлівєла рижнородносц околїска у котрим ше учи и виучує, котра будзє погодовац хасновитому учению, потребнє учєнє и виучованє же би ше надбудовали плановани активносци, як цо то контакт зоз бєшєдніками руского языка у реалним и дигіталним околїску, нацива културним інституційом и центром, проекційом, виставом, музейом, меншинским здружєньом, нацива и школски екскурзії до Рєпублики Сєрбії и до державох матичней території Руснацох (Польска, Словацка, Україна, Румунія и Мадярска), медзинародни черанки школярох и др.

Хаснованє сучасних технологїях у цєку учения и виучованя тиж так єдєн зоз факторох котри приноша креїраню порушуюцого и продуктивного околїска.

Учитель обезпєчує условия у класи у котрих ше порушує шлєбодна и смислова комуникация, при чим ше гришки спатраю як нагода за учєнє и састойна су цасц за овладованє зоз руским языком. На тот способ школяр пєстує и розвива самодовирє и позитивну слику о сєбє як поєдинцови и як медзикалтурно компєтєнтному бєшєднікови руского языка.

Одрєдзєни час настави и учения

Предмет Руски язык и култура у горватскєй воспитно-образовнєй сїстєми учи ше як язык рускєй националнєй меншини у Рєпублики Горватскєй, односно як други мацєрински язык, и то од 1. по 8. класу основнєй школи, алє постой можлівосц уключованя школярох до настави у гоч котрєй класи и без огляду на уровень його пред'знаня. Зависно од рока учения, початку, по правилу, тирва рижнородно. Барз важнє цо скорєй започац учєнє руского языка и култури и зоз тим створиц фундаментни

за посциговане високого уровня язичних схопносцох. Успих у учено лепши, кед школяре вецей виложени рускому язичу, и то им треба оможливиц у цо векшей мири и на цо вецей способи, през бешеду на руским язичу и/або на вецей способи, наприклад през бешеду учителя на руским язичу и/або през интегроване учене руского язича и култури, як цо то и препоручене.

З оглядом же воспитно-образовни посцигнуца шицких трох обласцох твора интегровану цалосц, учитель им пошвецуе под'еднаку увагу, зоз дакус векшу наглашку на обласц Язык и комуникация.

За витворйоване воспитно-образовних посцигнуцох учитель пошвецуе тельо часу кельо пречені же потребне, же би шицки школяре посцигли найвисши уровень усвоєносци у складзе зоз своїма способносцами и можливосцами.

Окрем значносци формалного образования, учитель спозо-рює и на значносц неформалного и формалного учения як со-стойного діла цаложивотного учения.

Правене школярских груп

Єден зоз обективних предусловийох за хасновите и успиш-не учене и виучоване предмета Руски язич и култура то робота у менших группах зоз школярами котрих мож подзеліц до истей групи по возрасту котри розполагаю зоз подобними способнос-цами и комуникаційними схопносцами.

З оглядом же искусство потвердзує же ше предмет Руски язич и култура учи углавним у гетерогених группах, першобутни и найзначнейши задаток учителя то диференцоване наставного процесу и наставней матерії знука одредзеной групи, и то у одношеню на школярски возраст, уровень язичного хаснова-ня, индивидуалну способносц, круг интересованьох и социал-но-культурну подлогу.

У процесу преучованя треба порушовац сотрудніцке учене дзе лем можліве, а процеси ученьох мож організовац у парох лебо у менших группах.

G. ВРЕДНОВАЊЕ ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ ПОСЦИГНУЦОХ У НАСТАВНИМ ПРЕДМЕТУ РУСКИ ЯЗИК И КУЛТУРА (МОДЕЛ Ц)

Вредноване у предмету Руски язич и култура (Модел Ц) служи за зберане інформаційох о посцигнуцох и напредова-ню школяра, як помоц и мотивация у злепшанню учения и як повратна информация учительови о успишносци стратегійох и методи роботи котри хасновал. Учитель вредноване будзе мушиц окреме осторожно плановац як часц процесу учения и виучованя, ускладзиц го зоз цїлями и обчекованима посциг-нуцами учения, и, пре зложеносц змистох и активносцох у тим предмету, запровадзовац, почитуюци когнитивну, дружтве-но-афективну и психомоторицку єдинственосц и интересованя каждого школяра.

Елементи вреднованя у учено и виучованю наставного предмету Руски язич и култура виходза зоз воспитно-образов-них посцигнуцох концептуализованих у трох обласцох: Язык и комуникация, Читам и творим и Култура и медіи, указуюци на розлични аспекти знаня, способносцох и схопносцох школярхох.

Елементи вреднованя:

1. розуменє и бешед
2. читанє и писанє
3. усвоєносц знаня
4. вигледовацки схопносци и творчи способносци.

Елемент *розуменє и бешедованє* облапя способносц актив-ного хаснованя стандартного руского язича у усней комуникації зоз учителем, другима школярами и жридловима бешедниками руского язича у усней комуникації. Тот елемент ше вреднує у шицких обласцох учения и виучованя руского язича и култури, системским провадзеньом и преценьованьом напредованя каж-дого школяра, през части контакти шицких бешеднікох котри активно хасную руски язич, а виражує ше зоз числову оцєну.

Елемент *читанє и писанє* облапя и розвитосц схопносцох хаснованя стандартного руского язича през читанє и писанє, а виражує ше зоз числову оцєну.

Елемент *усвоєносци знаня* облапя факти, концептуалне и процедуралне знанє, односно познанє и розуменє литератур-них и историйних и географских змистох (отчество и матична территория Руснацох), а виражує ше зоз числову оцєну.

Елемент *вигледовацкей схопносци и творчей способносци* облапя вреднованє вигледовацких схопносцох и творчих спо-собносцох школярхох зоз змисту культурного наслідства.

Елементи вреднованя одноша ше на шицки класи у основ-ней и штредней школи.

У шицких обласцох применюю ше три приступи вредно-ваня: вредноване за учене, вредноване як учене и вредноване наученого.

Вредноване за учене укључує розлични формални и не-формални методи и рижнородни формати, як цо то поставяне питаньох, проверйованє домашніх задаткох, кратши писмени проверйованя знаня, лістини проверйованьох, анегдотски при-значки, портфолия, замеркованя итд.

Вредноване як учене подрозумює активне укључованє шко-ляра до процесу вреднованя, а запровадзує ше зоз поступками котри облапяю самовредноване и самооценьоване школяра, як и школярске вредноване и оценьоване роботи других шко-лярхох, цо порушує школяра же би овладац стратегіи власного напредованя у усвойованю знаня, схопносцох и становискох з цильом же би витворел самостойносц и преберане одвичатель-носци за власне учене. У процесу вреднованя як учения школяр оцєнює власне розуменє и познанє розличних поступкох и ме-тодох з котрима розвива способносц як учи, цо у тим предмету барз важне пре числени змисти котри понукнути школярови у шицких трох обласцох, а пре оградїчени час неможліве шицко витвориц на настави, прето школяр треба же би вибрал зми-сти котри вигледа и научи самостойно спрам власних интере-сованьох.

Вредноване наученого подрозумює оценьованє уровня усвоєносци знаня и розвитосци схопносцох у одношеню на дефиновани воспитно-образовни посцигнуца, їх розробок и уровень усвоєносци. Резултат числова оцєна. Запровадзує ше континуовано, и у чаше, лебо на концу планованого периоду. Потребне комбиновац писанє и усне вредноване. Мож при-менїц питаня и задатки обективного типу и задатки зоз шле-бодними одвитами. Препоручує ше и автентични задатки зоз котрима школяре виража креативносц, интерпретация, а то виробок плакатох, приповедки у сличкох, дньовніка, рисункох, сценария, бависко улогох, вигледовацки роботи и др.

На концу школского року, заключна ше оцєна формує на основи вецей розличних інформаційох о тим кельо воспит-но-образовни посцигнуца усвоєл школяр. Гоч су розподзелени до трох обласцох, посцигнуца у тим предмету облапяю змисти зоз велїх подручїях (язич, литература, история, география, по-добова и музична култура), прецо школяре, спрам своїх интере-

сованьох и способносцях, укажу здобути компетенції на способ як то им найбаржей одвитуе, зоз почитованьом указательох о школяровой векшей або меншей прихильносци гу одредзеному подручю. При одредзованю заключней оцени, учитель спатра витвореносц посцигнуцох на основі розличних формах вреднованя през школски рок. У чаше шицких воспитно-образовних периодох, заключна оцена ше формуе зоз уровня усвоеносци воспитно-образовних посцигнуцох зоз шицких трох обласцох, котри еднак заступени. Оцена не муши буц нужно виведзена зоз арифметичного штредку. З оглядом же настава руского языка и култури отворена за школярох зоз розличними уровнями предзнаня, або без предзнаня, та и же ше до наставного процесу можу приключиц у гоч котрей класи, учитель може зоз индивидуалним приступом прилагодзиц обчековани посцигнуца и у складзе з тим окончиц и вредноване.

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I RIBARSTVA

1482

Na temelju članka 39. stavka 5. Zakona o poljoprivredi («Narodne novine», br. 118/18., 42/20., 127/20. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 52/21., 152/22. i 152/24.), ministar poljoprivrede, šumarstva i ribarstva donosi

PRAVILNIK

O PROVEDBI PROGRAMA POTPORE ZA SUFINANCIRANJE TROŠKOVA PROIZVODNJE HRVATSKIH POLJOPRIVREDNIH I PREHRAMBENIH PROIZVODA REGISTRIRANIH U SUSTAVU KVALITETE ZAŠTIĆENOM OZNAKOM IZVORNOSTI ILI ZAŠTIĆENOM OZNAKOM ZEMLJOPISNOG PODRIJETLA ZA RAZDOBLJE DO 2027. GODINE

Predmet pravilnika

Članak 1.

Ovim se Pravilnikom propisuje provedba Programa potpore za sufinanciranje troškova proizvodnje hrvatskih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda registriranih u sustavu kvalitete zaštićenom oznakom izvornosti ili zaštićenom oznakom zemljopisnog podrijetla za razdoblje do 2027. godine, donesenog Odlukom Vlade Republike Hrvatske, klasa: 022-03/25-4/229, urbroj: 50301-27/15-25-4 od 27. svibnja 2025. godine (u daljnjem tekstu: Program).

Dodjela potpore

Članak 2.

Potpora iz ovog Programa dodjeljuje se u skladu s Uredbom Komisije (EU) br. 2023/2831 od 13. prosinca 2023. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na *de minimis* potpore (L, 15. 12. 2023.), Uredbom Komisije (EU) br. 1408/2013 od 18. prosinca 2013. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na potpore *de minimis* u poljoprivrednom sektoru (SL L 352/9, 24. 12. 2013.) kako je posljednji put izmijenjena Uredbom Komisije (EU) 2024/3118 od 10. prosinca 2024. (L, 13. 12.

2024.) te Uredbom Komisije (EU) br. 717/2014 od 27. lipnja 2014. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na *de minimis* potpore u sektoru ribarstva i akvakulture (SL L 190/45, 28. 6. 2014.) kako je posljednji put izmijenjena Uredbom Komisije (EU) br. 2023/2391 od 4. listopada 2023. (L, 5. 10. 2023.).

Pojmovnik

Članak 3.

Pojmovi korišteni u ovom Pravilniku imaju sljedeće značenje:

a) »*podnositelj zahtjeva*« je svaki subjekt koji je podnio zahtjev temeljem ovoga Pravilnika

b) »*korisnik*« je subjekt koji je ostvario pravo na potporu iz Programa i udovoljava uvjetima Programa i ovoga Pravilnika

c) »*mikro, mala i srednja poduzeća*« definirana su člankom 2. Priloga I. Uredbe Komisije (EU) br. 2022/2472 od 14. prosinca 2022. o proglašenju određenih kategorija potpora u sektorima poljoprivrede i šumarstva te u ruralnim područjima spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 327/1, 21. 12. 2022.) (u daljnjem tekstu: Uredba o poljoprivrednom izuzeću)

d) »*Zaštićena oznaka izvornosti*« (ZOI) je naziv, koji može biti tradicionalno korišten naziv, kojim se označava proizvod koji potječe iz određenog mjesta, određene regije ili, u iznimnim slučajevima, određene zemlje, čija su kvaliteta ili karakteristike u bitnom ili isključivo posljedica određenog zemljopisnog okruženja i njegovih urođenih prirodnih i ljudskih čimbenika i čije se sve faze proizvodnje odvijaju u točno određenom zemljopisnom području

e) »*Zaštićena oznaka zemljopisnog podrijetla*« (ZOZP) je naziv, uključujući tradicionalno korišten naziv, kojim se označava proizvod koji potječe iz određenog mjesta, određene regije ili određene zemlje, čija se kvaliteta, ugled ili druga svojstva u bitnom pripisuju njegovom zemljopisnom podrijetlu i kod kojeg se najmanje jedna faza proizvodnje odvija u točno određenom zemljopisnom području.

Uvjeti prihvatljivosti korisnika

Članak 4.

Prihvatljivi korisnici potpore su mikro, mala i srednja poduzeća, definirana člankom 2. Priloga I. Uredbe o poljoprivrednom izuzeću koja:

a) proizvode poljoprivredne proizvode namijenjene prehrani ljudi koji su navedeni u Prilogu I. Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije (2016/C 202/01) ili se najvećim dijelom od njih sastoje, a koji su zaštićeni oznakom izvornosti ili oznakom zemljopisnog podrijetla, i

b) su upisana u evidenciju izdanih Potvrda o sukladnosti proizvoda sa Specifikacijom proizvoda sukladno članku 95. stavku 7. Zakona o poljoprivredi («Narodne novine», br. 118/18., 42/20., 127/20. – USRH, 52/21., 152/22. i 152/24.) (u daljnjem tekstu: Zakon o poljoprivredi) i članku 24. Pravilnika o zaštićenim oznakama izvornosti, zaštićenim oznakama zemljopisnog podrijetla i zajamčeno tradicionalnim specijalitetima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda i neobveznom izrazu kvalitete »planinski proizvod« («Narodne novine», broj 38/19.) koje vodi Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) u elektroničkom obliku.

Oblik i način dodjele potpore

Članak 5.

(1) Iznos potpore po pojedinom korisniku utvrđuje se razmjerno količini proizvoda za koje su u godini koja prethodi godini

podnošenja zahtjeva izdane Potvrde o sukladnosti sa Specifikacijom proizvoda, a koji su evidentirani u Evidenciji izdanih Potvrda o sukladnosti, i to u iznosima kako slijedi:

- Istarski pršut – 1,70 eura po kilogramu
- Lički krumpir – 0,05 eura po kilogramu
- Poljički soparnik / Poljički zeljanik/ Poljički uljenjak – 2,00 eura po komadu

- Zagorski puran – 1,50 eura po kilogramu
- Varaždinsko zelje – 0,05 eura po kilogramu
- Krčki pršut – 1,70 eura po kilogramu
- Drniški pršut – 1,70 eura po kilogramu
- Ekstra djevičansko maslinovo ulje Cres – 1,30 eura po litri
- Ogulinski kiseli kupus/ Ogulinsko kiselo zelje – 0,10 eura po kilogramu

- Dalmatinski pršut – 1,70 eura po kilogramu
- Baranjski kulen – 1,90 eura po kilogramu
- Neretvanska mandarina – 0,10 eura po kilogramu
- Slavonski kulen / Slavonski kulin – 1,90 eura po kilogramu
- Paška janjetina – 1,50 eura po kilogramu
- Šoltansko maslinovo ulje – 1,30 eura po litri
- Krčko maslinovo ulje – 1,30 eura po litri
- Korčulansko maslinovo ulje – 1,30 eura po litri
- Istra – 1,30 eura po litri
- Slavonski med – 0,80 eura po kilogramu
- Lička janjetina – 1,50 eura po kilogramu
- Zagorski mlinci – 0,20 eura po kilogramu
- Rudarska greblica – 1,00 eura po komadu
- Varaždinski klpič – 0,04 eura po komadu
- Bjelovarski kvargl – 2,00 eura po kilogramu
- Paški sir – 4,15 eura po kilogramu
- Malostonska kamenica – 0,05 eura po komadu
- Dalmatinska pečenica – 1,00 eura po kilogramu
- Dalmatinska panceta – 1,00 eura po kilogramu
- Brački varenik – 4,00 eura po litri
- Lički škripavac – 2,00 eura po kilogramu
- Bračko maslinovo ulje – 1,30 eura po litri
- Zagorski bagremov med – 0,80 eura po kilogramu
- Zagorski štrukli / Zagorski štruktli – 0,20 eura po kilogramu
- Samoborska češnjovka / Samoborska češnofka – 1,00 eura po kilogramu

- Meso istarskog goveda– boškarina– 0,30 eura po kilogramu
- Lumblija – 0,40 eura po kilogramu
- Goranski medun – 0,80 eura po kilogramu
- Dalmatinska janjetina – 1,50 eura po kilogramu
- Slavonska kobasica – 1,00 eura po kilogramu
- Komiški rogač – 0,10 eura po kilogramu
- Varaždinsko bučino ulje – 1,30 eura po litri
- Meso crne slavonske svinje – 0,30 eura po kilogramu
- Istarski med – 0,80 eura po kilogramu
- Dalmatinski med – 0,80 eura po kilogramu
- Ludbreški hren – 0,10 eura po kilogramu
- Novigradska dagnja – 0,30 eura po kilogramu
- Meso turopoljske svinje – 0,30 eura po kilogramu
- Međimursko meso 'z tiblice – 1,00 eura po kilogramu.

(2) Za proizvode za koje je jedinični iznos određen u eurima po kilogramu, a koji se u postupku certifikacije evidentiraju po komadu,

potpora se računa kao umnožak iznosa potpore po kilogramu i mase proizvoda sukladno specifikaciji proizvoda kako slijedi:

- Istarski pršut – 7,00 kg
- Zagorski puran – 4,50 kg
- Krčki pršut, Drniški pršut, Dalmatinski pršut – 6,50 kg
- Baranjski kulen – 0,80 kg
- Paška janjetina – 7,00 kg
- Lička janjetina – 15,00 kg
- Međimursko meso 'z tiblice – 1,00 kg
- Bjelovarski kvargl – 0,085 kg
- Paški sir – 2,65 kg
- Zagorski štrukli/Zagorski štruktli – 0,0875 kg
- Slavonska kobasica – 0,45 kg
- Meso crne slavonske svinje – 135,00 kg žive težine.

(3) Iznos potpore po korisniku ne može biti veći od 100.000,00 eura u jednoj godini provedbe Programa.

(4) Ukoliko se nakon zaprimanja svih pristiglih zahtjeva koji zadovoljavaju kriterije za potporom, utvrdi da je ukupni odobreni iznos svih zahtjeva veći od iznosa osiguranog u Državnom proračunu za ovu namjenu, odobreni iznos potpore po korisniku razmjerno će se umanjiti.

Način i rokovi podnošenja zahtjeva

Članak 6.

(1) Podnositelj Zahtjeva za potporu (u daljnjem tekstu: Zahtjev) označava i potvrđuje potporu za koju podnosi Zahtjev putem AGRONET-a zaštićene mrežne aplikacije Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (u daljnjem tekstu: Agencija za plaćanja) izravno ili u podružnicama Agencije za plaćanja.

(2) Uz označenu potporu na AGRONET-u podnositelj Zahtjeva dužan je u ZIP datoteku priložiti popunjeni obrazac Zahtjeva ovjeren potpisom za fizičke osobe odnosno potpisom i pečatom za pravne osobe.

(3) Obrazac Zahtjeva iz stavka 2. ovoga članka, kao i upute za popunjavanje i prilaganje u elektroničkom obliku objavljuje Agencija za plaćanja na svojim službenim mrežnim stranicama (www.apprrr.hr).

(4) Podnositelj Zahtjeva u Zahtjevu potvrđuje da:

- su podaci navedeni u Zahtjevu i Izjavama istiniti,
- je upoznat s odredbama Programa i ovoga Pravilnika
- ne postoje poslovni subjekti s kojima je povezan vlasničkim ili drugim odnosima odnosno da postoje poslovni subjekti s kojima je povezan vlasničkim ili drugim odnosima.

(5) Po označavanju potpore sukladno stavku 1. ovoga članka i učitavanju Zahtjeva sukladno stavku 2. ovoga članka podnositelj Zahtjeva dužan je ispisati obrazac s AGRONET-a na kojem je označena potpora, isti ovjeriti potpisom za fizičke ili potpisom i pečatom za pravne osobe kojim jamči za istinitost i točnost dokumentacije dostavljene putem AGRONET-a i dostaviti ga u zatvorenoj omotnici s nazivom i adresom podnositelja Zahtjeva napisanim na poledini, preporučenom poštom s povratnicom na adresu: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Ulica grada Vukovara 269d, 10000 Zagreb, s naznakom »Program potpore za sufinanciranje troškova proizvodnje hrvatskih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda registriranih u sustavu kvalitete ZOI ili ZOZP za razdoblje do 2027. godine« ili osobno na prijemnom odjelu (pisarnica) Agencije za plaćanja.

(6) Datum slanja obrasca iz stavka 5. ovoga članka smatra se datumom podnošenja Zahtjeva u smislu ovoga Pravilnika.

(7) Podnositelji koji nemaju pristup AGRONET-u, a žele podnijeti Zahtjev, dužni su najkasnije 15 dana prije podnošenja Zahtjeva Agenciji za plaćanja dostaviti osobno ili preporučenom pošiljkom, popunjen obrazac Zahtjeva za upis u evidenciju korisnika Zajedničke organizacije tržišta s valjanom e-mail adresom.

(8) Po dostavi obrasca iz stavka 7. ovoga članka Agencija za plaćanja će podnositelju Zahtjeva na e-mail adresu navedenu na obrascu dostaviti pristupne podatke i omogućiti pristup AGRONET-u.

(9) Zahtjev iz stavka 1. ovoga članka podnosi se u razdoblju od 25. kolovoza do 25. rujna za svaku godinu trajanja Programa.

Administrativna kontrola

Članak 7.

(1) Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva podatke iz članka 5. stavka 1. i stavka 2. ovoga Pravilnika dostavlja Agenciji za plaćanja u elektroničkom obliku.

(2) Agencija za plaćanja provodi administrativnu obradu Zahtjeva u skladu sa člankom 140. Zakona o poljoprivredi.

(3) Agencija za plaćanja provodi administrativnu kontrolu Zahtjeva na temelju:

- uvjeta prihvatljivosti za ostvarivanje prava na potporu navedenih u Programu i ovome Pravilniku i
- drugih podataka iz internih baza i registara drugih tijela državne uprave i agencija.

(4) Prihvatljivim se smatraju isključivo Zahtjevi podneseni na način propisan u članku 6. ovoga Pravilnika.

(5) Zahtjevi iz članka 6. ovoga Pravilnika, podneseni izvan roka propisanog u članku 6. stavku 9. ovoga Pravilnika, neće se razmatrati.

(6) Zahtjevi podneseni sukladno članku 6. ovoga Pravilnika na kojima je podnositelj potvrdio da postoje i da ne postoje poslovni subjekti s kojima je povezan vlasničkim ili drugim odnosima odnosno na kojima je izabrao više od jedne tvrdnje neće se smatrati valjanima te neće biti uzeti u obzir pri administrativnoj kontroli i odobravanju potpore.

(7) U slučaju da se tijekom administrativne kontrole utvrdi da Zahtjev nije dostavljen Agenciji za plaćanja sukladno članku 6. ovoga Pravilnika i/ili da nije priložena potrebna dokumentacija propisana u članku 6. ovoga Pravilnika podnositelj Zahtjeva će biti isključen iz ostvarivanja prava na potporu iz Programa.

(8) U slučaju da se tijekom administrativne kontrole utvrdi da su informacije na Zahtjevu iz članka 6. stavka 1. ovoga Pravilnika vezane uz poslovne subjekte koji su međusobno povezani vlasničkim ili drugim odnosima, dostavljene od strane podnositelja neistinite ili netočne, svi podneseni Zahtjevi povezanih subjekata podnositelja bit će odbijeni, a podnositelji isključeni iz ostvarivanja prava na potporu iz Programa.

(9) Agencija za plaćanja na temelju rezultata provedene administrativne kontrole donosi:

a) Odluku o odobrenju isplata korisnicima, koji su udovoljili uvjetima ovoga Pravilnika, koja sadrži i obavijest da mu je dodijeljena potpora male vrijednosti u skladu s Uredbama iz članka 2. ovoga Pravilnika ili

b) Odluku o neudovoljavanju uvjetima za ostvarivanje prava na potporu podnositeljima, koji neudovoljavaju propisanim uvjetima.

(10) Agencija za plaćanja Odluke iz stavka 9. ovoga članka podnositeljima zahtjeva dostavlja u skladu s člankom 15. stavkom 2. Zakona o putem AGRONET-a.

(11) Podnositeljima koji nisu postupili u skladu sa stavkom 4. ovoga članka Agencija za plaćanja će izdati Rješenje o odbacivanju zahtjeva za pokretanje postupka na temelju članka 41. Zakona o općem upravnom postupku (»Narodne novine«, br. 47/09. i 110/21.).

Dopuna i/ili ispravak Zahtjeva

Članak 8.

Ukoliko je Zahtjev nepotpun ili ukoliko su potrebne ispravke ili dodatna obrazloženja vezana uz dostavljenu dokumentaciju, Agencija za plaćanja će kontaktirati podnositelja zahtjeva i zatražiti dopunu, ispravke ili dodatna obrazloženja dokumentacije, a podnositelj je isto dužan dostaviti u roku od tri dana od dana zaprimanja zahtjeva za dopunu, ispravak ili dodatna obrazloženja.

Povrat potpore

Članak 9.

(1) Agencija za plaćanja će odlukom o povratu sredstava od korisnika zahtijevati povrat neopravdano isplaćenih sredstava ako se utvrdi administrativna pogreška i/ili ako je korisnik nezakonito ostvario pravo na isplatu novčanih sredstava.

(2) Povrat sredstava i poravnanje računa provode se u skladu s člancima 144., 145. i 146. Zakona o poljoprivredi.

Žalbe

Članak 10.

Na odluke iz članka 7. stavka 9. ovoga Pravilnika može se podnijeti žalba Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ribarstva u skladu s člankom 15. stavkom 5. Zakona o poljoprivredi.

Zaštita osobnih podataka

Članak 11.

Sa svim osobnim podacima prikupljenim na temelju odredbi ovoga Pravilnika postupat će se u skladu s Uredbom (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (SL L 119/1, 4. 5. 2016.).

Stupanje na snagu

Članak 12.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu prvoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 011-02/25-01/172

Urbroj: 525-13/859-25-9

Zagreb, 11. srpnja 2025.

Potpredsjednik Vlade
i ministar
David Vlačić, v. r.

1483

Na temelju članka 46. b. Zakona o poljoprivredi (»Narodne novine«, br. 118/18., 42/20., 127/20. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 52/21., 152/22. i 152/24.) ministar poljoprivrede, šumarstva i ribarstva donosi

PRAVILNIK

O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O PROVEDBI INTERVENCIJA U SEKTORU PČELARSTVA UNUTAR STRATEŠKOG PLANA ZAJEDNIČKE POLJOPRIVREDNE POLITIKE REPUBLIKE HRVATSKE 2023. – 2027.

Članak 1.

U Pravilniku o provedbi intervencija u sektoru pčelarstva unutar Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. – 2027. (»Narodne novine«, br. 24/23., 46/24., 90/24. i 70/25.) u članku 3. iza točke 19. dodaju se točke 20. do 22. koje glase:

»20) putni nalog je uredno popunjen i vjerodostojan dokument za isplatu nastalih troškova putovanja čiji sadržaj je propisan provedbenim propisima kojima se uređuje porez na dohodak, naknada prijevoznih troškova i dnevnica u tuzemstvu propisana je u visini uređenoj kolektivnim ugovorima za državne i javne službenike, dok se visina dnevnice za službena putovanja u inozemstvo određuje u skladu s važećom Odlukom o visini dnevnice za službeno putovanje u inozemstvo za korisnike koji se financiraju iz sredstava Državnog proračuna

21) AGRONET je zaštićena mrežna aplikacija (<https://agronet.aprrr.hr/>) namijenjena za pomoć poljoprivrednim gospodarstvima i ostalim korisnicima u ostvarivanju prava na potpore u poljoprivredi (u daljnjem tekstu: AGRONET)

22) *ex post* razdoblje obuhvaća petogodišnje razdoblje nakon konačne isplate sredstava.

Članak 2.

Iza članka 3. dodaje se naslov iznad članka i članak 3.a koji glasi:

»Korištenje pojmova s rodnom značenjem«

Članak 3.a

Pojmovi koji se koriste u ovome Pravilniku, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski rod.«.

Članak 3.

Članak 5. mijenja se i glasi:

»(1) Podnositelj zahtjeva označava i potvrđuje intervenciju odnosno podintervenciju za koju podnosi zahtjev za isplatu potpore (u daljnjem tekstu: zahtjev) Agenciji za plaćanja putem AGRONET-a.

(2) Uz označenu intervenciju odnosno podintervenciju na AGRONET-u podnositelj zahtjeva dužan je u ZIP komprimiranu mapu priložiti popunjeni obrazac zahtjeva ovjeren potpisom za fizičke osobe odnosno potpisom i pečatom za pravne osobe te ostalu propisanu dokumentaciju i obrasce za označenu intervenciju odnosno podintervenciju u skladu s ovim Pravilnikom.

(3) Obrazac zahtjeva za svaku intervenciju odnosno podintervenciju objavljuje Agencija za plaćanja na svojim službenim mrežnim stranicama (www.aprrr.hr).

(4) Podnositelj zahtjeva u zahtjevu potvrđuje da:

- su podaci navedeni u zahtjevu istiniti
- je upoznat s odredbama provedbe intervencija iz sektora pčelarstva unutar Strateškog plana i ovoga Pravilnika
- će se odazvati pozivu Agencije za plaćanja u slučaju potrebe dopune zahtjeva i dokumentacije u roku 10 dana od dana zaprimanja obavijesti o dopuni

- će omogućiti kontrolu na terenu i inspekcijski nadzor
- će čuvati preslike zahtjeva i dokazne dokumentacije pet godina od dana podnošenja zahtjeva
- nije po računima priloženim uz zahtjev ostvario potporu iz drugih izvora financiranja i
- nije s dobavljačima povezan vlasničkim odnosima.

(5) Nakon označavanja intervencije odnosno podintervencije u skladu sa stavkom 1. ovoga članka i učitavanju zahtjeva i propisane dokumentacije u skladu sa stavkom 4. ovoga članka podnositelj zahtjeva dužan je ispisati obrazac s AGRONET-a na kojem su označene intervencije odnosno podintervencije te isti ovjeriti potpisom u slučaju fizičke ili potpisom i pečatom u slučaju pravne osobe kojim jamči za istinitost i točnost dokumentacije dostavljene putem AGRONET-a i dostaviti ga u zatvorenoj omotnici za svaku intervenciju odnosno podintervenciju odvojeno s navedenim nazivom i adresom podnositelja zahtjeva napisanim na poledini omotnice, preporučenom poštom ili osobno na prijemnom odjelu (pisarnica) Agencije za plaćanja.

(6) Datum dostave obrasca iz stavka 5. ovoga članka smatra se datumom podnošenja zahtjeva u smislu ovoga Pravilnika.

(7) Pčelari koji nemaju pristup AGRONET-u, a žele podnijeti zahtjev, dužni su najkasnije 15 dana prije podnošenja zahtjeva Agenciji za plaćanja dostaviti osobno ili preporučenom poštom, popunjen obrazac Zahtjeva za upis u evidenciju korisnika Zajedničke organizacije tržišta s valjanom adresom elektroničke pošte.

(8) Nakon dostave obrasca iz stavka 7. ovoga članka, Agencija za plaćanja će podnositelju zahtjeva na adresu elektroničke pošte navedenu na obrascu, dostaviti pristupne podatke i omogućiti pristup AGRONET-u.

(9) Podnositelj zahtjeva za svaku intervenciju odnosno podintervenciju iz Strateškog plana, izuzev za intervenciju Suradnja sa specijaliziranim tijelima za provedbu istraživačkih programa u području pčelarstva i pčelarskih proizvoda, može podnijeti jedan zahtjev u jednoj intervencijskoj godini u skladu s odredbama ovoga Pravilnika.

(10) Na originalu računa koji se koristi za provedbu intervencije, mora biti naznačeno ime i prezime odnosno naziv podnositelja i OIB podnositelja zahtjeva te je na original računa podnositelj zahtjeva dužan vlastoručno napisati: »ISP – tekuća intervencijska godina« i samo preslike tako označenih računa učitate u ZIP komprimiranu mapu iz stavka 2. ovoga članka uzimaju se u obzir pri obradi zahtjeva.

(11) Uz zahtjev se u ZIP komprimiranu mapu iz stavka 2. ovoga članka učitava jasno čitljiva preslika pravovaljanog originala plaćenog računa iz stavka 10. ovoga članka u PDF formatu, a u slučaju plaćanja transakcijskim računom i jasno čitljiva preslika dokaza o plaćenom računu u PDF formatu, na kojem je naznačeno ime i prezime podnositelja zahtjeva, a u slučaju plaćanja internetskim bankarstvom potrebno je priložiti potvrdu banke o izvršenoj transakciji u PDF formatu.

(12) U slučaju kad je original računa iz stavka 10. ovoga članka pisan na jeziku koji nije hrvatski ili engleski, Agencija za plaćanja ima pravo tražiti da podnositelj zahtjeva u ZIP komprimiranu mapu iz stavka 2. ovoga članka učita i ovjereni prijevod sudskog tumača navedenog dokumenta.

(13) Ekološki pčelari dužni su uz zahtjev kojim ostvaruju dodatno pravo na potporu, u skladu sa statusom ekološkog pčelara, u ZIP komprimiranu mapu iz stavka 2. ovoga članka učitati presliku važećeg certifikata o ekološkoj proizvodnji.

(14) Zahtjev podnesen nakon isteka roka navedenog za pojediniu intervenciju odnosno podintervenciju smatrat će se nepravovremeno podnesenim i neće se razmatrati.

(15) Svi računi, predračuni i ponude na temelju kojih su plaćeni računi, koji se učitavaju u ZIP komprimiranu mapu iz stavka 2. ovoga članka, moraju biti izdani i u cijelosti plaćeni u razdoblju od 1. kolovoza do trenutka podnošenja zahtjeva za svaku intervencijsku godinu počevši od intervencijske godine 2026.

Članak 4.

U članku 7. iza stavka 4. dodaje se stavak 5. koji glasi:

»(5) Ako se prilikom administrativne kontrole Zahtjeva za isplatu utvrdi neudovoljavanje uvjetima propisanim u stavcima 1., 2. i/ili 3. ovoga članka, korisnik nije prihvatljiv za isplatu potpore u narednoj intervencijskoj godini za intervenciju u kojoj je utvrđeno neudovoljavanje uvjetima.«.

Članak 5.

Članak 12. mijenja se i glasi:

»(1) Intervencija iz članka 11. ovoga Pravilnika korisnicima omogućava povrat maksimalno do 100 % prihvatljivog troška u skladu sa Strateškim planom i ovim Pravilnikom.

(2) U okviru podintervencije iz članka 11. stavka 1. točke a) ovoga Pravilnika, prije mogućeg umanjenja, minimalni iznos potpore po korisniku iznosi 150,00 EUR, a maksimalni iznos potpore je sljedeći:

1. za edukaciju pčelara za zvanje: pčelar, senzorski analitičar ili apiterapeut po programima u trajanju od minimalno 20 sati po završenom pojedinačnom stupnju edukacije, 600,00 EUR

2. za stručna predavanja i radionice održane u okviru tekuće godine koje organizira:

a) udruga pčelara, 5.000,00 EUR i

b) savez udruga (županijski, nacionalni), 8.000,00 EUR

(3) Troškovi iz stavka 2. točke 2. ovoga članka uključuju maksimalni iznos potpore za:

– najam prostora bez opreme za prezentaciju, 130,00 EUR po danu

– najam prostora s opremom za prezentaciju, 205,00 EUR po danu

– troškovi predavača po predavanju 300,00 EUR

– putni nalog

– troškovi noćenja u visini stvarnih izdataka najviše do visine iznosa 100,00 EUR po noćenju

– najam vozila kategorije M1 najviše do iznosa 80,00 EUR po danu najma, M2 i/ili M3 najviše do iznosa od 444,00 EUR po danu najma (više od 8 sjedišta) za potrebe udruge za odlazak na edukaciju pčelara izvan mjesta registracije Udruge (pčelarski sajam, kongres ili praktična edukacija na pčelinjaku).

(4) U okviru podintervencije iz članka 11. stavka 1. točke c) ovoga Pravilnika prije mogućeg umanjenja, minimalni iznos potpore po korisniku iznosi 150,00 EUR, a maksimalni iznos potpore je sljedeći:

1. registriranoj udruzi pčelara, 2.000,00 EUR i

2. županijskom savezu, 5.000,00 EUR.

(5) Troškovi iz stavka 4. ovoga članka uključuju maksimalni iznos potpore za:

– tisak letaka, 93,00 EUR za 100 komada (0,93 EUR po komadu)

– tisak brošura/stručnih časopisa, 181,00 EUR za 100 komada (1,81 EUR po komadu)

– tisak banera, 100,00 EUR po komadu

– izrada mrežnih stranica, 1.206,00 EUR

– troškovi kotizacije

– putni nalog

– troškovi noćenja u visini stvarnih izdataka najviše do visine iznosa 100,00 EUR po noćenju.

(6) Troškovi iz stavka 5. ovoga članka koji se odnose na reklamne, promotivne ili marketinške aktivnosti ne smatraju se prihvatljivima u okviru ove aktivnosti.

(7) U neprihvatljive troškove iz stavka 5. ovoga članka ubrajaju se svi sadržaji koji, izravno ili neizravno, potiču potrošnju, kupnju ili pozitivnu tržišnu percepciju proizvoda, neovisno o tome temelje li se na zdravstvenim, stručnim ili drugim argumentima, i to:

– promotivni letci, plakati, brošure i oglasi s ciljem povećanja prodaje, vidljivosti brenda ili poticanja komercijalne aktivnosti

– materijali koji sadrže reklamne poruke, slogane, cijene, popuste, posebne ponude ili druge elemente tržišnog oglašavanja

– tiskani ili digitalni sadržaji izrađeni u svrhu promocije proizvoda, usluga, događanja ili organizacije

– promotivni suveniri, pokloni i vizualni materijali s logotipima u promotivne svrhe

– oglasi u medijima, plaćeni sadržaji na društvenim mrežama, sponzorirani članci i slični oblici plaćenog oglašavanja.

(8) U okviru podintervencije iz članka 11. stavka 1. točke d) ovoga Pravilnika prije mogućeg umanjenja minimalni iznos potpore po korisniku iznosi 150,00 EUR, a maksimalni iznos potpore je 80.000,00 EUR.«.

Članak 6.

U članku 14. stavku 2. iza podstavka 6. dodaje se podstavak 7. koji glasi:

»– preslika plaćenih troškova za najam vozila.«.

Iza stavka 4. dodaje se stavak 5. koji glasi:

»(5) Zahtjev i sva dokumentacija navedena u stavcima 1. do 4. ovoga članka učitava se u ZIP komprimiranu mapu iz članka 5. stavka 2. ovoga Pravilnika u PDF formatu.«.

Članak 7.

U članku 15. iza stavka 5. dodaje se stavak 6. koji glasi:

»(6) Za opremu iz Priloga I. za koju nisu definirani maksimalni iznosi potpore u Popisu opreme iz Priloga I., maksimalna potpora iznosi 644,00 EUR.«.

Članak 8.

U članku 16. stavak 2. mijenja se i glasi:

»(2) Uz zahtjev iz stavka 1. ovoga članka prilažu se preslike originala računa i dokazi u skladu s člankom 5. stavkom 15. te dokazima iz članka 5. stavaka 10. i 11. ovoga Pravilnika i obrazac specifikacije priloženih računa.«.

Iza stavka 5. dodaje se stavak 6. koji glasi:

»(6) Zahtjev i sva dokumentacija iz stavaka 1. i 2. ovoga članka učitava se u ZIP komprimiranu mapu iz članka 5. stavka 2. ovoga Pravilnika u PDF formatu, a obrazac specifikacije priloženih računa u XML formatu.«.

Članak 9.

U članku 18. iza stavka 2. dodaje se stavak 3. koji glasi:

»(3) Zahtjev i sva dokumentacija iz stavaka 1. i 2. ovoga članka učitava se u ZIP komprimiranu mapu iz članka 5. stavka 2. ovoga Pravilnika u PDF formatu.«.

Članak 10.

U članku 19. stavak 4. mijenja se i glasi:

»(4) U okviru intervencije iz stavka 1. ovoga članka prije mogućeg umanjenja, minimalni iznos potpore po korisniku iznosi 150,00 EUR, a maksimalni iznos potpore prema razredima je sljedeći:

- a) 30 – 50 košnica, 5.000,00 EUR
- b) 51 – 150 košnica, 10.000,00 EUR
- c) 151 i više košnica, 15.000,00 EUR.«.

Članak 11.

U članku 20. stavak 2. mijenja se i glasi:

»(2) Uz zahtjev iz stavka 1. ovoga članka prilažu se preslike originala računa i dokazi u skladu s člankom 5. stavkom 15. te dokazima iz članka 5. stavaka 10. i 11. ovoga Pravilnika i obrazac specifikacije priloženih računa.«.

Iza stavka 5. dodaju se stavci 6. i 7. koji glase:

»(6) Za opremu iz Priloga II. za koju nisu definirani maksimalni iznosi potpore u Popisu iz Priloga II., maksimalna potpora iznosi 1.495,00 EUR.

(7) Zahtjev i sva dokumentacija navedena u stavcima 1. i 2. ovoga članka učitava se u ZIP komprimiranu mapu iz članka 5. stavka 2. ovoga Pravilnika u PDF formatu, a obrazac specifikacije priloženih računa u XML formatu.«.

Članak 12.

U članku 22. iza stavka 2. dodaje se stavak 3. koji glasi:

»(3) Zahtjev i sva dokumentacija iz stavaka 1. i 2. ovoga članka učitava se u ZIP komprimiranu mapu iz članka 5. stavka 2. ovoga Pravilnika u PDF formatu.«.

Članak 13.

U članku 24. stavku 1. riječi: »Očuvanje ili povećanje postojećeg broja košnica, uključujući uzgoj pčela« zamjenjuju se riječima: »Očuvanje ili povećanje postojećeg broja košnica«.

Iza stavka 2. dodaje se stavak 3. koji glasi:

»(3) Zahtjev i sva dokumentacija iz stavaka 1. i 2. ovoga članka učitava se u ZIP komprimiranu mapu iz članka 5. stavka 2. ovoga Pravilnika u PDF formatu.«.

Članak 14.

U članku 25. iza stavka 14. dodaju se stavci 15. i 16. koji glase:

»(15) Ako se prilikom administrativne kontrole Zahtjeva za isplatu utvrdi da je:

– prilikom provedbe postupka javne/jednostavne nabave došlo do sukoba interesa koji je utjecao na ishod postupaka javne/jednostavne nabave

– izostala objava obavijesti o nadmetanju odnosno objava ili poziv za dostavu ponude

– došlo do umjetno stvorenih uvjeta u postupku provedbe javne/jednostavne nabave

korisnik neće biti prihvatljiv u provedbi Javnog natječaja iz stavka 1. ovoga članka u narednoj intervencijskoj godini.

(16) Ako se prilikom administrativne kontrole Zahtjeva za isplatu utvrdi da su prekršene obveze:

1. poštivanje kriterija za odabir ponuditelja u fazi ocjene ponuda u provedbi nabave, plaćanje se umanjuje za 25 % od ugovorenog iznosa ukoliko Korisnik u fazi ocjene ponuda odabere ponuditelja kojeg nije trebalo prihvatiti ili Korisnik u fazi ocjene ponuda odbije ponuditelja čija ponuda bi bila odabrana da su se poštivali kriteriji za odabir ponuditelja.

2. precizna i dostatna definicija predmeta javne/jednostavne nabave, plaćanje se umanjuje za 10 % od ugovorenog iznosa ukoliko je definirani uvjet predmeta nabave (tehničke specifikacije) nedostatan i/ili neprecizan na način koji može spriječiti potencijalne ponuditelje da u potpunosti razluče predmet nabave, što ima odvraćajući učinak kojim je potencijalno ograničeno tržišno natjecanje.

3. ponuda odabranog ponuditelja nije u skladu s tehničkim specifikacijama iz poziva na nadmetanje/dostavu ponuda, plaćanje se umanjuje za 25 % od ugovorenog iznosa ukoliko se odabrana ponuda ne podudara s tehničkom specifikacijom iz poziva, što bi moglo dovesti do različitih rezultata vrednovanja.«.

Članak 15.

U članku 26. stavku 1. riječi: »za jednogodišnju provedbu projekta i za svaku godinu provedbe višegodišnjih projekata« brišu se.

Stavak 2. mijenja se i glasi:

»(2) Zahtjev mora sadržavati preslike originala računa izdanih i plaćenih od datuma izdavanja Odluke o odabiru projekta do trenutka podnošenja zahtjeva za tekuću intervencijsku godinu u skladu s odabranom ponudom i Odlukom o odabiru projekta kao i dodatnu dokumentaciju u skladu s Javnim natječajem, dokumentaciju u skladu s člankom 5. stavkom 15. te dokazima iz članka 5. stavaka 10. i 11. ovoga Pravilnika.«.

Iza stavka 3. dodaje se stavak 4. koji glasi:

»(4) Zahtjev i sva dokumentacija iz stavaka 1. do 3. ovoga članka učitava se u ZIP komprimiranu mapu iz članka 5. stavka 2. ovoga Pravilnika u PDF formatu.«.

Članak 16.

Članak 28. mijenja se i glasi:

»(1) Intervencijom Promocija, komunikacija i marketing, uključujući aktivnosti usmjerene posebno na podizanje svijesti potrošača o kvaliteti pčelarskih proizvoda dodjeljuje se potpora za:

a) promocija i komunikacija prema javnosti o pčelarstvu i pčelinjim proizvodima i

b) informiranje i edukacija potrošača kroz medijske aktivnosti.

(2) Korisnici iz stavka 1. točke a) ovoga članka su pčelari ažurirani u Evidenciji za godinu podnošenja zahtjeva.

(3) Korisnici iz stavka 1. točke b) ovoga članka su organizacije pčelara upisane u Registar udruga Republike Hrvatske i proizvođačke organizacije u sektoru pčelarstva.

(4) Za intervenciju iz stavka 1. ovoga članka korisnicima je omogućen povrat maksimalno do 100 % prihvatljivog troška u skladu sa Strateškim planom i ovim Pravilnikom.

(5) Minimalni iznos potpore po korisniku prije mogućeg umanjenja iznosi 150,00 EUR, a maksimalni iznos potpore je sljedeći:

a) za troškove promocija i komunikacija prema javnosti o pčelarstvu i pčelinjim proizvodima iz stavka 1. točke a) ovoga članka prihvatljivi su troškovi do sljedećih iznosa:

– 1.500,00 EUR za izradu web-stranice

– 700,00 EUR za izradu i tisak promotivnih materijala

b) za troškove informiranja i edukacije potrošača kroz medijske aktivnosti iz stavka 1. točke b) ovoga članka 15.000,00 EUR pri čemu su pojedinačni troškovi prihvatljivi do sljedećih iznosa:

– oglašavanje na TV-u 153,00 EUR po sekundi

– oglašavanje na radiju 2,30 EUR po sekundi

– oglašavanje u tiskovinama 659,00 EUR po oglasu

– oglašavanje na web-portalima 148,00 EUR po oglasu.«.

(6) Aktivnosti iz stavka 1. ovoga članka moraju biti u skladu s praksama poštenog informiranja potrošača o hrani koja je regulirana posebnim propisima o informiranju potrošača o hrani.

Članak 17.

Članak 29. mijenja se i glasi:

»(1) Prihvatljivi troškovi iz članka 28. stavka 1. točke a) su troškovi izrade web-stranice te izrada i tisak promotivnih materijala kao što su letci, brošure, plakati, majice s promotivnim logom, rokovnici i slično.

(2) Prihvatljivi troškovi iz članka 28. stavka 1. točke b) su troškovi promotivnih aktivnosti putem:

- elektroničkih medija (televizija, radio i internetski portali) i
- tiskanih medija (tiskovine).«.

Članak 18.

Članak 30. mijenja se i glasi:

»Zahtjev za isplatu za troškove iz članka 28. stavka 1. ovoga Pravilnika podnosi se Agenciji za plaćanja za:

a) podintervenciju iz članka 28. stavka 1. točke a) ovoga Pravilnika na Obrascu VIII dio B

»Promocija i komunikacija prema javnosti« do 31. srpnja tekuće intervjencijske godine

b) podintervenciju iz članka 28. stavka 1. točke b) ovoga Pravilnika na Obrascu VIII dio C

»Informiranje i edukacija potrošača« do 31. srpnja tekuće intervjencijske godine.«.

Članak 19.

Članak 31. mijenja se i glasi:

»(1) Uz Zahtjev iz članka 30. stavka 1. točke a) ovoga Pravilnika prilažu se:

– adresa web-stranice (domena) i najam servera (hosting) ako su zakupljeni, primjerak promotivnog materijala, preslika originala računa plaćenih najkasnije do trenutka podnošenja zahtjeva za tekuću intervjencijsku godinu u skladu s člankom 5. stavkom 15. te dokazima iz članka 5. stavaka 10. i 11. ovoga Pravilnika.

(2) Uz Zahtjev iz članka 30. stavka 1. točke b) ovoga Pravilnika prilažu se:

– preslik ugovora/ponude sklopljenog s poslovnim subjektom, preslik originala računa plaćenih najkasnije do trenutka podnošenja zahtjeva za tekuću intervjencijsku godinu u skladu s člankom 5. stavkom 15. te dokazima iz članka 5. stavaka 10. i 11. ovoga Pravilnika

– za promotivne aktivnosti putem internetskih portala, na račun mora biti navedeno ime i domena portala te usluge koje su zakupljene za promotivne aktivnosti (baneri, članci, objave, video i slično).

(3) Zahtjev i sva dokumentacija iz stavaka 1. i 2. ovoga članka učitava se u ZIP komprimiranu mapu iz članka 5. stavka 2. ovoga Pravilnika u PDF formatu.«.

Članak 20.

Dosadašnji Prilozi I. i II. zamjenjuju se novim Prilozima I. i II. koji su tiskani uz ovaj Pravilnik i čine njegov sastavni dio.

Članak 21.

Ovaj Pravilnik objavit će se u »Narodnim novinama«, a stupa na snagu 1. kolovoza 2025. godine.

Klasa: 011-01/24-01/10

Urbroj: 525-13/892-25-20

Zagreb, 16. srpnja 2025.

Potpredsjednik Vlade
i ministar
David Vlajčić, v. r.

PRILOG I.

POPIS POMAGALA, PRIBORA I OPREME KOJA SE KORISTI U PČELARSKOJ PROIZVODNJI I UZGOJU PČELA ZA KOJU JE MOGUĆE PODNIJETI ZAHTEJ ZA ISPLATU U INTERVENCIJI NABAVA NOVIH POMAGALA, PRIBORA I OPREME

Sva pomagala, pribor i oprema za koju je moguće podnijeti zahtjev za isplatu u ovoj intervenciji, a za koje postoje specifikacije EU u skladu s kojima je obvezno stavljanje CE oznake, moraju imati istu.

* Pomagala, pribor i oprema koja se koristi u pčelarstvu, a za koju su podnositelji zahtjeva obvezni priložiti tehničke karakteristike kupljenih proizvoda pri podnošenju zahtjeva.

- cjedilo za med
- dimilice
- dljeta
- gume za noge vrcaljke s vijkom
- hvatač matice
- igle za presađivanje ličinki (inox, PVC)
- izolator za maticu
- kalupi za izradu matične osnove (matičnjaka)
- kliješta za vađenje okvira
- košnice
- lupa za presađivanje
- matičnjak (PVC)
- mrežice za skupljanje propolisa (pvc, silikonske)
- naglavna svjetiljka
- nukleusi
- oplodnjaci
- pipa za med (slavina)
- plastične satne osnove
- pneumatske, električne ili mehaničke klamerice (pištolji, spaljalica) za sastavljanje dijelova pčelarske opreme (okvira, nastavaka, podnica)
- pojilica
- postolje za košnice
- pribor za otklapanje saća (vilica/otklapač, nož, ljestve za otklapanje, tacna za otklapanje)
- pribor za označavanje matica (flomaster i valjak)
- prihvatljivi dijelovi električnog pastira: električni čuvar, uzemljenje el. ograde, masa za privlačenje vlage na uzemljenje, vodič el. napona, izolator – nosač vodiča, vrata el. ograde, visokonaponski kabel, zatezači žice, voltmetar i baterija
- prihvatljivi dijelovi košnice: podnice, hranilice, krovovi, bježalice, snelgrove daske, poklopne daske, matične rešetke, vratašca, poletaljka (leto), nastavci, okviri, zbjeg/ventilacijska mreža, termo pregradne daske
- prihvatljivi dijelovi vrcaljke: koš, mreža za koš, osovina koša, nosači koša
- prihvatljivi dijelovi za solarni sustav: solarni paneli, regulator napona, pretvarač struje i baterijski sustav
- prihvatljivi dijelovi za videonadzor pčelinjaka: kamere, kablovi, napajanje
- refraktometar
- ručni pogon za vrcaljku
- sakupljač cvjetnog praha (peludi)
- sakupljač otrova

- senzori za zaštitu od krađe, GPS lokatori
- setovi za uzgoj matica
- sipaonik za pčele
- skidač roja (hvatač roja)
- stalak za okvire prilikom pregleda
- stalak za sita
- transformatori za utapanje satne osnove
- zaštitna odjeća: pčelarska košulja/bluza/jakna, kombinezon, zaštitni kombinezon s kapuljačom i viziorom, hlače, pčelarske rukavice, pčelarski šešir
- zaštitne maske i polumaske
- zatezač žice.

Pomagala, pribor i oprema čija je nabava ograničena na najviše jedan komad po korisniku intervencije u okviru jedne intervencijske godine:

- aerosolni topovi
- automatski aplikator (dozator) za liječenje pčela
- bušilica/odvijač za okvire (s jednom i više glava)
- čistač cvjetnog praha
- čistač cvjetnog praha s motornim pogonom
- dekrystalizator
- dizalica za nastavke ili košnice
- električni sustav ograde (pastir)
- elektromotor i/ili elektro-upravljačka jedinica za vrcaljke
- grijači za med
- homogenizator za med
- inkubator za proizvodnju matica
- kalup za lijevanje satnih osnova
- ljestve (dvodijelne/trodijelne) na razvlačenje/izvlačenje
- miješalica za med (uređaj za pripremu kremastog meda)
- mlin za cvjetni prah
- pčelarska vaga i oprema: vaga, podnica ili kućište vage, baterija, antena i solarni panel za elektronsku vagu
- posuda (korito, stol) za otklapanje saća
- posuda od 20 litara i veća *
- preša za medne poklopce (izdvajanje meda iz mednih poklopaca)
- preša za satne osnove
- pumpe za pretakanje meda
- separator pčelinjeg kruha (perge)
- separator voska
- solarni sustav
- sterilizator voska
- stroj za formiranje ili valjanje pogača
- sušionik za cvjetni prah
- topionik voska: parni ili sunčani
- uređaj za umjetnu inseminaciju (oplođnju) matica
- uređaj za miješanje pogača
- uređaj za mljevenje šećera
- uređaj za ometanje i otresanje pčela
- usisavač za matičnu mliječ
- varilice za plastične vrećice i vakumirke
- videonadzor pčelinjaka
- vrcaljka.

Pomagala, pribor i oprema čija je nabava ograničena na najviše jedan komad po korisniku intervencije u okviru provedbe Strateškog plana:

- agregat
- električni kompresori (volumena do 50 l)*
- kolica transportna mehanička (s dva ili četiri kotača) maksimalne nosivosti do 500 kg*
- oprema za obradu i pakiranje meda i pčelinjih proizvoda: kružni stol za punjenje meda, dozator za med (punilica meda)
- ručni električni viličar
- ručni viličar (bez električnog pogona)
- trimer: akumulatorski ili električni ili motorni
- uređaj za otklapanje saća (ručni, automatski, poluautomatski)
- visokotlačni perači.

Pomagala, pribor i oprema čija je nabava ograničena na najviše jedan komad po korisniku intervencije u okviru provedbe Strateškog plana uz uvjet da korisnik ima najmanje 30 košnica ažuriranih u Evidenciji za godinu podnošenja zahtjeva

- kosilica: akumulatorska ili električna ili motorna
- lančana pila: akumulatorska ili električna ili motorna
- električna stolna pila
- ubodna pila
- kosa kao priključak za motokultivator ili traktor (strižna ili rotaciona)
- traktorski malčer (sa ili bez kardana).

PRILOG II.

POPIS OPREME KOJA SE KORISTI U PČELARSKOJ PROIZVODNJI I UZGOJU PČELA ZA KOJU JE MOGUĆE PODNIJETI ZAHTEJ ZA ISPLATU U INTERVENCIJI RACIONALIZACIJA SELEČEG PČELARSTVA

Oprema za koju je moguće podnijeti zahtjev za isplatu u ovoj intervenciji, a za koje postoje specifikacije EU u skladu s kojima je obvezno stavljanje CE oznake, moraju imati istu.

* Oprema koja se koristi u pčelarstvu, a za koju su podnositelji zahtjeva obvezni priložiti tehničke karakteristike kupljenih proizvoda pri podnošenju zahtjeva

- arnjevi
 - cerade
 - kontejner za selidbu košnica
 - kopče i stege za selidbu
 - mehanička dizalica
 - mehanička vitla
 - platforma za selidbu pčela
- Oprema čija je nabava ograničena na najviše jedan komad po korisniku intervencije u okviru provedbe Strateškog plana:**
- hidraulična dizalica
 - hidraulična rampa
 - mehanička utovarna rampa
 - priključno vozilo bez vlastitog pogona s natkrivenim ili otkrivenim teretnim prostorom do uključujući 3 500 kg, s ili bez potpornog kotača, izuzev poluprikolica i traktorskih prikolica*
 - priključno vozilo bez vlastitog pogona s fiksnom konstrukcijom za košnice.

1484

Na temelju članka 7. stavka 6. Zakona o zdravlju životinja (»Narodne novine«, broj 152/22 i 154/22) ministar poljoprivrede, šumarstva i ribarstva donosi

NAREDBU

O PRESTANKU VAŽENJA NAREDBE O MJERAMA SUZBIJANJA I SPRJEČAVANJA POJAVE BEDRENICE NA PODRUČJU REPUBLIKE HRVATSKE

Članak 1.

Danom stupanja na snagu ove Naredbe prestaje važiti Naredba o mjerama suzbijanja i sprječavanja pojave bedrenice na području Republike Hrvatske (»Narodne novine«, broj 92/22).

Članak 2.

Ova Naredba stupa na snagu prvoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 322-01/22-01/58

Urbroj: 525-09/564-25-24

Zagreb, 22. srpnja 2025.

Potpredsjednik Vlade
i ministar
David Vlačić, v. r.

HRVATSKA NARODNA BANKA

1485

Na temelju članka 52. stavka 3. Zakona o provedbi Uredbe (EU) 2023/1114 o tržištima kriptovaluta (»Narodne novine«, br. 85/2024.) i članka 43. stavka 2. točke 10. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci (»Narodne novine«, br. 75/2008., 54/2013. i 47/2020.) guverner Hrvatske narodne banke donosi

ODLUKU

O POSTUPANJU PO PRITUŽBAMA NA RAD IZDAVATELJA TOKENA VEZANIH UZ IMOVINU I IZDAVATELJA TOKENA E-NOVCA

Predmet

Članak 1.

Ovom Odlukom uređuju se postupak podnošenja pritužbi Hrvatskoj narodnoj banci na rad subjekata nadzora i postupanje Hrvatske narodne banke po zaprimljenim pritužbama.

Pojmovi

Članak 2.

(1) Pojedini pojmovi koji se koriste u ovoj Odluci imaju sljedeće značenje:

1) subjekt nadzora je subjekt nadzora Hrvatske narodne banke iz članka 7. stavka 2. Zakona o provedbi Uredbe (EU) 2023/1114 o tržištima kriptovaluta (»Narodne novine«, br. 85/2024.; u nastavku teksta: Zakon o provedbi Uredbe (EU) 2023/1114)

2) pritužba je izjava nezadovoljstva fizičke ili pravne osobe, uključujući i udruge potrošača, u vezi s kršenjem Uredbe (EU) 2023/1114 Europskog parlamenta i Vijeća od 31. svibnja 2023. o

tržištima kriptovaluta i izmjeni uredaba (EU) br. 1093/2010 i (EU) br. 1095/2010 te direktiva 2013/36/EU i (EU) 2019/1937 (Tekst značajan za EGP) (SL L 150, 9. 6. 2023., u nastavku teksta: Uredba (EU) 2023/1114) i/ili Zakona o provedbi Uredbe (EU) 2023/1114, a koju su navodno počinili subjekti nadzora.

(2) Drugi pojmovi koji se upotrebljavaju u ovoj Odluci imaju značenje kako je uređeno Zakonom o provedbi Uredbe (EU) 2023/1114 i Uredbom (EU) 2023/1114.

(3) Izrazi koji se koriste u ovoj Odluci, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i na ženski rod.

Oblik, način dostave i jezik pritužbe

Članak 3.

(1) Pritužbe se podnose Hrvatskoj narodnoj banci u pisanom obliku putem pošte, elektroničke pošte ili osobnom predajom na adresi Hrvatske narodne banke.

(2) Adresa pošte i elektroničke pošte Hrvatske narodne banke dostupna je na internetskoj stranici Hrvatske narodne banke.

(3) Pritužbe se mogu dostaviti na hrvatskom ili engleskom jeziku.

Sadržaj pritužbe

Članak 4.

(1) Pritužba koja se dostavlja Hrvatskoj narodnoj banci treba sadržavati:

- ime i prezime odnosno naziv i adresu stanovanja odnosno sjedišta podnositelja pritužbe
- naziv i adresu subjekta nadzora na koji se pritužba odnosi
- predmet pritužbe odnosno opis nezakonitosti i/ili nepravilnosti odnosno povrede Uredbe (EU) 2023/1114 i/ili Zakona o provedbi Uredbe (EU) 2023/1114 na koji se upućuje u pritužbi
- dokaze kojima se potvrđuju navodi iz pritužbe kada ih je moguće priložiti, odnosno pripadajuću dokumentaciju ako ih podnositelj pritužbe posjeduje.

(2) Hrvatska narodna banka neće poduzimati radnje na osnovi anonimnih pritužbi.

Postupanje Hrvatske narodne banke po pritužbama

Članak 5.

(1) Ako je zaprimljena pritužba nerazumljiva ili ne sadržava podatke iz članka 4. stavka 1. ove Odluke, Hrvatska narodna banka o tome će obavijestiti podnositelja pritužbe ako raspolaže njegovim podacima za kontakt i zatražiti dopunu pritužbe u roku koji ne može biti dulji od osam dana od dana primitka obavijesti Hrvatske narodne banke.

(2) Ako podnositelj pritužbe ne postupi po zahtjevu Hrvatske narodne banke za dopunom pritužbe u roku iz stavka 1. ovog članka, Hrvatska narodna banka neće postupiti po takvoj pritužbi i o tome će obavijestiti podnositelja pritužbe.

(3) Hrvatska narodna banka može zatražiti od podnositelja pritužbe dodatne podatke i/ili dokumentaciju potrebnu za postupanje po pritužbi.

(4) Nakon zaprimanja pritužbe i, ako je primjenjivo, dopune pritužbe odnosno dodatnih podataka i/ili dokumentacije potrebne za postupanje po pritužbi, Hrvatska narodna banka pozvat će subjekt nadzora na koji se pritužba odnosi da dostavi svoje očitovanje na pritužbu i dokaze na koje se poziva, osim ako iz same pritužbe

i podataka poznatih Hrvatskoj narodnoj banci ne proizlazi da pritužba nije osnovana.

(5) Subjekt nadzora dužan je u roku koji odredi Hrvatska narodna banka, a koji ne može biti dulji od deset dana od dana primitka poziva, Hrvatskoj narodnoj banci dostaviti svoje očitovanje na pritužbu i dokaze na koje se poziva.

(6) Hrvatska narodna banka obavijestit će podnositelja pritužbe o poduzetim aktivnostima, pri čemu će se pridržavati obveze čuvanja tajnih i povjerljivih podataka iz članka 100. i 101. Uredbe (EU) 2023/1114.

(7) Hrvatska narodna banka ne rješava pojedinačne pritužbe podnositelja koje proizlaze iz njihovih poslovnih odnosa sa subjektima nadzora, već na temelju pritužbe može provesti nadzor nad provedbom Uredbe (EU) 2023/1114 i Zakona o provedbi Uredbe (EU) 2023/1114 i poduzeti primjerene nadzorne aktivnosti u skladu sa svojim ovlaštenjima iz Uredbe (EU) 2023/1114 i Zakona o provedbi Uredbe (EU) 2023/1114.

(8) Ako Hrvatska narodna banka utvrdi nadležnost drugog tijela za postupanje po pritužbi, o tome će u roku od 30 dana od dana zaprimanja pritužbe obavijestiti podnositelja pritužbe i uputiti ga na drugo nadležno tijelo.

Stupanje na snagu

Članak 6.

Ova Odluka stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

O. br.: 270-091/07-25/BV

Zagreb, 17. srpnja 2025.

Guverner
Boris Vujčić, v. r.

AGENCIJA ZA SIGURNOST ŽELJEZNIČKOG PROMETA

1486

Na temelju članka 98. stavka 7. Zakona o sigurnosti i interoperabilnosti željezničkog sustava (»Narodne novine«, broj 63/20), a u svezi s člankom 22. Pravilnika o uvjetima za određivanje križanja željezničke pruge i drugih prometnica (»Narodne novine«, broj 111/15) v. d. ravnatelja Agencije za sigurnost željezničkog prometa donosi

ODLUKU

O OTVARANJU ZA PROMET NOVOIZGRAĐENOG PJEŠAČKOG PRIJELAZA

I.

Otvora se za promet novoizgrađeni pješački prijelaz preko željezničke pruge R202, Varaždin – Dalj, na lokaciji Našičko naselje – Našička ulica u km 24+986.

II.

Agencija za sigurnost željezničkog prometa je za predmetni pješački prijelaz izdala Rješenje kojim se isti pušta u uporabu, klasa: UP/I-341-06/25-04/11, urbroj: 387-03/05-25-05, od 11. lipnja 2025. godine.

III.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Klasa: 341-04/25-01/02

Urbroj: 387-03/05-25-02

Zagreb, 11. srpnja 2025.

V. d. ravnatelja

Želimir Delač, dipl. ing. el., v. r.

TURISTIČKA ZAJEDNICA BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE

1487

Ministarstvo turizma i sporta je uvidom u Upisnik turističkih zajednica i rješenja o upisu utvrdilo da je u Statutu Turističke zajednice Brodsko-posavske županije krivo naveden upisni broj turističke zajednice te klasa i urbroj rješenja o upisu u Upisnik.

Na temelju utvrđenog Skupština TZ Brodsko-posavske županije je na svojoj sjednici održanoj 18. srpnja 2025. donijela sljedeću

ODLUKU

O ISPRAVKU STATUTA

U članku 3. umjesto »pod upisnim brojem 119, (klasa 334-03/94-03/149, urbroj: 529-02/95-0002) od 23. ožujka 1995. godine ispravljeni tekst glasi:

Turistička zajednica Brodsko-posavske županije pravni je slijednik Turističke zajednice Brodsko-posavske županije upisane u upisnik turističkih zajednica koje vodi Ministarstvo turizma i sporta, pod upisnim brojem 64, klasa: UP/I-334-03/11-02/29, urbroj: 529-05-11-2 od 19. travnja 2011. godine.

Urbroj: 81/2025.

Sl. Brod, 18. srpnja 2025.

Predsjednik

dr. sc. Danijel Marušić, dr. med. vet., v. r.

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

1488

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Prvom vijeću za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sutkinja Lovorka Kušan, predsjednica Vijeća, te suci Andrej Abramović, Biljana Kostadinov, Rajko Mlinarić, Goran Selanec i Frane Staničić, članovi Vijeća, odlučujući o ustavnoj tužbi koju su podnijeli Dado Tafra i Tea Mijić, oboje iz Splita, koje zastupa Mišo Živaljić, odvjetnik u Splitu, na sjednici održanoj 21. svibnja 2025. jednoglasno je donio

ODLUKU

I. Ustavna tužba se usvaja.

II. Općinski sud u Splitu dužan je u najkraćem mogućem roku, ali ne duljem od tri (3) mjeseca, računajući od prvog idućeg dana nakon objave ove odluke u »Narodnim novinama« donijeti odluku u predmetu koji se vodi pred tim sudom pod brojem Ovr-848/2007.

III. Na temelju članka 63. stavka 3. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 99/99., 29/02.

i 49/02. – pročišćeni tekst), podnositeljima ustavne tužbe određuje se primjerena naknada zbog povrede prava zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.) i to:

– Dado Tafra iz Splita, Alojzija Stepinca 18A, u iznosu od 4.870,00 eura i

– Tea Mijić iz Splita, Alojzija Stepinca 18A, u iznosu od 4.870,00 eura.

IV. Naknade iz točke III. izreke ove odluke bit će isplaćene iz državnog proračuna u roku od tri (3) mjeseca od dana podnošenja zahtjeva podnositelja Ministarstvu pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Republike Hrvatske za njihovu isplatu.

V. Ova odluka objavit će se u »Narodnim novinama«.

Obrazloženje

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Dado Tafra i Tea Mijić, oboje iz Splita, koje zastupa Mišo Živaljić, odvjetnik u Splitu (u daljnjem tekstu: podnositelji), podnijeli su 15. ožujka 2025. ustavnu tužbu smatrajući da im je zbog dugotrajnosti ovršnog postupka koji se vodi pred Općinskim sudom u Splitu (u daljnjem tekstu: prvostupanijski sud) pod brojem Ovr-848/2007 povrijeđeno ustavno pravo na suđenje u razumnom roku zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava.

2. Za potrebe ustavnosudskog postupka, na temelju članka 69. alineje 3. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst; u daljnjem tekstu: Ustavni zakon) Ustavnom sudu dostavljen je spis prvostupanijskog suda broj: Ovr-848/2007.

II. PREGLED RADNJI U POSTUPKU

3. Ovršni postupak pokrenut je 2. travnja 2007. pred Općinskim sudom u Splitu rješenjem o ovrsi u povodu ovršnog prijedloga podnositelja kao ovrhovoditelja, a radi naplate novčane tražbine s osnove doprinosa za zakonsko uzdržavanje i to pljenidbom 1/2 dijela plaće koju ostvaruje ovršenik.

U nastavku će Ustavni sud iznijeti bitne dijelove kronološkog prikaza radnji poduzetih u postupku, mjerodavnih za ocjenu povrede prava podnositelja na suđenje u razumnom roku koje proizlaze iz uvida u spis, izvješća prvostupanijskog suda od 5. travnja 2022. (listovi 816 – 824 prvostupanijskog spisa) i rješenja Županijskog suda u Splitu broj: Gzp II-5/2022-7 od 4. studenoga 2022. (list 853 – 863 prvostupanijskog spisa).

3.1. U postupku koji se vodi pred Općinskim sudom u Splitu pod brojem Ovr-848/2007 poduzete su sljedeće radnje:

Rješenjem prvostupanijskog suda broj: Ovr-848/2007 od 2. travnja 2007. određena je predložena ovrha pljenidbom plaće ovršenika.

Prvostupanijski sud je zaključkom od 22. rujna 2008. po drugi puta pozvao podnositelje da se očituju na dostavljene uplatnice ovršenika i na njegovu žalbu. Punomoćnica podnositelja je taj zaključak zaprimila 15. listopada 2008.

Službenom bilješkom od 23. svibnja 2016. sudska savjetnica je konstatala da joj je predmetni spis dodijeljen u rad 20. svibnja 2016.

Zaključkom od 26. listopada 2016. pozvani su podnositelji da se izjasne je li njihova tražbina namirena.

Podneskom od 11. studenoga 2016. podnositelji su obavijestili prvostupanijski sud da njihova tražbina nije namirena.

Uz popratno izvješće od 16. studenoga 2016. spis je u povodu žalbe ovršenika dostavljen na odlučivanje Županijskom sudu u Splitu.

Rješenjem Županijskog suda u Splitu broj: Gž Ovr-2076/2016 od 14. prosinca 2016. odbijena je žalba ovršenika kao neosnovana. To rješenje dostavljeno je podnositeljima 23. i 25. siječnja 2017.

Prvostupanijski sud je dopisom od 12. siječnja 2017. poslodavcu ovršenika dostavio na provedbu rješenje o ovrsi. Dostava se vratila s naznakom za poslodavca »ne postoji više«.

Dopisom od 27. siječnja 2017. Općinsko državno odvjetništvo u Splitu zatražilo je predmetni ovršni spis jer je u tijeku kazneni postupak.

Podneskom od 14. ožujka 2017. podnositelji su izvijestili prvostupanijski sud o novom poslodavcu ovršenika.

Zaključkom od 28. rujna 2017. prvostupanijski sud je pozvao ovršenikovog dužnika da postupa po rješenju o ovrsi.

Podnositelji su 11. lipnja 2018. izvijestili prvostupanijski sud da je i kod tog drugog poslodavca ovršeniku prestao radni odnos.

Zaključkom od 18. i 26. rujna 2018. pozvan je novi poslodavac ovršenika da postupi po rješenju o ovrsi.

Zaključkom od 26. listopada 2018. prvostupanijski sud odredio je provođenje financijsko-knjigovodstvenog vještačenja radi utvrđivanja iznosa ostatka duga.

Zaključkom od 23. travnja 2019. prvostupanijski sud izvijestio je podnositelje o prikupljenoj dokumentaciji potrebnoj za provođenje vještačenja.

Prvostupanijski sud je 30. rujna 2019. zaprimio nalaz i mišljenje sudskog vještaka.

Dana 27. siječnja 2021. predsjednica Općinskog suda u Splitu dopisom broj: Su-Gzp I-5/21 traži od uredujućeg suca očitovanje o stanju ovršnog spisa broj: Ovr-848/2007 u povodu zahtjeva za suđenje u razumnom roku podnositelja.

Zaključkom od 28. siječnja 2021. prvostupanijski sud odlučio je provesti dokaz dopunom pisanog nalaza i mišljenja vještaka.

Rješenjem Općinskog suda u Splitu broj: Su-Gzp I-5/2021 od 5. veljače 2021. prihvaćen je zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku i određen je rok za rješavanje ovršnog predmeta broj: Ovr-848/2007 u roku od devet (9) mjeseci.

Sudski vještak je 13. lipnja 2021. dostavio dopunu nalaza i mišljenja.

Podnositelji su 16. lipnja 2021. prvostupanijskom sudu uputili požurnicu.

Prvostupanijski sud je zaključkom od 23. lipnja 2021. strankama dostavio dopunu nalaza i mišljenja vještaka radi očitovanja.

Podnositelji su 24. lipnja 2021. prvostupanijskom sudu uputili požurnicu.

Podnositelji su 28. lipnja 2021. prvostupanijskom sudu dostavili novi prijedlog za ovrhu.

Predsjednica prvostupanijskog suda je naredbom broj: Su-103/2021-16 od 30. lipnja 2021. presignirala ovršni predmet.

Ovršenik je u povodu rješenja o ovrsi prvostupanijskog suda broj: Ovr-848/2007 od 16. ožujka 2022. podnio žalbu i prijedlog za odgodu ovrhe.

Podnositelji su 31. svibnja 2022. dostavili odgovor na žalbu ovršenika.

Iz podneska FINA-e od 7. rujna 2022. je vidljivo da je »utvrđena... nemogućnost izvršenja osnove za plaćanje.«

Županijski sud u Rijeci rješenjem broj: Gž Ovr-359/2022-2 od 5. rujna 2022. uvažio je žalbu ovršenika, preinačio rješenje o ovrsi

od 16. ožujka 2022., odbio prijedlog za ovrhu od 28. lipnja 2021. i ukinuo sve provedene ovršne radnje.

Taj sud je naložio prvostupanijskom sudu da poduzme daljnje ovršne radnje u skladu s pravomoćnim rješenjem od 2. travnja 2007. do potpunog namirenja tražbine podnositelja.

Podnositelji su podnijeli novi zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku te je Županijski sud u Splitu rješenjem broj: Gzp II-5/2022-7 od 4. studenoga 2022. taj zahtjev prihvatio i naložio prvostupanijskom sudu da u predmetu pod brojem Ovr-848/2007 donese odluku u roku od dvanaest (12) mjeseci. Podnositeljima je određena primjerena naknada i to svakom u iznosu od 4.000,00 kuna (sada 530,00 eura).

Zaključkom od 7. ožujka 2023. prvostupanijski sud pozvao je sudskog vještaka da dodatno pojasni izračun utvrđenog duga ovršenika.

Zaključkom od 4. srpnja 2023. prvostupanijski sud odredio je dopunu nalaza i mišljenja vještaka.

Ovršenik je podneskom od 22. rujna 2023. prigovorio dopuni nalaza i mišljenja vještaka.

Vještak se 27. listopada 2023. očitovao na prigovor ovršenika.

Podnositelji su podneskom od 20. lipnja 2024. zatražili nastavak provedbe ovrhe.

Podnositelj su podneskom od 29. srpnja 2024. zatražili produženje roka za 30 dana radi dostave traženih podataka o statusu ovršenika.

Zaključkom od 17. listopada 2024. prvostupanijski sud pozvao je podnositelje da u roku od 30 dana dostave brojeve računa podnositelja kao i podatke o statusu ovršenika.

Zaključkom od 3. prosinca 2024. prvostupanijski sud pozvao je ovršenikovog dužnika da postupi po rješenju o ovrsi broj: Ovr-848/2007 od 2. travnja 2007. (list 3 spisa).

Na omotu ovršnog spisa (kao i u ovršnoj pisarnici prvostupanijskog suda na dan 23. travnja 2025.) ovršni predmet broj: Ovr-848/2007 vodi se »kalendar do 1. prosinca 2025.« te isti nije okončan.

III. MJERODAVNO PRAVO

4. U glavi VI. (članci 63. – 70.) Zakona o sudovima (»Narodne novine« broj 28/13., 33/15., 82/15., 82/16., 67/18., 126/19., 130/20., 21/22., 60/22., 16/23., 155/23. i 36/24.) pod nazivom »Zaštita prava na suđenje u razumnom roku« propisan je model zaštite prava na suđenje u razumnom roku.

IV. DOPUŠTENOST USTAVNE TUŽBE

5. Sukladno stajalištu Ustavnog suda iz rješenja broj: U-III-A-322/2014 od 23. prosinca 2014. (»Narodne novine« broj 8/15.), jedna od pretpostavki za dopuštenost ustavne tužbe podnesene na temelju članka 63. Ustavnog zakona zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku jest ta da su podnositelji prethodno koristili dopušteno pravno sredstvo protiv nerazumne duljine postupka.

5.1. Budući da su u trenutku podnošenja ustavne tužbe podnositelji koristili pravno sredstvo koje im je bilo na raspolaganju, Ustavni sud utvrđuje da je ustavna tužba u konkretnom slučaju dopuštena te će razmotriti njezinu osnovanost.

V. OSNOVANOST USTAVNE TUŽBE

6. Ustavni sud ponavlja da se razumnost duljine postupka uvijek mora procjenjivati u svjetlu okolnosti konkretnog slučaja prema sljedećim kriterijima: složenosti predmeta, ponašanju podnositelja i mjerodavnih tijela, te važnosti predmeta postupka za podnositelja.

U konkretnom slučaju Ustavni sud razmatra postupanje nadležnih sudova i podnositelja od 2. travnja 2007., kada je prvostupanijski sud donio rješenje o ovrsi (razmatrano razdoblje).

1) Duljina ovršnog postupka

7. Ovršni postupak pokrenut je 2. travnja 2007. donošenjem rješenja o ovrsi. Ustavni sud utvrđuje da je ovršni postupak u konkretnom slučaju od donošenja rješenja o ovrsi do dana odlučivanja Ustavnog suda, 21. svibnja 2025., trajao ukupno osamnaest (18) godina, jedan (1) mjesec i devetnaest (19) dana. Detaljni tijek ovršnog postupka opisan je u točki 3.1. obrazloženja ove odluke.

2) Složenost sudskog predmeta

8. Ustavni sud ocjenjuje da se u konkretnom slučaju radi o složenijem predmetu. Međutim, navedena okolnost sama po sebi ne opravdava trajanje postupka u razdoblju duljem od osamnaest (18) godina.

3) Postupanje nadležnih sudova

9. Kako to proizlazi iz točke 3.1. obrazloženja ove odluke postupak se u razmatranom razdoblju vodio pred sudom prvog stupnja, pred kojim se ponovljeno vodi i u vrijeme donošenja ove odluke Ustavnog suda u smislu ukidnog rješenja Županijskog suda u Rijeci broj: Gž Ovr-359/2022-2 od 5. rujna 2022.

U tom ponovljenom prvostupanijskom postupku ovršni postupak je u fazi da je zaključkom od 3. prosinca 2024. prvostupanijski sud pozvao ovršenikovog dužnika da postupi po rješenju o ovrsi broj: Ovr-848/2007 te je ovršni spis kalendiran do 1. prosinca 2025.

4) Ponašanje podnositelja ustavne tužbe

10. Ustavni sud ocjenjuje da podnositelji ustavne tužbe nisu doprinijeli duljini trajanja ovršnog postupka. Naprotiv, podnoscima su kontinuirano udovoljavali traženjima suda te su, nezadovoljni dinamikom poduzimanja sudskih radnji, podnijeli i zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku.

VI. OCJENA USTAVNOG SUDA

11. Ustavni sud utvrđuje da ovršni postupak u razmatranom razdoblju traje preko osamnaest (18) godina, te da do donošenja odluke Ustavnog suda u ovom ustavnosudskom predmetu nije dovršen.

Imajući u vidu ukupno trajanje ovršnog postupka, a posebno i određena razdoblja dužih neaktivnosti prvostupanijskog suda koja su razvidna iz kronologije navedenih radnji u postupku (v. t. 3.1., obrazloženja ove odluke), kao i činjenicu da je riječ o predmetu od važnosti za podnositelje (obveza uzdržavanja), Ustavni sud ocjenjuje da je podnositeljima povrijeđeno pravo da sud u razumnom roku odluči o njihovim pravima i obvezama, koje je zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava.

Izreka odluke i nalog predsjedniku Općinskog suda u Splitu

12. Utvrdivši da je ustavna tužba osnovana, u smislu članka 63. stavaka 1. i 2. Ustavnog zakona donesena je odluka kao u točkama I. i II. izreke.

Na temelju članka 31. stavaka 4. i 5. Ustavnog zakona određuje se da je predsjednik Općinskog suda u Splitu dužan dostaviti Ustavnom sudu pisanu obavijest o datumima donošenja i otpreme

odluke u roku od osam (8) dana od dana njezine otpreme, a najkasnije osam (8) dana od isteka roka određenog u točki II. izreke ove odluke.

13. Sukladno članku 63. stavku 3. Ustavnog zakona, donesena je odluka kao u točkama III. i IV. izreke.

Ustavni sud utvrđuje visinu naknade zbog povrede ustavnog prava na suđenje u razumnom roku uzimajući u obzir okolnosti svakog pojedinog predmeta, uz istodobno uvažavanje ukupnih gos-

podarskih i socijalnih prilika u Republici Hrvatskoj te imajući u vidu da je ovdje riječ o hitnom (ovršnom) postupku.

14. Odluka o objavi temelji se na članku 29. Ustavnog zakona (točka V. izreke).

Broj: U-III-A-1066/2025
Zagreb, 21. svibnja 2025.

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Predsjednica Vijeća
Lovorka Kušan, v. r.

NARODNE NOVINE

SLUŽBENI LIST REPUBLIKE HRVATSKE

Glavna urednica: Zdenka Pogarčić
10 000 Zagreb, Trg sv. Marka 2, telefon: (01) 4569-244
NAKLADNIK: Narodne novine d.d., 10020 Zagreb, Savski gaj XIII. 6
Predsjednik Uprave: Alen Gerek
Nakladnička djelatnost, 10020 Zagreb, Savski gaj XIII. 6
Direktor: Ostap Graljuk
Izvršna urednica: Gordana Mihelja – telefon: (01) 6652-855
TISAK I OTPREMA NOVINA: Narodne novine d.d., 10020 Zagreb, Savski gaj XIII. 13, telefon: (01) 6502-759, telefon/telefaks: (01) 6502-887.
Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se u roku od 20 dana.
Poštarina plaćena u pošti 10000 Zagreb.
Novine izlaze jedanput tjedno i prema potrebi.

Internetsko izdanje – www.nn.hr

PRIMANJE OGLASA I PRETPLATA: Narodne novine d.d. – Nakladnička djelatnost, 10020 Zagreb, Savski gaj XIII. 6

Primanje oglasa: telefon: (01) 6652-870, telefaks: (01) 6652-871,
e-adresa: oglasi@nn.hr. Cjenik objave oglasa dostupan je na www.nn.hr.

MALI OGLASNIK – oglasi za poništenje isprava: telefon: (01) 6652-888, telefaks: (01) 6652-897, e-adresa: oglasi.gradjana@nn.hr.

Oglasi za Mali oglasnik plaćaju se osobno u maloprodajama Narodnih novina d.d. ili uplatom na žiroračun (upute dostupne na www.nn.hr).

Pretplata i prodaja novina: telefon: (01) 6652-869, telefaks: (01) 6652-897, e-adresa: e-pretplata@nn.hr. Pretplata za 2025. godinu iznosi 340,80 EUR, bez PDV-a, za inozemne pretplatnike iz Europe 781,00 EUR, bez PDV-a, a izvan Europe 973,00 USD, bez PDV-a. Pretplatnicima koji se pretplate tijekom godine ne možemo osigurati primitak svih prethodno izaslih brojeva.

O promjeni adrese pretplatnik treba poslati obavijest u roku od 8 dana.

Žiroračun kod Privredne banke Zagreb: IBAN: HR3623400091500243194/ SWIFT: HPBZHR2X. Cijena ovog broja je 6,00 EUR.